Melâyê Cizîrî

dîvân

Kürtçeden Çeviren: İlhami Sidar

ŞİİR

Melâyê Cizîrî (Ahmed b. Muhammed el Bohtî el-Cizîrî)

Kürt edebiyatının anıtsal ismi Melâyê Cizîrî'nin yaşamı hakkında kesin bilgiler yoktur. Cizreli olması ve medrese müderrisliği yapması nedeniyle Melâyê Cizîrî olarak tanınmıştır. Araştırmacıların ortak kanısına göre, 16. yüzyılın ikinci yarısıyla 17. yüzyılın ilk yarısı arasında yaşamış, tek eseri olan *Dîvân*'ı bu dönemde yazmıştır. İlk öğrenim bilgilerini babasından alan Cizîrî daha sonra Diyarbakır, Hakkâri, İmadiye gibi dönemin bilim-kültür merkezi sayılan şehirlerde geleneksel medrese eğitimi görmüş, ilim-irfan arayışı içinde Şam, Irak ve Mısır gibi ülkeleri dolaşmıştır. İlk icâzetini Diyarbakır'a bağlı Sıtrabas Medresesi başmüderrisi Molla Taha'dan alarak Diyarbakır'ın Sirba köyü ve çevresinde kısa bir süre eğitim verdikten sonra Hasankeyf'te müderrislik yapmıştır. Birçok araştırmacı, bu dönemin şairin yaşam akışını kökten değiştirdiği, emîrin kızı Selmâ'ya olan aşkının onu mecâzî aşktan ilâhî aşka yönelttiği, böylece büyük dîvânın ortaya çıktığı konusunda hemfikirdir. Hasankeyf'ten ayrıldıktan sonra doğup büyüdüğü Cizre'ye dönen şairin, Azizan hanedanlığı himayesinde ömrünün sonuna kadar ünlü Kırmızı Medrese'de (Medreseya Sor) müderrislik görevini icra ettiği bilinmektedir.

Kürt edebiyatında ilk mürettep dîvân kabul edilen *Cizîrî Dîvânı* Kürt dilinin gelişiminde önemli bir dönüm noktasına işaret eder. Dönemin Bitlis emîri V. Şerefhan'ın ilk Kürt Tarihi çalışması olan *Şerefnâme*'yi genel kültürel iklime bağlı olarak Farsça yazdığı bir dönemde Cizreli Melâ'nın dîvânını Kürtçe kaleme almış olması, Kürtçeyi Fars dilinin tahakkümünden kurtaran tarihsel bir adım olmuş; Kürtçe ile güçlü edebî eserler verilebileceğini kanıtlayarak selefleri Ahmedê Xanê, Melâyê Batê, Feqiyê Teyran gibi pek çok ismin önünü açmıştır. Cengiz ve Timur'un barbarlıklarından Öklid teorisine, astronomiden varoluş felsefesine kadar pek çok konuya derinliğine nüfûz etmiş olan şair olağanüstü renkli, sanatlı üslûbuyla daha çok saray çevresine mensup seçkin tabakaya seslenmiş; bununla birlikte, anlaşılabilir şiirsel akıcılığı ve aşk duygusunu sanata dökmedeki içtenliği sayesinde halka mal olmuş, coşkun bir lirizmle kaynayan şiirleri medrese öğrencileri tarafından ezberlenerek dilden dile dolaşmıştır.

Cizîrî'nin hemen bütün şiirleri metafizik ve ruhsal bir derinlik içermekle birlikte şairin sadece geleneğin getirdiği klişelere, mazmunlara yaslanmakla yetinmeyip metaforlara, alegorilere dayalı karmaşık ve çarpıcı bir düşünsel arka plan kurmayı ustalıkla başardığı görülür. Bu şiirlerde aşk ve güzellik kavramları bütünlük içinde, bir arada ele alınır. Evrendeki her türlü güzelliğin Tanrı'nın sûretini, tanrısal güzelliği yansıttığı öğretisine bağlı kalan şaire göre, her şey bu hakîkati kanıtlayan bir simgedir. Onun Tanrı kavramı etrafında hiçleşmeyi ve onda bir olmayı arzulayan mistik tutkusu birçok şiirinde kendini açıkça gösterir. Öte yandan evrenin, oluşun, varlığın maddi temellerini görmezden gelen bir yaklaşım sergilemekten de kaçınır.

Araştırmacıların "varlığın dört temel unsuruna beşinci öğe olarak aşkı ekleyen şair" olarak nitelediği Cizîrî'nin büyük *Dîvân*'ının çok sayıda elyazması ve matbu nüshâsı bulunmaktadır. Elinizdeki çalışmada Molla Ahmed ez-Zivingî'nin *El İqdu'l-Cevher-i fi Şerh-i Dîvân i'ş-Şeyhi'l-Cezerî* adlı eseri esas alınmıştır.

İlhami Sidar

23 Aralık 1965'te Kurtalan'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kurtalan'da tamamladı. 1987'de Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Mevlânâ, Hâfız, Sâdî, Attâr, Firdevsî ve Hayyam gibi şairlere duyduğu yakınlık nedeniyle Farsça dilbilgisi ve okuma-yazma dersleri aldı. İlk şiiri 1978'de bir bulvar gazetesinin şiir köşesinde, ilk yazısı "Sanat Fidanlığı" ise 1985'te *Milliyet Sanat* dergisinde yayımlandı. 2010'lu yıllarda Türkçenin yanı sıra anadili Kürtçede de yazmaya başlayan yazarın *Çirûsk, W, Kulturname, Diyarname, Zimanperwer* gibi çeşitli dergi ve internet bloglarında çok sayıda Kürtçe deneme, eleştiri ve makalesi yayımlandı. Kürt edebiyatı konulu söyleşi, panel ve sempozyumlara katıldı. İlk şiir kitabı *Sözlerin Yalazında* 1999'da, ilk romanı *Bir Cudi Söylencesi* 2003'te yayımlandı. 2013'te *Melekler de Ölür* (2005) romanını *Jan* adıyla Kürtçeye çevirdi. Yayımlanmış diğer eserleri: *Alışkın Hüzünler* (Şiir, 2004); *Dağlı* (Roman, 2007); *Başka Gökyüzü* (Roman, 2009); *Tehma Xweliyê* (Külün İlk Tadı; Roman); *Sadakat* (Roman, 2014); *Xewneke Payizê* (Sonbahar Rüyası; Roman); *Şiirli Dağ* (Roman, 2016); *Masum Saat* (Şiir, 2017).

Melâyê Cizîrî

Dîvân

Ayrıntı: 1212
Şiir Dizisi: 25

Melâyê Cizîrî
Dîvân

Kürtçeden Çeviren
İlhami Sidar

Yayıma Hazırlayan
Levent Turhan Gümüş

Son Okuma
Faris Kuseyri

Bu çevirinin tüm yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Petek Yılmaz

Kapak Düzeni
Gökçe Alper

Uygulama
Hediye Gümen

Baskı
Ali Laçin - Barış Matbaa - Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı / Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No: 33160

Birinci Basım: İstanbul, Temmuz *2018*
Baskı Adedi *1000*

ISBN 978-605-314-308-6
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.:3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Melâyê Cizîrî

Dîvân

Kürtçeden Çeviren:
İlhami Sidar

Önsöz

Dil ile maceramızın uzun bir geçmişi var.

Bu geçmişin erken evrelerini anadilim olmayan, aslında sonradan öğrendiğim bir dilde, Türkçede yaşadım. Geride Türkçe okunmuş raflar dolusu kitap, Türkçe yazılmış yüzlerce şiir, onlarca deneme, eleştiri, öykü ve bir kısmı kitabevi raflarında okurla buluşmuş çok sayıda roman kaldı bu erken evreden.

Dil ile maceramın seyri; hemşerim, Diyarbakırlı Cahit Sıtkı Tarancı'nın ünlü şiiri "Otuz Beş Yaş"ın imlediği kritik yaşam kesitinde değişti. "Dante gibi ortasında olduğum ömür", Türkçedeki yolculuğuma hakkı yenmiş bir kardeş gibi sessizce içim sıra eşlik eden anadilimi, kendi *"karanlık ormanımı"* hayli acımasız biçimde hatırlattı bana. Anadilinden sürgün edilmişlik duygusu, yaşadığım yakıcı deneyimlerin de artan etkisiyle bir anayurda dönüş duygusu, bir kavuşma heyecanıyla birleşti. Karanlık orma-

nımla karşı karşıya geldik. Oturdum, uzun uzun düşündüm ve sonunda yaşamsal önemde bir karar verdim: Kırk yaşımdan sonra anadilimi öğrenecektim.

Buna karar verdim ve gerekli adımları attım. Kürtçe yazılmış ne kadar edebî eser varsa ayrım yapmadan, dizginlenemez biçimde okumaya başladım. Çok geçmedi, evvel ezel şiire olan farklı duygu ve ilgim beni bir süre sonra Kürtçe klasik şiirin gizli bahçelerine sürükledi. Melayê Cizîrî ile böyle tanıştım.

Bir anda yıldırımın tam ortadan ikiye böldüğü bir ağaç gibi hissetmiştim kendimi. Edebiyat dili olarak yeterince işlenmemiş Kürtçede böyle büyük bir şairle, üstelik devasa bir mürettep dîvân vasıtasıyla karşılaşmanın sarsıcı etkisini yaşıyordum.

Şiirinin tınısı bir yandan Hâfız-ı Şirâzî'yi, Ömer Hayyam'ı, bir yandan Fuzûlî'yi, Nedîm'i çağrıştırıyordu ama öte yandan kullandığı mecazlar Türkçe ve Türkçeye aktarılan diğer dîvânlarda o güne dek hemen hiç rastlamadığım, klasik şiirin bildik mazmunlarından farklı imgelere yaslanan parıltılarla bezenmişti.

O benzersiz ilk heyecan dönemimde *Dîvân*'ı tekrar tekrar okudum. Anadile gitme maceramın sonraki yıllarında da hep elimin altında oldu. Sanki her okuyuşumda farklı bir dîvânla karşı karşıya kalıyordum. On yılı aşkın süre boyunca onlarca okumadan aklımda biriken aslında tek ama onlarca ayrı dîvân. Eksilmeyen bir şaşkınlıkla kendimi zihinsel bir kamaşma içinde buluyor, bir yandan da kendi anadilimde yazılmış olan bu başyapıttan onca zaman habersiz kalmış olmanın burukluğunu yaşıyordum.

Geçen zaman içinde kendimi hem Cizîrî'ye hem sürgün edildiğim anadilime affettirmenin yolunun bu başyapıt üzerine çalışmak olduğuna karar verdim ve kendimce kolları sıvadım. Ne mutlu ki tam da o günlerde sevgili Profesör Dr. Kadri Yıldırım ve *Şiroveya Dîwana Melâyê Cizîrî* (Melayê Cizîrî Dîvânı Şerhi) adlı Kürtçe çalışmanın yazarı merhum Celaleddin Yöyler ile Cizre'de bir edebiyat festivalinde bir arada bulunma ayrıcalığına sahip oldum. Kürtçemin henüz arzuladığım kıvamda olmadığı o dönemde bu kıymetli uzmanlarla Cizîrî üzerine yaptığımız uzun sohbetler ufkumu sonuna kadar açtı. Özellikle sevgili Celaleddin Yöyler'in paylaşımları benim için bulunmaz bir hazine değerindeydi. Kafamdaki sorular dağıldı. Önümdeki görev apaçık ortaya çıkmıştı: *Melayê Cizîrî Dîvânı*'nı somut bir amaçla önüme koyacak, her şiirin aruz kalıbını ayrı ayrı çıkartacak, o güne kadar yapılmış çalışmalar ve yazma nüshâları karşılaştırarak Latin harflerine göre kağıda dökecek,

sonra da ileriki zamanlarda bütün birikimimi kullanarak Türkçeye çevirecektim.

Bu çok heyecan verici bir hedefti. Böylece hem Türkçe edebiyat hem diğer dünya dillerindeki edebiyatlar açısından sözcüğün gerçek anlamıyla gizli kalmış bir hazinenin, Cizîrî'nin Kürtçe yazılmış *Dîvân*'ının Türkçe üzerinden de bilinirliğini sağlayacaktık. *Cizîrî Dîvânı*'nın bilinirliğini sağlamanın sadece Kürtçe edebiyat için yeni yollar açmakla kalmayacağını, diğer dünya dillerindeki edebiyatlar için de önemli bir kazanım olacağını düşünüyordum. Nasıl ki *Bin Bir Gece Masalları*, Hâfız'ın *Dîvân*'ı, Hayyam'ın *Rubâîyat*'ı zamanında Batı dillerine çevrildiğinde o dillerdeki edebiyatın gelişimine hatırı sayılır katkıda bulunduysa *Melayê Cizîrî Dîvânı*'nın da günümüzde benzer bir etki yaratacağına tutkuyla inanıyordum.

İlerleyen zamanlarda bir bölümünü yayımlama şansını bulduğum Türkçe edebî çalışmalarla birlikte anadilimi, Kürtçemi lâyığınca geliştirip ilerletmeye başladım. Bu dönüş yolculuğunda kat ettiğim mesafe *Dîvân*'a daha doğru, daha sağlıklı biçimlerde eğilmemi sağladı.

Çalışmaya başlarken amacım *Dîvân*'ı doğrudan Türkçeye çevirmekten ziyade, tüm şiirlerin tek tek aruz kalıplarını çıkarmak; Latin alfabesiyle dizilmiş çalışmalar ve Arap harfleriyle basılmış yazma nüshâlarla da karşılaştırarak redif ve kafiye sıralanışına uygun biçimde, Latin harfleriyle, doğruya olabildiğince yakınlaşmış bir yeni hacme ulaşmaktı. Başta Zeynel Abidin Zinar, Arif Zêrevan, Selman Dilovan ve Emin Narozi'nin hazırladıkları olmak üzere bu türden daha önce yapılmış bazı çalışmalar vardı. Her biri benim açımdan da ufuk açıcı, vazgeçilmez, değerli çalışmalar niteliğindedir. Bununla birlikte, Latin harfleriyle yapılmış baskıların birbirini tutmayan yanları vardı. Bunlar bir yandan Latin harfleriyle yapılan baskılara esas alınan yazma nüshâların birbirinden farklılık arz etmesinden, kimi nüshâların ise önemli eksiklikler içermesinden kaynaklanmaktaydı. Öte yandan, bazı eksik okumaların da bu karışıklıkta etken olduğunu fark etmek mümkündü.

Yıllar içinde sürdürdüğüm araştırmalar beni bu eksik ya da farklı okumaların genellikle şiirlerin ölçüsünün esas alınmamasından kaynaklandığı kanaatine götürdü. Buradan hareketle, nasıl bir yol izleyeceğimiz büyük ölçüde açıklığa kavuşmuş oldu. *Dîvân*'da yer alan her şiir hem yazma nüshâlar hem de Latin harf-

leriyle dizilmiş nüshâlarla karşılaştırılıp ölçü, kafiye-redif ve şiirlerin anlamsal bütünlükleri dikkate alınarak elden geldiğince eksik okumalardan arındırılmaya çalışıldı. Klasik şiir geleneğine sadık kalınarak mürettep dîvândaki şiirler redif-kafiye sırasına göre dizildi, her şiirin aruz kalıbı başında belirtildi.

Gerek Kürtçe gerek Türkçe metin gövdeleri için kitap sonuna konulmak üzere sözlük-açıklama-dipnot niteliğinde ek bölümler hazırlandı. Özellikle Kürtçe bölümde metnin anlaşılmasını zorlaştırabilecek Arapça-Farsça sözcüklerin fazla oluşundan hareketle, eklenecek küçük bir sözlüğün Kürtçe okurların işini kolaylaştıracağı düşünüldü. Şiirlerde Kur'ân âyetlerine, tarihsel olaylara, menkıbelere, zaman zaman dinsel, mitolojik olay ve kişiliklere yapılan göndermelerin yoğunluğu nedeniyle, özellikle tasavvuf terminolojisi için gerekli olabilecek kimi ansiklopedik ve özel açıklamalar kitabın sonuna alfabetik dizin akışı içinde yerleştirildi.

Elinizdeki bu çalışmanın doğallıkla asıl gövdesini oluşturan Türkçe çeviri oldukça zahmetli, meşakkatli bir çalışmanın sonunda çıktı ortaya. *Cizîrî Dîvânı* öylesine yoğun anlatımlı, öyle derinlikli bir yapıt ki bırakın tek bir şiir, bir beyit ya da bir mısra, bazen tek bir sözcük bile içine girilmesi zor bir muammaya dönüşebiliyordu. Örnek vermek gerekirse, "Gazel ve Kasîdeler" bölümünün sonunda yer alan ve evrenin oluşunun, varlığın, varoluşun sırrının bulgulanmaya çalışıldığı 142 beyitlik görkemli manzum bu zorlukların tümünü tek bir gövdede kapsıyordu. Üstelik çeviriye kaynak aldığınız dil salt Kürtçeden ibaret değil, tıpkı klasik Türk şiirinde olduğu gibi Arapça, Farsça unsurlar içeren karmaşık bir diller ormanı gibiydi. Cizîrî'nin simgelere, canlandırmalara dayanan sanatlı üslûbundan esin bularak söylersek, karşınızda aşılması imkânsız bir Kaf Dağı gibi durarak sizi zaman zaman yılgınlığa sürükleyen bir dil. Öte yandan, mutlaka bu tür başkaca başyapıtlarda da olduğu gibi çeviriyi lâyıkıyla tamama erdirmek için sadece kaynak ve erek dilleri çok iyi bilmek, hatta güçlü şiirsel karşılığı verebilmek adına gerekli poetik birikime sahip olmak da bir başına yeterli olmayabiliyor. *Dîvân* örneğinde, klasik şiire derinlemesine nüfûz etmiş olmak; dîvânı düşünsel olarak kuşatan İbn Arâbî'nin ilâhî aşk anlayışını özümsemiş bulunmak; İslâm aydınlanmasının önde gelen isimlerini, tasavvuf felsefesini, İşrâk felsefesini, Enelhakk düstûrunu yeni-

den akla ve gönle çağırmak; *Hâfız Dîvânı*'ndan *Mantıku't-Tayr*'a, *Bûstan* ve *Gûlistan*'dan *Mesnevî*'ye klasik Doğu edebiyatını yeniden masaya getirmek gerekiyordu.

Bunların dışında, klasik şiirin kendine özgü yapısından kaynaklanan teknik sıkıntılar, aruzun çevrilmesinin imkânsızlığı, ikâme edilecek çeviri anlayışı arayışı, hece ölçeklerine uyum sağlama çabası, anlamı aktarmada kaynak dildeki asla olabildiğince riayet etme ısrar ve gerekliliği, bazen iç uyakla bazen beyit sonu uyaklarla, bazen redifleri karşılamakla gidermek gibi kaygılar bu meşakkatli sürecin aşılması gereken sorun ve zorlukları arasındaydı. Bu engelleri aşmada esas aldığım ölçü, farklı yolları deneyerek olabildiğince şiirsel, Dîvân şiirinin kendine özgü büyüsel akışını verecek biçimlere yönelmek oldu. Sözgelimi, birçok gazel için aa/bb/cc şeklinde kafiye düzeniyle yetinirken az önce sözünü ettiğimiz 142 beyitlik kasîde örneğinde ise, hem aruz ölçüsünün tınısına yaklaşacak bir hece sayısı uyumlandırması hem kasîdenin kafiye düzeni olan aa/ba/ca örgüsüne oturacak bir biçime varmış oldum. Bunlardan başka, yapıtın kaynak dildeki şiirselliğinden kaybetmeyecek düzeyde çevrilmesi yanında, içerdiği felsefeyi yansıtacak, düşünsel göndermeleri mümkün olduğu kadar ıskalamayacak biçimde çevirmeye özen göstermek gerekiyordu.

Hülâsa, *Dîvân*'ı Türkçeye çevirmek, Aşk'ın Hüsn'e kavuşma yolunda Diyâr-ı Kalp ülkesine gidip kimyayı bulup getirmek için ateşten denizler üstünde mumdan gemilerle yaptığı yolculuğa benzer bir macera gibiydi. Bu zorlu macerada "sadâkat" bahsine kuşkusuz ki çok önem verdik. Bununla birlikte, büyük kelime hazinesinin tümünü, tekdüzelik ve tıkızlık duygusu verebilecek bire bir karşılama yoluna gitmek yerine esasta *Dîvân*'ın omurgasına, çevrilen her şiirin rûhuna sâdık kalmayı hedefleyen bir hacim ortaya çıkarılmaya çalışıldı. Bazı bölümlerin içerdiği yoğun anlatım ve göndermeleri Türkçe karşılıklarıyla anlatabilmenin, bunu şairin kişiliğine uygun olarak ve kaynak dildeki tınıyı yansıtacak şekilde aktarabilmenin çokça zor olduğu kimi durumlarda da doğallıkla bazı riskler de alınmış oldu.

Bu noktada bir konuya özellikle değinmek isterim. Türkçe çeviri süreci gerçekte benim için daha uzun bir zamana yayılacaktı. Önceden planladığım başkaca edebî çalışmaları aksatmayacak şekilde ağır ağır yol alacaktım. İşte tam bu sırada, şiir dizisindeki klasik doğu şiiri rafıyla benim gözümde farklı bir yeri bulunan Ayrıntı Yayınlarıyla yolumuz kesişti. Önümüze bir takvim koya-

rak çalışmamızı yoğunlaştırdık. 2017 yılı yazında biten ya da benim bittiğini sandığım çalışmanın bu kez de yayınevi editörlüğünün süzgecinden geçme süreci başladı. Böylece, yeniden zorlu bir çalışma sürecine girmiş, bitti sandığım çalışmanın gerçekte bitmemiş olduğunu fark etme şansına sahip olmuştum.

Daha en baştan, "*Dîvân* yayın masasına tek bir virgül hatası bile olmadan gitmeli" yaklaşımı ayrıca heyecan vericiydi. Tamamlanması bir yılı bulan bu yeni süreç bizi bambaşka bakış açılarıyla kuşattı, çok yönlü yaklaşımlarla besledi.

Bütün bu çalışma sürecinde kılı kırk yaran, çevirdiğimiz her dize üzerinde uzun uzun kafa yoran, bazen uykusuz geceler boyunca süren çalışmalar sonunda kimi kez ancak tek bir gazeli tamama erdirebildiğimiz, titiz geri dönüşleriyle aynı uykusuz geceleri bana da yaşatan Emirhan Oğuz'a sonsuz teşekkür borçluyum.

Bu uzun çalışma sürecinin diğer katılımcıları olan Levent Turhan Gümüş ve Faris Kuseyri'ye, kendi yoğunluklarından fedakârlık ederek getirdikleri incelikli katkı ve emeklerinden dolayı burada bir kez daha minnet duygularımı ifade etmeliyim.

Dîvân'ın Ayrıntı Yayınları'ndan çıkmasına ön ayak olan Burhan Sönmez'e ayrıca teşekkür ederim.

Mevlüt Oğuz'a, *Dîvân*'ın Kürtçe metin okumalarına verdiği katkı ve destek için teşekkür borçluyum.

Klasik şiir birikimlerimi önemli ölçüde borçlu olduğum ve böyle kapsamlı bir çalışmaya girişme cesaretini göstermemi sağlayan Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Edebiyat Anabilim Dalı hocalarım (1983-1987) Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu, Prof. Dr. İsmail Ünver ve Prof. Dr. Cem Dilçin'i de bu vesileyle bir kez daha minnetle anıyor, kendilerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak, yukardaki satırlarda ve takip eden "Sunuş" metnimizde adlarını andığımız, Melâyê Cizîrî'nin edebî mirasının günümüz okuruna kazandırılması için çaba sarf etmiş olan kıymetli yazarlarımızı saygıyla anıyor ve teşekkür ediyoruz.

Bu çalışmamızın gerek Cizîrî külliyatı gerek Kürtçe edebiyatın hâlâ gizlide ve gölgede kalmış kıymetli yapıtlarının gün yüzüne çıkartılmasına katkı getireceğini umar, bu yönde çaba sergileyecek olanlara yararlı olmasını dilerim.

İlhami Sidar
21 Haziran 2018, Diyarbakır

Sunuş:
Aşkın Şairi Melâyê Cizîrî

Kürt edebiyatının anıtsal ismi Melâyê Cizîrî'nin yaşamı hakkında ne yazık ki belge niteliğinde kesin bilgiler yoktur.

Genel kabule göre adı Ahmed b. Muhammed el Bohtî el-Cizîrî'dir. Cizreli olması ve medrese müderrisliği yapması nedeniyle Melâyê Cizîrî olarak tanınır. Bohtî aşiretinden olduğu kabul edilen Cizîrî'nin doğum ve ölüm tarihi konusunda da farklı görüşler mevcuttur.[1]

1. Feqî Hüseyin Seğniç *Dîroka Wêjeya Kurdî* (Kürt Edebiyatı Tarihi) adlı çalışmasında Cizîrî'nin doğum ve ölüm tarihlerini 1589-1664, İngiliz kürdolog D. N. Makkenzi 1570-1640, Alaaddin Secadî 1407-1481, Maruf Haznedar ve Sadık Bahaeddin Amedî 1567-1640, Emin Narozi 1568/70-1640 olarak vermiştir. *Cizîrî Dîvânı*'nı Latin harfleriyle baskıya hazırlayanlardan Zeynel Abidin Zinar şairin bir şiirindeki beyitten giderek ebcet hesabıyla

Araştırmacıların ortak kanısı, Cizîrî'nin 16. yüzyılın ikinci yarısıyla 17. yüzyılın ilk yarısı arasında yaşadığı ve tek eseri olan *Dîvân*'ını bu dönemde yazdığı yönündedir.

Dîvânda yer alan şiirlerde geçen yer adları, atıfta bulunulan isimler, tarihsel olaylar, dönemin Cizre-Botan emîri III. Şerefhan'a gönderme yaptığı bir şiir, çağdaşı olduğu kabul edilen Faqiyê Teyran'la müşaâresi vb. olgular bu ortak kanıyı pekiştirir niteliktedir.

Yaşam akışı üzerine menkıbe niteliğinde sözlü rivayetler dışında kayda değer bilgi bulunmayan şair Cizre'de doğmuş ve ilköğrenimini babasının yanında görmüştür. Daha sonra Diyarbakır, Hakkâri, İmadiye gibi dönemin bilim-kültür merkezi sayılan şehirlerde geleneksel medrese eğitimi almış ve ilim-irfan arayışı içinde Şam, Irak ve Mısır gibi ülkeleri dolaşmıştır.

İlk icâzetini Diyarbakır'a bağlı Sıtrabas Medresesi başmüderrisi Molla Taha'dan alarak Diyarbakır'ın Sirba köyünde ve çevresinde kısa bir süre görev yaptıktan sonra Hasankeyf'te müderrislik yapmıştır. Hasankeyf'ten ayrıldıktan sonra doğup büyüdüğü Cizre'ye dönen şairin, Azizan hanedanlığı himayesinde ömrünün sonuna kadar ünlü Kırmızı Medrese'de (Medreseya Sor) müderrislik görevini icra ettiği bilinmektedir.[2]

Kürt edebiyatında Cizîrî'ye kadar mürettep bir dîvân ortaya konmamıştır. Bununla birlikte, 10. yüzyıl sonları ve 11. yüzyıl başlarında Kürtçenin Lorî lehçesinde yazan Baba Tahir Üryan Hemedânî ve 11. yüzyılda Kurmanci lehçesiyle ilk şiirleri yazan Ali Herirî ve Kürtçenin değişik lehçelerinde yazan, ismi daha az duyulmuş edip ve şairlerin yetişmiş olduğu gerçektir. Yine de bu isimlerin Kürt edebiyatının gelişimi üzerinde beklenen büyük etkiyi yaratamadığı söylenebilir.

İran edebiyatının, şiirlerini, üzerinde temellendiği yadsınmayan Lorî lehçesinde yazmış Baba Tahir Üryan Hemedânî'nin, siyaset ve kültür yaşamına hâkim İranlılarca Fars edebiyatına mal

doğum tarihinin 1570, Dr. Kemal Fuad ise Faqiyê Teyran'ın Cizîrî'nin ölümüne gönderme yaptığı bir şiirindeki beyitten hareketle ölüm tarihinin ebcet hesabıyla 1640 olduğu sonucuna varırlar.

2. Cizîrî'nin Kırmızı Medrese'nin alt katında yer alan mezarı zamanla ziyaretgâh hâline gelmiştir.

edilip benimsenmesi, şairin uzun yüzyıllar Kürt edebiyatının ilgi odağı dışında kalmasına yol açmıştır.

Öte yandan, Kürt edip ve şairlerinin İslâmiyet öncesinde, Zerdüştîliğin de etkisiyle, egemenliği altında bulundukları Sasânîlerin dili olan Farsçayı benimsedikleri ve din, bilim, kültür, sanat ve edebiyat dili olarak kullandıkları belirtilmelidir. Farsçanın Kürt aristokrasisi ve ulema katında edindiği saygın konum dolayısıyla Kürt edip ve şairleri eserlerini Kürtçeden daha makbul buldukları Farsçada yazmayı tercih etmişler, bu da çok uzun süreler Kürt dili ve edebiyatının gelişimine ket vurmuştur.

Bununla birlikte, İslâmiyetin kabul edilişinden sonra Kürdistan'da çok sayıda cami, külliye ve medrese inşâ edilmiş, böylece medrese eğitimi Kürtler arasında gitgide köklü bir geleneğe sahip olmuştur. Cizre-Botan emîri Şerefhan tarafından yaptırılan Kırmızı Medrese'nin bu kurumlar arasındaki yeri ayrıca önemlidir.

Pek çok Kürt bilgin, düşünür, edip ve şairin yetiştiği bu medreselerde Arapça ve İslâmî bilimlerin yanı sıra içtimâî bilimler, dilbilgisi, edebiyat dersleri verilmiş; Arapça ve Farsça kitaplar ve Kur'ân yorumlanmıştır. Okutulan bu kitaplar arasına zamanla Melâyê Batê'nin yazdığı *Kürtçe Mevlit*, Ahmedê Xanê'nin yazdığı *Nûbara Biçûkan* (Küçükler İçin Turfanda) ve *Eqida İmanê* (İman Akîdesi), Melâ Xelil'in yazdığı *Nehcü'l-Enam* ve Arap medreselerinde okutulmayan başka kitaplar da eklenmiştir. Melâyê Cizîrî, Feqiyê Teyran, Pertew Begê Hekarî, Ahmedê Xanê, *Zazaca Mevlit*'in yazarı Ahmedê Xasê, Cigerxwîn gibi Kürt edebiyatında önemli bir yere sahip birçok ünlü Kürt şairinin yine bu medreselerde yetişmiş olduğu anımsanmalıdır.

Medrese geleneğinin kökleşmeye başlaması ile Farsçanın etkisi giderek zayıflamıştır. 1514'teki Çaldıran Savaşı'yla Safevîlerin Anadolu'daki egemenlik ve nüfûzunun kırılması üzerine ise Fars dili ve kültürünün etkisini iyice yitirmeye başladığı görülür. Çaldıran Savaşı sonrasında Osmanlı iktidarı kendisini destekleyen Kürt beyliklerine geniş imtiyazlar sağlamış; böylece bölgedeki saray ve konaklarda Kürt edebiyatı beyler ve paşaların himayesinde hızlı bir gelişim göstererek cami, medrese ve tekkeler daha etkin hâle gelmiş; bilim, sanat, kültür, edebiyat ve tasavvuf hayatı canlanmıştır.

Bitlis emîri V. Şerefhan'ın ilk Kürt tarihi çalışması olan Şerefnâme'yi Fars diliyle yazdığı bu kültürel iklimde Cizreli Melâ'nın Kürt edebiyatının ilk mürettep dîvânı olan büyük eserini Kürtçe

kaleme almış olması çok büyük önem taşır. İlâhî Komedya'nın şairi Dante'nin İtalyancayı Latin dilinin boyunduruğundan kurtarıp ulusal bir dil hâline getirmesi gibi Melâyê Cizîrî de Kürtçeyi Fars dilinin tahakkümünden kurtarmış; Kürtçe ile güçlü edebî eserler verileceğini kanıtlayarak selefleri Ahmedê Xanê, Melâyê Batê, Feqiyê Teyran gibi pek çok ismin önünü açmıştır.

Ahmedê Xanê tanınmış mesnevîsi *Mem û Zîn*'de Melâyê Cizîrî'nin adını şu şekilde anarak onun Kürt edebiyatı için taşıdığı büyük öneme göndermede bulunur:

"Geri getirirdim Cizreli Melâ'nın ruhunu
Ve diriltirdim onunla Harirli Ali'yi

Öyle bir sevinç verirdim ki Teyran'a
Ebediyete kadar hayran kalırdı ona"[3]

Kürt edip ve şairleri arasındaki benzersiz konumu tartışılmaz olan Melâyê Cizîrî'nin *Dîvân*'ı Kürt dili ve folkloru açısından gerçek bir hazine değeri taşır.

Cengiz ve Timur'un barbarlıklarından Öklid (Eukleides)) teorisine, astronomiye, varoluş felsefesine kadar pek çok konuya derinliğine nüfûz etmiş olan şair olağanüstü renkli, sanatlı üslubuyla daha çok saray çevresine mensup seçkin tabakaya seslenmiş; bununla birlikte, anlaşılabilir şiirsel akıcılığı ve aşk duygusunu sanata dökmedeki içtenliği sayesinde, coşkun bir lirizmle kaynayan şiirleri medrese öğrencileri tarafından ezberlenerek dilden dile dolaşmıştır.

Dîvân'ı Kürtçe kaleme alınmış ilk mürettep dîvân olarak kabul edilen Cizîrî bu eserinde çok sayıda gazel ve kasîdenin yanı sıra az sayıda rubâî, terkîb-i bend, tercî-i bend ve muhammes gibi Dîvân şiiri formlarına da yer vermiştir.

Şiirlerinde asıl adı Ahmed'in yanı sıra çoklukla Melâ ve Nişânî mahlaslarını kullanmıştır. Büyük şairin Nişânî mahlasını, sevgilinin attığı acımasız aşk oklarına ya da feleğin savurduğu kaçınılmaz oklara hedef/nişan olduğunu vurgulamak ya da yüzündeki bir ize işaret etmek istediği için tercih ettiği ileri sürülmüştür.

3. "*Bîna ve riha Melê Cizîrî / Pê hey bikira Elî Herîrî // Keyfek wê bida Feqihê Teyran / Hetta bi ebed bimayî heyran*" Çev. İlhami Sidar.

Anadili Kürtçeyle birlikte Arapça, Farsça ve Türkçeyi de çok iyi bildiği anlaşılan Cizîrî'nin şiirlerinde Kürtçenin yanı sıra Arapça ve Farsça sözcüklere fazlaca yer vermesi, klasik Türk şairlerinin örneğinde olduğu gibi şiirinin halk tarafından anlaşılmasını güçleştirmiş ancak bu durum şairin hem yaşadığı dönem hem de uzun erimde hak ettiği ilgiyi görmesine yine de engel teşkil etmemiştir.

Kürt medreselerinde yüzyıllardır ders kitabı olarak okutulan *Cizîrî Dîvânı* pek çok Kürt edip ve şairinin hayranlığını kazanmış, dîvânı öğrencilerine ders olarak okutan tanınmış Kürt âlimi Said Nursî büyük şairin aşktaki makâmını "Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Mevlânâ Câmî ve Melâyê Cizîrî'nin aşk meşrebindeki makâmları birdir." biçiminde ifade etmiştir.

Tasavvufa özgü mazmunlardan sıklıkla yararlanan Melâyê Cizîrî gazel ve kasîdelerinde Hâfız gibi "aşk, şarap, gül, bülbül, rint, züht" gibi kavramları klasik şiirin kendine özgü kuralları çerçevesinde işleyip aşkı, aşk acısını metaforik bir sunumla yansıtmış, çağrışımlı sembollere yaslanan bir şiir kurmuş, bu da dîvânı oluşturan şiirlere düşünsel, felsefî bir derinlik kazandırmıştır.

Çağdaşı Fuzûlî'nin "İlimsiz şiir, temelsiz duvara benzer" şiarına uyumla, engin bir tarih, kültür, felsefe, astronomi, cebir, fizik, metafizik, belâgat, fesâhat birikimine sahip olan Cizîrî; *Dîvân*'ında İbnî Sînâ'dan Hipokrat ve Öklid'e, Hallâc-ı Mansûr'dan Molla Câmî'ye kadar pek çok bilgin, filozof ve şaire göndermede bulunarak dünyanın oluşumunu, varoluşu hem tasavvufi hem de bilimsel bakış açısıyla değerlendirmiştir.

Şiirini kurarken hemen bütün bilimlerden yararlandığı, İslâm dışındaki çeşitli din, kültür ve mitolojilere özgü motifleri de çok geniş biçimde kullanmış olduğu hem ilk bakışta hem şiirlerin satır aralarına yayılmış olarak görülür.

Hemen bütün şiirleri metafizik ve ruhsal bir derinlik içeren şair, salt klasik şiir çerçevesinde kalmamış, sadece geleneğin getirdiği klişelere, mazmunlara yaslanmakla yetinmeyip metaforlara, alegorilere dayalı karmaşık ve çarpıcı bir düşünsel arka plan kurmayı ustalıkla başarmıştır:

"Haber yok gece karanlıktan, denizden dalgalardan
Kırılmakta oysa yelkenli, apansız esen kasırgadan"

(1. manzum, 6. kıta)

Bu beyit, bir bakıma Coleridge'ın "Yaşlı Gemici"siyle Rimbaud'nun "Sarhoş Gemi"sini yüzyıllar öncesinden haber verir gibidir.

Attâr'ın efsânevî Simurg'la, Coloridge ve Rimbaud'un Albatros'la sağladığı mistik derinlik, Cizîrî'de yüzyıllar öncesinde kendini kasırgalarla kuduran denizin dalgalarında gösterir, dalgalarda köpüklenen kabarcıklarda duyurur.

Cizre'nin ünlü ilim ve irfan merkezi Kırmızı Medrese'de birçok öğrenci yetiştirmiş bir müderris olan Cizîrî, şiirlerinde aşk ve güzellik kavramlarını bütünlük içinde, bir arada ele alır. Evrendeki her türlü güzelliğin Tanrı'nın sûretini, tanrısal güzelliği yansıttığı öğretisine inanır. Ona göre her şey bunu kanıtlayan bir simgedir. Onun Tanrı kavramı etrafında hiçleşmeyi ve onda bir olmayı arzulayan mistik tutkusu birçok şiirinde kendini açıkça, tutkuyla gösterir:

"Sende erimek, yok olmak için o sonsuz vuslat ânında
Kalbimi ve rûhumu nakit verdim sana fenâ makâmında"

(2. manzum, 7. beyit)

Özellikle kasîdelerinde varlığı, varoluşu sorgulayan, araştıran, didikleyen Cizîrî tasavvuf felsefesinden en geniş biçimde yararlanırken bir yandan da evrenin, oluşun, varlığın maddi temellerini görmezden gelen bir yaklaşım sergilemekten kaçınır.

Varlıkta bir bütünlüğün kendini gösterdiğine inanan şair, zaman kavramını ezel ve ebed ile birleştirir. Varlıktaki gizleri açıklamada yetersiz kalan akıl pek çok konuda insanı yanılgıya düşürebilir; bu yüzden gerçeğe açılan kapı, asıl marifet kapısı kalptir. İnsan ancak yanılsama perdesinden sıyrılırsa varoluştaki işaretleri ve evreni kuşatan gizleri keşfedebilir; bu ancak sezişle olur, seziş ise akılla değil kalp yoluyla gerçekleşir:

"Yıldızların kümelerin sırrı kavranamaz tek başına akılla
Vahdet ilminin nûru olmadan akıl hep kalır kuşkuda"

(111. manzum, 120. beyit)

Cizîrî Dîvânı üzerine kafa yoran hemen bütün araştırmacıların "varlığın dört temel unsuruna beşinci öğe olarak aşkı ekleyen şair" olarak nitelediği Cizîrî'nin İbn Arâbî'den, onun ilâhî aşk doktrininden esinlendiği kabul edilir.

İbn Arâbî'nin sistemleştirmiş olduğu, 17. yüzyılda Doğu medreseleri âlimleri arasında büyük ilgi gören varlık kuramı, farklı milletlerden çağdaşlarının olduğu kadar Cizîrî'nin şiirlerine de nüfûz eder. Buna karşılık Cizîrî de vahdet-i vücûd felsefesini mecazlar mevhûmuyla, bir mecazlar silsilesiyle zengin biçimde şiirleştirerek tasavvufî Kürt edebiyatının gelişiminde, kendinden sonra gelen edipler üzerinde son derece etkili olmuştur.

"Melâyê Cizîrî daha çok müderris-sûfî kimliğiyle öne çıkmış ve bütün gayret ve himmetini, tasavvufî Kürt edebiyatının temel taşlarından birini oluşturacak *Dîvân*'ına hasretmiştir. Melâyê Cizîrî'yi tanımak için Cizre'ye gelen Feqiyê Teyrân gibi sûfîler ile farklı bölgelerde yaşayan ve onun şiirlerini okuma fırsatı bulan müderrisler, Cizîrî'nin tasavvufî düşüncesinden ve şiirlerindeki cezbedici üsluptan etkilenmişlerdir. Melâyê Cizîrî ile onun düşünce ve tarzından etkilenen Kürt sûfîler ve müderrislerin oluşturduğu sinerji, Kürtler arasında tasavvufî hareketliliğin hızlanmasına ve Kürtçe tasavvufî eserlerin peş peşe kaleme alınmasına sebep olmuştur. Dahası sûfîlerin kâleme aldığı Kürtçe eserler, ilmîye sınıfı arasında hüsn-ü kabule mazhar olmuş ve bu eserlerden manzum olanlar, medreselerdeki talebeler tarafından okunup ezberlenmiştir."[4]

Araştırmacı Seher Akçınar, *Cizîrî Dîvânı*'nda "zülüf" sembolünün yeri ve anlamını irdelediği makalesinde, şairin hakîkati kesret içindeki vahdette bulduğuna ayrıca ve özellikle işaret etmektedir:

"Tasavvuf felsefesinde birçok çalışmaya konu olan vahdet-i vücûd düşüncesi, İbn Arâbî tarafından geliştirilmiş ve bu düşünce daha sonra İbn Arâbî'nin takipçileri tarafından sürdürülmüştür. Vahdet-i vücûd düşüncesinin takipçilerinden biri olan Melâyê Cizîrî'ye göre hakîkat, kesret içindeki vahdettedir. Kesret âleminde kalıp vahdet âlemine erişmeyi engelleyen sembollerden en önemlisi zülüf'tür (...) Sûfîlerin çıktıkları aşk yolculuklarında yaşadıkları bireysel tecrübeleri sanatsal formlarla estetik

4. Abdulcebbar Kavak, "Melâyê Cizîrî ve Tasavvufî Kürt Edebiyatının Gelişim Dönemi", *Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Dergisi*, 2015, Cilt 1, Sayı 2.

bir biçimde aktarabilmeleri için sembollerden yararlanmalarının kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle önemli bir Kürt şairi ve aynı zamanda mutasavvıf olan Melâyê Cizîrî'nin meşhur eseri *Dîvân*, hem onun vahdet-i vücûd görüşünü yansıtması hem de kullandığı sembolik dilin görülmesi açısından önemli bir başyapıttır. Vahdet-i vücûd felsefesinin temelini oluşturan olgulardan biri olan kesret, pek çok mutasavvıf tarafından "zülüf" sembolü ile anlatılmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede Melâyê Cizîrî'nin 2000 beyitten oluşan *Dîvân* eserinde "zülüf" sembolünün 258 kez geçmesi oldukça dikkat çekicidir."[5]

"Salınan zülüf gibi kararsızlaştım aşkla
Aziz cânım gitti, gönlüm hâlâ dolu aşkla"

(7. manzum, 8. beyit)

"Güller gül suyuyla çiğ tutmuş benimse içim yanmış güneşte
Gördüm dağılmış zülüfler, düğümlenip tuzak olmuş içerden
Ey gözümün nûru şeker dilli sevgili, zülüflerini kaldır ki
Görünsün bize gerçek seher, benlerinin üzerinden tan vakti"

(58. manzum, 2. kıta)

"Enelhakk düstûruyla haberdâr edildik lâl dudaklardan
Zülüflerinin ucundaki çengele Mansûr eyledin bizi"

(74. manzum, 8. beyit)

Zülüf sembolünün kullanılışında açıkça gözlemleneceği gibi Cizîrî'nin tasavvuf düşüncesindeki mecâzî aşk ve ilâhî aşk mevhûmlarının işlenişinde kendine özgü bir dil derinliği inşa ettiğini, yaşamın çok farklı alanlarına yönelik dikkat çekici bir metafor zenginliği sergilediğini görürüz.

Tasavvuf felsefesi *Dîvân*'ın omurgasını oluşturacak kadar etkilidir ama eserin katıksız biçimde tasavvuf felsefesi üzerine bina edildiğini söylemek de eksik bir değerlendirme olacaktır.

"Dîvânının en önemli özelliği; vahdet, kesret, aşk, mârifet ve tecellî gibi tasavvuf edebiyatının ve felsefesinin vazgeçilmez konularını ele almakla beraber çoğunlukla bir edebî türün sınırla-

5. Seher Akçınar, "Melâyê Cizîrî Dîvânında Zülüf Sembolünün Tahlili", *Mukaddime*, 2017, 8, Özel Sayı 1.

rını aşan tematik unsurlara yer vermiş olmasıdır. Melâ'nın *Dîvân*'ını okuyan bir kimse, karşısında adeta sûfî-filozof bir edâ ile varlık, bilgi ve aşk konularında konuşan birini görebilir. Melâ, tasavvuf felsefesinin ve özellikle vahdetü'l-vücûd görüşünün sadık bir takipçisi olarak tasavvuf metafiziğinin ve buna bağlı olarak sûfî kozmolojinin temel esaslarını dîvânında işlemiştir. Onun düşüncesinde varlık, mutlak hâlinden ya da henüz belirlenmemiş ve herhangi bir taayyün göstermemiş durumundan varoluş âlemine çeşitli süreçlerden geçmek suretiyle zuhur ve tecellî etmiştir. Başka bir ifadeyle varlık, birlik hâlinden çokluk hâline geçerek görünür olmuştur. Henüz birlik hâlindeyken varlık için herhangi bir surette bir nitelik, kayıt ve belirlenim söz konusu değildir."[6]

Dîvânının büyük bir kısmını oluşturan gazellerin yanı sıra Cizîrî'de kasîdeler, rubâîler, tekîb-i bend ve tercî-i bendler aşk ekseninde gelişir. Bu bakımdan şiirler bütün bir mesnevînin parçaları olduğu izlenimi yaratır. Cizîrî'nin, hemen bütün şiirleri arasında örgün bir bağ kurma imkânı vardır. İnsanı özünde mutlaka bağlayan ve sonsuzlaştıran, ölümsüzleştiren unsur aşktır; aşk onda insanı var eden beşinci elementtir. Mecâzî aşkın anlatılışında çoğu çağdaşı veya klasik şiirin başka şairlerinde gözlemlenemeyecek ölçüde maddî ayrıntının son derece renkli metaforlarla şiire yedirilmiş olduğu gözlemlenir.

Aşk onda; hem yaşam, hem anlam, hem idrâk, hem esrime, hem varoluştur:

"Aşkta şeyh-i sânîyim anlam deniziyim gönülde
Gönül bende, idrâk bende, şifâ var işaretlerimde

Söz ikliminde mîrim, şiir hünerinde cihangir
Âşıklar meclisinde benim bayrağım yükselir"

(99. manzum, 17. ve 18. beyitler)

Aşk sanatında kendini "şeyh-i sânî" olarak niteleyen Cizîrî'nin "aşkın şairi" olarak anılması bu anlamda rastlantı değildir.

6. M. Nesim Doru, "Molla Ahmed El-Cezerî'nin (Melâyê Cizîrî) Varlık Düşüncesinde İnsanın Ontik Değeri", *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması*, 26-28 Mayıs 2014.

Rivâyet öyledir ki Cizîrî'ye dîvânındaki en güzel aşk şiirlerini yazdırtan gerçek bir özne vardır. Bu özne, Hasankeyf emîrinin kızı Selmâ'dır. Petrarca'ya *Canzionere*'yi esinleyen Laura gibi, Dante'nin genç yaşta yitirdiği sevgili Beatrice'si gibi, Shakespeare'e ünlü "66. Sone"yi yazdıran gizemli esmer gibi, Goethe'yi *Doğu- Batı Dîvânı* yollarında aşk rüyalarına gark eden Marianne gibi.. Mevlânâ'nın, Şems-i Tebrîzî'nin, Şirâzlı Hâfız'ın, Hayyam'ın, Ebu Nuvas'ın adeta bir cezbe hâliyle yazdığı şiirlerin derin kaynağında belki de hep var olmuş o meçhul aşklar gibi..

Rivâyete göre; Hasankeyf'te müderrislik yapmaya başlayan Cizîrî, Hasankeyf Emîrinin kızı Selmâ'ya âşık olur, ona şiirler yazmaya başlar.[7] Bu durum, Emîr'in hoşuna gitmez ve Cizîrî'yi zindana attırır. Zindanda kaldığı süre şair için bir dönüm noktası olur; bu süreç içinde mecâzî aşktan ilâhî aşka doğru evrilen şair, kemâle erer ve sonrasında Emîr tarafından affedilerek serbest bırakılır. Bu belâlı, umutsuz aşk, dîvânın vücuda gelişinde belli ki çok etkili olmuştur. Kuvvetle muhtemeldir ki Cizîrî, İbn Arâbî'nin

7. Selmâ ve Cizîrî bağlantılı olarak Celaleddin Yöyler'in "Şîroveya Dîwana Melâyê Cizîrî" adlı çalışmasında Abdulkadir Umadi'nin el yazmasını esas alan Alaaddin Secadi'ye dayandırılarak naklettiği yaygın efsânelerden biri şöyledir:
"Hasankeyf Medresesinde müderrislik yapan Melâyê Cizîrî Melik Kâmil'in üç kızının da hazır bulunduğu bir diploma töreninde Melik'in kızlarından Selmâ ile göz göze gelerek ona âşık olur ve onun için şiirler yazar. Melâ'nın aşkı kısa sürede bütün Hasankeyf'e yayılır. Bunu duyan Melik büyük bir öfkeyle, "Nasıl olur da Melâ gibi adsız sansız biri benim kızıma âşık olur?"diyerek Melâ'nın idam fermânını verir. Melâ'nın böyle bir cezaya çarptırılmasına gönlü razı olmayan şehrin ileri gelenleri Melik'e Melâ'yı bağışlaması ve kızını onunla evlendirip adının temize çıkmasını sağlamak için ricada bulunurlar. Melik onların bu ricasını kırmaz ve kızı Selmâ'yı Melâ'ya verir. Bunun üzerine Melâ dostlarının da tavsiyesiyle Selmâ'ya lâyık bir şeyler hazırlamak için Musul'a kadar gider. Döndüğünde Melik onu huzuruna çağırır ve "Selmâ için ne hazırladın?" diye sorar. Melâ, "Mîrim" der, "Musul'un bütün çarşı pazarını dolaştım binlerce top eşsiz kumaşlar paha biçilmez atlaslar, ipekliler gördüm fakat hiçbiri de Selmâ'nın güzelliğine yaraşır nitelikte değildi."
Bir başka rivayete göre de; Melâ, Cizre'ye geldikten sonra Cizre-Botan Mîrliği ailesinden saraya mensup Sitî ya bisk-keske (Yeşil zülüflü Sitî) âşık olmuş. Sitî'nin aşkıyla her gün Cizre mezarlığına giden Melâ orada şiir yazarken sırtını taşlardan birine yaslarmış; onun aşk ateşiyle bu taş öyle kızarır, öyle kızarırmış ki o gittikten sonra o civarda oturan bir kadın ekmeğini onun sırtını yasladığı taşta pişirirmiş."

de metafor olarak kullandığı isimlerden biri olan Selmâ'yı[8] kilit bir imge olarak düşünmüş; aşkı onun şahsında mecâz ile hakîkat arasında coşkulu bir sarkaç gibi gidip gelen katmanlı bir imgeye dönüştürmüştür.

"Ey peyâmber dua ile selâm söyle bizden Selmâ'ya
Can veren dudakları adımızı hiç anar mı acaba

Yüz hocanın mollanın aklı ermez bu muammâya
Çözmek istersen aşkın sırrını gel sor sen Melâ'ya"

(34. manzum, 13. ve 14. beyitler)

Mecâzî aşk, ilâhî aşk ve bunların işlenişi bahsinde *Cizîrî Dîvânı*'nda ortaya çıkan yaklaşım üzerinde tartışılmıştır. Bu konuda birbirinden farklı görüşlerin olduğu açıktır. Yeniden vurgulamak gerekirse, bir efsâne olarak Cizîrî'yi âşıkların kıblesi hâline getiren aşk *Dîvân*'da kuşkusuz ki Medrese geleneğine göre, ilâhî aşkın sınırları içinde ele alınmıştır.[9] Bununla birlikte, *Dîvân*'ın bütününe yayılan şiirlere bakıldığında Cizîrî'de aşkın, mecâzî aşktan ilâhî aşka doğru bir gelişim gösterdiği görülür:

---

8. *"Birden âşık oldum ben Selmâ'ya / Ecyâd'da oturan o güzeller güzeline // Hayır hayır yanlış söyledim o Ecyâd'da değil / Canımın içinde gönlümün en gizli yerinde // Güzellik bile şaşkına dönmüş görünce onun güzelliğini / Misk ve safran kokusu ondan yayılmış sarmış evrenin çiçeklerini"* (İbn Arâbî, *Arzuların Tercümanı*, Şiir 19, 7.-9. beyitler, Çev. Mahmut Kanık, İz Yayıncılık, 1991) *Tercümânu'l-Eşvâk (Arzuların Tercümanı)*, İbn Arâbî'nin, çoğunu gazellerin oluşturduğu, 582 beyit ihtiva eden 61 şiirden mürettep eseridir. İlâhî aşk temalı bu şiirlerin esin kaynağı, şairin Mekke'de hadîs ve kelâm dersleri aldığı hocasının kızı olan Nizam Ayn es-Şems'tir. Nesim Doru aşağıda da sözüne ettiğimiz yazısında, müşahhas bir Selmâ arayışının yersiz olduğunu, Selmâ'nın esasen metaforik bir isim olduğunu belirtir.

9. Bu noktayla bağlantılı olarak; M. Nesim Doru, *Şırnak İlahiyat Üniversitesi Dergisi*'nde Abdülbaki Turan'ın *Melâyê Cizîrî Dîvânı ve Şerhi* adlı çalışmasını tanıtmaya yönelik yazısında vahdet-i vücûd inancındaki bir sûfî-filozof olan Cizîrî'yi Sünnîleştirme arzu ve çabasının başlı başına bir problem olduğunu belirtmektedir:
"Yazarın ve kendinden önceki şarihlerin Melâ'nın Dîvânını şerh ederken dikkatten kaçırdıkları temel hususlardan birisi de Melâ'yı tasavvuf felsefesinin meseleleri ve bu kapsamda İbn Arâbî'nin felsefi ve tasavvufi düşünceleri ışığında ele almamış olmalarıdır. Söz konusu eserler Melâ'nın Dîvânını dil ve edebiyat açısından ele almamışlar ve düşünceye taalluk eden meselelere fazla girmemişlerdir. Bu durum Melâ'nın düşüncelerini ortaya koyarken büyük boşluk meydana getirmiştir."

"Gerçek bir kora dönüştü gönülde mecâz ateşi
Kızgın demîrden farksız kalbimdeki aşk ateşi"

(34. manzum, 7. beyit)

"Mecâz ateşi bir kez tutuşursa âşığın gönlünde
Başı dik olur sonsuza dek gönül ehli nezdinde"

(41. manzum, 1. beyit)

Şiirlerinde birlik kavramına, vahdet-i vücûda yoğun göndermeler yapan şair, varoluş âlemini mecâzlar olarak görür, bu mecâzlar üzerinden hakîkat algısına ulaşır. Dış dünyadaki varlıklar birer mecâzlar silsilesidir. Mutlak gerçeğin yansımalarıdır.

"Yeni doğmuş ay gibi eğer görmek istersen
Aynama bak anlarsın neyim kimim ben

Işığın vurunca kalbe can uçtu gitti bedenden
Gövdemdeki rûh sensin sâdece bir kafesim ben"

(39. manzum, 2. ve 3. beyitler)

Cizîrî Dîvânı'nın Türkçeye ilk çevirisini yapmış olan Osman Tunç, şairin eğildiği ve işlediği tasavvufî konuların aynı zamanda felsefi konular olduğunu vurgular:

"Cizîrî'nin tasavvuf düşüncesi çerçevesinde değindiği konular aynı zamanda felsefenin de temel konularıdır. Elif harfiyle biten uzun kasîdesinde felsefenin temel konularından sayılan varlıkbilim, insan, ahlak, ölüm ve sonrası gibi düşünce tarihinin vazgeçilmez konularını işler"[10]

Gerçekten de sözü edilen bu kasîde, şairin varoluş felsefesine bakışını kavramak ve etrafında tartışma yürütmek açısından oldukça dikkat çekicidir:

"Yıldızların kümelerin sırrı kavranamaz tek başına akılla
Vahdet ilminin nûru olmadan akıl hep kalır kuşkuda

Ol diyerek olduranın denizinden gelir Hakk'ın ilminin feyzi
Söz üstâdı işlenmemiş cevheri vermiş yer yer ona

10. Osman Tunç, *Melâ Ahmedê Cizîrî, Dîwan*, Nubîhar Yay. s. 22.

Felsefe ilminin feyzi çok açık görünse de gizlidir örtülerle
Gördüm şarap kadehinde bir yudum aldım o fincandan şevkle

Uzun ve uzak bir menzildir dokuz feleğin her biri
İçindeki ağaçların insandır dallarında meyvesi

Âlem ağaç insan onun meyvesi, halvetten oturmuş sultân tahtına
Onunla süslendi ikbâl ve baht, onunla indi mutluluk yüceden devlete

Sultân yücelerden aşağı indi lâhûtu nâsûtla gizledi
Ana noktası oldu âlemin, başladı insanın yükselişi bu yolla"

(111. manzum, 120.-125. beyitler)

Cizîrî Dîvânı öte yandan klasik şiirin tüm doruklarını ziyaret eden, oralardan geleneksel öğeler devşiren, onları yeniden derleyip harman eden görkemli bir hikâyeler buluşması gibidir.

"Beni candan usandırdı cefâdan yâr usanmaz mı / Felekler yandı âhımdan murâdım şem'i yanmaz mı?" diyen Fuzûlî gibi Cizîrî de durmaksızın o malûm aşk belâsından yakınır:

"Mihneti çoktur çekilmez bir büyük belâdır aşk
Ömür tez geçer böyle cevr ü cefâyla yanmaktır aşk"

(82. manzum, 1. beyit)

Kimi zaman da *"Dolaşub iskeleye doğru nihân yollardan / Gidelim serv-i revânım yürü Sadabâd'e"* diyen Nedîm gibi şuhâne bir edâyla çıkar yolumuza:

"Gönlüm şendir uğramam hiç kiliseye havraya
Mihrâbı benimledir, gidelim gel seninle Lâleş'e tapınmaya

Aşk ile parıldamakta sevgili yıldız gibi halayda
Gidelim, sarhoş uyanık ve mest, birlikte biz semâya"

(46. manzum, 3. ve 4. beyitler)

Cizîrî'nin yukarda farklı yönlerine de değindiğimiz aşk anlayışı, geleneğe uyarak ağırlıklı olarak derin bir ıstırapla betimlenir; derinlere kök salmış, onulmaz yaradır:

"Yarası aşktandır bülbülün dikene takâti yok"

(15. manzum, 12. beyit)

Aşk, düşmanın başına belâ olarak dilense yeridir:

"Beddua edeceksen eğer düşmanına
Dile Allah'tan aşkı versin ona"

(106. manzum, 4. beyit)

Öte yandan, aşktan dolayı ve aşk için çekilen acı, ıstırap insanı aşkın ne olduğunu gerçekten kavramaya, aydınlanmaya, arınmaya, olgunlaşmaya götüren yoldur.

Hâfız-ı Şirâzî'nin *"Havaya savruluyorum tozlarım bana dönüşecek"*, Mevlânâ'nın *"Hamdım piştim yandım elhamdülillah"* dizelerinde ifade ettikleri gibi aşk acısının âşığı kemâle erdiren tamamlayıcı, yüce bir yanı vardır.

"Görecek miyim acep vuslat çırasının yandığını bir daha
Yanıp tutuşacak mıyım yoksa hep pervâne nârında"

(7. manzum, 11. beyit)

"Kalp Tûr'una vurunca tecellî sırrının nûru
Zapt edemez rûh o vakit yüz bin gök ile onu"

(28. manzum, 10. beyit)

"Ey sevgili daha ne kadar yanacağım bu ayrılık ateşinde
Yetmez, daha diye bağırıp çağırır her nefes alıp verişimde"

(34. manzum, 8. beyit)

"Ve 'alleme sırrına tanış kıldı beni Hakk
Bil ki artık adları bilen Âdem'im ben"

Erdim çünkü sırrına ilâhî ilmin
Anla gerçekte nasıl bir inşâyım ben"

(40. manzum, 2. ve 3. beyitler)

Cizîrî'nin yazdığı büyük şiirin ve gücünün bilincinde olduğunu da son olarak eklemek gerekir. Şirâz'ın parlayan iki şiir kutbu Sâdî ve Hâfız'a büyük hayranlık duyar. Bununla birlikte kendini onlardan aşağı görmez.

Hâfız'a hayranlığı, onun *Dîvân*'ındaki *"Elâ ya eyyuhessakî! Edir ke'sen ve nâvilhâ / Ki aşk âsân numûd evvel, velî uftâd muşkilhâ"*[11] beytiyle başlayan ilk gazele nazîre olarak kendi *Dîvân*'ının başında bir terbî yazacak kadar derindir:

"Yengeç burcuna attı çalgı çengin nağmesi
Yeter ey sâkî, sen gel yıka bu gönlü pastan
İçelim aşkla gel gönül sağaltan bengi şarabı
Gezdir kadehi sun herkese, sun bana da ondan

Kim o kâtip, hatlarını dizen, bir'den çok'a bölünen
Kim yüzünü mevzûn kılan, o sırrı çözecek olan
Çıksın döktüğü nağmeleri ûd ve rûdun bilen varsa
Müşkülü çoktur, aşk ne kolay görünür oysa"

(1. manzum, 1. ve 2. kıtalar)

Dediğimiz gibi bir yandan da şiirde ulaştığı ustalıkla Hâfız'a kendini eş tutacak denli iddialıdır:

"Ezel sırları çıkar ortaya nasılsa ebediyette
Sonunda olacak şeyi baştan bilmeye ne hâcet

Görmek istersen eğer nazmın en parlak incilerini
Melâ'nın şî'ri işte, Şirâzî'ye ne hâcet"

(17. manzum, 11. ve 12. beyitler)

Okurları *Dîvân*'la baş başa bırakmadan önce, bu büyük eserin başlangıçtan bu yana yayımlanış süreciyle ilgili özlü bir bilgi dağarcığını paylaşmak isteriz.

Cizîrî Dîvânî'nın, Saddam Yazma Eserler Kütüphanesi, Muhammed Tayyar Paşa El Amidî'nin yazma nüshâsı; Şam'da çıkarılan *Hawar* dergisinin 33-58. sayılarında yayımlanan yazma nüshâ; 1924'te İstanbul'da basılan yazma nüshâ; Zaholu Mele Tabî Bekir Ali Vanî'ye ait yazma nüshâ; Enver Mam Zaxoyî'ye ait yazma nüshâ; Muhammed Avnî'ye ait el yazması nüshâ, Mele

11. *"Sâkî! Dolaştır haydi kadehi, sun. / Aşk kolay göründü ilkin, sonra çıktı çok sorun." Hâfız Dîvânı*, Cilt I, s. 42-43, Çev. Mehmet Kanar, Ayrıntı Yay., birinci basım, 2011.

Muhammed Butî Bizêvkî'ye ait yazma nüshâ; Giv Mukriyanî'nin 1964'te Hewler'de bastırdığı yazma nüshâ gibi çok sayıda nüshâsı bulunmaktadır.

1844'te Tayyar Paşa tarafından istinsah edilen *Dîvân ü'ş-Şeyh Ahmed el-Cezerî* adlı el yazmasından başka matbu olarak ilk baskısı, Martin Fon Hartman tarafından 1904'te *Der Kurdische Dîvân* adıyla Berlin'de tıpkıbasım olarak yapılmış; sonrasında bu çalışmayı İstanbul, Şam, Kamışlı, Erbil, Bağdat, Tahran gibi merkezlerde yapılan baskılar izlemiştir.

Çok sayıda açıklamalı, şerhli baskısı da bulunan *Dîvân*'ın Latin harfleriyle yapılmış baskılarına kaynaklık eden çalışmalar genellikle Molla Ahmed ez-Zivingî'nin *El İqdu'l-Cevher-i fi Şerh-i Dîvân i'ş-Şeyhi'l-Cezerî* ve Hejar takma adıyla Abdürrahman Şerefkendî'nin *Dîvân-ı Arif-i Rabbanî Şeyh Ahmedê Cizîrî* adlı çalışmaları olmuştur.

Celaleddin Yöyler'in *Şiroveya Dîwana Melâyê Cizîrî* adlı çalışması son yıllarda bu alanda yapılmış en kayda değer çalışmalardan biridir.

Şairin yaşamı ve sanatçı kişiliğine yönelik araştırmaların tamamına yakını ise Celadet Ali Bedirhan'ın *Klasikên Me* (*Hawar*, s. 33, Kahire, 1941), Alaaddin Seccadi'nin *Mêjûy Edebî Kurdî* (Bağdat, 1952), Mehmed Emin Zeki Bey'in *Meşahir- Kurd û Kurdistan* (1945, İsveç), Alexander Jaba'nın *Receuil de notices et récits Kurdes* (St. Petersburg, 1860) gibi eserlerini referans olarak almışlardır.

Elinizdeki çalışmada Molla Ahmed ez-Zivingî'nin *El İqdu'l-Cevher-i fi Şerh-i Dîvân i'ş-Şeyhi'l-Cezerî* adlı eseri esas alınmış, bir kısmını yukarda andığımız kaynaklardan yararlanılmıştır.

İlhami Sidar
16 Haziran 2018, Diyarbakır

Beşa Xezel û Qesîdeyan
Gazeller ve Kasîdeler

1
Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun

Newaya mutrib û çengê fixan avête xerçengê
Were saqî heta kengê neşoyîn dil ji vê jengê
Heyata dil meya baqî binoşîn da bi muştaqê
Ela ya eyyuhe's-saqî edir ke'sen we nawilha

Ku katib dêmê cedwel kit şikeste xet muselsel kit
Ji yek herfan mufessel kit ki ye vê muşkilê hel kit
Dizanî rûd û 'ûd ewwel çi tavêtin surûd ewwel
Ki 'eşq asan nimûd ewwel welê uftadî muşkilha

Ji mihra wê şefeqse'dê şîrîn le'lê şeker we'dê
Dinalim şubhetê re'dê ecêbim lê ji vê ce'dê
Ki dil ra tabî her çîneş bi kufrê mîbered dîneş
Zi tabî ce'dê muşkîneş çi xûn uftadî der dil ha

Di vê taqê di vê xanê me eyş û êmînî kanê
Kesê dest dit ji dewranê nîhalek vê gulistanê
Der axûşeş çu mîared ke ez dil caneş buspared
Ceres feryadî mîdared ke ber bendîdê mehmil ha

Bi Qur'anê bi ayatê eger pîrê xerabatê
Bibêjit secde bin latê mirîdên wî dibin qatê
Murîd er bê beser nebwed zi fermaneş bi der nebwed
Ki salik bê xeber nebwed zi resm û rahê menzil ha

Şevê zulmat û deryayê ji mewcan qet xeber nayê
Şikestî keştiya bayê 'ecacê wê şefeq dayê
Ji herfan mah û salê ma nehat der şiklê falê ma
Kuca danendê halê ma sibik baranê sahil ha

Me ra j'ewwel çi bir xamê kişand axir bi bednamî
Ji rengê Se'dî û Camî ji şuhret pê hisîn 'amî
Bi deng û bang û awazê dibêjit nexmeya sazê
Nihan key ma nedan razê kezû sazendê mehfîl ha

1

Yengeç burcuna attı çalgı çengin nağmesi
Yeter ey sâkî, sen gel yıka bu gönlü pastan
İçelim aşkla gel gönül sağaltan bengi şarabı
Gezdir kadehi sun herkese, sun bana da ondan

Kim o kâtip, hatlarını dizen, bir'den çok'a bölünen
Kim yüzünü mevzûn kılan, o sırrı çözecek olan
Çıksın döktüğü nağmeleri ûd ve rûdun bilen varsa
Müşkülü çoktur, aşk ne kolay görünür oysa

Şeker dilli bal dudaklı mihrimâhın sevgisinden
İnlerim gök gürler gibi zülfünün hasretinden
Nice kanlar akıtır kalplere kâkülünün misk kokusu
Ki alıp götürür yüreklerden îmânı siyah örgüsü

Dinginlik nerde bu handa bu gökkubbe altında
Kanar eli kim uzansa gül bahçesinde bir fidana
Rûhunu hasreder gibi kucakladığında dünyayı
Hatırlatır birden ona çalan ölüm çanı göç ânını

Bin yemin Kur'ân'a ki meyhâne pîri puta
Secde edin dese mürîdler uyar ona
Kör değilse mürîd çıkmaz pîrinin buyruğundan
Habersiz olmaz çünkü o, menzile götüren yoldan

Haber yok gece karanlıktan, denizden dalgalardan
Kırılmakta oysa yelkenli, apansız esen kasırgadan
Günümüzü ayımızı, harfler nerden çıkarsın falımızı
Esenlik kıyısında yükü hafif olan ne bilsin hâlimizi

Bilir misin sonunda kalemin hakkımızda ezelden yazdığını
Sâdî ve Câmî şöhretince adımızı kötüye çıkardığını
Çalgılardan yükselen nağmeler söyler her yerde bunu
Duyulmuş mu hiç, meclislerde açılan sırrın gizli kaldığı

Ji Hafiz qutbê Şîrazê Mela fehm er bikî razê
Bi awazê ney û sazê bibî ber çerxê perwazê
Tuzed min hubbihe's-sefwa bihî ehlu'l-hewa neşwa
Meta ma telqe men tehwa de'i'd-dunya we ehmil ha

2

Mef'ûlu Mefaîlu Mefa'îlu Fe'ûlun

Îsmê te ye mektûbî di dîwanê qedem da
Herfek qelemê 'ilmê bi teqwîmê reqem da

Eşkal û xetên daîreyê nuqteyê 'ilm in
Ev neqş û mîsal in di xeyalatê 'edem da

Mim metle'ê şemsa ehed ayîne sifet kir
Lami' ji Ereb birqê li fexxarê Ecem da

Da şahidê esma bi hemî wechî binasîn
Yek mestê semed kir bi yekê nexşê senem da

Yek girtiye zulfê û yekî xalî numayî
Ayîne bi Îskenderî û camê bi Cem da

Erwahê muqeddes şebê qedran te dixwazin
Nûra te ya misbahê di qendîlê herem da

Da wextê liqayê bi te hey bin beqayê
Min neqdê dil û can di fenayê bi selem da

Yaqûtîfiroşan di kef elmasî şikestin
Ev sefheya elmasî ku neqqaşê reqem da

Ya Reb ji çi rû leb bi senaya te kuşayem
Subhaneke len uhsîye fî şe'nike hemda

Minet ji Xwedayê ku bi 'ebdê xwe Melayî
Iksîrê xemê 'eşqê ne dînar û ne direm da

Şirâz'ın kutbu Hâfız'dan anlarsan ey Melâ bu sırrı
Semâya yükseltir seni bil ki ney ile sazın avazı
O saf aşkla sarhoş olan erdi mi bir kere o kata
El çekmeli dünyadan, etmeli her şeye vedâ

2

Adın yazılmış senin öteden kıdem dîvânına
Kalem en güzel hatlarla can vermiş adına

İlmin her noktasında bir dâiredir bu hatlar şekiller
Yokluk ve hayâl âleminden akseder bu nakışlar sûretler

Birlik güneşine ayna kıldı Muhammed adını
Aceme gösterdi Arap diyârından parlayan ışığını

Aşînâ olsun diye tanıklar adının her türlü makâmına
Kimini müptelâ kıldı puta, kimini tâbî kıldı zâtına

Kimini zülfüne bağladı, benine müptelâ kıldı kimini
Aynayı İskender'e, câmı Cem'e verdi sevgili

Kutsal rûhlar seni ister kadir gecelerinde
Işığındır parlayan harem kandillerinde

Sende erimek, yok olmak için o sonsuz vuslat ânında
Kalbimi ve rûhumu nakit verdim sana fenâ makâmında

Kalemle çizince yüzünün elmasını nakkaş
Düşüp kırıldı yakutçunun elindeki elmas

Yâ Rabb ne yüzle açayım ağzımı övmek için seni
Takâtim yetmez övmeye gücünü kudretini

Aşk iksiri verdi bin şükür ki Hüdâ'ya
Para pul sevgisi vermedi kulu Melâ'ya

3
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Meşşate yê husna ezel çengalê zulfan tabî da
Da 'eşqê hilbit pêl bi pêl qelbê me pê celabî da

Husna hebîb û lutfa yar avête dil 'eşqa xedar
Lew selbî kir jê ixtiyar wê husnê ev îcabî da

Min dî seher zulfên di mest hatin sema îhramî best
Çûn secdeya xalê bi qest lew haciban mihrabî da

Ruh û rewanê min hebîb dîsa bi telbîsa reqîb
Rencîde kir miskîn xerîb terka dilê ehbabî da

Mehbûb û reyhan pur gulav ker kir li min cerg û hinav
Zehra helahil bû di nav lew saqî ew cellabî da

Wan dest û zend û sa'idan mey dane şeyx û zahidan
Mestî bi çeşmê şahidan ew nêrgiza sîrabî da

Miskê reşandî ez dibêm wan nuqteyan hin bûne kêm
Lê xetê reyhanî li dêm katib ji nû î'rabî da

Nazik qeda nûrîn beşer ew bû li min neqşê beser
Dîna xeyalê her seher nav dîde'ê bêxwabî da

Ew tiliyên nazik reqîq pur da me fincana 'eqîq
Ew badeya nûrîn rehîq minnet bi min Wehhabî da

Da xef nebit bejna ferê mey hate şehkasa sirê
Minnet ku îro dêm dûrê dîsa şeraba nabî da

Mey hate fincana sedef kes dê vexwut îro bi xef
Saqî bi çeng û nay û def ferfûriya mehtabî da

'Îd e'w hebîbê nezr e lê yan dê bi qurban bê Melê
Ya Reb bibînim roj hilê sikkîn di dest qessabî da

3

Kışkırtıp aşkımızı dalga dalga gönlümüzü tutsak eylesin diye
Zülfünün çengelini halka halka ördü nedîmesi ezelî güzelliğin

Güzelliğiyle acımasız aşkı bir lûtuf gibi saldı gönlümüze
Ne varsa aldı istenci elimizden bizi tâbî kıldı kendine

Seher vakti mest olmuş zülüfleri semâya durdu gördüm
Kaşlarının mihrâbında siyah bene secdeye durdu gördüm

Cânım, rûhum, sevgilim kışkırtmasıyla rakiplerin
Terk etti seven kalbi, yaraladı yine bu garip miskîni

Yürek yakan zülüfleri dilberin batmış gül suyuna
Helâk etmek için sâkî zehir içre gül suyu sunmuş bana

Mey sunmuş zâhide şeyhe o eller, bilekler, kollar
Suya kanmış gözleri o mestinâzın, buna bin şâhit var

Eksildikçe yüzünde yer yer misk kokulu benler
Kâtip yeniden çizmiş o yere reyhânî hatlar

Selvi boylu ay tenli, gözümde tüten hep o sevgili
Uykusuz gözlerimden her seher akan onun hayâli

O nârin parmaklar akik fincandan nice sundu bize
Minnet ol bağışlayıcıya, saf şarabı sundu bize

Mey geldi sultânî kadehte endâmı kaybolmasın diye
Minnet o inci yüzlüye yine en saf şarabı sundu bize

Elinde revnak sürâhi, sâkî çeng ile ney ile def ile
Mey döktü sedef fincanlara, kim içer gizlice

Melâ'yı bayrama kurban diye adamakmış sevgilinin hesabı
Görür müyüm yâ Rabb gün doğarken elde bıçak kasabı

4
Mef'ûlu Failâtun Mef'ûlu Fa'ilatun

Muxbeçeyên meyfîroş her seher têne sema
Badexuran noşî noş mane li dorê cema

Hin gul û hin ember in hin şîrîn û esmer in
Hin guherê dane yin mislê suheylê sema

Hin zerî ne pursir in ser biper in dêm dur in
Min ku di çerxê weh dî sebr û qerarim nema

Sebr û qerarim ku bir can û ceger hûr dikir
Zulmê wereng kê dikir can dibir û dil teba

Can û dilê min ew e hûrîweşa min ew e
Padişeha min ew e ez li derê wê geda

Yarê ku dî em geda destî bi destê me da
Em bi semayê birin reqs û sema jî we ma

Gote me durdaneyê em ji te û tu ji me yî
Lew bi heqîqet yek in mesele bê şubhe ma

Da me bi destê surrê da me ji rengê durî
Cezbe giha can û dil pir şewişandin hema

Bade mi noşî ji dest çûme ji xwe mame mest
Qetre bi behrê giha behrî bi eynê xwe ma

Goşî bi 'amê mede terka mudamê mede
Ekseruhum fî xuma exlebuhum fî 'ema

Herfî ji yek bûne fesl ger bibirî wan bi esl
Herfî dibit yek xetek xet ku nema nuqte ma

Wehdetê mutleq Mela nûr e di qelban cela
Zorî di vê meselê ehlê dilan şubhe ma

4

Semâya durur her seher mey sunan muğbeçeler
Pervâne olur etrafında kana kana mey içenler

Amber kokulu gül kimi, kimi esmer güzeli
Gökte inci tanesi Süheyl yıldızı gibi kimi

Kimi altın tenli, yüzü parlak inci gibi
Görünce raks ederken aklım başımdan gitti

Yürek yanarken ateşte un ufak oldu baksana
Bu acı ve ıstırap bu zulüm revâ mı âşığa

Rûhum yüreğim, hûrîlerden güzel sevdiğim
Kapısında köle olduğum sultânım her şeyim

Görünce eşiğinde öyle düşkün tutup elimi
Semâya çağırdı aşk ile raksa kaldırdı beni

Biz sendeniz dedi o inci tanesi sen de bizden
Ki bir'iz seninle ikimiz şüphe yok hiç buna

Eliyle sundu billûr kadehten susadığımı
Cana ateş katanı, yüreği tutuşturanı

Kendimden geçtim elinden bâdeyi içince
Katre denize vardı, denizse deniz kaldı yine

Aşk şarabından geç derler, kulak asma sen onlara
Karanlığa batmış körlerdir uyma sakın sen onlara

Bir'den çıkmış harfler kendine rücû ederse eğer
Düz bir çizgi olur yeniden bir noktaya döner

Bakma sen bunda gönül ehlinin şüphede kaldığına
Mutlak bir'liktir o nûr, kalpte tecellî eder Melâ

5
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Çîn çîn kirin zulfên siyah kesketlesa dîba qeba
Êdî nîşan nabin xuya têkil kirin lazim seba

Min dî seba dayê seher madarê bedrê kir du ker
Qews û qezeh jê hate der dîsa bi zulfan ra teba

Îro ji me l'bedra temam ʿenberfeşan bin sed selam
Ey hudhudê şîrîn kelam ehlen wesehlen merheba

Min dilberek wek dur heye mehbûbê şîrînsur heye
Husn û cemalek pur heye Belqîs sifet mesken Seba

Şox û şepala meyperest ew zalima hişyar û mest
Vê nameyê xef dî vi dest fî teyyiha neşru'n-neba

Bêj ew şîrîna surperî durdaneya ez muşterî
Ka ʿehd û peymana berê bê feyde çûn şubhê heba

Me d'vê perîya dilberê lê hê bi uslûba berê
Lê kifş bibîte j'pencerê bê û biçit teşbîhê ba

Dilber mecala name dî nasî ku nîşana me dî
Nûnek muxalif tê nedî hel qelbûha nehwê seba

Neyşekera spîdest û zend zanim mecala name xwend
Lêvan tebessum kir ji qend maset ke banîn fî ruba

Qasid bi meqsûda me hat ba mujde û emr û berat
Nîşan hinarin hem xelat şehzadeya gulgûnqeba

Îro mecal lê hat û wext dîsa cuwan bû min dirext
Ew lami'a dayî ji text ma kane berqen xulleba

Selwarewan zerrînwereq çîçek Melê dîn sed neseq
Yaqûtuha yehki'ş-şefeq yehkî ʿuqûden kewkeba

5

Yeşil atlaslar giymiş, büklüm büklüm etmiş zülüflerini
Rüzgâr dağıtmış saçlarını, örtmüş yüzündeki benleri

Sabâ yeli savurmuş saçlarını, yüzünü ikiye bölmüş
Zülfünün ışıltısından gökkuşağı sağdı gördüm

Selâm, amber kokulu, bin selâm bizden o ay yüzlüye
Selâm hüdhüde, selâmımızı götürecek olan sevgiliye

İnci gibi bir dilber benim güzel yüzlü sevgilim
Sabâ melikesi Belkıs hüsnünü ondan mı almış dersin

Kâh ayık kâh sarhoş o zarif meyperest sevgiliye
Götürüver mektubumuzu gizlice sen o zâlime

De ki tutkunu olduğum o inci tanesine, peri yüzlüye
Nerde verdiği sözler, hebâ olup gitti hepsi boş yere

Eski minval üzre dileriz gönüller sultânı o peri
Rüzgâr gibi pencereden bir görünüp gitsin geri

Görünce nişanından anlamış da mektubun kimden olduğunu
İtiraz etmemiş tek harfine, bize meyl ettiğine mi yormalı bunu

O şeker kamışı endâmlı, açıp okuyunca ak elleriyle mektubu
Salındı ban ağacı gibi nazlıca, bir gülümseme dudaklarına kondu

Nişanlar armağanlar yolladı o gül giysili şehzâde bize
Dönünce müjdelerle elçi, murâdımız hâsıl oldu böylece

O fırsat geçti ele gençleşti hayat ağacım yeniden artık
Bir yanılsama değilmiş meğer ondan doğru parıldayan ışık

Yüz bakıştan görür Melâ selvi boylu altın yapraklı o çiçeği
Kızıl şafağı andıran yakutları, yıldız salkımı gibi sarkan gerdanlığı

6
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Dilber şikîna şekerek fe qultu ya rûhî meta
Go min heta xatir hebit min go çi kim ez ba heta

Zulfan tu bes çîn çîn bike biskên muqabil dîn bike
Pêşkêşê yek zulfê te bin mulkê Xeten textê Xeta

Dil bendê dava zulfekê keftî kemenda ulfekê
Hel fî yedi'l-meftûnî şey ew keyfe esne' ya feta

Zulfên but û şîrînleban jehrî ne şubhet 'eqreban
Lê min ji bîska pur girê îro girtin tenê du ta

Nisbet perî zîba ye ew wek nêrgiza yekta ye ew
Ya men rea xillî fe hel yuşbî bî şey'in qameta

Ji baxçeya yar zeyyinî bê purs Mela sêvek çinî
We bî ma ceneytû cenyetî elqet 'eleyye cînayeta

7
Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun

Bi narê firqetê sohtim ji ferqê ser heta pê da
Xedenga xefletê nohtim ji berqa lami'a tê da

Xedenga firqetê re'd e dilê ew xefletê lê dit
Dibêjim wer cebel bit ew bikerbit wê di gavê da

Heçî firqet nedî hicran nebê min dax û key lê ne
Ji bil derbê di hicranê firaqa rûh û can kê da

Ji her bê dax û bê derdî mepirsin mihneta 'eşqê
Çi zanin bê xeber jana dilê dax û keser tê da

6

Vuslattan dem vurunca sevgili dedim ne zaman söyle
Dedi ne zaman aklıma gelirse dedim olur mu hiç öyle

Dedim yeter büklüm büklüm ettiğin onca zülüflerini
Değişmem Haten mülküne Hıtay tahtına saçının bir telini

Kapıldım bir kere zülfünün öksesine ulûfün kemendine
Eli böğründe öylece kalırmış meğer insan sevince

Bal dudaklar put zülüfler akrep misâli zehir taşırken
Gür örgülü kâküllerin iki teline tutunabildim ancak ben

O kadar andırır ki perileri nergisleri güzelliği bambaşka
Görenler söylesin Allah aşkına bu endâm kimde var başka

İzinsiz bir elma kopardım diye meyve dolu bahçesinden
Neler etmedi bana Melâ o sevgili tek bir elma yüzünden

7

Ayrılık ateşiyle yandım baştan ayağa
Vuruldum ansız apansız, şimşek çakımlı oklarla

Ayrılık oku şimşek gibi ansızın kalbe saplanınca
Dağ olsa yıkılır o an bölünür bin parçaya

Yürek yarası olmaz âşıkta ayrılık acısı tatmadıkça
Rûh candan ayrılırsa ayrılık acısı hiç kalır yanında

Cefâ çekmeyenden sormayın mihnetini aşkın
Gam yüklü gönüldeki sızıyı o nerden anlasın

Kesê mihnet dî û firqet vexwarî cur'eya hicrê
Girî wan tê bi halê min di vê hicran û zecrê da

Bi dama muhbetê bend im xedenga firqetê dil nuht
Bi şubhê murxê nîmbesmel di hev wertêm di xwînê da

Birûska batinî da dil di pêtî sîne wê wer bû
Ku dê bêtin tebîta dil di nav wê nar û pêtê da

Ji ulfê şubhetê zulfê medam lew bê qerar im ez
Ku canê min ezîz îro çû û dil wê di ulfê da

Ji mehbûb dûr kirim çerxê felek wê pur hilavêtim
Nizanim dê li dit min di vê dewran û çerxê da

Hebîbê bê xeta kuştim bi derba firqetê axir
Ji wê rojê dizanî min ku yar ew tîr li cergê da

Gelo dîsa bibînim ez çiraya wesletê hilbit
Bisojim şubhê perwanê di ber wê nûr û şewqê da

Bi derbê kewkeba subhê li meşriq Zuhre tali' bit
Zuhel dûr bit bi şeş burcan û winda bit di xerbê da

Ji qundus Zuhre peyda bit ji hindis Muşterî bêt der
Sipêde dit Sureyyayê şefeq dit qametê pê da

Ji şewqê ebruwan binmêt hilal dîsa di qewseynan
Ji xawer bête xurşîdê zelam werbit di nûrê da

Bi werdan zeyyinîn gulşen çîmen da lale bişkiftin
Binefş û çiçekan vêkra şefeq da yek di rewdê da

Sehergeh 'endelîb mest in ji bihna werd û bişkojan
Şubhê tûtak û goyînan dinalin em di firqê da

Li kelbê asîtanê xwe nepirsî qet hebîb carek
Gelo nayêne bîrê em di vê nêçîr û ravê da

Ayrılıktan mihnet çeken ayrılık yudumundan içen kimse
Hâlime ağlar görünce beni bunca hicran ve gam içinde

Aşk tuzağına kapıldım ayrılık oku saplandı yüreğime
Boğazlanmış kuş gibi çırpınmadayım kan denizinde

Gönül yandı tutuştu kızılca şimşek kırılınca sînede
Nasıl yatışsın, nasıl dinginlik bulsun kor ateşler içinde

Salınan zülüf gibi kararsızlaştım aşkla
Aziz cânım gitti, gönlüm hâlâ dolu aşkla

Felek neler etti bana bak ayırdı beni sevgilimden
Daha neler çekeceğim bilmem çark-ı feleğin elinden

Hicran yarasıyla öldürdü sevgili sonunda günahsız yere beni
Biliyordum bunu oklarını ciğerime sapladığı günden beri

Görecek miyim acep vuslat çırasının yandığını bir daha
Yanıp tutuşacak mıyım yoksa hep pervâne nârında

Sabah yıldızı ufuktan görünsün Zühre yükselsin doğudan
Zuhâl uzaklaşsın altı burçtan, kayboluversin batıdan

Zühre görünsün karanlıktan, Müşterî burcundan çıksın
Şafak vursun Süreyyâ'ya, yârin endâmı aydınlansın

Kaşlarının nûruyla görünsün hilâl yay burcunda
Yükselsin güneş doğuda, karanlık dönsün aydınlığa

Gülşenler gülle süslendi, lâleler çiçek açtı çimende
Menekşeler lâleler, şafakla tazelendi hep birlikte

Güller ve bülbüller mest oldu gül ve tomurcuk kokusundan
Tûti ve üveyik kuşu gibi inleriz hep ayrılığın nârından

Bir kez olsun sormadı sevgili kapısında duran köpeği
Bu av mevsiminde acep aklına getirmez mi hiç bizi

Dizanim şehsuwara min xezalek wê di fitrakê
Bi cayê seydê ez bûma di wê fitrak û bendê da

Çi heddê sed hezar can bin di fitraka hebîba min
Ku sed Cimşîd û Keyxusro xulam in ser di vê rê da

Bi deh salan mulazim mam û yarê rû neda carek
We ger ne yar eger rû dît heye carek di salê da

Dilo mizgîn e min şa be ku sultanê me dê bêtin
Ji min bawer ke peyxamê seher mizgîn bi min pê da

Şukur bînahiya min hat û Yaqûb dîde rewşen bû
Bi boya Yusufê Misrî li Ken'anê beser peyda

Nesîmê sunbul û sêvan seher da hebs û zîndanê
Vebû qufla me bê mifte ziringînî ji quflê da

Firaqa şev bi axir çû sipêde kifşî bû dîsa
Merîxa nehsi ava bû xuya bû roj di şerqê da

Di çerxê wek nucûm dêmdur sema hatin qirana yek
Heyiva bedrê bû ew surperî min dî di reqsê da

Ji Wadî Eymenê dilber nizam enguştek îzhar kir
Ku xweş enwar û berq in ew tecella bûn di Tûrê da

Qirana Zuhreyê min dî di ber 'eqda Sureyyayê
Ji Perwînan dibêjim eks e hêj keftî di camê da

Hebîbê 'ezmê suhbet kir di caman lew şerab anî
Dilê min dî du seyyadan ji buryan raberî wê da

Bi tûlên asîtanî ra vexwendim mîr bi dergahê
Bi vî çavî hebîb dîtim şukur ev şefqe Mewlê da

Ji şiklê ebruwên saqî hilatin sed hilal îro
We bedrek min muqabil dî îşaret min ji 'eksê da

Bir ceylan var bilirim biniciler şâhının terkisinde
Ne olurdu ben olsam terkisinde bağlı duran, o avın yerinde

Ne haddine yüz bin can av olur mu sevgilimin terkisine
Yüz Cemşid ve Keyhüsrev hazır durur girmek için hizmetine

Bir kez göstermedi yüzünü on yıl bekledim kapısında
Râzıydım oysa yılda bir kez gösterse yüzünü bana

Müjde ey gönül şâd ol sultânımız geliyor bugün bize
Seherden aldım haber inan sen bu güzel müjdeme

Geldi gözümüzün nûru şükür Yakup gibi ışık oldu gözümüze
Yusuf'un kokusu Mısır'dan göz oldu Kenan'da görmeyenlere

Sümbül ve elma kokuları seher vakti ulaşınca zindana
Kilidimiz anahtarsız açıldı gürültüyle hemen o dakka

Karanlık gitti sonunda tan ağardı yeter artık hicran
Uğursuz Merih kayboldu gözden güneş yükseldi doğudan

İnci yüzlüler raksa kalktı kol kola her biri yıldız gibi
Gördüm bir dolunaydı raks halkasında o peri sûreti

Bilmem Eymen Vâdisi'nden bir parmağını mı gösterdi
Tûr Dağı'nda o güzel nûrlarla şimşekler tecellî etti

Pervin'in yansısı sanırım şarap kadehine akseden
Süreyyâ halkası içinde gördüm Zühre yıldızını ben

Şarap dolu kadehle sevgili sohbete niyet etti
İki avcı yüreğimi avlayıp büryan etmek istedi

Dergâhına çağırdı beni sultânım eşiğindeki köpeklerle
Şükür Mevlâ'ya bu gözlerle onu gördüm bir kere

Kaşlarının kavsinden yüz hilâl doğdu sâkînin bugün
İşaret edince aksinden karşısında bir ay durdu gördüm

Bi zarê xwey şîrîn xwendim ku xizmetkarê dêrîn î
Te pur cewr û cefa dîne silûk û se'y û cehdê da

Biçîn werdan ji gulzaran ku exyaran bi dest xar in
Ji mexsûsanê dergahê du 'am in ew di hicrê da

Bi teşrîfa xwe ez xwendim ji lutfê bende nîşan kir
Xelat û şefqe û dil dan şukurxwaz în ku baxwoy da

Mi hadir secdeya şukrê li wî 'erdê muqeddes bir
Bi mujganên xwe dur suftin enî malî li 'erdê da

Heya bînahîya çehvan but û 'uzza û latê min
Tu yî pêşber sicûda min sehergahan di xelwê da

Li bal 'ilmê te me'lûm e ji jînê min tu meqsûd î
Fidayê can me dê can bit di qesta wesl û dînê da

Bi husna xwe îlahî kî bi sehm û heybeta dînê
Nicûm û kewkebê lami' ji bala tên bi bejnê da

Bi xalên werd û nesrînan ji qudret xet kişandî lê
Bi terha nêrgiza 'êlê sehergahan nesîm lê da

Ku tûlê asîtanî dûr nekî êdî ji dergahî
Ji baxwoy vî ricû nakin di babê litf û rehmê da

Tu narê firqetê zanî dikarim ez tehemmul kim
Diyarê kohê Qendîl im meger fîl im di 'eşqê da

Zehî derdê mezin firqet ceger sot ateşê da dil
Cihê sebrê nema çendan ferec min dî di sebrê da

Mela bêqameta yekta qiyamet min bi çehvan dî
Firaqê rûsiya bin te ji min canê şîrîn cê da

Lûtfedip çağırdı tatlı diliyle dedi eski hizmetkârımsın
Cevr ü cefâ çektin, çok didindin nice sülûk ettin

Ağyârın elinde diken, sen gül bahçesinden gül derle
Bekler nicesi bu dergâh sâkinlerinin ayrılık içre

Çağırıp şereflendirdi lûtfedip bu kuluna nişanlar verdi
Şükür bunca armağanı bize müşfik elleriyle kendi verdi

O mukaddes yerde şükür secdesine kapandım
İnci dizip kirpiklerime yerleri alnımla pakladım

Ey gözümün aydınlığı putum, Uzzâ'm ve Lât'ım
Seher vakti sensin halvette önünde secdeye durduğum

İlminde bilinir ki yaşamımın maksûdu sensin
Sana kavuşmak uğruna canımız fedâ olsun

Boy verirken sen bu güzellikle bu heybet ve ihtişamla
Yıldızlar yukarıdan bir bir iner endâmının aşkına

Seher vakti tatlı bir meltemle nergis dalı gibi salınan
Güllerin nergislerin benleri kudret eliyle çizilmiş hattan

Uzaklaştırmasın diye eşiğindeki köpeği dergâhından
Yalvarmayız artık Rahman'a lûtuf ve rahmet kapısından

Bilirsin ayrılık ateşine tahammül ederim
Kandil Dağı'yım meğer aşkta fil misâliyim

Ayrılıkmış en büyük dert ciğeri dağlayıp gönlü yakan ateşte
Onca tan ağarttım sabır ateşinde sabır kalmadı artık bende

O eşsiz endâmın firkâtinde kıyâmeti gördüm gözümle Melâ
Yüzün kararsın ey ayrılık beni de cânımdan ayırdın ya

8
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Serê zulfa te bi kullabê du'a
Hate destê me bi cullabê du'a

Sofîyê xelwenuşîn bêne sicûd
Her du burhên te ne mihrabê du'a

Erzê kê dê bikirim sûretê hal
Ku tu yî qibleyê erbabê du'a

Ji du'ayê qedehek der dest e
Her seher mestê meya nabê du'a

Gulê iqbalê ji gulzarê qebûl
Me çinîbû di şekerxwabê du'a

Ber du birhên te ji îxlas û yeqîn
Me dibir secde bi adabê du'a

Ji dilek safî tu mihrabê bibîn
Secdeyek lazim e der babê du'a

Me di dil 'urwetê wusqa ye bi dest
Ji senaya te ser elqabê du'a

Ji ezel yek cîhetî daye Melê
Her me îxlas e ji esbabê du'a

8

Zülfünün ucu ele geldi
Duamız kabul oldu şükür

Secdeye giden çilekeş sûfîlerin
Mihrâp diye döndüğüdür kaşların

Beni anlayacak olan sensin
Sen, kıblesi dua erbâbının

Bir kadeh elde amâde, duadan
Biz her seher mestiyiz saf şarabın

İkbâl gülünü kabul bahçesinden
Bendim duanın tatlı uykusunda koparan

Kaşlarının mihrâbında rıza ve doğruluk ile
Secdeye gider alnım dua âdabıyle

Arı bir kalp ile görünce mihrâbı
Secde etmeli muhakkak dua bâbında

Aşk bağıyla kavî bizim gönlümüz
Seni övmek içindir bütün dualarımız

Verilmiş bize Melâ gerçek tevhid ezelden
Azâdeyiz bu yüzden biz esbâb-ı duadan

9
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Destê qudret ku hilavêti ji bejna te nîqab
Li cemala ceberûtî me nema perde'w hicab

Li gulên tey ter û nazik ku seher girtî xunav
Di ebarîqê qinînan ji hesed sohtî gulab

'Eynê kafûrê ye meşreb me ji husna te ye saf
Lew ji 'eşqa te di dil da vebû 'ilmê 'uqab

Me ji ser çeşmeyê heywan qedehek safî vexwar
Nagihê lezzet û zewqa me bi sed cildê kîtab

Lew di çengê me dixûnî ku di 'eşqa te bi saz
Me bi bejna te dixûnin ney û qanûn û ribab

Qehweya telxî digel zehrê helahil biderî
Me ji destê te mubarek şekeramîz e gulab

Qulzemê 'eşqê ji bayê xwe muxalif demekê
Di hemamatê 'ecacê me li ser destê xurab

Seherê Xudrê 'inayet ku birîn çeşmeyê dil
Bi cîhanê me nezer da ku cîhan eynê serab

Bi hebabê mebe mexrûr wehe sergeşte Mela
Baye berkeftiye wê beyhûde sergeşte hebab

We ye hudhud ji Seba bêt û bizanîn çi ye hal
Ku li halê me xerîban ne sual û ne cewab

Her du birhên te ne mihrab çi îman û çi kufr
Bûd û nabûd ku yek in ev çi sewab û çi 'îqab

Were nîşanê Nîşanî de xwe bê perde seher
Lê ji xwînê bike perhîz ku şehîdan çi hisab

9

Kudret eli çekip sıyırınca endâmından nikâbı
Mutlak güzellikle kaldırdı aramızdan perdeyi ve hicâbı

Seher vakti çiğ düşünce o nâzik, taze güle
Hasedinden tutuştu gül suyu billûrdan ibrikte

İçtiğimiz suyun kâfurî çeşmesi hüsn-ü cemâlindendir
Gönlümüze bilgi kapısının açılması muhabbetindendir

Bengi suyundan içtik bir kadeh sâfî
Hiçbir kitap veremez bize bu lezzet ve zevki

Sazın çengin nağmesi aşka çağırır bizi
Ney kanun ve rebap endâmının seyrine çağırır bizi

Acı kahveyi zehir içre sunsan bile bize
Şeker saçan gül suyu olur kutlu elinde bize

Ters esen rüzgârlar eksik olmaz hiç aşk denizinde
Böyle bir gemiye binmişiz biz o fırtınalı denizde

Seher vakti Hızır götürünce bizi gönül çeşmesine
Gördük bir serapmış cihân, bakıp ona nazâr eyleyince

Kendinden geçip kabarcıkla gururlanma ey Melâ
İçleri hava dolu, dönenip dururlar su üstünde beyhûde

Gelir mi hüdhüd Sabâ ülkesinden bir haberle
Ne arayan var bizi ne soran bu gurbetlikte

İmanda ve küfürde her iki kaşındır mihrâp
Bir'se eğer olmakla olmamak, nice bu sevap ve azâb

Gel sen örtüsüz göster bu seher Nişânî'ye kendini
Lâkin yoluna şehit düşenlerden sakın, yıka kandan elini

10
Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun

Lillahilhemd ji yarê me di destî cam e lebaleb
Ji lebê noşî peyapey di dil îlham e lebaleb

Di rîya wan xet û xalan ku ne herfên qelemî ne
Me ji feyza te ye mestane rewan cam e lebaleb

Mestiyê şehkasa meya cazîbeyîn rûhî didin
Rûh dizanit ku ji ber lezzeta 'eşq mame lebaleb

Nêrgiza mestî ji bala çîmena sunbul û gul tê
Qedehê taze bi destê xwe tenê da me lebaleb

Wehdetê sirf e me meşreb te çi iksîrê wucûd
Em lebaleb çi lebaleb bi xwe hem cam e lebaleb

Şem' û perwane bi zatê xwe ji halê me di dûr in
Ateşek sirf e ji 'eşqa te vewesta me lebaleb

Qedehek taze ji 'eşqê di ezel da me hekîmî
Jê dinoşin hey û hey hê bi xwe cama me lebaleb

Carekê gohtî Nîşanî ne Melayî were banî
Ev dixwest me ji dil û can dihen û kame lebaleb

Te dizanim te dibînim ku tu yî nûra wucûdê
Allah Allah ji çi nûr e di seraya me lebaleb

Ji 'inayet nezerê xas e ku her mesre' û beytek
Qedehên abê heyatê ne di şi'ra me lebaleb

10

Eldeki bu kadeh sevgiliden bin şükür dolu dolu
Dudaktan içilen kalbe ilhâm olur dolu dolu

Kalemle çizilmemiş hatlarla benlerin yolunda
Feyzinle mest olmuş akar gider kadehler dolu dolu

Mestiyiz ol sultânî kadehin yoluna can veririz
Rûhum bilir aşk lezzetinden kaldığımı dolu dolu

Gül ve sümbül çimeninin yükseğinden gelmiş o nergis
Tazelenmiş kadehi kendi eliyle sundu bize dolu dolu

Meşrebimiz vahdet-i sırf, ne iksirdir varlığımız
Hem kendimiz hem kadehimiz biz dolu dolu

Mum ve pervâne anlatmaya yetmez hâlimizi
Mutlak bir ateştir aşkla bizi ayakta tutan dolu dolu

Taze bir kadeh sundu bize aşktan o hekîm ezelde
Ondan içiyoruz durmadan kadeh elde dolu dolu

Bir kere Nişânî'ye Melâ değil misin dedi çıksana dama
Buydu zâten cândan isteğimiz bu sözle mutlu olduk dolu dolu

Gördüğüm sen bildiğim sen o varlığın nûru sen
Allah Alah ne nûrdur bu, sarayımız dolu dolu

Allah'tan has bir inâyet bize her mısra her beyit
Bengi suyla taşan kadehtir zîrâ şiirimiz dolu dolu

11
Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun

Şah bi qesda kuştina min rim hejandin bêsebeb
Dame çeşmê qehr û xeşmê rim li dil da go edeb

Kuştiyên dîdar û dînê bê xeta her deh sed in
Her seher dîsa ji nû wên têne kêrê sed celeb

Dê ji çerxa pencemîn bêtin tenezzul kit Merîx
Mislê şemsê ger kişînitin li wan tîxên xezeb

Her mecala ew di cengê bêt û ret her carekê
Rast û çep dê bixitin sed sed bi mizraq û qeseb

Rustem û Cemşîd û Xalid Hemze yan şêrê 'Elî
Aferîn ya şehsuwarê Tirk û rimbazê 'Ereb

Lê li tûlê asitanî çix bi wan le'lan kirin
Dergehê fethê vebû îro li mehcûran 'eceb

Bendeyê sadiq seher amancê reştûzên xwe kir
Min bi qewlê dijminan dit ber xedengan bêsebeb

Leşkerê qehr û xeman wê çûn hesara dil dikin
Ke'be û Beytulheram e lê bi nûr bêtin Receb

Suftiyên pur le'l û mircanan bi mujganan heta
Dîde rewşen bûn bi dîna dêmdura sîmînxebeb

Ê bi Xizrî ra divêt ava heyatê bit nesîb
Dê bi se'y û cehdê yeksan bin li bal wî rûz û şeb

Xizmeta pîrê muxan dê kit kesê meqsûd e mey
Şîşe û cama zucacî ê divêt dê ret Heleb

Cewrê Hindê dê kişînit herkesê Tawus divêt
Gewher û durra yetîm bê terkê ser têtin teleb

Xefletê ew keşşifî şîr dest bi dest hatin ceger
Go xebînet ya Mela miskîn me lê ker kir kezeb

11

Canımı almak için mızrağını sebepsiz yere salladı sevgili
Bir hışım ve öfkeyle yâ edep diye kalbime sapladı sevgili

Yüzünü görmek için günahsız yere öledursun nicesi
Bıçağa yatmak için saf saf dizilmekte yine de her seher nicesi

Öfke kılıcını kınından çekmeye görsün bir sevgili
Göğün beşinci katından iner Merih güneş gibi

Fırsat bulup indiğinde cenk meydanına her sefer
Uzun ve kısa mızrağıyla devirir sağlı sollu bir nice eri

Rüstem mi Cemşid mi Hâlid mi Hamza mı ya Ali mi
Şuna sen hey Arap mızrakçısı yoksa Türk süvâri mi

Lâl dudakları ferman buyurunca çıkın diye kullarına
Fetih kapıları açıldı o zaman biz unutulmuş âşıklarına

Sâdık kölesini hedef kıldı seher vakti sürmeli gözlerine
Düşman sözüne uyup nişan yaptı oklarına sebepsiz yere

Kahır ve gam ordusu yürüdü gönlü kuşatmak için
Kâbe'dir o Beytü'l-haram Receb'in nûruyla kaplı bütün

Öyle dizdik ki kirpiklerimize inci mercan tanelerini
Gözler görünce kamaşır hemen lâl yüzlü sevgiliyi

Gece gündüz demeden çalışıp didinmeli
Hızır'la aynı bengi sudan içmek isteyen

Cam kadehe meyledenin Halep'e gitmesi gerek
Maksadı mey olanın meyhâne pîrine hizmet etmesi gerek

Hind'in cevrine katlanması gerek tavusu görmek isteyenin
Ölmeyi göze almadan inci tanesi geçmez eline kimsenin

Sevgili ansızın göründü elde kılıç hedef alıp sînemi
Yazık dedi boş yere parçaladık Melâ'nın ciğerini

12
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Min di dil kovan hezar in dax û keyber bê hisab
Mihneta werdên bi xar in wên di dil da sed nîşab

Sed nîşab in min di dil îro ji xarên sorgulan
Yek bi yek peykan çevî bûn çûne cergê da kulab

Pur bi wan cerhan xwe tîr in lew ku wê derman dikir
Şerbet û ava heyatê şekker û qend û gulab

Ger du sed peykan di nîva dil bûya dê xweş bûya
Her dema kewkeb bidîna necm û perwîn bê hîcab

Zuhre û 'iqda Sureyya keşşifî bûn ew di şerq
Sayeya bextê me dayê ma li ser perde'w nîqab

Wajigûn dewrê numa min çerx û bayê lewleban
Kewkeban seyra muxalif girt û têkil kir hîsab

Vêkketin şems û Zuhel îro di burca 'eqrebê
Seyfî çû destê Merîxê mulkê dil lew bû xirab

Lew tenezzul kir Merîxê newbe çû dewra Zuhel
Çû teref mihra sipihrê nezzilî 'erdan 'ezab

Lew bi şeş burcan 'Etarid j'afîtabê dûrî bû
Lê Zuhel bû Muşterî avête çerxê înqilab

Şewwişî nezma nicûman hey'eta çerx û birûc
Lew li wed'ek dernetêtin mah û Zuhr û afîtab

Munqelib min dî menazil vajî ew seyrê dikin
Yek bi yek xwîn jê dibarin ateş û lem' û şîhab

Zuhre çengê ev suwaş dî ew suwaş avête çeng
Xweş li pê qanûnê wê guh de tu qanûn û ribab

12

Hesaba gelmez yaralar bin sızı var gönlümde
Dikenli gül mihnetinden yüzlerce ok gönlümde

Yüzlerce ok gönlümde kırmızı gül dikeninden
Bir bir saplanmış okların temrenleri ciğerime

Sağaltır yaralarımı sevgili onu her gördüğümde
Bengi suyla, şekerle, gül suyu ve şerbetle

İki yüz ok olsa da gönlümde sağalırdım
Süreyyâ yıldızını perdesiz gördüğümde

Zühre ve Süreyyâ yıldızı doğudan belirince
Bu kez de bahtımızın gölgesi oldu bize perde

Tersyüz olmuş gibi göründü bana feleğin çarkı
Karşı yönde seyretti gezegenler karıştırdı hesabı

Zuhâl ve Güneş akrep burcunda birleşti bugün
Gönül harap oldu kılıç Merih'in eline geçtiği gün

Merih hakkını kullanınca Zuhâl'e geçti sıra
Azâb saçıldı arza Güneş çekilince bir kenara

Uzak düşünce Merkür Güneş'ten altı burç kadar
Erendiz'e dönüştü Zuhâl tersine döndü devran

Yıldızların nizâmı bozulunca feleğin döngüsüyle birlikte
Güneş, Ay ve Zühre doğmaz oldu artık eski düzende

Gördüm ters yörüngede karşı yönlerde dönmedeler
Kan yağdırmadalar bir bir ateş, alev ve şimşek

Zühre görünce bu savaşı attı çengi bir kenara
Usûle uydu hemen kulak verdi rebap ile kanuna

Ez dibêm axir zeman e dê qîyamet rabitin
Lew şeva tarî kişandî û nehişt eswedxurab

Xweş li min ʻalem siyah ma stêr û kewkeb qet neman
Ez ji vê rojê ditirsam axirî zû kir şîtab

Ev ne ew ʻiqlîm e ya şems û kewakib tê bi seyr
Ez ne wê ʻerdê dibînim ya ku lê ew mahitab

Cinn û teyyarek mi dî wer bû di min winda kirim
Dame ber pence'w kulaban hilfirandim wek ʻuqab

Sufle wê înam û avêtim zemîna zulmetê
Lê ku hişyar im gelo yan xewne min dîtî bêxwab

Dêwê mel'ûn û munafiq ê Xudê rûreş kirî
Ma bi bala hilkişîtin ʻaqîbet çêbit selab

Ehremen te'limê dabû Ebyedî dest tê hebû
Pur bi vê te'lîm û rayê hatibû çûbû xîtab

Surperî ʻillet nizanî sihriya Ebyed dikit
Pur xelet erzan me dî der heq xwe ew ʻalîcenab

Ahê eyyamên wîsalê weh ku xweş borîn û çûn
Ew şeraba ʻîş û noşê ma li pêşber min serab

Şerbeta şîrînleban zehra helahil bû di nav
Lew bi narê firqetê axir li min dil kir kebab

Hudhudek xweş tebê min îro divê her wek nesîm
Da bi bal dilber hinara banîya dîsa cewab

ʻErzê halê min bigota yê bi ʻinwanê edeb
Asîtan bikra ziyaret çetr û seywan û turab

Da di çeşman min werîna xakê her wek tutîya
Ya hebîb pê lê nihayî banîya wê ew turab

Âhir zaman sanırım kıyâmet çok yakın
Bundan uzadı gece görünmez oldu kuzgun

Âlem birden karardı, yıldızlar gezegenler çekildi
Korkum böyle bir gündendi neyse ki çok sürmedi

O iklim değil bu içinde güneşle yıldızların seyrettiği
Hani o yer nerde göğünde mehtabın izlendiği

Uçan bir cin abanınca üstüme kaybettim kendimi
Pençe atıp kartal gibi yükseklere uçurdu beni

Baş aşağı edip attı beni karanlıklar diyârına
Uyanık mıyım acep düş mü gördüğüm yoksa

O münâfık mel'ûn, Hüdâ'nın yüz karası
Yukarı çekilip ölmek mi olacak onun yazgısı

Talimatı Ehrimen verdi Ebyet de ona uydu
Bu görüş ve talimat aralarında çok konuşuldu

Sihri yapan Ebyet'ti o peri nerden bilsindi sebebini
Çok gördük zîrâ o muhteremin bize haksızlık ettiğini

Âh o vuslat günleri ne çabuk geldi geçti
Şarap kadehi önümüzde serap mıydı neydi

Zehir içreymiş meğer tatlı dudakların şerbeti
Ayrılık ateşiyle yaktı kebap etti yüreğimi

Güzel tabiatlı bir hüdhüd hoş bir meltem isterim bugün
Tâ ki nâmemizi götürsün o dilbere cevabını getirsin

Arz edip anlatsaydı ona usûlünce hâlimi
Öpüp çadırının bağını, ziyaret etseydi eşiğini

Alıp getirseydi sevgilinin bastığı topraktan
Derman olurdu gözüme, sürseydim o toprağın tozundan

Her kesê rabî di behsê carekê mehder bikit
Xeyrê heftê hec didêrit belku bêhtir ew sewab

We'de dabû dê şehîd kim wî bi şîrê xwey şerîf
Ma nebî îro peşîman ew ji tedbîra sewab

Şerhê halê min Mela narit beyadê hê temam
Vê sewadê gerçî her dem jê birin sed întîxab

13

Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun

Lew seher cewlan didit bayê sebayê rast û çep
Sosin û sunbul bi mestî bên semayê rast û çep

Da ji mihraba du nûnan secde bit Eswedhecer
Dil bi mîzan mahê new ebrû numayê rast û çep

Dil ji biska filfilîn bû fir dida xala siyah
Şehperê zulfa şepalê dalî dayê rast û çep

'Alemek wêranê zulfên te ji rengê 'enberê
Çerx û perwazê didin carek li bayê rast û çep

Xencer û tîr û teber barîn şibih berq û birûsk
Misrîyan lami' ji elmasan didayê rast û çep

Teyrik û 'iqd û şirab û netrik û berg û wereq
Her bi lerz û cezbeyên yaqûtî tayê rast û çep

Bişkuwên benda girîbanê ji rengê kewkeban
Berq û tîrêjên ji xurşîdê vedayî rast û çep

Kewkeb û qewsêqezeh lu'luyê benda heyderî
Tên tewafa zulf û xalên dilrubayê rast û çep

Her kim ederse şefaat bir kez bu bahiste
Yetmiş hac sevâbı kazanır, daha fazlasını belki de

Söz vermişti şerefli kılıcıyla şehit etmeye beni
Pişman olmasın sakın bu kararından sevgili

Henüz tamamlanmadı, hâlimi şerh etmeye yetmez bu karalama
Yüzlerce kez yazıp çizsem müsvedde olarak kalır Melâ

13

Seher yeli eser Sabâ vakti durmadan sağlı sollu
Süsenler ve sümbüller raks eder mestâne sağlı sollu

Hacerülesved'e secde etsin diye iki nûn mihrâbına
Yeni ay gibi görünür mevzûn kaşları sağlı sollu

Fülfül zülüflerden gönül kanatlanmış siyah benlere
Kıvrılmış dal harfi gibi kuş tüyü zülüfler sağlı sollu

Amber misâli zülüfler uğruna bir âlem viran olur
Rüzgârın önünde burgaçlanıp savrulur sağlı sollu

Hançerler, oklar, teberler üstümüze şimşekler gibi yağdı
Mısrî kılıçlar elmastan ışıklar saçmada sağlı sollu

Gerdanlıklar küpeler, zincirler takılar, altın yapraklar
Dizilmiş sıra sıra yakutlar salınıp durmada sağlı sollu

Yıldız rengi düğmeleri çözülünce entarisinin
Şimşekler, çakımlar kopar güneşten sağlı sollu

Yıldızlar, gökkuşakları, haydârî şeride dizilmiş inciler
Zülüfleri ve benleri tavâfa gelmiş dilberin sağlı sollu

Dil dixunit zulf û xalan dêm û balayên ji nûr
Her bi qanûn mujdeya xeybê ji nayê rast û çep

Zengîyan cewşen vebestin pêşberê cûqa Hebeş
Daberistin yek bi yek çûn ber lîwayê rast û çep

Çingeçinga bişkuwan awaz û dengê zerguwan
Sed melayik guh didin ber wê newayê rast û çep

Lew ji ʻeşqa wê dinalin bazin û berg û wereq
Cezbeya dil min ji remza wan gihayê rast û çep

Zuhre û ʻiqda Sureyyayê di şerqê keşşifîn
Leyletu'l-qedrê ji mexrîb perde dayê rast û çep

Zuhrerengê mah û xurşîdê ji bala wê nima
Lew du kewkeb çûne vê ra îstîwayê rast û çep

Bête eywanê ji xelwê horiya qudsîsirişt
Sed hezaran rûhê qudsî tên liqayê rast û çep

Ma Melayî ez lebê le'l abê heywan bit nesîb
Qudsîyan ragirtiyin destê du'ayê rast û çep

14

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Nêrgizên şengî di mest in çep û rast
Saqiyan camî di dest in çep û rast

Rast û çep tên ceger û sîne kulab
ʻEr'erên şengî di mest in çep û rast

Tox û ala ku xuya bûn ji ʻEcem
ʻEreban tîpî şikestin çep û rast

Gönül çağırır zülüfleri, benleri, nûr endâmlı yüzleri
Kanun ve ney müjde verir gâipten sağlı sollu

Habeşîler saldırıya geçince zenciler zırh kuşandı
Aynı sancak altında buluştu tek tek sağlı sollu

Altın küpelerin sesi, düğmelerin şangırtısı
Kulak verir bu nevâya yüz melek sağlı sollu

Bilezikler, varaklar, aşkınla inlemekte altın yapraklar
Aldığı işaretten cezbeye kapıldı gönlüm sağlı sollu

Süreyyâ halkası ve Zühre görününce doğudan
Batıdan perde oldu kadir gecesi sağlı sollu

Zühre rengi endâmından ay ve güneş doğunca
İki yıldız eşlik etti ona istivâda sağlı sollu

O tabiatı kutlu hûrî halvetten çıkıp eyvana gelse
Yüz bin kutsal rûh dizilir huzûruna sağlı sollu

Bengi suyu içmek nasip olur mu lâl dudaklardan Melâ
Melekler ellerini açıp yukarı kaldırmış sağlı sollu

14

Sâkîler elde kadeh dizilmiş sağlı sollu
Cilveyle salınır nergisler sağlı sollu

Oklar gelir sîneye, ciğere sağlı sollu
Ardıç boylu güzeller salınır sağlı sollu

Görününce Acem'den tuğlar ve bayraklar
Çekildi Arap cengâverler sağlı sollu

Ber vi şerqê di seherê westayin
Hinduyên rojêperest in çep û rast

Qeyserê Romê li serheddê Fireng
Toq û zincîrê vebestin çep û rast

Her du destên xwe hemayil şevekê
Me ji bo yarê dixwestin çep û rast

Ve Melê sirperiya horisifet
Sed melek destî bi dest in çep û rast

15

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Ger ji wê horîsirîştê 'işweyek izharî bit
Dê bibit narê Xelîlullah û doje sarî bit

Wer ji ber perdê yedê beyda bi mu'cîz bête der
Şems û kewkeb dê hilên 'alem tejî enwarî bit

Wer ji 'eksa xemriyan qewsêqezeh dit yasemîn
Dê gul û reyhan bibarin têk û têk gulzarî bit

Şem'î dê can dit ji şewqê bête ber subhê nefes
Narit axir ger bi mûyek behsê zulfa yarî bit

Silsila behsê ji xwîna dil ber an zulfa bi çîn
Dê xeta bit navê misk er nafeyê Tatarî bit

Toqê gerden helqeyê zunnarê zulfa yara min
Dê kilîta kelbê 'işqê helqeya zunnarî bit

'Eqda îhramê di 'eşqê da ku pîrê 'eşqê best
Dê çi xem ger xerqe rehnê xaneyê xemmarî bit

Seher vakti dizildi şarka karşı
Güneşperest Hindûlar sağlı sollu

Frenk boylarında Rum kayseri
Top ve zincir kurdular sağlı sollu

Kılıç bağı yapmak için ellerimi bir gece
Dolasam sevgilinin beline sağlı sollu

Ey Melâ o peri yüzlü hûrî sıfat güzelle
Yüzlerce melek tutuşmuş el ele sağlı sollu

15

Bir işve görünürse o hûrî yüzlü güzelden
İbrahim'in nârı olur cehennem soğuk olur

Yed-i beyzâ gibi çıksa bir mucizeyle perdeden
Güneş ve yıldız doğar âlem bütün nûr olur

Gökkuşağı zülfünden yansırsa yasemin yüzüne
Güller reyhanlar yağar yeryüzü gülzâr olur

Sonu gelmez, bir kıl kadar söz açılsa zülfünden
Gün ışır, mum can verir şevkinden sabah olur

Amber zülüfler için gönülden akan kandan bahis açılsa
Tatar miski olsa adından söz açmak hatâ olur

Boynumdaki toka yârin zünnar zülfünün halkasıdır
Aşk bendesinin kilidi zîrâ zünnar halkası olur

Aşk pîri ihrâm bağlamışsa secde etmek için aşka
Ne gam hırkası kalmışsa meyhânede, lâfı mı olur

Gezmeyek qewsê şevîn ʻaşiq bi nêva dil kevit
Dê ji can destan bişot xasma kevan nûbarî bit

Wer ji qewseynan bi mîzan bête der cotek xedeng
Dê ceger bit pare pare sîne tarûmarî bit

Xwîn ji mêlakê bi derba xencerê ger bête der
Bû şehîdê ʻeşqê êdî dê ji ku hişyarî bit?

Dê ji wan leʼlan şifayê dil bi qanûn telbe kit
Da îşaret xweş bikin her çi kesê bimarî bit

Bulbulê mecrûhê ʻeşqê taqeta xaran nihin
Dê gulava rîşê sîne bişkuwek bêxarî bit

Her dilê bazîsifet dê seydî teyxûnek we bî
Firr û perwazê hemayî penceyê şunqarî bit

Yarî dê hakim bitin qewlê reqîban guh nedit
Şahê mulkê dilberê dê faʼilek muxtarî bit

Dil bi zulmê nasojî xenc û xet û xalên di dil
Xeyrixwahên dewletê mîrî ji wan guhdarî bit

Teyrê dil bê temʼekî nayête dest şehzadeyan
Qûşicî şahin di destê wê divê azarî bit

Bendeyî baxwey bivêt dê meylî sîm û zer nekit
Da ʻetaya padîşahan bêhed û ijmarî bit

Sar dibit dil ma bi sed cewr û cefayan zerreyek
ʻEşqê tebʼet nar e hingî dê biçit dijwarî bit

Leşkerê ʻalem meger yekser te dijmin bin Mela
Xem bi mûyek nakişînî ger te dilber yarî bit

Siyah kirpiklerinden bir ok saplansa kalbine
Canından el çeker âşık yay kaşlar civan olur

Kaşlarının kavsinden bir çift ok çıksa mevzûn
Ciğer pâre pâre olur sîne tarûmar olur

Kan aksa ciğerinden eğer hançer darbeleriyle
Aşk şehididir o bir daha nasıl uyanık olur

Gönül şifâ diler o lâl dudaklardan meşrebince
Ondan gelecek işaret hasta olan kimseye şifâ olur

Yarası aşktandır bülbülün dikene takâti yok
Göğse batan dikene gül suyu merhem olur

Şahin misâli her gönül av olur sultânın doğanına
Hümâ kuşu kanatlanıp uçsa ak sungura yem olur

Yâri sultân olan, ağyâr sözüne kulak asmamalı
Güzellik mülkünün şâhı tavrında muhtar olur

Zulüm değil gönlü yakan yârin işvesi, hatları ve benleri
Her kim gözetirse devletli sultân ona göz kulak olur

Gönül kuşu yem olmadan düşmez şehzâdenin eline
Elinde şahin tutan kuşçu her zaman tetikte olur

Sahibine sâdık olan bağlanmaz altına gümüşe
Zîrâ sultânların armağanı hadsiz hesapsız olur

Yüz cevr ü cefâyla gönül zerre kadar soğumaz
Tabiatı ateştir aşkın yandıkça yanar kor olur

Âlemin askerleri bütün düşman olsa da Melâ
Kıl kadar gam çekmezsin meğer ki dilber sana yâr olur

16
Mef'ûlu Mefa'ilun Mefa'ilun Fe'ûlun

Qelbê me şubhê zêr e ji feyza te cela girt
Ma rûsiyeh û sifrîsifet rengê sefa girt

Teşbîhê bi cedwel me di nêv ateşê 'eşqê
Dil qelbê heqîqet bit û iksîrê hema girt

Salik ki ye hatî ji mecazê bi heqîqet
Sûret neşunasî û bi me'na ne fena girt!

Tenha ne li min lami'ê husna te şefeq da
'Alem bixwe wê husn û cemalê di xwe da girt

Teyxûnê di destê te zehî dewlet û îqbal
Herçî te birî damê di tora xwe huma girt

Canê xwe me kir daneyê dava ku vedayî
Ahûsifet ew pê hisiya rahî Xeta girt

'Enqa ne şikara kes e davan tu biçîn ver
Dava ku li 'enqa tu vedî badîhewa girt

Herkes seherê talibê tiştek bi çîmen hat
Hin sosin û hin sunbul û hin zulfê duta girt

Destê me seher girt û birin seyrê hebibê
Filhalî reqîbî ji hesed lerze û ta girt

Ew kebkê xeraman ku di kozê li qeba hat
Şahînê qedayê bi texaful ji xwe re girt

Zinhar e kesê destî bibit erqemê ser wê
Bê 'işweyê le'lan ne bi teslîmê jiha girt

Sebrê berê şîrîn e we ustadî xeber da
Lew dil me bi tehlî û xeman xurrem û şa girt

16

Gönlümüz esininle dolunca altın gibi parladı
Bakır rengi yüzümüz safâ buldu ağardı

Cetvelle ölçer gibi aşk ateşinin ortasında
İksiri buldu gönül, hakîkate erişti o dakka

Kim var mecazdan hakîkate kılavuzsuz geçen
Yolu bilmeden, yokluk makâmına ermeden

Yalnız bende aksetmedi güzelliğinin parıltısı
Bu güzellik cümle âlemde yansıdı kaldı

Elindeki, doğan mutluluk ve bahtındandır senin
Hümâ kuşuna av olmuş ağına düşürdüklerin

Yoluna kurulmuş tuzağa yem kıldık canımızı
O ceylan farkına varınca Hıtay yoluna saptı

Önüne tuzak kurma, Anka av olmaz kimseye
Faydasız bir uğraş olur kurduğun fak nafile

Seher vakti çimende tâlip geldi herkes bir şeye
Kimi zambak kimi sümbül kimi zülfün teline

Seyrâna götürdü sevgili, seher vakti tutup beni elimden
Bunu gören rakipler sıtmaya tutuldu hasedinden

Salına salına gelince kınalı keklik tuzak yerine
Apansız av yaptı kader şahini onu kendine

Dokunmasın kimse sakın o selvinin saçları yılanlı
Ejderha kapar lâl dudakların işvesine kapılmayanı

Üstâd haber verdi sabrın meyvesi tatlı diye
Onca acı ve gamdan sonra gönül kavuştu neşesine

Her neşter û şewkên ku hebîbê me li dil da
Min yek bi yek û têkî li derdê xwe şîfa girt

'Aşiq ji xemê sayeyê wê camê teleb kir
Pur 'eqlê didêrit me ji qismê hukema girt

Sef sef ne tenê gezme dibarin ji kevanan
Dil kakul û zulfan di kemendê bi teba girt

Dîwane her têtе di vê silsile û bendê
Ku musteheqe xusrewê xûban bi ceza girt

Peyweste du fêris ji me ra daberizîn dil
Zulfan bi çep û rastî li oxilme cema girt

Qewsê du hîlalan ku li ser burcê esed bit
Bû şuhre di 'amê 'emel enguştê numa girt

Şi'ra te Mela sihrê şekerrîz e bi mu'cîz
Zanim ji lebê le'lê te ev lefz û eda girt

17

Mef'ûlu Mefâ'îlu Mefâ'îlu Fe'ûlun

Mehbûbî bi dil bit me bi evrazî çi hacet
'Enqa bi xwe bitin firr û perwazî çi hacet

Ne dûr e hebîba me çi feryad û fixan kin
Wê guh li demîra dil e awazî çi hacet

Go suxte murada xwe ji min telbe ke îro
Min go ji kerîm telbe û daxwazî çi hacet

Min nale refîq in xem û tehlî ne musahib
Feryadî enîsê min e demsazî çi hacet

Yârin, kalbi neşter gibi kanatan dikenlerini
Şifâ yaptım derdime tek tek her birini

Gamdan kurtulmak için sığınmak istedik kadehin gölgesine
Bilgelerden öğrendik, akıl başa gelirmiş insan şarap içince

Keman kaşlardan yağan öbek öbek oklar değil sâdece
Gönlü tutsak etmiş zülüflerle kâküller, tâbî kılmış kendine

Zülüflerin zincirine bağlanmışsa dîvâne eğer
Güzeller pâdişâhının cezasını hak eder

Sağlı sollu dizilip siper aldı zülüfler
İki cengâver gibi saldırdı gönlüme o gözler

O yay kaşlar ki Aslan burcu üstünden görününce
Şöhret bulur, parmakla gösterilir âlemde

Mucîzevî şiirin, şeker saçan sihirdir Melâ
Biliyorum lâl dudaklar vermiş rengini ona

17

Sevgili kalpte ise uzakta aramaya ne hâcet
Anka kendi gelecekse peşinden koşmaya ne hâcet

Bizden uzak değilse sevgili feryâd etmek niye
Kulak vermişse kalbimize bağırıp çağırmaya ne hâcet

Dedi ki ey tâlibim söyle nedir murâdın benden
Kerem sendedir dedim murâd dilemeye ne hâcet

İnleyişler yoldaşım, acı ve keder arkadaşım
Feryâd en yakın dostum, dosta sırdaşa ne hâcet

Dildan û newaziş çi ne duşnamî bes in min
Pur derd û cefa hurmet û î'zazî çi hacet

Suhbet bi mey û çengê hebîbê me bivêtin
Feryad û fîxanê me ne bes sazî çi hacet

Razên me çi hacet weku xemmazî bizanin
Eşkên me bes in dîdeyê xemmazî çi hacet

Her lehze çi hacet ku bi nazan bikujî min
Cana jixwe qurbana te me nazî çi hacet

Ta çendî bi hicra xwe tu min tecrîbe înî
Zêrê ji xwe xalis mehek û gazî çi hacet

Hacet niye cana yedê beyda bi der anîn
Înkarî di dîn da nebit î'cazî çi hacet

Esrarê ezel dê di ebed bêne zuhurê
Encama serencamê ji axazî çi hacet

Ger lu'luyê mensûrî ji nezmê tu dixwazî
Wer şi'rê Mela bîn te bi Şîrazî çi hacet

Bunca iltifât ne ki sövüp say yeter bana
Cefâ öyle çok ki bende, saygı ve hürmete ne hâcet

Sazlı sözlü mey meclisi isterse bizden sevgili
Feryâd figân düşer bize hep, saza söze ne hâcet

Neden bilsin ki sırrımızı gammazlar
Gözümüzde onca yaş, gammazlara ne hâcet

Beni öldürmek için her an bunca naz niye
Sana canım fedâ ey yâr, onca naza ne hâcet

Acep beni ayrılıkla bu kadar sınamak niye
Altın safsa eğer, mihenge çekice ne hâcet

Yed-i beyzâyı çıkarmaya ne gerek ey sevgili
Din inkâr edilmezse mucizeye ne hâcet

Ezel sırları çıkar ortaya nasılsa ebediyette
Sonunda olacak şeyi baştan bilmeye ne hâcet

Görmek istersen eğer nazmın en parlak incilerini
Melâ'nın şi'ri işte, Şirâzî'ye ne hâcet

18
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Kes bi dada me nepirsit gileh û dadê çikit
Te nebit dadiresek beyhûde feryad ê çi kit

Bi Şîrînê negihit destî eger Rustemî bit
Dê bi bazû û milan şubhetê Ferhad ê çi kit

Fa'ilek lazim e da fi'l û eser peyda bit
Ger tu heddadî nebit kureyê heddad ê çi kit

Mumkinek dê hebitin da ku teleb hasil bibit
Seyd û nêçîr ku nebit tûleyê seyyad ê çi kit

Her gil û seng dibitin zêrî bi tedbîrê hekîm
Qabiliyyet ku nebit hikmetê ustad ê çi kit

Kan bi gewher çi bikit gewher eger pakî nebit
Tu besîret te nebit sîretê ecdad ê çi kit

Zêr û zîwer dikirin celbê qulûban haşa
Husn û sur zatî nebit qametê meyyad ê çi kit

'Aşiqê mestê bi 'eşqê niye hacet bi meyê
Waridê warid û ehwalî bi ewrad ê çi kit

Te xered vêkketina yek weliyek murşid hebit
Salik û talibê îrşadê bi Bexdad ê çi kit

Cehde û se'y û teleb bê eserek safî nehin
Tu nebî perde nişîn çaker û qewwadî çi kit

Çi eser li berê xarê bikit qetreyê ab
Qelemê me bi du sê qetreyê zuhha dê çi kit

Dê ji heq cazîbeyek dil bigirit wer ne Mela
Ji ezel ger tu hîdayet nebit îrşad ê çi kit

18

Duyan yoksa sesimizi, şikâyet etmenin ne faydası var
Yerine ulaşmazsa beyhûde feryâdın ne faydası var

Eli ermiyorsa Şirin'e ne yapabilir Rüstem
Ferhâd gibi pazunun kolun ne faydası var

Her eseri kurmaya her fiili yapmaya bir fail gerek
Demirci yoksa eğer körüğün ne faydası var

Bir mümkünü olsun her ne dilersen eğer
Avlanacak av yoksa köpeğin ne faydası var

Her taş ve çamur simyacının elinde dönüşür mü altına
Yetenek yoksa eğer üstâdın hikmetinin ne faydası var

Cevher arı değilse ne gelir madenin elinden
Basiret yoksa sende, ecdâd kumaşının ne faydası var

Altın gümüş takı cezbeder mi kalpleri
Güzellikten yoksunsa endâmın ne faydası var

Aşk şarabıyla mest olan şaraba niye baksın
Menzile varmış olana evrâdın ne faydası var

Gerçek mürşide rastlamak arzusunda olana
Hakîkat yolunda Bağdat'ta durmanın ne faydası var

Eser olmadan yetmez çalışmak çabalamak istemek
Perde gerisinde değilsen kulun kölenin ne faydası var

Bir katre su iz bırakır mı yalçın taşta
Birkaç kuru damlanın kaleme ne faydası var

Hakk'tan bir cezbe dolmalı kalbe ey Melâ
Ezelden hidâyet yoksa eğer irşâdın ne faydası var

19
Mef'ûlu Fa'ilatun Mef'ûlu Fa'ilatun

Ewwel ku yarê da me yek zerreyek 'înayet
Qismet me xemr û cam e di deftera hîdayet

Husn û cemalê canan nadêritin tu payan
Herçî nebit bîdayet esla nehin nîhayet

Feyda 'ulûmê hikmet cama sedef ku gêra
Me j'destê muxbeçan dît bi Mishef û bi ayet

'Arif heta nenoşî ji destê meyfîroşî
Xaib nebû ji hoşî peyda nekir wîlayet

Gunah û zuhd û tamat hilnagirit xerabat
Kesê bi vî derî ret divê bikit rî'ayet

'Eşqê ji her du çeşman ewwel di dil eser kir
Lê zerre zerre axir sotin kir û sîrayet

Şakîsilahî her dem bi kuştina Mela bit
Gazindeyan ji kê kim ji kê bikim şîkayet

Cama di destê şahid jengê ji dil dişotin
Pîrê muxan ji rindan weh weh dikir rîwayet

Etwarê 'eşq û mestî esrarê butperestî
Teqrîrê sed rîwayet nakit li bo kîfayet

Li yetmeînne qelbî 'eynulyeqîn dibexşet
'Eynul'eyan divêtin kaf nehin dîrayet

Mîrî û padişahî mûyek li nik Melayî
Nadim bi mulkê 'alem yek zerreyek 'înayet

19

Cânan ki bize bir katre ihsân eylemiş evvelden
Hidâyet defterinde şarap ve kadehmiş payımıza düşen

Hüsn ü cemâline sınır yok sevgilinin
Ne başı var ne sonu güzelliğinin

Mushaf'la âyet tanığımdır, gördüm elinde sâkînin
Dolaştığını, hikmetle dolup taşan sedef kadehin

Ârif olan satıcının elinden mey içmedikçe
Sırra ermez içip de kendinden geçmedikçe

Bunca zühdü günâhı kaldıramaz meyhâne
Vâciptir adâba uymak bu kapıdan girene

Gözlerden sıçrar kıvılcım ilkin kalbe
Katre katre yayılır sonra ateş her yere

Öldürmeye karar vermişse yaman savaşçı bir defa
Kime şikâyet etsin kime dert yansın Melâ

Güzelin elinden içilen şarap arındırır gönlü pastan kirden
Meyhâne pîri böyle rivâyet eder rindlerinden

Yüz rivâyet dahi kâfî gelmez, boşuna
Ne aşkın ne putperstliğin sırrını anlamaya

Gönlüm yatışsın diye elbet sırları bağışlar bana
Göz ününde olanı ister gönül yetinmez bununla

Bir kıl kadar değeri yok makâmın, Melâ'nın nazârında
Değişmem ben bir zerre inâyeti bütün dünya malına

20
Mustef'ilatun Mustef'ilatun

'Er'er xerama bi qedd û qamet
Yek bûse da me bi sed qiyamet

Yek bûse bexşî ewwel bi ihsan
Axir li min kir curm û xeramet

Ji jeng û zerqê dil da bişotin
Cama sedef bîn rend û keramet

Ji her du çeşmên te'y mest û xûnrêz
Nûra du çeşman kê dî selamet

Li derd û êşan peykan û nîşan
Me j'her du çeşman kifş in 'elamet

Riswayê 'eşqê tenha ne ez bûm
Kes dî zemanan hub bê melamet

Du secde ferz in filhal bibin ber
Dema xuya bin ew qedd û qamet

Da 'eybê rindan nekî bi badê
Nufûsu qewmin bîha tesamet

Mela li 'umrê bêfeyde borî
Kêşa bi zor an qehr û nedamet

20

Ardıç boylu, hoş salınımlı sevgili
Yüz kıyâmet koparıp bize bir bûse verdi

Lûtfedip ilkin bir bûse bahşetti
Suç saydı sonra bunu azâr eyledi

Gönlümüzü kirden pastan yıkasın diye
Kerem et ey rind, sedef kadeh sun bize

O kan dökücü mest olmuş gözlerinden
Ey gözümün ışığı, var mı esenlik gören

O bakış oklarından çektiğim acı ve elem
İşte apaçık okunur gözlerimden

Tek ben miyim rüsvâ olan aşk elinden
Her güle meyleden çekmez mi dikeninden

Bir kez salınarak endâmını arz edince
Farz olur iki kez secde etmek önünde

Şarap içti diye kınama sakın rindi
Odur çıkaracak olan özündeki cevheri

Boş yere geçirdi bu ömrü Melâ
Onca kahır ve pişmanlık boşuna

21
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

'Umrî dayi' bû me bê dilber 'ebes
Wey tevê 'umrê me borî ber 'ebes

Dil emanet da bi naehlan nedî
Lê bi naehlan me da gewher 'ebes

Da di seyra 'eşqê bê dilber neçî
Lê dibit seyra te bê dilber 'ebes

Pur di pey weslê me se'y û cehde da
Cehde û se'ya me hatin der 'ebes

Ahî wê kuştim bi derba xencerê
Ma di mêlakê diret xencer 'ebes

Dil ji derba kaşuwan bû parepar
Goy di meydanê dibit sed ker 'ebes

Mehdera vî suxteyî îro bikin
Ez dibêjim nabit ev mehder 'ebes

Kifşe me'na kê li lewhê sîmî dî
Nuqteyê misk û xetê enber 'ebes

Da Mela hişyarî bî lê pur kesan
Sîne pur lê dane seng û ber 'ebes

21

Aşksız geçti bütün ömrüm boş yere
Yazık bu ömrüm geçti benim boş yere

Gönül verme sakın hiç hak etmeyene
Gönül verdik bak, gönül ehli olmayana boş yere

Dilber olmadan aşk yoluna girme
Dilbersiz yürünmez bu yol boş yere

Didinip durduk vuslata ermek için onca
Yazık onca didinmemiz gitti boş yere

Hançer darbesiyle öldürdü beni sevgili
Saplanır mı ciğere hiç hançer boş yere

Gönlüm çevgân sopasıyla oldu pâre pâre
Bölünür mü sahada top yüz pâreye boş yere

Şefaat edin siz bugün bu tâlibe
Ettiğiniz şefaat gitmez boş yere

Ortada işte kim görmüş gümüş levhâ üstünde
Misk taneleriyle amber çizgileri boş yere

Uyanık ol sen Melâ gör ki nicesi
Taşlarla dövdü sînesini boş yere

22
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Namê 'enber-şikenî bêtî ji 'enber meke behs
Bil ji wê silsile û zulfê mû'enber meke behs

Veke lêvê û ji nivê biwerin qend û nebat
Ji lebê le'lê-şeker bêj û ji şeker meke behs

Bi ser enguştê 'eqîqî bide fîncana rehîq
Abê heywan te çi yin navê ji kewser meke behs

Zeriyên şehla û durdane bibin şahidê bezm
Ji genim reng û siyehçerde û esmer meke behs

Dê bişaret bi îşaret ji neyê bête sîma'
Tu ji nayê di sîma'ê bike bawer meke behs

Wê nihalê bi der axûş û bidî canê şîrîn
Şaxê 'umrê bixwe ber jê û ji qeyser meke behs

Ayetê husnê mûfessel ke ji keşşafê cemal
'Ilmê 'eşqê bike tefsîr û ji defter meke behs

Razê dehrê ji sipihrê tu nizanî bi cedel
Hikmetê dawer e tu j' hikmetê dawer meke behs

Abê heywan te divêtin tu bibe hemrehê Xizr
Camê Cem bîn û ji Dara û Sikender meke behs

Ji ezel 'aqîbeta karê ku me'lûmî nebit
Camê mey noş û ji teqdîrê muqedder meke behs

Dilê yarê me nebû nermî bi sed abê girî
Ji dilê dilberî ma û berê mermer meke behs

Tîrî sed têne ceger sîne li ber maye çeper
Ji dil û cergê kul û sîneyê ker ker meke behs

22

Amber bukleler anılınca gayrı amberden söz etme
Büklüm büklüm zülüfler salınırken gayrı amberden söz etme

Dudaklarını aç da dilinden tatlı sözler saçılsın
Lâl dudaklar şeker söyleyince gayrı şekerden söz etme

Akik parmağının kadehinden saf şarabı sun bize
Bengi su ne ki yanında gayrı kevserden söz etme

Şehlâ gözlü sarışınlar, inciler gelince bezme
Gayrı buğday tenli esmer yüzlerden söz etme

Duyulunca o müjdenin işareti bir kere neyden
Neyden duyduğuna inan, gayrı başka şeyden söz etme

Taze fidanı kucakla tatlı canını fedâ et yoluna
Ömrün meyvesinden tat, gayrı kayserden söz etme

Güzellik âyetini şerh et güzellik keşşâfından
Aşk ilmini tefsir et, gayrı defterden söz etme

Gökleri gözleyip cedelle çözemezsin kâinatın sırrını
Hikmetindendir Hakk'ın, gayrı hikmetinden söz etme

Bengi sudan içmek dilersen Hızır'a yoldaş ol
Cem'in kadehinden sun, gayrı Dara'dan İskender'den söz etme

Bilinmezse önceden sonunun ne olacağı
İç şarap kadehinden, gayrı olacaktan söz etme

Nice yaş akıtsak da yumuşamaz sevgilimizin gönlü
Gayrı mermer gibi katı kalpli sevgiliden söz etme

Yüzlerce ok gelir ciğere, sîne siper olmuş hepsine
Gayrı ne yaralı gönülden ne pâre pâre sîneden söz etme

Şîrê elmasî kişînit tu ji lami' de xeber
Vekirit huqqeyê yaqûtî ji gewher meke behs

Ji şefeq zuhre xuya bit tu binê Perwînan
Cebhetê ew binûmêt tu ji meh û xawer meke behs

Li rûyê yarê du mehnew me qiran dîne di mest
Tu ji seyra qemerê tali' û exter meke behs

Pur ji dêm û xet û xalan te xeber daye Mela
Nezerê wer bide bejnê ji mufesser meke behs

23
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Tu sehergeh bi temaşa were bazarê hudûs
Lê te bêfaîde azarî nedît xarê hudûs

Da ji dil xunçelebek nazik û ter dane bijêrî
Bi tebessum bi te ra bête ji gulzarê hudûs

Sed girih min di dil in lew ku çep û rastî dikir
Şahê husnê qidemê zulfê girihdarê hudûs

Bil ji sultanê qidem min bi te îqrarî nehin
Ger li kaba me nihen metqeb û bizmarê hudûs

Dil di deryayê qidem Qaf e bi sabit qedemî
Ger çi daîm li serê ferq e me minşarê hudûs

Belku dîwarî bi guh bin bi Xudê kî bi Xudê
Bi tu rengî nekirî eşkere esrarê hudûs

Lem'eyek ger ji kenarê qidemê pertewê dit
Dê ji ber wê se'etê mehwî bin enwarê hudûs

Çekerse elmas kılıcını kıvılcımdan haber ver
Açarsa yakut hokkasını gayrı cevherden söz etme

Zühre görününce şafakta Süreyyâ'ya bak
O yüzünü gösterince gayrı aydan ve güneşten söz etme

Yârin mest olmuş yüzünde bir çift hilâl göründü bize
Gayrı ne doğan aydan ne parlayan yıldızdan söz etme

Yüzünün hatlarını benlerini yeter methettin Melâ
Gel şu endâmı seyret gayrı mânâdan söz etme

23

Seher vakti gel temâşâ eyle pazarını hudûsun
İncitmesin seni sakın boş yere dikenleri hudûsun

Gönülden seçersen gonca dudaklı nâzik taze bir sevgili
Tebessüm ederek gelsin seninle gülzârından hudûsun

Yüz düğüm attı gönlüme savurunca sağlı sollu
Kıvrımlı zülüflerini o güzellik sultânı hudûsun

Yaslamam kendimi ezel sultânından başkasına
Delseler de bağrımı matkap ve çivisiyle hudûsun

Gönül ezel denizinde sabit ayaklı Kaf Dağı'dır
Sallansa da başımızın üstünde testeresi hudûsun

Yerin kulağı var Allah aşkına, sakın
Açık etme hiçbir şekilde sırrını hudûsun

Parlarsa eğer bir ışık kıdem tarafından
Yok olur o lâhzâ tüm nûrları hudûsun

Wê bi sed pencereyan daye şu'a'a qidemê
Gunbedê 'eşqê li ser kursiyê dewwarê hudûs

Tu hudûsê weh mebîn qencî nezerkî carekê
Li esasê qidemê daniye dîwarê hudûs

Here eslê xwe û tertîbê qiyasê jê ke
Ger nizanî çi ye yekcarî berê darê hudûs

Ateşê 'eşqê wucûdê hel dikit şubhetê zêr
Heye mumkin nefirit zîbeqê ferrarê hudûs

Ellah Ellah ku di 'umrê xwe tu carek nebihê
Çi seda tête ji vê gunbedê dewwarê hudûs

Tu ji ber perdeyê wehmê were der da bibihê
Çi newa tête bi sed nexme ji ewtarê hudûs

Hal û musteqbel û mazî di xwe da têkî yek in
Subhî mewcûd e bi 'eynê xwe di êvarê hudûs

Rast û çep û gav û se'et her li me ew datînit
Zulfeqarê qidemê Heyderê Kerrarê hudûs

Rast û evraz û nişûvî me biwarin yek û yek
Lê tenê wê li me bû daîre berwarê hudûs

Dê li qelbê me çi dit lami'eya îslamî ye
Ku li canê xwe me xef bestiye zunnarê hudûs

Reng û jengê hedesê neqşê hudûsê me di dil
Bide ber rendeşê 'eşqê ew e qessarê hudûs

Can li ser destê nihayî di rîya cananê da
Ruhî sef sef ku vewestane di bazarê hudûs

Dê ji xeflet biretin saya zewalê ey dilî
Rûnenê da tu emanet li siha darê hudûs

Yüz pencereden vurur kıdemin ışıkları
Aşk kubbesi kürsüsü üstünde döner hudûsun

Hudûsu öyle görme sen iyice bak bir kere
Kıdemin temelleri üstünde duvarları hudûsun

Aslına dön meşrebince ondan yap kıyası
Ağacının meyvası nedir bilmiyorsan hudûsun

Aşk ateşiyle erir varlık altın nasıl erirse ateşte
Mümkün mü hiç kaçmasın kayan cıvası hudûsun

Allah Allah duymaz mı ömründe bir kez
Ne sesler gelir dönen kubbesinden hudûsun

Vehim perdesini kaldır dışarı çık da dinle
Yüz nağmeyle nevâlar dökülür tellerinden hudûsun

Geçmiş, şimdi ve gelecek hepsi bir zâtında
Aynıyla mevcuttur sabah, akşamında hudûsun

Her an her saat vurmakta bize sağlı sollu
Haydar-ı Kerrar gibi kudret Zülfikâr'ıyla hudûsun

Dağ bayır, iniş yokuş, aştık bir bir yolları
İçinden çıkamadık dâire oldu yolu hudûsun

Nasıl vursun gönlümüze İslâm'ın ışığı
Bağlamışız canımıza gizlice zünnârını hudûsun

Hudûsun kiri pası, rengi nakşı işlemiş gönlümüze
Aşk rendesine ver onu odur arıtıcısı hudûsun

Avcumuzun içine aldık canımızı yâr yolunda
Rûhlar saf saf dizilmiş, pazarında hudûsun

Çabucak geçer zevâl gölgesi ey gönül
Ağacının gölgesine emanet oturma hudûsun

Tu ji feslê here eslê ku di vê dêrê xerab
Da nebî merkebê cehlê tu di bin barê hudûs

Da nîgarê xwe bi sed rengî bibînî tu îro
Were carek bike seyrê tu di etwarê hudûs

Tu bi halê me dizanî çi ye her lehze Mela
Me di dil têt û derit xencera xeddarê hudûs

24

Mustef'ilatun Mustef'ilatun

Şimşadê xeram û serwîxennac
Cananan dibirit bi 'işwe tarac

Min dî seherê di xwabê mestî
Bê deng tezerû û lalî durrac

Bişkiftî ji xunçe nêrgiza mest
Bû ferqî ji ser qedîfe dîbac

Cebhet keşifî ji subhê sadiq
Nûrê ku veda li ser şebê dac

Elmasî numane şubhê Misrî
Danîn cegerê me dil kir amac

Nesrîn û binefş e tewwizandin
Mawerd direşandin şuşeyê ac

Cohtê Hebeşan bi terfetul'eyn
Anî qederek ji Espehan bac

Sîma ku numa nema li hiş sîm
Sîmabî ji xucle ma ji îxrac

Faslı bırak asla bak sen bu köhne dünyada
Cehaletin merkebi olma yükü altında hudûsun

Yüz renk içre göresin diye nigârını bugün
Gel seyret bir kez olsun etvârını hudûsun

Hâlimizi iyi bilirsin Melâ her lâhzâ
Gaddar hançeri saplanır bağrımıza hudûsun

24

O hoş salınımlı şimşir, cilveli servi
İşve ile yağmalayıp aldı canları

Gördüm seher vakti mahmur gözleri
Sülün gibi sessizdi, lâl Turaç gibi

Patlayan goncadan fışkıran nergis gibi
Kadife kumaşından sıyrılıverdi sevgili

Karanlık geceye doğan ışık gibi
Yüzü tanyerinden görünüverdi

Kalbi hedef alan o elmas gözler
Mısır kılıcı gibi darbeledi ciğeri

Nesrinlerle süslenmiş menekşelerle
Gül suyu sürünmekte fildişi şişelerle

Habeş gözlü sevgili göz açıp kapayasıya
Bâc alıp geldi bir anda İsfahan'dan nasılsa

Yüzünü görünce gümüşte akıl kalmadı
Gümüş suyu cemâlinden utandı dışarı çıkmadı

Mir'atê Sikenderî li pêş e
Behrûn we lehel 'ukûsu emwac

Dora qemerê ji ber şefeq da
Ku spêde li ferqê ser niha tac

Çerx e felek û melek dibazin
Şemsun we kewakibun we ebrac

Zuhre bi qiranê qabê-qewseyn
We'n-necmu îza hewa bi midrac

Dengê melekan zimihne zimzim
Ewrahê ji 'eşqê têne mi'rac

Dil behr e û sed hezarî mewc in
Zahid çi xeber ji behrê mewwac

Borî û bi xencekê Mela kuşt
Ew xunçeleba delal û xennac

25

Mufte'ilun Mufte'ilun Fa'ilun

Dil ji 'îlacê ku bi der ket mîzac
Dê ji lebê noşî 'eta bit 'îlac

Ayîneyê camê cîhanbînê Cem
Badeyê le'lê ne di cama zucac

Ji avê heyatê bi me da şerbetek
Zinde kirîn ma ji 'edû ra neşac

Bendî kirim ger çi şubhê fîlî bûn
Sîmîberê sa'id û bazû ji ac

İskender'in aynası önünde duran güzelliği
Akseder üst üste binen deniz dalgaları gibi

Başında durunca şafak ışıklı bir taç gibi
Sardı ayın etrafını nûrdan bir hâle gibi

Semâya durdular felekler ve melekler
Türlü türlü burçlar güneşler ve yıldızlar

Yıldızlar sönmeye yüz tutunca
Zühre eşlik eder iki yay arasına

Meleklerin sesi uğuldayıp durmakta
Rûhlar aşka gelmiş mirâca yükselmede

Gönül bir deniz dalgalarla kabarıp duran
Zâhidin haberi yok denizin dalgalarından

Geçti bir işve ile öldürüp Melâ'yı gitti
O gonca ağızlı şûh, o fettan sevgili

25

Gönül yok derse istemezse mizâcı
Dudaktan içmek gerek ilacı

Cam kadehte şaraptır lâl rengi
Cihâna aynadır Cem'in kadehi

Bir şerbet sundu ki yâr bengi sudan
Düşmana dert oldu bu bize derman

Fil kadar güçlüydük gerçi tutsak etti bizi
Göğsü gümüş bileği fildişi sevgili

Exterê îqbal û mehê burcê bext
Mihrê sipihrê kemer û text û tac

Kûsê ku hingaftî bi şahî li text
Padişehan neqdê rewan dan xerac

Xusrewê Şîrînê li derbendê husn
Sîmîberan lazim e lê mehr û bac

Sikkeyê şi'ra me bi navê te hat
Lew bi 'eyarê di cîhan da rewac

Abê rewan min dîye şi'ra Mela
Yunkirû lil maî li sûi'l-mîzac

26

Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Dîsa ji nû bêhal e dil saqî werîn cama zucac
Muştaqê xemra al e dil lê xweşî anî bit mîzac

Saqî ku dêm mehweş bitin kakul ji şeva reş bitin
Qerqef bila ateş bitin em dê bi wê dil kin 'ilac

Da em bi wê dil hey bikin pê sîne dax û key bikin
Sed menzilan pê tey bikin ew dê di seyrê kit rewac

Bê nûr û narê muhbetê bê neqş û sun'ê qudretê
Naçin meqamê wesletê nûrun lena we'l-leylu dac

Ev narê sîqala dil e daîm li wê qala dil e
Newroz û sersala dil e weqtê hilîtin ew sîrac

Hetta bi nûra badeyê rengîn nekî seccadeyê
Dûrî ji wê şehzadeyê durdaneya gerden ji 'ac

Bahtı ay burcundan ikbâl yıldızı gibi revnak
Tâcı tahtı kemeri gökte güneş gibi parlak

Güzellikler şâhı tahta çıkıp çalınca davullar
Haracı nakit verdi cümle pâdişahlar

Güzellik ülkesine Hüsrev ile Şirin'in
Bâc vermesi gerek gümüş göğüslü güzellerin

Böylece ismin şiirimize sikke oldu
Ahengiyle cihânda rağbet buldu

Billûr bir ırmak gibi akar Melâ'nın şiiri
İnkâr edenler bilmez saf suyun lezzetini

26

Getir cam kadehi sâkî bu gönül yine hasta
Ne varsa iştiyâkı bütün gül rengi bu şarapta

Sâkînin yüzü ay saçları karanlık gece gibi olunca
Devâ ederiz kalbimize biz onu, sunduğu ateş olsa

Onunla gönlümüzü diriltip göğsümüzü dağlayalım
Onunla yüz menzil aşıp uzağı yakın kılalım

Olmadan sevginin nûru ateşi ve kudret nakşı ve hüneri
Erişilmez vuslata odur karanlık gecede ışıtan bizi

Kalbi arıtan ateştir o, düşürmez onu dilinden gönül
Tutuşunca o çıra, cemre düşer, bahar ile dolar gönül

Şarabın nûruyla seccâdeyi renklendirmedikçe
Eremezsin o fildişi gerdanlı inci tanesine

Durdaneya gerden bilor reyhan li ser werdên di cor
Hey hey bi mestî têne dor xala li nik ferqê bi tac

Mihra te pur ebter kirîn xalan ji ber biskan derîn
Zulfa muselsel ʻenberîn çîn çîn ji Çînê tête bac

Tenha ne Kurdistan didin Şîraz û Yeng û Wan didin
Her yek li ser çehvan didin Ji Espehan têtin xerac

Çehvên belek qewsên helek çerx û felek xalib melek
Fî hubbi ha ʻumrî delek we'l-hubû yecrî fî ʻucac

Şahid hezar reng xemilîn reqs û sema pê kemilîn
Îro Mela em sed dil in saqî werîn cama zucac

27
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Pur meke israfê di qetlê mubah
Sefku demi'l-aşiqî ma la yubah

Sîne bi destê xwe mûbarek veke
Te'rife kem fî kebedî min cirah

Dil ji hewaya te di fikrên di hûr
Fi lucecin beyne hubûbi'r-riyah

ʻEşq ku giha kê û li ʻeqlê xwe ma
Yeftiku bi'l-aşiqî husn'ul-melah

Dê du siyeh surmeyê çehvên xwe kit
Xakê rehê yarê seba her sebah

Toz û xubarê seherê ber çîmen
Qed neşere't-tîbe we bi'lmiskî fah

Reyhanlar süzülüp titreyerek dolanmış üstünden güllerin
Tâcının altındaki bene, billûr gerdanlı inci tanesinin

Aşkından çoraklaştık çıkar zülfünün altından benlerini
Çin'den bâc gelir, tel tel dizilmiş amber zülüflerine

Değil Kürdistan'dan Şirâz'dan Yeng'den Van'dan
İsfahan'dan gelir bâc, verir her biri baş göz üstüne

Şehlâ gözler keman kaşlar semâ eden melekler âh
Aşkla geçti bu ömrüm harap oldu fırtınalar içinde

Bin bir renkle süslenmiş dilberler tamamladı raks-ı semâyı
Melâ bugün yüz gönülüz, sâkî getir içelim lâl rengi şarabı

27

Kan dökücü olma o kadar, sanma ki sana mübah
Âşıkların kanını dökmek elbette büyük günah

Gel sen mübârek ellerinle aç sînemi
Gör nasıl pâre pâre olmuş şu ciğerimi

Dalgalarla çalkanan fırtınalı sularda
Gönül aşkınla dalmış incecik hülyâlara

Aşka erenin aklı başından gider
Mâşukun güzelliği âşığı canından eder

Sabâ yeli mest olup ayağının tozundan
Siyah sürme çeker gözlerine her sabah

Seher vakti misk gibi kokular saçan
Yârin bahçesinden kalkan toz duman

Fêris û rimbazî gihan yek bi tîr
Ehmedu fi'l-beynî qetîlu'r-rimah

Bûsezenan her kî ber an asîtan
Mekkene min cebhetîhî la berah

Helle lehu'l qetlû bi şer'il hewa
Men keşefe's-sirre we bi's-sirri bah

Husn û edaya te Mela her kê dî
Sehhe lehû enneke 'eynu'l-fisah

28

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Heyf di qeyda xak û gil bit arifê çalakê rûh
Dê mucerred bit ku pertew dit ji nû ew pakê rûh

Qeydê xak û gil nebit da bê hîcab û perde bî
Mislê bedrê carinan têxit xusûfê xakê rûh

Şemê ser nûr nadirit ger ew nekit perhîzê dil
Zewqê cama 'eşqê nakit ger nekit îmsakê rûh

Dil bi tayek nêrgizan de nazikek terwende de
Gul dikin teşbîhê xaran her xes û xaşakê rûh

Camê 'eşqê pakê rûhanî tuhûra batin e
Ê nenoşî her we ma hetta ebed napakê rûh

Hey'eta keyf û kemê bêkeyf e keyfa 'arif e
Dê bimînit ger nebit naçarî bê tiryakê rûh

Dê bi gulzara cemala sebzepoşan wê çi kit
Ê di mihrê da nebit dil pare pare çakê rûh

Yiğitler birbirine girdi oklar ve mızraklarla
Arada telef oldu Ahmed atılan kargılarla

Bir bûse kapmak için eşiğine yüz süren
Başını kaldıramadı kalakaldı öylece

Aşkın kanûnunda sırrı ifşâ eden her kimse
Helâl kılınmıştır onu öldürmek sevgiliye

Her kim ki varır tadına şiirinin
Şâhı sensin der ey Melâ söz hünerinin

28

Kendini bilen kişi bağlanmaz toprağa balçığa
Saf rûh öyle kurtulur yeniden kavuşursa ışığa

Toprak ve balçık bağ olmasın hicap ve perde kalksın
Rûhun ay gibi tutulur yoksa karanlığa batarsın

Mum ışık vermez rûh nefisten arınmamışsa
Aşk kadehinden zevk almaz, kirden yıkanmamışsa

Nergis gibi nâzik bir tazeye ver gönlünü
Arınmamış rûh zirâ dikene döndürür gülü

Arınır içi, temiz olan rûhânî aşk kadehinden içenin
Ebediyyen kirli kalır rûhu bu kadehten içmeyenin

Çaresiz kalır rûhu tiryâktan yoksun kalanın
Sual olunmaz bilenden, nasılsızdır nasılı ne kadarı

Ne işe yarar güzellik bağında hûrîler arasında olması
Aşk yolunda pârelenmemişse gönlü, yırtılmamışsa rûhu

Ber ji can derrakeyek rewşentir û wala divêt
Sûretê husna muqeddes da bikit îdrakê rûh

Ger xeberdar î ji sirra kuntu kenzen guh bidêr
Da bi sed tewrî beyan kit me'neyê lewlakê rûh

Lami'ê sirra tecellî ser li Tûrê dil didit
Zebtî nakit wê mecalê sed hezar eflakê rûh

Her du îlanên te dê min toqê gerden kir mudam
Da me her bêtin tebessum wek gula Dehhakê rûh

Cewherê husnê eda tenha dibit meqbûlîteb'
Ger ne seyqel dit bi nûrê 'eşqê wek hekkakê rûh

Dê bi wê endaz û terzê kî dibit sihrê helal
Ger ne balateb'i bit wek pehlewan çalakê rûh

Dil bi rim avêht û wê lê barî kir qewsê şevîn
Dê bidit ber gezmeyan bêsûci ew seffakê rûh

Şehsuwar îro kemend avêhtine qelbê Melê
Bendi nakit xeyrê fitraka te sed fitrakê rûh

29
Mef'ûlu Mefa'îlun Fe'ûlun

'Eşqê ku bidin bi yekdu erwah
Peyweste divê bi hev bin eşbah

Can û cesedan ku îttihad in
Wel maû lehu'l-mizacu bi'r-rah

Wesla te li can û dil heyat e
Men zaqe merarete'n-newa tah

Yüce ve aydınlık bir idrâk gerek, rûhtan da ötesi
İdrâk edebilmek için mukaddes güzelliğin sûretini

Haberdarsan eğer biliyorsan Kunt ü Kenzen'i
Yüz şekilde açıklar rûh sana Levlâke hadîsini

Kalp Tûr'una vurunca tecellî sırrının nûru
Zapt edemez rûh o vakit yüz bin gök ile onu

Yılan örgülerini saçlarının, kolye yaptım boynuma
Taze açmış gül gibi gülümsesin diye rûhuma

Güzel söz güzel üslûp kabul görür mü tek başına
Bir hakkâk gibi rûh onu aşk nûruyla parlatmadıkça

Bu tarz ve ölçüyle söz kıymete biner mi hiç
Çâlâk bir pehlivan gibi yüksek tabiatlı olmadıkça

Mızrakla yere yıktı yükleyip gecenin oklarıyla yayını
O kan dökücü dilber boş yere sapladı kalbime oklarını

Melâ'nın gönlüne kement atmış bugün biniciler şâhı
Yüz kement olsa bağlayamaz rûhu, kendi bağından gayrı

29

Aşkla bağlanınca iki rûh birbirine
Rûh ve beden uymalı biri diğerine

Su nasıl şarapla geçerse iç içe
Can da öyle kaynaşmalı ten ile

Vuslatın hayattır canla gönüle
Ayrılık çeken helâk olur elemle

Tenha ne di sîne min xedeng in
Min lehzîke filqulûbî ermah

Perwîn ji şefeq seher xuya bin
La bid'e we fîhi min ke misbah

Lew mistû mine'l-hewa ke ban in
La bid'e we qed temîdû erwah

Her şam û seher bi destê xûban
Min xemretina tedûru eqdah

Seyyahî me dîn di xelwe îro
Ellah ku çi xelwe û çi seyyah

Îfteh bi liqake qufle qelbî
Fe'l-qelbu lehû liqa ke miftah

Berqê ku veda ji ber nîqabê
Fe'l-lami'û min sena hu qed lah

Qews û qezehan numan ji bala
Wel-'enberû min şeza hû qed fah

Ayîne dilê Mela cela da
Min tel'etihî fe qed sefe'r-rah

Oklarla yaralanan sînem mi sâdece
Onca gamze mızrağı saplı kalbime

Seher vakti şafakta görününce Süreyyâ
İçinde yanan çıranla aydınlandı tüm dünya

Salınıp titrediysem ban ağacı gibi aşkınla
Rûhlar da eğilir önünde şaşılacak ne var bunda

Aşkımızın kadehi dolaşır durur
Sabah akşam güzellerin elinde

Seyyahları gördük bugün halvette
Bir tuhaflık vardı sanki hâllerinde

Sana rast gelirsem açılır ancak kilidi kalbimin
Senin yüzündür çünkü anahtarı kilidin

Şimşek vurunca peçesinden yüzüne
Saçıldı güzelliğinin ışığı birdenbire

Görününce gökkuşağı içinde yüksekten
Misk kokular saçıldı ortalığa amber teninden

Parıldadı kalp aynası Melâ'nın
Işıltısından duruldu rengi şarabın

30
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Ahê ji derdê dil dikit herçî ku dî azarê çerx
Derbê li nîva dil didit lami' sifet nûbarê çerx

Tên sîneyan peykan nihîn amancê wan tîran em in
Dama belayê der kemîn her goşe dor madarê çerx

Bîra xwe tînin xenceyan 'aşiq di nêv îşkenceyan
Tavête dil ber penceyan her dem ji nû şunqarê çerx

Ku van letîfan gul'îzar şûna gulan ristîne xar
Lew tên ji bulbul ah û zar nîva cihê gulzarê çerx

Sed bazîyan ev huqqebaz tînit bi hîlekarî saz
Geh geh ku naze'w geh nîyaz sehhar û pur mekkarê çerx

Herçî bixûnit suhbetê axir di cama şerbetê
Zehra helahil dê detê da dil nedin azarê çerx

Ev erreya jehrî didan min jê di dil da nin sinan
Ma l'behrê ferqê dujminan bêt û biret minşarê çerx

Dijmin ji can talan bitin ew xwe hero nalan bitin
Mêlak û dil kalan bitin lê bêt û ret xeddarê çerx

Dav kuhnexanê mislê deyr çendîn kewakib têne seyr
Peykan bi davê şubhê teyr her jê dibarin narê çerx

Şemsî bi şemsî cam bi cam hetta dikim dewrê temam
Ateş dirêjit her mudam ev gunbedê dewwarê çerx

Agir di ab û gil dikit qelban ji qelban hil dikit
Metqeb di can û dil dikit daîm evistin karê çerx

Çendî ku xûban bên rezim min jê di dil danîn gezim
Amancê wan remzan ez im ser'eskerê seyyarê çerx

30

Gönülden âh çeker mi görmeyen feleğin azârını
Şimşek gibi düşer gönle, göklerin her çakımı

Oklar gizlice gelir sîneye, gönül okların hedefinde
Belâ tuzağı her yer, felek pusu kurmuş her yerde

Âşıklar işkence çekerken goncaları hatırlar
Feleğin şahini gönle peş peşe pençe atar

Nerde o gülşenin gülleri şimdi yerinde dikenler var
Bundandır feleğin gülzârında bülbül eder âhuzâr

Yüz hileyle oyun eder bize felek denen hokkabaz
Kâh nazla kâh sihirle kâh niyazla bu düzenbaz

Kimi çağırmışsa sohbete sonunda şerbet tasına
Öldürücü zehir katmış aldanma feleğin azârına

Beni zehirleyip durur gönlüme saplanan keserin dişleri
Ne olur sanki düşmanın başında dursa feleğin testeresi

Talan olsun canı düşmanın inlesin her gün acıyla
Göğsü ve gönlü kın olsun feleğin gaddar kılıcına

Nice yıldız gelir bu köhne âlemin temâşâsına
Av olur kuş misâli feleğin ateşten oklarına

Güneşten güneşe kadehten kadehe tamamlayana dek devrini
Ateşler yağdırır feleğin biteviye deverân eden kubbesi

Ayırır gönlü gönülden, yakar ateşlerle suyu balçığı
Canları matkapla deler, budur feleğin hep yaptığı

Güzeller ne zaman meydana inse hedefi benim oklarının
Benim çünkü işmarlarının kumandanı, âşıklar alayının

Min pur şevan hetta seher danîne rê sem' û beser
Ew mahîrû ma bête der ta bibme newbetdarê çerx

Kes dî li lewhê sîne qet neqşek vehatî bê xelet
Her dem ji nû yek taze xet tavête der pergarê çerx

Ma j'hesreta şîrînleban xew têteçehvan qet şeban
Feryadî der ber kewkeban pursê bike j'bêdarê çerx

Van rehrewên himmetbilind berdane meydanê semend
Şergeşte bin hetta bi çend ev rekbê meş'eldarê çerx

Gavek ji dengê zengilan ê min çi rûnîn menzilan
Hey hey dibînin mehmilan feryad e her qentarê çerx

Pur min ji vê çerxê Mela kêşane afat û bela
Ebleh dibînim wî hela herçî ji dil bit yarê çerx!

31

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Dilberê îro seher avête cergê min du dox
Yek li sîne yek li dil da lew ji min tên ax û ox

Ah û oxên min ji dil tên lê ji ber tîra qizil tên
Yan ji kovanên di kul tên jê dizêt her xûn û zox

Xûn ji dil co co rewan tê wek 'eqîq û erxewan tê
Lê ji dest selwa cuwan tê ew şepala şeng û şox

Ew şepala şox û şeng e kafira Rom û Fireng e
Dame ber cotek xedeng e zalimê kuştim bi dox

Zalimê kuştim şepalê nazikê qencê delalê
Bûn hicaba zulf û xalê birqe' û 'ala û tox

Çok geceler sabaha dek gözüm yolda bekledim
Ay yüzlü gelir diye feleğin nöbetinde bekledim

Görülmüş mü gönül levhâsına kusursuz hat çekildiği
Taze bir hat çeker her an yeniden feleğin pergeli

Geceleri uyku tutmaz tatlı dudakların hasretinden
Yıldızlara ulaşır feryâdımız, sor uyumayan felekten

O yüksek makâmda yolcular salmışlar meydana atlarını
Daha nice taşırlar böyle sergeşte, feleğin meşâlelerini

Bu çanların sesinden nasıl otururuz güvenle menzilde
Görürüz yük elinden feleğin katarları hep feryâd içinde

Çok belâlar musîbetler gördüm feleğin elinden Melâ
Ahmaktır bence gönülden bağlı olan varsa feleğe hâlâ

31

Bugün dilber seher vakti ciğerimi hedef alıp attı iki ok
Biri sîneme saplandı biri kalbime ondandır bu âh bu of

Kızıl oklardandır bu âhım bu oflarım ki tâ ciğerden gelir
Durmadan akan bu kan ve bu elem yaralarımdan gelir

Akik rengi bu erguvânî kan oluk oluk bu kalpten gelir
Lâkin o şûh güzelden o körpe selviden gelir

Rum ve Frenk kâfiridir o güzel şûh sevgili
Bir çift oka hedef etti o zâlim telef eyledi bizi

O zâlim öldürdü beni o güzeller güzeli şûh sevgili
Bayrak ve tuğ gibi perde olmuş yüzüne zülüfleri benleri

Netrik û tayên bi rêşî ê di zêr in pê ve wêşi
Min du fêris dîn di pêşî mirwet û insafi yox

Lew heriftim ez ji meylê şubhetê sehlê û seylê
Muhbet û ʻeşqa di Leylê ez kirim yekser pilox

Dest nehêlim ez ji dînê şubhê Ferhad û Şîrînê
Wer ji ber ʻeşq û evînê min di rê çit ev kilox

Suhbeta çerx û sema tê wek Melê sed mubtela tê
Zemzem û ava heyatê muşterî sed şêx û şox

32
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Heyheya reqs û semaya te çi xweş bestiye çerx
Ku di burcê bi sema tête li ser destê xwe berx

Sofiyên her di tewafê Heceruleswed e qesd
Gul û sunbul bi sema tên hemiyan zimzim û çerx

Neqşê elmasî li elmasê binê girtiye herf
Xettê yaqûtî li yaqûtê şikênandiye nerx

Kerixîn em di qiyamê me ji dil perde dirand
ʻArifê wext im û Me'rûfî bila bête ji Kerx

Da binasî xeterên rê tu nebî xafilê jê
Dicle ye lê di pir in birbirê pêl û ber û merx

Pîrê şeʻar e di şi'rê û Melê şalîfiroş
Tu nîşan min mede Ferxî ku li nik min bûye ferx

Alnında rengârenk süsler, salkım salkım altınlar üstünde
Bir çift insâfı yok fettan göz gördüm önünde

Suyun önünde kayıp giden toprak gibi çözündüm ben
Leylâ gibi kora döndüm aşkından sevgisinden

Bu yoldan dönmem Ferhâd ve Şirin gibi ben
Vazgeçmem bu aşktan meğer ki başımı versem

Bu semâ meclisinde yüz müptelâ Melâ gibisi
Yaşlı genç nice zemzemle bengi su müşterisi

32

Şu semâya, şu hoş sadâya raksa, sarmış tüm kâinatı
Elleri üstünde raksederek indi koç burcundan aşağı

Maksâdı tavaftır Hacer'ul-Eswed'i dâim sûfîlerin
Gül ve sümbül semâ edip döner etrafında benlerin

Yüzünün parlak nakşından almış elmas cevherini
Yakut rengi çizgiler düşürmüş yakutun değerini

Usandık beklemekten yırtıp attık perdeyi gönülden
Zamanın ârifi benim, gelip görsün Ma'ruf Kerh'ten

Dicle gibi taşı çoktur, çukuru dalgası çok
Yolun tehlikesini bil gâfil düşersin yoksa

Şiiri has kumaştandır, şairlerin pîridir Melâ
Ferrûhî'yi sorarsan yavru kuş kalır yanında

33
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Sirrê wehdet ji ezel girtiye hetta bi ebed
Wahid û ferd e bi zatê xwe wî nînin çu 'eded

Di qidem da ezel û 'eynê ebed her du yek in
Sermediyyet we dixwazit ne ezel bit ne ebed

Ferq e wahid ji ehed lê di meqamê semedî
Bi heqîqet ku yek in her du çi wahid çi ehed

Yek e derya tu bizan qenci çi mewc û çi hebab
Di esil da ku hemî av e çi av û çi cemed

Afîtabê ehediyyet di xwe da girtiye kewn
Ne ku 'ewrek heye lê girtiye çehvên me remed

Husnê zatê but û latan ji cemala semed e
Ji mîsala senemî weh ku tecella ye semed

Xeyrê derya niye sehra bi heqîqet emma
Ji rûyê keyfe ku ev av e bûye şubhê zebed

Kulle yewmin hûwe fî şe'nin nebî xafilê jê
Her peyapey ji şu'ûnan dikirit feyz û meded

Ger di Adem bidîya sirriyê 'ilmê Îblîsî
Hînema ebsere hû kebbere hînen we seced

Çi zeman û çi mekan û çi cîhet û çi hudûd
Çi meqadir û tefasîl û hîsab in çi 'eded

Çi munafat û lizûm in çi qiyas û çi mîsal
Ev çi tewlîd û çi terkîb e çi rûh in çi cesed

Ser bi 'iczê diderit quwwetê derrakeyê ma
Rece'el 'eqlu kelîlen we meta qame qe'ed

33

Vahdet sırrı kaplamış kâinatı ezelden ebede
Zâtında birdir tektir bulunmaz eşi bir yerde

Ezel ve ebet ikisi bir kıdemde
Sonsuz uzamda ezel de bir ebed de

Bir ve bölünmez ayrı görünse de mânâda
Gerçekte ikisi birdir Hakk'ın zâtında

Deniz birdir bil ki değişse de kabarcığı dalgası
Buhar olsun buz olsun sudur hepsinin aslı

Evreni kuşatan bütün birlik güneşi
Kendimiz çekmişiz gözümüze perdeyi

Hakk'ın bir yansısı putların güzelliği
Senem gibi onlar da Hakk'ın tecellîsi

Sahrânın denizden farkı yok gerçekte
Kendindendir suyun köpüğe dönüşmesi

Unutma ki o her gün bir şekle bürünür
Her şekilden sonra yeni bir dirim bulur

Bilseydi eğer İblis, Âdem'in cevherini
Her gördüğünde baş eğer yüceltirdi onu

Nedir zaman, nedir mekân, nedir yön ve sınır
Nedir ölçü, nedir meâl, nedir hesap ve sayı

Nedir zıtlık, nedir birlik, nedir kıyas ve misâl
Nedir terkip, nedir tahlil, rûhlar ve bedenler nedir

İdrâkimiz kavrayamaz bunları âciz kalır
Her oturup kalkışta takâtten kesilir akıl

Hîret û ʻicz e serencami di babê nezerê
Key bi Xaliq nezerê qasirê mexlûqê resed

Guftugoyê meʼrifet çendî Mela peyda bikî
Gewhera meʼrifetê nagihetê kes bi xired

34

Faʼilatun Faʼilatun Faʼilatun Faʼilat

ʻÎd e û herkes ji dîdara te lê pîroz e ʻîd
Ez tenê mehrûmê dîdar im bi sed menzil beʼîd

Her seher dihnêrim ez cana bi ahan ra ji dil
Bareke'l-Barî bi isʼadin ʻeleyha yewme ʻîd

Dergehê lutfa te xanim ma li mehrûman vebî
Înne kelben basiten dehren ziraʼen biʼl-wesîd

Pîremerd im ʻaşiq im îro murada min bibexş
Ya hebîbî ya muradî ya muna qelbiʼl-murîd

Ferre ʻeqlî min lehîbî misle bazin ew ʻuqab
Zabe rûhî misle ma inhelle fî narin celîd

Demʼu ʻeynî min bukain mislu nehrin fî sukûb
Nar û qelbî min xeramin fî diramin fiʼl-weqîd

Dil ji ber narê mecazî biʼl-heqîqet bû pereng
Naru qelbî fî hewa hû mislu narîn fiʼl-hedîd

Key xilas ez dozexê hecrê tu yabim ey cuwan
Her nefes dared sela û neʼreyê hel min mezîd

Kî dizanit min ji rimbazan dema oxilme tên
Têne dil sed rim ji wan û sîne tênê sed cerîd

Sonunda düşünmekten hayret ve acze düşer
Mevlâ'nın sırrını mahlûk idrâkle nasıl çözer

Mârifet bâbında dil dökme onca nafile Melâ
Mârifet cevheri kavranır mı hiç akılla

34

Bugün bayram ve herkes yüzünün semâhında
Bense yüzünden yoksun fersah fersah uzakta

Bayram günü Mevlâ'm mutluluklar bahşetsin diye sana
Gönlüm her seher niyâzımı iletir, haber yollar âhlarla

Lûtfunun kapısı hânım, ne zaman açılacak biz yoksunlara
Kollarım açık, bir köpek gibi ne kadar bekleyeceğim daha

Yeter artık bağışla bu ihtiyar âşığa murâdını
Ey sevgilim ey murâdım ey kalbimin arzusu

Aşkının ateşiyle aklım başımdan uçup gitti
Rûhum ateşin önünde kırağı gibi eriyip gitti

Gözlerimden yaş ırmaklar gibi akmakta
Kor nasıl yanarsa kalbimdeki ateş öyle yanmakta

Gerçek bir kora dönüştü gönülde mecâz ateşi
Kızgın demirden farksız kalbimdeki aşk ateşi

Ey sevgili daha ne kadar yanacağım bu ayrılık ateşinde
Yetmez, daha diye bağırıp çağırır her nefes alıp verişimde

Mızrakçılar saf saf dizildikte vay benim hâlime
Yüz mızrak saplanır gönlüme, yüz ok dahi göğsüme

Min ji seffeynan ji nîva meqtelê rim têne dil
Lê li wan destan nihin xûna xezaya ez şehîd

Mushefa husn û cemalê sûreta xal û xetan
Ma telewna xeyre herfî La we Qur'anin Mecîd

Gerçî her daîm ji mihrê neynika dil bedr e min
Wek hilala subhê têm ez carinan bim napedîd

Ma bi le'lên canfeza navê me bînit carekê
Bi'd-dua bellix tehîyyatî li Selma ya berîd

Tu j'Melê Botî bipirs esrarê 'eşqê hel dikit
Vê mu'emmayê çi zanin sed mela û muste'îd?

Er bi kuştin wer bi hiştin emr û fermana te bit
Ehmedu 'ebdun reqîqun waqifun beyne'l-'ebîd

35
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Neyşekera gerden ji 'ac dîsa ji reştûzên semed
Qewsên li bala ferq û tac keyber reşandin bê 'eded

Keyber reşandin bê hisab Misrî ku dan sîqal û tab
Sed Rustem û Efrasîyab kuştim li wan ker kir cesed

Sed padişah û xusrewan can dan ji 'eşqê we rewan
Nesrîn û lebsê erxewan min dîn li bejna serwîqed

Min dîn li bejna 'er'erîn tayên zubad û 'enberîn
Bayê seba da çemberîn zulf çûne ser nûra semed

Zulf çûne ser nûra zelal carek were bayê şîmal
Biskan ji ser dêmê vemal zulfan ji ber cotê esed

Cenk meydanında saflardan mızraklar gelir kalbime
Şehit düşerim lâkin kan izi görülmez onun ellerinde

Çizgilerle benlerle bezeli yüzünün güzellik mushafında
Lâ harfinden gayrı okumadık yemin olsun Kur'ân üstüne

Bakmayın bazen görünmez bir sabah hilâli gibi gelirim
Lâkin gönül aynam sevgiyle ışıldayan dolunaydır benim

Ey peyâmber dua ile selâm söyle bizden Selma'ya
Can veren dudakları adımızı hiç anar mı acaba

Yüz hocanın mollanın aklı ermez bu muammâya
Çözmek istersen aşkın sırrını gel sor sen Melâ'ya

İster öldürmek ister sağ komak olsun buyruğun
Bendeler arasında emrini bekler Ahmed kulun

35

Sayısız ok fırlattı yine siyah yay kaşlarından
Şeker kamışı boylu fildişi gerdanlı sevgili

Nice ok yağdırdı Mısrî kılıcı parladı havada
Yüz Rüstem ve Efrâsiyâb devrildi oracıkta

Selvi boylu, üstünde yakışık nesrinler, erguvânîler
Ne pâdişahlar can verdi aşk uğruna ne hüsrevler

O ardıç boylunun üstünde amber kokulu takılar
Sabâ yeli esince zülüfleri yüzünü çemberler gibi sarar

Zülüfler düşmüş nûrlu yüzüne şimal rüzgârı bir kez esiver
Savur yüzünden saçlarını, dağılsın gözlerini örten zülüfler

Sehharê cohtê caduwan îro ji remza ebruwan
Dil girt û da ber kaşuwan ker kir li miskînan kebed

Dil girt û da ber xenceran kuştim nîgar û dilberan
Me j'destê zulma esmeran dad û meded dad û meded

Dilber ji le'lên xwey şefaf da min meya gulgûn û saf
Deryayê 'eşqê qaf û qaf peyweste têtin cezr û med

Husna munezzeh bê mîsal ser de libasê xett û xal
Sergeşte heyran ma û lal Ehmed ku dî nûra semed

Ellah ji nûra sermedî yek qetreyek da Ehmedî
Şîrînî û remzek weh dî medhûşî ma hetta ebed

36

Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Ahî ji destê wê sirê dil bi meyê hewale kir
Herçî li min kirî Mela camê meya du sale kir

Şengê bi nazê meşşiha misk û zubadê weşşiha
Rûy ma di bin pîya ne hêj zêde li min delale kir

Çîçek û gul sehergehan nesterînên di xergehan
Têkî ji misk û mawerê mahê xunav û jale kir

Dêmê di bisk û xemriyan ta û lefên di şetriyan
Ma ne temamî kesk û sor bedr e li dorê hale kir

Dûrî kirin ji sunbulan çîçek û bişkoj û gulan
Dil me ji rengê bulbulan şubhetê daxê lale kir

Pîrê muxan ji şîşeyê da me sefînekî meyê
Şukrê Xwedê ku qulzemek min ji xwe ra qubale kir

O büyücü gözler kaşlarının remziyle bugün yine
Kâşuvanın önüne attı kalbimi ve göğsümü deşsin diye

Esmerlerin elinden bu kadar çektiğim yeter
Kalbimi hançerledi katletti beni put güzeller

Şeffaf dudağından sevgili gül rengi saf şarap sundu bana
Medcezîr içredir aşk denizi çalkanır dağ dağ dalgalarla

Hatlardan ve benlerden bir giysiyle göz aldı o eşsiz arı güzelliği
İlâhî nûru görünce mest oldu Ahmed hayran kaldı, tutuldu dili

Ahmed'e bir katre verdi Yaradan, o sonsuz ışığından
Bir letâfet bir işaret gördü, dehşete kapıldı şaşkınlığından

36

Âh o sırrın elinden ki bizi şaraba müptelâ etti
Ne geldiyse başımıza yıllanmış şaraptan geldi

Misk kokular saçarak bir nazla önümüzden geçti
Ayağına yüz sürdük kâr etmedi daha işvelendi

Yabanda tomurcuklanan güller seherde açan çiçekler
Çiğ düşmüş yüzüne gül suyu saçar misk ve amberler

Ayı saran gökkuşağı rengi hâleler değil mi bütün
Kâküller, şarap ışıltılı iplikler, çevresinde yüzünün

Sümbüllerden goncalardan güllerden alıkoydu bizi
Lâle rengi bir dağ açtı göğsümüzde bülbülün dağı gibi

Pîr-i mûgan şarap fıçısından bir kadeh sundu bize
Şükür Mevlâ'ya, eksik fazla demedim, tümden aldım o denizi

Xizrî bi remz û mu'cizê mestî me dî di dengizî
Hatî peyaleyek di dest eşkere sed peyale kir

Xunçeleba j'rengê gulê dêmê bi sir numa Melê
Şubhetê bulbulan seher lew me fixan û nale kir

37
Mefa'ilun Mefa'ilun Mefa'ilun Mefa'ilun

Derê meyxaneya 'eşqê seher 'arif ziyaret kir
Bi abê çeşm û xwînê dil wudû best û teharet kir

Werîn cama hilalî da ji 'eksê mahê new bînî
Ku xanê mihr û cergê çerx û xwanê rûze xaret kir

Bi mîzan qewsê mahê new li wechê dilberê min dî
Ji çeşm û goşe yê ebrû bi dor camê îşaret kir

Bi ebsaran nezer min çû ji çerxê qewsê ebrûyan
Şukurxwaz im ku çehvan karî ber 'eynê besaret kir

Ji ser dêmê nîqab avêt û destûra tewafê da
Di se'ya beyt û îhramê û min Eswed ziyaret kir

Di dîdarê hezaran can nîsarê meqdemê yar in
Kesê canan bi can bînit di 'eşqê wî ticaret kir

Bi dînarê dinê zinhar da yarê xwe tu nefroşî
Kesê Yûsif firotî wî di 'alem da xesaret kir

Tenê ew secdeya şukrê te bir mihrabê qewseynan
Ku delq û şeml û seccade bi vê avê qesaret kir

Di behsê le'lî leb her xamî narit teb'ê elmasî
Welê te'sîr û feyzê mihrê tedbîrê heraret kir

Di îcazê beyanê da suxen ger bête insafê
Dizanit muxteser her kes Melê sihr û 'îbaret kir

Mûcizeler sahibi Hızır'ı sarhoş bulduk denizde
Dönüştü elindeki piyâle birden yüz kadehe

O gonca dudaklı gösterince gül yüzünü Melâ'ya
Bülbül gibi seherde feryâd etmek düştü payına

37

Ârif seher vakti ziyaret etti meyhâne kapısını
Yürek kanıyla abdest alıp arındırdı canını

Görmek dilersen yeni ayın aksini o hilâl kadehten getir
Ayın güneşin üstüne doğması orucun bittiğine delâlettir

Gördüm dilberin yüzünde yeni ay şeklinde mevzûn hilâli
Kaş göz oynatarak bana durmadan kadehi işaret etti

Oynatınca kaşını o, gözlerimdeki fer uçup gitti
Şükür Mevlâ'ya ki gözümü basirete değişti

Peçeyi atıp yüzünden tavafa izin verince sevgili
Dönerek ihrâm içre ziyaret ettim Hacerülesved'i

Sevgili gelince bir görmeye bin can fedâ olunur
Cânânı görmekle can beden aşka takas olunur

Yârini satma sakın medet umup dinardan
Yusuf'u satan ne hayır gördü bu dünyadan

Yalnız sen oldun secdeye varan kaşların mihrâbında
Sen arındırdın hırkayı, seccâdeyi, kuşağı gözyaşınla

Lâl dudaklardan bahsetmekle ham şey dönüşmez elmasa
Güneşten aldığı feyz sâdece kızgınlık kazandırır ona

Belâgat bâbında söz gelirse eğer insafa
Bilir herkes söz ustası Melâ'yı hulâsa

38
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Xelqno li min kin şîretê ew dilbera zerrînkemer
Min dî di halê xefletê hat der ji burcê wek qemer

Hat der ji burc û penceran dil girt û da ber xenceran
Ev reng e halê dilberan lew 'aşiqan xwîn bûn ceger

Qelb û ceger min bûne xwîn lewra ku nû der bûn birîn
Ey can were halim bibîn wer rûh ji qalib bête der

Canê min er bê ser cesed mizgîn bi afaqan resed
'Alem hemî pê bin hesed însan û cinn û caniwer

'Alem hemî têk bûne sef seyrîn li şahê min bi xef
Hatin temaşa çar teref şatir xumar têtin di ber

Hat padişahê pur sipah qamet elîf dêm şubhê mah
Dad û meded sed ah û ah zulf û 'eqarib têne ser

Gestî me xelqno 'eqrebê mest im ji şewqa xebxebê
Tali' tenê mi d'kewkebê îro 'eqarib têne der

Îro 'eqarib hate xwar çû nîvê baxê gul'îzar
Ew buxçeya her lê buhar lew bulbulan lê qal û şer

Bê hed ji dil nalî û keyb da buxçeya ridwanê xeyb
Van naliyan nînin çu 'eyb suhtîne em dil bû seqer

Sotin li min cerg û hinav werdên di hûr girtî xunav
Zulf hate ser lê kir belav bayê nesîm weqtê seher

Tirsim muxalif ba detê zulfên di dora cebhetê
Rakit qiyam wê sa'etê 'alem bibit zêr û zeber

Zahir dibêjim pendegîr da dil nedî zulfa herîr
Şubhê Melê d'mînî esîr guh dêre qewlê mu'teber

38

Bir nasihat edin dostlar gördüm bir gaflet ânında
O altın kemerli dilber, burcundan ay gibi çıkmada

Burcundan çıktı ay gibi hançerledi kalbimi
Sevgililer böyledir, bundan kan içre hep âşıklar

Ciğerim kalbim kanıyor, yaralarım deşildi yeniden
Gel gör hâlimi ey cân, rûh çıkar mı hiç böyle bedenden

Sevgili gelirse üstüne cesedimin, muştuyla ışır ufuklar
Çatlar o zaman âlem hasedinden, insanlar cinler canavarlar

Saf saf dizilmiş âlem gizlice seyretmek için dilberleri
Dört bir yandan gelmiş herkes görmek için o mest zülüfleri

Nice askerle geldi elif boylu, ay yüzlü, sanki pâdişah gibi
Eyvah ki dökülmekte üstünden akrep misâli zülüfleri

Akrepler soktu beni mest oldum gerdanının ışıltısından
Akrepler çıkacakmış meğer bugün yıldızlar arasından

Akrepler inmiş burçlarından gül bahçesine bugün
Dört mevsim bahar bahçede feryâdı bundan bülbülün

Ağlayışlar inleyişler düştü bize o cennet bahçede
Ayıp yok bunda, yürek kora dönüştü aşk elinde

Yüzünün gülüne düşen çiğler yaktı eritti beni
Esdi sabâ yeli, dağıtıverdi üstüne düşen zülüfleri

Ters bir rüzgâr eser korkarım yüzünün çevresinde
Kıyâmet kopar birden, âlem târumar olur diye

Açık söylüyorum ben de, ipek zülüflere gönül verme sakın
Kulak ver sözüme, Melâ gibi tutsak düşme bir güzele

39
Mef'ûlu Mefâ'îlu Mefâ'îlu Fe'ûlun

Cana ji cemala te muqeddes qebes im ez
Ger xûb û perîzade nezer kî te bes im ez

Mislê mehê new ger te divêtin me bibînî
Mêze bike camê tu dizanî çi kes im ez

Yexma ji me can kir ku tecellayê li dil da
Min rûhê di qalib tu yî tenha qefes im ez

Hubba te ye min radihejînî ku binalim
Şeb ta bi seher nale ji rengê ceres im ez

Min go mehê new çaşitîyê ebrûyê yarê
Go min çi hed e şubhetê ne'lê feres im ez

Saqî ji ezel yek du qedeh bade bi min da
Hetta bi ebed mest û xumar û teles im ez

Cana tu yî min can gulê bêxarî kerem bî
Minnet ku ne wek bulbulê mihnet 'ebes im ez

Sed cewr û cefa dî bi me naçin ji derê te
Yekser tu nebat î û li teb'ê meges im ez

Ger weh te divêtin bibirî ser bike ferman
Da vê se'etê ser bibirim xweş meqes im ez

Ser ta bi qedem ez bisojim şubhê Melayî
Perwanesifet sohtime bê sewt û his im ez

Kora döndüm kutsal güzelliğinle ey sevgili ben
Bir nazar kıl, perilere yakışır, onunla yetinirim ben

Yeni doğmuş ay gibi eğer görmek istersen
Aynama bak anlarsın neyim kimim ben

Işığın vurunca kalbe can uçtu gitti bedenden
Gövdemdeki rûh sensin sâdece bir kafesim ben

Sarsılıp titreyen benim, aşkınla hep inleyen
Çıngıraklar gibi her gece sabaha dek âh çeken

Dedim yârimin kaşı gibisin yeni doğmuş aya
Dedi ne haddime at nalı kalırım ben yanında

Birkaç kadeh mey sundu sâkî bana ezelden
Sonsuza dek onunla mestim, sarhoşum ben

Bana can sensin cânan, dikensiz bir gülsün sen
Ne mutlu ıstırap çeken bülbül değilim ben

Bin cevr ü cefâ çektirsen de gitmem kapından
Bal özlü çiçeksin, üstünde uçuşan böceğim ben

Baş kesmek dilersen eğer fermân et sen yeter
Keserim tez, bilirsin keskin makasım ben

Yanıp tutuştum Melâ gibi baştan ayağa
Pervâne gibi sessiz sedâsız yanarım ben

40
Mef'ûlu Mefa'îlun Mefa'îlun Fa'

Tûr im bi dil û peyrewê Mûsa yim ez
Ateşperes û nûrê tecella yim ez

Barî j'we 'ellem ku xeberdarî kirîn
Îro tu bizan Ademê esma yim ez

Înşayê 'ulûmê ledunî çunkî mi zanî
Zanî bi heqîqet ku çi înşa yim ez

Herfên reqemlewhê wucûda min bixweyn
Da qencî bibînî ku çi îmla yim ez

Zahir tu perîşaniyê halê mi nebîn
Mecmûê di zatê xwe û tuxra yim ez

'Alem çi î'rab û hurûf û kelîmat in
Ew nuqte di nefsa xwe û me'na yim ez

Sed Nîl û Firat tên û derin qelbê me
Pê nahisin qulzem û derya yim ez

Tu j'nusxey tewhîd mexûn ayetê nefyê
Bê aletê îsbatê ku îlla yim ez

Sed neql û rîwayet di meya saf mûyek
Îro ku ji pîrê xwe bi fetwa yim ez

Peyweste tu her bang me kî şubhetê ney
Bê yar û mey û sazê me go nayêm ez

Herçî te bivêtin j'me wer can bi xwe bit
Cana bike ferwari vewestayim ez

Sed şîş li dil dane ji mihrê me Mela
Lew her bi fîxan mislê ney û nay im ez

40

Tûr'um cân-ı gönülden Musâ'ya tâbîyim ben
Kalbine tecellî doğan ol ateşperestim ben

Ve 'alleme sırrına tanış kıldı beni Hakk
Bil ki artık adları bilen Âdem'im ben

Erdim çünkü sırrına ilâhî ilmin
Anla gerçekte nasıl bir inşâyım ben

Varlık sayfamda yazan harfleri bir oku
Görürsün o zaman nasıl bir imlâyım ben

Bakma hâlimin perîşân göründüğüne
Zâtının bütününde bir tuğrayım ben

Âlem dediğin i'râb, harf ve kelimâttır
Mânânın o noktada bizzat kendisiyim ben

Yüz Nil yüz Fırat dökülür kalbimize
Farkına varmam yine deryâ denizim ben

Tevhîd kitabından nefy âyetini okuma
Bil ki ispat âleti olan illâyım ben

Saf şarap üstüne ne söylense az
Pîrimden bugün fetvâ sahibiyim ben

Ney, saz ve yâr olmadan gelmem dîvâna ben
Hem yâr hem mey hem saz olmadan dîvâna ben

Sen iste yeter ki canımı seve seve veririm
Ferman buyur sevgili emrine amâdeyim ben

Yüz şiş ile deştik kalbimizi aşktan ey Melâ
Bundandır ney gibi figân eder dururum ben

41
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

'Aşiq er carek ji bala lê bidit berqa mecaz
Dê li nik sahib dilan hetta ebed bit serfiraz

Keşfê esrarê sifatan bê mehebbet nabitin
Sûretê esma divêtin da bikin jê fehmî raz

Lami'a husn û cemalê dê ji 'ilmê bête 'eyn
'Eşqî da jê hilbitin kî di heqîqet bê mecaz?

Husn û hub bê yek du nabin dê bikin şah û geda
Nûrê nadit şu'leya Mehmûdî bê şem'a Eyaz

Me'neya 'eşqê dizanî ayeta husnê bixwîn
Da tu herfên muhbetê yek yek ji hev kî îmtiyaz

'Aşiqan bê gavî lew kalîn ji dil tên şubhê re'd
Wan ji bala lê dibarin wek birûskan remz û naz

Kî xeberdar bit ji 'eşqê key ji ber westa girit
Gerçi rah ez zerre zerre sînesoz û cangudaz

Aferîn sed aferîn hey min ji wan ra aferîn
Ê ji tîrên dilberan daîm di dil peykan û gaz

Guh de awazê neyê wextê sema tên muxbeçe
Fehmê razê ger dikî çawa dinalim çeng û saz

Ew dilê min wek kebûter nabitin kes lewme ket
Lew divê torê we da keftî me dîn sed şahibaz

Wer dilo da çîn temaşaya cuwanên çîmen
Wê hilanî ser bi naz û sayeban dayê niyaz

Zulf û sunbul muşkî bûyî bisk û sosin sûrşîrîn
Serwê bala sebzipoş û kilnîşan û xunçebaz

41

Mecâz ateşi bir kez tutuşursa âşığın gönlünde
Başı dik olur sonsuza dek gönül ehli nezdinde

Âşık olmadan keşfedilmez sıfatların sırları
Adların yüzünü örten perde kaldırılmalı

Güzellik parıltısı ilimle tecellî eder ancak
Öyle harlanır aşk mecazsız olur mu hakîkat

Aşk ve güzellik birdir şâh olmaz bende olmadan
Mahmud'un nûru ışık vermez Ayaz'ın mumu olmadan

Bilmek istersen aşkın mânâsını oku güzellik âyetini
Böylece ayırırsın birbirinden sevginin harflerini

Âşığın âhı şimşek çakımı gibi durmadan kalpten gelir
Nazlar remizler üstüne şimşekler gibi gökten gelir

Ateşi her adımda kalbi zerre zerre yaksa da
Yorulmaz kimse aşkı müjdeleyen bu yolda

Aferin benden sana, binlerce kez aferin
Dilberlerin okundan her dem kanayanlara

Nedir ney'in, sazın nâlesi bunca, ermek istersen sırrına
Muğbeçe semâya kalktığında kulak ver ney'in avazına

Gönül bir güvercin misâli kınamak olur mu hiç
Çok gördük biz bu ağa düşen şahinleri âciz çaresiz

Gel gönül temâşâya gidelim çimendeki dilberleri
İşveyle silkininceye gölge olmuş yüzüne zülüfleri

Misk kokulu zülüfleri sümbülleri, gönül çelen kâkülleri
Selvi boylu gonca dudaklı, yeşiller içinde siyah benleri

Nêrgizên qamet zumerred sergiran hatin xiram
Çari etrafan bi ref ref lê bi meş tên sî û qaz

Dil bi kê dim ez ji wan her yek bi xencan dil dibin
Dilrubayên canfezayên dilberên ʻaşiq gudaz

ʻEqdê îhramê dema dilber xuyabî ferzî'eyn
Secdeyek ber wan du birhan nagirit cih sed nemaz

ʻÎd e û mîrê me îro dergehê lutfê vekir
Go Mela hingî bixwazî dê bidim bes tu bixwaz

42
Mefa'ilun Mefa'ilun Fe'ûlun

Ji re'na nêrgizên tey mest û xwînrêz
Zeman bû ʻehdê cengengîzê Cengîz

Te canê min divêt ey canê ʻalem
Ji min bistîn bi le'lên xwey şekerrîz

Du ʻenber bû li şimşadê bi mestî
Vebestin lew hewa bû ʻenber'amiz

Ji axa asîtanê mistekî bîn
Li daxan da bibînim xweş seba tîz

Tenê Ferhad dizanit lezzetê ʻeşq
Ku wî can daye Şîrînê ne Perwîz

Teb û tabê hezar îşkence da dil
Ji Şîrazê negahî mestê Tebrîz

Îlahî nêrgiza mey mest û nazik
Ji destê xwar û bedxwahan biparêz

Salınarak ağırbaşlı gelmede zümrüt endâmlı nergisler
Dört bir yandan eşlik etmede onlara kazlar ördekler

Gönül çalan, rûh açan, âşık yakan dilberlerin her biri
Gönlümü çelmede nazla, hangisine gönül versem bilmem ki

Farz olur artık ihrâm bağlamak görününce sevgili
Yüz namazla dolmaz, o kaşlara bir kez secde etmenin yeri

Bayram diye açtı lûtuf kapısını bize bugün efendimiz
Ne istersen veririm dedi Melâ, sen söyle, hiç şüphesiz

42

O mahmur güzel gözlerinin döktüğü kandan
Cengiz'in o korkunç devrine döndü zaman

Ey âlemin cânı, canımı mı istersin sen benden
Şeker saçan dudaklarınla al onu o zaman benden

Amber kokulu zülüfler mest gerdanında
Bundandır amber kokusu dört bir yanda

Sabâ yeli şifâ olsun diye dağlanmış yaralarıma
Bir avuç toprak getir yârin otağından bana

Aşkın lezzetini bilirse Ferhâd bilir
Odur Şirin'e can veren, Perviz ne bilir

Kalbime işkence veren bu nasıl bir hummâ ki
Görmedi aşk mesti Tebrîzî, böylesini Şirâz'dan beri

O mey sarhoşu nâzik nergisi İlâhî sen
Esirge bedhahların cümle şerrinden

Ku lê têt ew qebaya asîmanî
Letîfa şeng û nazik wek belazîz

Sewaşek rêhte dîsa ʻalema dil
Bi cadûwê du çeşmê fitneʼengiz

Xebaîs tebʼe jʼehlê seg sirişt e
Yeqîn ew ker ji canan lew dikit bîz

Mebîn ew ger bi sûret ademî ne
Hemî dar in ji êgir ra kirî rêz

Mela canê te çawan pehlewan kir
Li tayê xemriyan zulfa dil ʻawîz

Ji husna bê nîşan nadî nîşanek
Nîşanî ger ji dil nekra te perhiz

43
Faʼilatun Faʼilatun Faʼilatun Faʼilat

Tu dizanî bi Xwedê min tu xiyal î şeb û roz
Bi xiyala xwe medam min tu li bal î şeb û roz

Her bi mîzan direşînî cegerê tîr û xedeng
Ji neseq saʼîqe me jʼqewsê hilalî şeb û roz

Mislê goyîn te rewan nal ji dilê miskînî tên
Em nizanin tu çira her we dinalî şeb û roz

Te bi feryad û fîxanan bi xwe bulbul kerr kir
Ellah Ellah ji çi derdî we dikalî şeb û roz

Da ku dilber qedemê lê binihed rewşen kit
Lew tu xwînê we ji çehvan vedimalî şeb û roz

Nasıl da yakışmış gök rengi giysisi üzerine
Lâtif çiçeklere dönmüş o nârin güzel

Fitne koparan büyücü gözleriyle
Savurdu yine kalp âlemini cenge

Kötü huylu, köpek tabiatlı olduğundan
O eşek yüz çevirir kuşkusuz cânânından

Ateş için yığılmış odunlardır bunlar hep
Bakma sen insan sûretinde bulunduklarına

Rûhunu nasıl pehlivan kıldın Melâ sen
Zülfün teline bağlanmış şuna baksana

Nişansız güzelliği beyân edemezdin
Ey Nişânî, eğer gönülden perhize girmeseydin

43

Yeminle hayâlimdesin sen gece gündüz
Hayâlimde hep benimlesin gece gündüz

Mevzûn oklarını yağdırırsın ciğerime durmadan
Şimşekler çakar hilâl ebrûlarından gece gündüz

Üveyik gibi iniltiler yükselir miskîn gönlümden
Bilmem neden inlersin sen böyle gece gündüz

Feryâd figân ederek bülbülü sağır kıldın
Derdin ne ki ağlarsın böyle gece gündüz

Ayağını koyup ışığa kavuştursun diye sevgili
Gözünden akan kanı silersin gece gündüz

Te tenê zewq û sefa kir bi seyên dilberê ra
Sernixûn geh şubhê nûn geh weku dal î şeb û roz

Fetweya pîrî Mela yan tu bi îlhamê nebî
Vê meyê her we dinoşî bi helalî şeb û roz

44

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Şahidê cilwe numa qudsiyê feyrûz e libas
Herçî rengê te nîşan dit tu nîşanê xwe binas

Husnê bê ayineyê 'eşqê tecellî naderit
'Eşqê Mehmûdî di me'na nemekê husna Eyas

Herçî rengê te bivêtin xwe bibînî lillah
Nezerê wer bide kasê çi xweş ayîne ye kas

Tu şerabê bi xerabê bi nehingan de demê
Dê kifayet bi çi rengî me bikin kûze û tas

Remz û razên ney û nayê ku sema'î ne hemî
Ji mehalat e bi 'eqlê xwe bizanî ji qiyas

Wê dikit mexlete her dem li herîfan bi cedel
Bi du caman vedixun sîretê ebyed wesiwas

Destegîrê te nebit Xidrê 'înayet li qidem
Nagihê abê heyatê bi du 'eskerê Îlyas

Tu binê mahê new û destê qezayê hey û hey
Ne li zer'ê felekê belkî li 'umrê me ye das

Turkê xwînrêz û xumarî me bi yek xemzeyekê
Zuhdê çil sal e li min zêr û zeber kir ji esas

Ji lebê le'lê şeker yar qe nekir pursa Melê
Misriyan gezme reşandin ku kişandin elimas

Sensin tek yârin kapısında köpeklerle sefâ süren
Kâh nûn gibi kâh dal gibi rükûdasın gece gündüz

Pîr fetvâsı ya peygâmber ilhâmıyla mı Melâ
Şarabı helâlinden içmedesin gece gündüz

44

Firûze giysiler içinde göründü bize kutlu sevgili
Her renk içre tanı sen kendini gösteren nişâneyi

Tecellî etmez aşk güzellik aynası olmadan
Ayaz'ın güzelliğidir Mahmud'a aşkı görünür kılan

Nasıl görmek istersen kendini Allah aşkına
Öyle bak mey bardağına, o berrak aynaya

Şarabı gemiyle taşımalı deniz aslanına
Testi ile tas ile kanar mıyız biz hiç ona

Ney'in nay'ın remzini, göksel sırrını bütün
Akılla kıyas edip anlamak olur mu mümkün

İfrit misâli içer iki kadehle şarabı
Cedel ile aldatır her zaman muhatâbını

Hızır gibi ezelde elinden tutan yoksa
İki askerle İlyas nasıl ulaşır bengi suya

Yeni aya bak dâima elinde duran yazgıya
Feleğin ekini değil ömrümüzdür gelen orağa

Bir gamze ile o mahmur sevgili kan dökücü Türk gibi
Kırk yıl züht ile geçen ömrümü târumar etti

Hiç sormadı hatrını Melâ'nın o tatlı lâl dudaklar
Mısrî kılıçlar çekip ok attı elmas gözlerle durmadan

45
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Dil yek e dê 'eşqî yek bit 'aşiqan yek yarî bes
Qible dê yek bit qulûban dilberek dildarî bes

Min di benda zulfekê dil da bi destê pîrê 'eşq
Lew di 'eşqê da ku best îhram û yek zunnarî bes

Terh û terzî bûne zunnar û çelîpa yek bi yek
Lew mi zunnar û çelîpayek tenê yekcarî bes

Hin ji nik dêrê ve tên qesta keniştê hin dikin
Ney ji van im ney ji wan im min derê xemmarî bes

Gerçi tên reqs û semayê her seher sed ney şeker
Min di bezma surşîrînan ew şîrîn reftarî bes

Weh çi wala gewher in hatin lîbasê cism û can
Min ji wan horîsiriştan ew perî ruxsarî bes

Hewce sihrê Samirî nînin ku zulfa reş bikit
Çeşmê benda dilrubayan kakula 'eyyarî bes

Bulbulan sed gul di çav in çav li sed gul dî dikin
Min di baxê gul'îzaran yek gul û gulnarî bes

Min di baxê gulfiroşan dî 'eceb resmek xerîb
Xariteb'an gul di dest in gulperestan xarî bes

Ew cefa çû der ji hed zulma te bir hetta bi Çîn
Rehmekê carek nekî hey zalim ev azarî bes

Xerqê deryayê gunah in teşneyê lutfa heq in
Rehmeta amirzigar û şefqeyê xeffarî bes

Ehlê dunyayê seraser dijminên min bin Mela
Piştemêrê min 'Eli bî Heyderê Kerrarî bes

45

Gönül birdir, bir olmalı aşk, âşığa bir mâşuk yeter
Bir olmalı kıblesi, gönül verene bir dildâr yeter

Aşk pîrinin elinde bağladım gönlümü zülfün teline
Bundandır aşkta ihrâm giyip zünnâr bağlamak yeter

Usûl ve âdet olmuş haç ve zünnâr birer birer
Ha haç olmuş ha zünnâr, biri tek bana yeter

Kimi kiliseden gelir, kimi gider havraya
Ne ondanım ne bundan, bana mey kapısı yeter

Raks-ı semâya gelse yüz neyşeker her seher
Güzeller meclisinde bir tatlı işve bana yeter

Varlık giysisine bürünmüş paha biçilmez cevherler
O hûrî gibi güzellerden bir peri yüzlü bana yeter

Siyah zülüfler varken Sâmirî gözbağına ne gerek
Dilberlerin raks eden zülüfleri gözümü bağlamaya yeter

Bülbülün gözü yüz gülde yüz güle daha meyleder
Güzellerin bağından bana bir gül bir nar çiçeği yeter

Gördüm gül satanlar bağında çok garip görüntüler
Diken rûhluların elinde gül, gülperestlerde diken yeter

Cevr ü cefân haddi aştı, zulmün Çin'e ulaştı
İnsafın yok mu zâlim bu kadar zulüm yeter

Günâha gark olmuşuz, susuzuz Hakk lûtfuna
Gaffar ve gafûr olanın şefkati bize yeter

Tüm dünya baştan başa düşman olsa da Melâ
Arkamda Haydar-ı Kerrar ve Ali olsa yeter

46
Mef'ûlu Fa'ilatun Mef'ûlu Fa'ilatun

Îro Mela serapa lew têki bûme ateş
Min dî seher xeraman neyşekera şîrînmeş

Ya Reb çi turfe mêw e ev reng e mey dibexşit
Şi'ra me tê perîşan nezma me tê muşewweş

Dil geşt e min ji dêrê naçim kenişteyê qet
Mihrabê wê bi min ra wer da biçîne Laleş

Mehbûbê wek stêr e govend û 'eşqibazî
Têkil biçin semayê hişyar û mest û serxweş

Heywan li ku dimînit em muftiyê zeman în
Bistîn ji destê saqî cama zelal î bê xeş

Wer guh de çeng û nayê şîrîn ku bên semayê
Camê binoşe vêran çi sade û çi zerkeş

Tali' ku têt û furset muhlet li nik heram e
Min 'umrê Nûhî nîne saqî were bi lez xweş

Neyşekkera şîrîn qed me j'dest te mey divêtin
Da sîne pê cela din rewşen bikin dilê reş

Camid çi kin bi husnê ku wan nezer li xwar e
Xertebêtên di ebleh çi nêrgiz û çi kerbeş

Kor e xwe nasipêrit carek bi dest delîlan
Ebleh çikit tewafê nabînitin berê reş

Bêzî dikit ji qencan ji remz û naz û xencan
Qedrê gulan çi zanit kerbeş divêt kerê reş

Feyza me şubhê Nîl e em Dîcle û Firat in
Ger şêx û wer îmam e vê ra ye min keşakeş

46

Bugün baştan ayağa ateş kesildim Melâ
Gördüm seherde yürür o dilber salına salına

Ne turfanda meyvedir bu mey hoşluğu bahşeden
Şi'rimizi dağıtan nazımızı hercümerc eden

Gönlüm şendir uğramam hiç kiliseye havraya
Mihrâbı benimledir, gidelim gel seninle Lâleş'e tapınmaya

Aşk ile parıldamakta sevgili yıldız gibi halayda
Gidelim, sarhoş uyanık ve mest, birlikte biz semâya

Saf şarabı içince sâkînin elinden katışıksız eksiz
Rûha zindelik gelir, zamana hükmederiz biz

Gel kulak ver güzeller semâya gelince ney ile çenge
İç onlarla şarabı, ha sâde olmuş ha altın kadehte

Tâlih çalınca kapıyı, ertelemek haramdır fırsatı
Nûh'un ömrü yok bende, sâkî tez getir şarabı

Elinden içmek isterim şarabı selvi boylu sevgili
Parlatsın göğsümü ışıtsın diye kararmış kalbimi

Bakar kördür ne yapsın güzelliği, rûhsuz olan
Nasıl ayırt etsin eşek devedikenini nergisten

Neylesin tavâfı ebleh, görmez ki Kâbe'yi
Kördür, yaslamaz bir kez delile kendini

Dudak büker güzelin cilvesine, yüz çevirir iyiden
Devedikeni ister eşek, ne anlar gülün kıymetinden

Dicle'yiz Fırat'ız biz Nil'e benzer feyzimiz
Şeyhiyle imamıyla, her şeyi tartışırız biz

Şoxa ku ez di bendê dilgirtiyê kemendê
Letîf e zuhresîma, ebrûhîlal û mehweş

Birhên ji qewsê qudret nîşane kir Nîşanî
Lami' ji ber dibarin çi yengîyek we perweş

Ellah li min hubba te çi şekker û nebat e
Ji nû ve dê cuwan bim ger bihn bikim gula geş

47
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Şebê qedrê li me rewşen ke tu rûh î were xweş
Me ji nû xweş ke li ser çehvê şehîdên xwe bimeş

Ma li min kî nezerek lutf û ji dil xemzeyeyan
Bireşînî cegerê rîşê ji qewsên xwe biweş

Seherê cumle şehîdên te bi rim avêhtiyî
Ê jimarî ne yekayek me hemî şeş sed û şeş

Lê şehîdên te bi ijmarê bi xencer kuştiyî
Hê neçû xwîn ji birînan sed û heftad û du leş

Cengê Hindî dikirin fêris û rimbazê 'Ereb
Tox û ala di Firingî ne kemandarê Hebeş

Tu binê Rom û 'Ecem kuştine zengî di kemîn
Hane her têtе peyapey ji teref Rom xweş û xweş

Da me şehzade bi destê xwe mûbarek qedehek
Ne xubarek ji xumarî û ne tundî û ne xeş

Du qedeh mey bi Nîşanî diderit rengî bi reng
Nêrgiza nazik û re'na û gula taze ye geş

Kemendi atıp bağladı gönlümü kendine o şûh
Kaşı hilâl, yüzü ay, Zühre yıldızı gibi lâtif

Nişânî'yi nişan kıldı kudret nişanlı yay kaşlar
Şimşek yağdırmakta, kıvılcım kanatlı yengî oklar

Çiçeklerin özünden mi bu güzellik, balın şekerin
Koklasam taze gülü, yeniden gençleşeceğim

47

Tez gel ışıklandır kadir gecemizi ey, rûhsun sen
Gözü üstünde yürü şehitlerinin, tazele bizi yeniden

Bir bakış lûtfundan bir gamze gönlünden bize
Oklar boşalt yay kaşlarından yaralı ciğerimize

Seher vakti attığın mızraklarla cümle şehitler
Bir bir sayıldı hepsi, toplam altı yüz altı eder

Hançer darbesiyle öldürdüğün şehitlerin sayısı yalnız
Yüz yetmiş iki ceset, kan akmamış yaralarından henüz

Hind'e karşı savaşmakta Arap yiğitler ve mızrakçılar
Frenk tuğları ve bayrakları taşımakta Habeş okçular

Destek gelir hâlâ Rum ellerinden akın akın
Şunca Rum ve Acem pusuda zenci öldürmede

Mübârek eliyle bir kadeh sundu bize o şehzâde
Ne zerre ne toz ne bir hile ne de sertlik var içinde

İki kadeh mey sundu Nişânî'ye rengârenk
O yeni açmış taze gül o hoş kokulu nergis

Xaliba ehlê zemanê ma Mela ademî yin
Venemayin ji kerê me'y reş û gayê te yê beş

'Arifên ehlê besîret ji neseq merdumê çeşm
Surmepoş in di beyadê û qebayê xwe yê reş

48
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Selwa sehîqed xemmilî lew kemmilî mestane reqs
Wer suhbetê ger qabil î dê bêt û ret şahane reqs

Mestane mestan noşenoş qerqef di caman hate coş
Ma dê bimînit kes li hoş weqtê ku bên durdane reqs

Suhbet bi sazan hate saz pê mewwicî deryayê raz
Da dil ji nû bayê mecaz wê keştiyê sukkan e reqs

Mehbûb bi 'eynê kewkeb in reqsa ku tê dilber hebin
Sed can giramê min hebin bavême rê erzan e reqs

Girişme û raza berî 'arif venebin lê deri
Hetta di nîva agirî ew xef nebit perwane reqs

Perwaneyê şem'a geş in zulfên weh nazik raweşîn
Şewkên di dil da pê xweş în me j'penceyên şêran e reqs

'Ala û tayên qurmizîn eslan di ber daberizîn
Nêrgiz di baxan tewwizîn neyşekeran nîşan e reqs

Weqtê ku ba bin erxewan gulçîçek û terhên cuwan
Wê ra nebî selwa rewan 'arif li ferqê can e reqs

Îro şekerxendê birîn destê sipî zendê birîn
Dîsa bi govendê birîn derdê Melê derman e reqs

Zamâne insanları Âdem neslinden mi acep Melâ
Farkları yok bizim boz eşekle senin sarı öküzden

Basiret sahibi ârifler, görürler iç gözüyle
Nasıl keskin görüşlüdürler siyahlar beyazlar içinde

48

Süslenince selvi boylu sevgili canlandı mestâne raks
Gel katıl sen şen şatır mümkünse meclise şâhâne raks

İçilip mest olunur bardaklar dolup taştığında
Akıl baştan gider dürdâneler ile hemdem olduğunda raks

Sazlarla kuruldu sohbet, dalgalandı onunla sırlar denizi
Mecâz rüzgârı vurdu kalbe, yeniden gemimize yön verdi raks

Dilberler varken raksta yıldız gibi parlar güzeller
Yüz değerli cânım versem, az gelir yetinmez raks

Açılmaz kapıları ârife gamzelerin sırların
Pervâne misâli yanar görmedikçe bizi ateşte raks

Pervânesiyiz yanan mumun savur zülfünü görünsün yüzün
Kalbe batan diken acıtsın, aslan pençesinde sürsün raks

Kızıl bayraklar ve sancaklarla yürüdü üstümüze aslanlar
Bahçeler nergislerle bezenmiş, selvi boylulara nişandır raks

Salındıkça rüzgârda taze fidanlarla güller erguvanlar
Onlara eşlik eder selviler, canını hiçe sayar ârif, kalkıp eder raks

Şeker dudaklı sevgili beyaz kollarıyla tutup yine
Semâya kaldırdı bizi, derdine dermandır Melâ'nın raks

49
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Şîweyê dilberê bizan sunnet e şîwe 'işwe ferz
Her du nezer ku bin qeran wacib e yek girişme ferz

Her du qeran ku qible bin her çi dema xuyabin ew
Wê se'etê di dînê 'eşq lazim e yek du secde ferz

Xirqeyê zerq û jengê zuhd min bi meyê meyxane şuşt
Şust û şuwik di meykedê ewwelê karê ferz e ferz

Neyşekerên şîrîn zeban mestî bi cam û bade bên
Ferz e dibit ji tewbeyê salikê 'eşqê tewbe ferz

Saqîyê sîmî saqî ma zehra helahilî bi dest
Canê me şukr û minnet e tîzî rewane reqs e ferz

Xalî eger bi wechekî bête qeranê ebruwan
Şubhetê Beytê Meqdes û Ke'be dibin du qible ferz

Ez ku di de'wa aşiqî kifşê dikit zeban derew
Ketmê şehadetê dibit wê se'etê bi şehde ferz

Cebhet û dêm û gerdenê perde dema ji ber biret
Ferz e Mela li hacîyan se'y û tewaf û 'umre ferz

49

Âdettir dilberlerde naz sünnet işve farz olur
İki göz birbirine değince gamze farz olur

Ne zaman kıble olup görünse iki kaş
Aşk dininde o saat secde etmek farz olur

Meyhâane şarabıyla yıkadım riya hırkasını züht pasını
Meyhânede bir kez yıkanmak böylece evvel farz olur

O tatlı dilli selvi gelince elde piyâle mest
Aşk yolcusuna tövbesinden dönmek farz olur

Gümüş bilekli sâkî sununca elde öldürücü zehri
Canımıza minnet koşup raksa yetişmek farz olur

Yanaktaki benler azar azar yaklaşınca kaşlarına
Mescîd-i Aksa ve Kâbe misâli, iki kıbleye dönmek farz olur

Bende o aşk istidâdı nerde, dil yalan söyler durur
Şehâdeti inkâr etmek bu, o saat şehâdet farz olur

Yüzünden ve gerdanından o perde kalktığında
Ey Melâ, sa'y û tavaf ve umre, hacılara farz olur

50
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Me ji bil husn û cemalê çi xered
Bê cemalê ji peyalê çi xered

Ger ne teşbîhê du birhên te bitin
Me di 'îdan bi hilalê çi xered

Ger ne qesta dil û canê me dikit
Me ji wê şox û şepalê çi xered

Ger ne rûhê me di pey dil biretin
Me ji wê qenc û delalê çi xered

Ger ne b'ismê te mu'emma bin hurûf
Me bi şiklê xett û xalê çi xered

Ne ku şermende ji rûyê te bûya
Afîtabê bi zewalê çi xered

Qestê wehdet dikirit rûhî bi rûh
Wer ne 'aşiq ji wîsalê çi xered

Di şebê qedrê tecella tu bikî
Me li pey mûm û şemalê çi xered

Ne cemala te tecella bikirit
Me ji xûban bi cemalê çi xered

Ne ji le'lên te Mela behsê bikit
Me ji vê behs û sualê çi xered

50

Aşktan ve güzellikten gayrı yok benim derdim
Güzellik olmaz ise mey kadehini neyleyim

Kaşlarına benzemiyorsa senin
Bayram hilâli görünse neyleyim

Gelip canıma kastetmeyecekse
Ben o şûh güzeli neyleyim

Rûhumu gönlümü peşinden sürüklemezse
O tatlı güzeli neyleyim

Harfler isminle muammâya dönmezse
Benleri ve hatların şeklini neyleyim

Yüzünün nûrundan utandığı için değilse
Güneşin batmasını neyleyim

Rûhlar birbirini ister, birleşmek ister
Âşık der yoksa kavuşmayı neyleyim

Kadir gecesi tecellî edersen eğer
Mum ve kandili neyleyim

Tecellî eden senin güzelliğin değilse
Güzellerin cemâlini neyleyim

Lâl dudaklarını söylemiyorsa Melâ
Bu mevzuyu ve suâli neyleyim

51
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Dîsa li bedrê katibî kêşa ji nû jengarî xet
Nûr e reşandî wahibî der girdişê pergarî xet

Herfên ji qudret nuqte pur madarê hewza le'l û dur
Ev rengi kê di weh bi sur qudret numûn zengarî xet

Ew çîçekên şetrî şibêht ef'asîfet qelbê me mêht
Selwa ji balayê we rêht ev perdeya gulnarî xet

Neqş û nigarên dilberan dercên ji remzên esmeran
Her tên ji dest neyşekeran me j'gulşenê ferxarî xet

Me j'destxeta terhên şelal xal û xetên nûra zelal
Danî di sindoqan li bal malê me sed qentarî xet

Bergên gula reyhaniyê katib nimûçek daniyê
Kes dî bi vê şîraniyê der sen'etê cebbarî xet

Reyhan û sunbul tê hene sed çîçek û gul tê hene
Zerbav û bulbul tê hene ew bexçeya gulzarî xet

Gulçîçek û neqşên xerîb nesrîn û reyhanî 'ecîb
Lê rast û çep bûyîn selîb cedwelkeşên zunnarî xet

Îro seher tuxra nîşan î'rab û herfên zerfişan
Hatin digel bayê siban me j'canibê dildarî xet

Îro berata Ehmedî tuxra nîşan zerkeş me dî
Xettê humayûn kê we dî şîrîn û me'nadarî xet

Ellah di ber qalû belê da yexme kit qelbê Melê
Avêhte çerxê cedwelê ev renge enber barî xet

51

Yine altın rengi hatlar çekmiş ay yüzüne kâtip
Nûr serpip üstüne pergelle çizmiş vâhip

Lâl dudaklarının çevresinde kudret harflerinden inci benler
Kim görmüş bu renk kudret nişanı altın sarısı çizgiler

Alnından sarkan iplikler yılanlar gibi soğurdu kalbimizi
Üstüne geçirmiş o selvi boylu, nar çiçeği nakışlı elbiseyi

Gül bahçelerinden şeker kamışı boylu güzellerin elinden gelir
Dilberlerin nakış ve resimleri, esmerlerin tılsımlı çizgileri

Yârin elinden çıkmış, sâfî nûr benli ve nakışlı
Yüz kantar mektup doldurduk evde sandıklara

Reyhan gülünün yapraklarını kâtip bir numune bıraktı
Cabbar'ın sanatında kimse görmüş mü böyle tatlı bir hattı

Reyhanlarla sümbüller güller, elvan elvan çiçekler
O gonca gül bahçesinde kanaryalar bülbüller

Gül çiçekler nakışlar, görülmemiş nesrinlerle reyhanlar
Sağlı sollu haç şeklinde, cetvelle çizilmiş zünnârdan hatlar

Bugün seher vakti sabâ yeli bir mektup ulaştırdı bize
Sevgiliden gelmiş, i'râb harfli tuğra nişanlı altın nakışlı

Bugün gördük Ahmed'in tuğra nişanlı altın hatlı beratını
Kim görmüş böyle pâdişah mühürlü, tatlı anlamlı hattı

Kâlubelâ'dan beri yağmalamak üzere Melâ'nın kalbini
Böyle yazmış Allah amber saçan hatlarla cetveline kaderini

52
Mustef'ilun Mefa'îlun Mustef'ilun Mefa'îlun

Xwîn ku ji dil bi mewcî bêt eşkê rewan me têne xet
Nîlî ji dîdeyan dizêt keftime navê şubhê bet

Katibê neqşê qudretê zêrî reşandî ser xetê
Erzen û dêm û cebhetê pê neqqişand û kir nuqet

Cebhet û dêmê neqqişand misk û zubadê lê feşand
Nûrê ji zulmetê reşand taze kişandî xet bi xet

Hûr û ferişte kê we dîn nazik û xûb û surşîrîn
Dêmê numûne ber bikîn sûretê Çîn numa xelet

Şi'rê Melê ku wek rewan daye te canê merovan
Pur me li bergê erxewan dîne xezel li nik şetet

53
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Mey nenoşî Şeyxê Sen'anî xelet
Ew neçû nêv Ermenistanê xelet

Mislê Mûsa wî tecellaya te dî
Ê tu dî kanê xeta hanê xelet

Wî nedî bejna te û dayê qiyas
Hikmetê lew çûye burhanê xelet

Setweta Leylê yeqîn Mecnûn tepand
Wer ne Qeys nakit beyabanê xelet

Wek Nîşanî neqş û nîşanek te dî
Ê ku nîşanek te dî kanê xelet

52

Yüreğim dalga dalga, ırmak gibi akar kanlı yaşım
Taşar Nil olur, kanatsız bir kuş gibi içinde çırpınırım

Kudret nakşının kâtibi altın saçmış hatlarına
Nakşedip noktalamış çenesini yüzünü alnını onunla

Nûr saçan karanlığın içinden taze çekerek bir bir harflerini
Misk kokular ıtırlar serpti üstüne nakşedip alnını ve sûretini

Kim görmüş böyle bir hûriyi meleği, böyle nâzik lâtif güzeli
Kıyas götürmez, sûreti sönük kalır yanında, Mani'nin nakşettiği

Irmak gibi çağlar şiiri Melâ'nın, kâmil insan rûhu verir sana
Erguvan yaprağına yazılmış nice gazel gördük ırmak boylarında

53

Sen'an Şeyhi mey içmedi yanlışlıkla
Ermenistan diyârına gitmedi yanlışlıkla

Musâ gibi tecellîni gördü senin
Gördüyse seni, yapmadı bunu yanlışlıkla

Kıyas yaptı, idrâk etmek için hikmetini
Görmedi endâmını, delile yöneldi yanlışlıkla

Leylâ'nın aşk gücüdür Mecnûn'u alt eden
Kays düşmedi çöl yoluna yanlışlıkla

Bir nakşını, nişanını gördü Nişânî gibi
Gördüyse bir nişanını ne olur yanlışlıkla

Ez giham ava heyatê xef ji dil
Xizrî vajî çûye heywanê xelet

Şahnişînên nazikan dayi' mekin
Da nebînî dil bi vê xanê xelet

Ellah Ellah çerx û dolabê dinê
Nuqte qet nakit di dewranê xelet

Roz û şeb her seyrî dîdara te tên
Nakirin ew dewr û seyranê xelet

Hûn nebên meşşateyê xef daniye
Hemqeran kir xal û nîşanê xelet

Dê bi ser canê me murwet da me êx
Bişkuwên benda girîbanê xelet

Ser nebî ber kufrî zulfê 'aqîbet
Ez ditirsim lê ji îmanê xelet

Pehniya vê çerx û dolaba dinê
Nisbeta erbabê 'urfanê xelet

Nusxeya 'alem hemî 'inwanek e
Nuqteyek nabit di 'inwanê xelet

Qulzem û bayên muxalif tê pur in
Da nekelşîn darê sukkanê xelet

Da bizanî pehlewanî mûyekî
Dest nedî lillahî mîzanê xelet

Wê di destê min gula geş pur xunav
Heyfî bulbul çû gulistanê xelet

Hê ji sehwa xameyê bû wer ne min
Ev xelet nakir di dîwanê xelet

Bengi suya ulaştım ben gizli gizli
Hızır ters yöne gitti yanlışlıkla

Güzellerin sarayını kaçırma elden ki
Gönül takılmasın başka eve yanlışlıkla

Şu dünya çarkının deverânı ki
Bir nokta şaşmaz devrinde yanlışlıkla

Gece ve gün hep yüzünün seyrânında
Yoksa gelmez seyrâna onlar yanlışlıkla

Sanmayın nedîmeler gelin süslemişler gizliden
Benler ve nişanlar bir arada değil yanlışlıkla

İnsaf et canımıza bu kadar nekes olma
Kapatma yakandaki düğmeleri yanlışlıkla

Akıbet baş eğmezsen zülfünün siyahına
İmanından olursun korkarım yanlışlıkla

Bu dünyanın durmadan dönen çarkı
İrfan ehli nezdinde döner hep yanlışlıkla

Kâinatın kitabı bütün bir unvan
Olmaz onda bir hatâ yanlışlıka

Denizde ters rüzgârlar çok olur
Kırılmasın direği geminin yanlışlıkla

İp cambazısın sen bunu unutma
Bozma sakın dengeyi yanlışlıkla

Yaprağına çiğ düşen gül benim elimde
Yazık, bülbül gülşene gitmiş yanlışlıkla

Benden değil kalem hatası, varsa da
Bir hata yapmadım dîvânda yanlışlıkla

Wê li ser bejna te ev seywan veda
Wer ne nada rojê seywanê xelet

Geh dil û geh can dibin Turkên te tên
Nakirin yexma û talanê xelet

Meşrebê Turkan Firat û Nîlî kir
Teşneleb çû terfê ʻummanê xelet

Pîrê hikmet bin li wifqa meşreban
Kes nedî mey rêhte fincanê xelet

Rast e yek qanûn seraser nîn e tê
Xwehrî û pêçên perîşanê xelet

Pakî teb' û quwwetek mewzûn divêt
Da nedit senʼet bi îdmanê xelet

Merdumên çehvên Melê ʻeksa xwe dî
Wek Nîşanî ma li nîşanê xelet

54

Faʼilatun Faʼilatun Faʼilatun Faʼilat

Bê lebê leʼlê Mela min ji meya alî çi hez
Suhbeta tê nebitin yarî bi her halî çi hez

Qedehek bade bi destê xwe li qelbê me birêj
Aşiqê soxite bê ateşê seyyalî çi hez

Ne ku wek teyrê ji mûjên te bibarin peykan
Ji birînên di dilê şubhetê xirbalî çi hez

Hezz û lezzet me bi ʻumrê xwe di ʻeşqa te nedî
Hem bi van derd û xeman zêde tu îsalî çi hez

Endâmından ötürü kurdu bu sayvanı
Güneş koymadı onu oraya yanlışlıkla

Kâh gönül kâh can alan Türkler gelmede
Bunca yağma ve talanı yapmadı yanlışlıkla

Sundu içmek için Türklere Fırat'la Nil'i
Ummâna gitti susuz dudaklar yanlışlıkla

Meşrebince davranır hikmet sahibi pîr
Kimse görmedi fincana mey döktüğünü yanlışlıkla

Doğrudur baştan başa tek kusur yok bunda
Yok içinde eğrilikler yamukluklar yanlışlıkla

Saf tabiat ve ölçülü güç gerek
Aşk sanatı sürmesin diye yanlışlıkla

Kendi aksini gördü gözbebeklerinde Melâ
Nişânî gibi yârin nişanında kaldı yanlışlıkla

54

Lâl dudaklar olmadan ey Melâ al şarabın ne tadı var
Sevgili olmayınca mecliste sohbetin ne tadı var

Kendi elinle sen bir kadeh bâde dök kalbimize
Akışkan ateş olmayınca aşk nârıyla yanmanın ne tadı var

Kuşlar gibi ok yağmadıkça kirpiklerinden
Yaralardan kalbura dönmüş gönlün ne tadı var

Ne bir tat ne bir haz gördük ömrümüzce aşkından
Bunca derdin kederin biriktiği bu yılın ne tadı var

Husn û sur zatî nebit cezbe li dil dit mehbûb
Me ji zulf û xet û xal û qedê meyyalî çi hez

'Ilmê 'eşqê but û latan bi rîwayet nabitin
Qederek hal ku nebit şubhetê her qalî çi hez

Bedewê pakî çi kit feshetê meydan ku nebit
Mustemi' guh nedirit mutrib û qewwalî çi hez

Durrê nasufte dibêjim ji lebê la'lî Mela
Ger rewanbexşî nebit nezmê ker û lalî çi hez

55

Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Ser didit abê kewserê zemzeme û semayê zulf
Saye numayê xawerê sidreyê muntehayê zulf

Saye numayê cebhetê neqş û xetê ji qudretê
Nuqte û herf û cezme tê bal û perên humayê zulf

Bal û perên sifet huma saye li cebhetê numa
Xemrî û lef çûne sema yek bi yek ew li bayê zulf

Netrik û berg û şitriyan reqse ji rengê xemriyan
Baz û 'uqab û qumriyan seyre seher tebayê zulf

Her me ji burcê sunbul e pence di sîne û dil e
Dûr û diraz û muşkil e qisseyê macerayê zulf

Bestine zulfê der kemîn helqe bi helqe çîn bi çîn
Yexme dikin dilan nihîn têne yeqîn xetayê zulf

Rom û 'Ecem ji her teref ceng û suwaş e wan bi xef
Hindî û zengî sef bi sef hatine ber lîwayê zulf

Sevgilinin gönlü cezbedecek güzelliği derûnî olmazsa
Zülüflerin hatların benlerin, salınan endâmın ne tadı var

Putların ve lâtların aşk ilmi rivâyetlerle bilinmez
Hâl ilmi olmazsa kulaktan dolma ilmin ne tadı var

Meydan geniş değilse bedevî at binmeyi ne yapsın
Kulak veren yoksa eğer çalgının şarkının ne tadı var

Lâl dudaktan işlenmemiş inciler söylerim Melâ
Rûh bağışlayan yoksa sağır ve dilsiz nazmın ne tadı var

55

Salınıp semâ ile kevserin üstüne dökülür zülfün
Sidretü'l-müntehâ'da güneşe gölge düşer zülfün

Kudretin nakış ve hatlarıdır yüzüne gölge olan
Nokta ve harfleridir Hümâ kuşunun kanadıdır zülfün

Hümâ kuşunun kanadı gibi gölge olmuş yüzüne
Saçların tel tel uçuşur, raksının rüzgârıyla zülfün

Yüzünde süsler şakağında iplikler raksa tutuşmuş zülüfler gibi
Seyre gelmiş şahinle kumru kartal, bütün tebâsı zülfün

Sümbül burcundan pençeler durmadan tırmalar sînemizi
Müşküldür anlatmak burada uzun sürer hikâyesi zülfün

Tuzak gibi örmüş zülüflerini bukle bukle kıvrım kıvrım
Yağmalar kalpleri gizlice Hıtay miski gibi kokar zülfün

Gizlice savaşmada her yerde Rum ve Acem askerleri
Hindûlarla zenciler saf saf durmuş livâsı önünde zülfün

Her dem û her sa'et ji nû pêt e di sîne nar û dû
Sebr û qerarê min ji kû 'aşiq û mubtelayê zulf

Zulfê siyahê bê wefa qet me nedî ji wê sefa
Kuştime ez bi sed cefa ahî ji dest cefayê zulf

Zor û feqîr û mubtela zahid û sofî û Mela
Kuştine ew bi sed bela kes nekevit belayê zulf

56
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Îro ji şehkasa surê mey hate fincana sedef
Minnet ku îro dêmdûrê da min meya husna xwe xef

Xef da me cama Kewserê şîrînqed û lebşekerê
Bayê seba da çenberê hatin sema şetrî û lef

Şetrî û zulf û belg û per hemyan li dêm de'wa û şer
Îlan li selwa bûne ger 'eqreb xuyan ez her teref

'Eqreb nihin ew sunbul in bo 'enberan dava dil in
Nîşan ji misk û fîlfil in wan sîneyê min kir hedef

Da sîne cohtê tîr xweş e qewsê hilalê tûzreş e
Yek tîrê pur kuştin leş e xwînê di cerhan daye kef

Min xwîn bi co têtin ji dil ew baziyê bê tor û sil
Dakefte nêv tûra qizil qumrî nehiştin ref bi ref

Ref ref nehiştin zaxî zax danîn li dil min daxî dax
Dê kî bimînit saxî sax westane leşker sef bi sef

Sef sef me dîn Hindî û Zeng Cengizî hat Tîmûrêleng
Xef wan reşandin dil xedeng teşbîhê tîrên Xan Şeref

Her an her dakika alevler ve dumanlar yükselir sînemizden
Sabır ve karar ne gezsin âşığı ve müptelâsıyım ben zülfün

O vefâsız siyah zülüflerden hiç görmedik sefâ
Yüz cefâyla öldürdü bizi, âh cefâsı elinden zülfün

Zengini fakiri, zâhidi müptelâyı, sofuyu Melâ'yı
Yüz belâyla öldürdü, düşmeye kimse belâsına zülfün

56

O sultânî kâseden mey geldi sedef fincana gizlice bugün
Ne mutlu o inci yüzlü, güzellik şarabından sundu bize bugün

Gizlice sundu kevser kadehinden o şeker endâmlı bal dudaklı
Seher yeli vurunca zülüflere raksa geldi cümle gülü sümbülü

Zülüfler ve takılar kanatlar ve yaldızlar tutuşmuş yüzünde kavgaya
Yılanlar dolanmış selvi boyuna her taraftan akrepler saçılmakta

Akrep değil sümbüldür kalbin amber kokulu faklarıdır onlar
Ok değil sînemi hedef kılan misk ve fülfül taneleridir onlar

Bir çift ok fırlattı sîneye sevgili siyah hilâl ebrûlarından
Bir okla öldürdü çoğunu kanlar köpürmekte yaralarından

O acımasız şahin oluk oluk akıttı yüreğimin kanını
Düşürdü ağına kızılca kanayan sürü sürü kumruları

Sürü sürü saldırdı kuzgunlar, yüreğimde dağ dağ yaralar
Kim sağ kalır bu can pazarında vuruşmaktan yoruldu savaşçılar

Gördüm Cengiz ve Timurleng'i saf saf Zenci ve Hind'i
Sayısız ok attılar kalbime Şerefhan'ın yaman okları gibi

Tîrek ji qewsê malzirav tê dil qewî tavêje nav
Xwîn tê purî teşbîhê av feryad û efxan sed esef

Can dê nedit ew malxerab her sîneyê cotek xurab
Tê da birin pence'w kulab wê can di dest û rûh di kef

Canê Melê rûha Melê nûra ji qudret nuqte lê
Remzek nihîn da min welê nalîm ji ber wek nay û def

57

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Nazika min di semayê bi serenguştê 'eqîq
Da me îro di serayê qedehek taze rehîq

Mi ji dest û yedê beyda qedehek safi vexwar
Şe'şe'aniyyin ke necmîn bi senahu we berîq

Sirrê le'lê lebê canbexşî nizanî tu bi behs
E'îdi'n-nezretê ya naziru fe's-surrû deqîq

Bi lebê le'lê şekerxende şikêna şekerek
Ene bi'l we'di le wasiq fe lehe'l we'dû wesîq

Di riya durrê muradê me serî daniye rê
Xudtu fi'l behrî we la zewreqe we'l behru 'emîq

Mi ji xeflet seherê dî û du remzan kuştim
Xweş bi heqqê xwe gihiştim ene bi'l-qetli heqîq

Qet nego qetl e dikim bê guneh û mezlûm e
Reşeqetnî bi nibalin we remetnî bi remîq

Tîr û rim her du li dil dan li ceger çespan kir
Ew ji xwîna min e riştî tiliyên sohrê 'eqîq

Hilâl kavsinden bir ok geldi saplandı yüreğime
Su gibi kan aktı kaldım feryâd ve figân içinde

Nasıl can vermesin, o evi yıkılasıca saplamış pençesini
Sînede hep bir çift kuzgun can ve rûh avucunun içinde

Ney ve tef gibi inledi canı Melâ'nın nihâyet
Kudret nişanı taşıyan o nûr gizli bir işaret verince

57

O nârin sevgili kalkıp semâya bugün sarayında
Bir kadeh mey sundu akik parmaklarından bana

Beyaz ellerinden içtiğim bir kadeh saf şarap
Yıldız gibi parlamakta câmda öylesine berrak

Sözle eremezsin can bahşeden lâl dudakların sırrına
İyice bir bak ve düşün, gizleri derinde onun zîrâ

Bir söz döküldü ki o şeker dilli lâl dudaklarından
İnanırım ben çünkü sözüne sâdıktır o her zaman

Baş koydum bu yola ulaşmak için o inciye
Kayıksız bir denizde daldım öylece en derine

Gördüm seherde ansızın bir çift gamzeyle öldürdü beni
Murâdı katletmekmiş meğer böylece hakkıma erdirdi beni

Katli elimden demedi bu günahsız mazlumun
Gamze okunu fırlattı böğrüme, zerre acımaksızın

Ciğerimi deldi kalbime attığı oku mızrağı
Kanımdır boyayan kırmızı akik parmağını

Sosinên te'y ter û nazik li gulan te'ne didin
Fe bihe'l 'enberû fahe we bihe'l misku 'ebîq

Çi bi kuştin çi bi hiştin tu ku ferman bikirî
Ez bi hukmê te xweş im Ehmedo 'ebdun we reqîq

58

Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Min dî ji xeflet cam di kef şahê Necef dil kir hedef
Roj hat şeref stêr bûne xef her çar teref nûra yeqeq
Zulmet nema suhbet wema nûra şemalan çû sema
Lê ew dema zulf bûn cema hatin semayê yek neseq

Werdan gulav girtin xunav lê min di tav sohtin hinav
Min dî bi çav zulfên belav lê bûne dav bend kir bi nav
Nûra beser guft û xeber qend û şeker zulfan ji ser
Xalên di qer bavê seher da bête der subha bi heq

Mi j'behriyan pur naliyan şevtariyan ceng bû miyan
Wer kuştiyan j'wan yengiyan b'wan tiliyan xweş ke giyan
Kir şefqe mîr anîme bîr berdan mi tîr kirme esîr
Negha feqîr zulfa herîr avêhte şîr da pê meheq

Ê muşterî dêmê zerî nebir serî ney can berî
Avêt serî gava berî lazim herî wî ev perî
Kelbê derî nîşan berî tîrawurê mujganperî
Behr û berî 'eşq û surî avêhte rê ser ma qeleq

Min dî di newbê yarê tew sundus e ew bêm bê derew
Min bû di qewsê bûyê ew şêvan mi lew nayême xew
Hêstir rewan tên wek cowan tîr dan ewan reşebruwan
Dil wek goyan ber kaşowan ser luluyan bergên wereq

Gülleri kınamada ter ü taze zambakların
Misk ü amber saçmada her yana kokuların

İster öl de ister kal her ne fermân edersen
Râzıyım ben hükmüne kulundur Ahmed kölen

58

Gördüm Necef şâhı elde kadeh ansızın gönlü kıldı hedef
Güneş yükseldi yıldızlar söndü nûra boğuldu her yer
Karanlık dağıldı sohbet sürdü mum ışıkları vurdu semâya
Lâkin zülüfler toplandıkta, başladılar aynı tarzda semâya

Güller gül suyuyla çiğ tutmuş benimse içim yanmış güneşte
Gördüm dağılmış zülüfler, düğümlenip tuzak olmuş içerden
Ey gözümün nûru şeker dilli sevgili, zülüflerini kaldır ki
Görünsün bize gerçek seher, benlerinin üzerinden tan vakti

Hasretinle inledim hep savaştım karanlık gecelerle
Yeng okuyla ölenleri gel sen dirilt yeniden ellerinle
Bizi hatırlayıp acıdı mîr, oklarını fırlatıp tutsak etti kendine
Varamadı bu fakir ipek zülüflere, helâk olduk kılıç darbeleriyle

Can verdi murâdına ermeden, o altın yüzlünün tâlibi
Daha ilk adımda başını verdi, elinden kaçmasın diye o peri
Kanatlı oklarından alınca nasîbini yolunun köpeği
Kalakaldı öylece aşk denizinden yola fırlatınca onu sevgili

Beklerken gördüm o yâri yalansız Sündüs şeklinde
Hedef oldum kaşlarının kavsine, uyku girmez oldu gözüme
Gözümde ırmak gibi yaşlar oka tuttu beni o siyah kaşlar
Gönül bir çevgan topu, inci kakmalı o kâşuvanın önünde

Bejna şepal dêmê bi xal î'rab û dal qewsê hilal
Neqşê celal cama zelal xemra helal suhbet bi hal
Ez telbeya ava hayatê bûm teyakê j'badeya
Cama xuyabû 'işweya yar lew peyapey tên sebeq

Canê Melê j'qalû belê bend im welê der kagulê
Belgên gulê rû heykelê ew misk e lê carek hilê
Perde'w sutûr da bê qusûr bêtin zuhûr dêmê bi nûr
Nûra xefûr xalên di hûr cama tehûr le'lên şefeq

Yar hat û mest subha elest min dest bi dest dî cam di dest
Kagul dibest tayek verest vêra şikest nîşan e qest
Ew leb şeker wa hate der rabû ji ber tayên di ber
Xalên di qer zulf çûne ser eslan seher lê bûn fereq

59
Fa'ilâtun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Dilbera min seherê hatî bi tox û bi yedek
Sed yedek bûn di berê têkî bi sincab û weşek

Yarî bû çûme biwarê bi ziyaret kefê pa
Qale ya 'aşiqu hatî ke yedî hatî yedek

Dil û can her du mi danê ku îcazet ji me xwast
Qultu estewdi'uke'l-barîye Ellahû me'ek

Te divê safî û zexel jêk vedî tecrîbe ke
Da îyarê bi temamî binumêtin te mehek

Dewrê zulfa te muselsel bi nezer hel ku nebit
Nezerê safî dilî ser diderit nuqteyê şek

Ahuya min ne ku rencek te bi xatir bigehit
Bi Xwedê kî lew ku ew seg bi Xwedê hate mesek

Selvi boylu, hilâl kaşlı, dal zülüflü yüzü benli
Altın nakış, berrak kadeh, helâl şarap, hoş sohbetli
Ermek için bengi suya kaybettim kendimi şarapla
Yâr görününce işveyle câmda şimşekler parladı art arda

Tutsağıyım ben o kâküllerin Melâ Kâlubelâ'dan beri
Gül yaprağı misk kokan o heykel yüzlü, bir kez kaldırsa
Yüzündeki perdeyi, görünür o zaman kusursuz güzelliği
İlâhî nûru, nokta beni, saf şarap misâli lâl lebleri

Gördüm elest sabahında yâr elde kadeh mest geldi
Bir bağ sıyrıldı saçından sarmak için yüzündeki beni
İşte göründü bal dudaklı, dökülmüş yüzüne zülüfleri
Benini çevreleyen zülüfler kapatmış tılsımlı gözlerini

59

Başında tuğ sırtında kürkle geldi meclise sevgili
Yüz kürk var üstünde, sincap ve vaşak derisinden her biri

Ayağının altına yüz sürmek için yâri ziyaret ettim
İşte elim ey âşık, ver elini sen de bana, tut dedi

İcâzet isteyince benden, cân-ı gönülden verdim
Allah'a emanet ol seninle olsun Allah dedim

Ayırmak istersen gerçeği sahteden, tecrübe et
Gösterir sana ayarını tam olarak mihenk

Bir nazarla çözülmezse zülfünün zincirli çemberi
Saf kalpten gelen bakış kaldırır üstündeki şüpheyi

Ey ceylan bil ki kimseden gelmez sana eziyet
Yeminle her taraftan bağlanmıştır o köpek

Bi evînê melek û çerx û felek têne sema
Rewşen in têki bi mihrê ji sema ta bi semek

Ne ku peyweste bi yek bin ji surê ‘eşqê du rûh
Dê bi eşbahî bibin wasil û peyweste bi yek

Ji musemma ‘eded û kesretê esma tu mebîn
Zeyd û ‘Emrên me heta çendî du nîn e yek û yek

Çi fesahet bi melahet weh didêrî tu Mela
Ev edaya te di şi’rê we şîrîn û bi nemek

60

Mefa’ilun Mefa’ilun Fe’ûlun

Te’alellah zehî husna mubarek
Tebarek sed tebarek sed tebarek

Meger Şîrîn bi vê şîraniyê bû
Ela şemsu’l-melahet qed tuşarek

Ji xunçên buxçeya wê gul’îzarê
Ji her xunçe di dil da maye xarek

Li textê dilberê rûnê bi şahî
Li te şahî mubarek bit mubarek

Ji dîdarê mûrada min bibexşî
Murada min ji te dîdar e carek

Di dil da nî û dîsa dil disojî
Etehriq ya melîke’l-husnî darek

‘Îzarê ger li min dî tu li dil de
Li enne’l-qelbe qed yehwa ‘îzarek

Aşk ile raks etmekte felekler ve melekler
Aşk nûruyla ışıldamakta denizler cümle gökler

Aşk çekimiyle birleşmezse iki rûh eğer
Nasıl bir olunur birleşince sadece bedenler

Çokluğuyla müsemmâ görme sen esâmeyi
İki değil birdir aslında Amr ile Zeyd

Söz hünerinde yoktur üstüne Melâ
Şiire can verirsin bu lâtif üslûbunla

60

Bu ne kutlu güzelliktir ey Allahım
Kutlular kutlusu yüz bin kere kutlu

Göklerde ışıldayan güneşe benzer
Şirin de bu tatlılıktaymış meğer

Goncaların açtığı güzellerin bahçesinden
Her goncadan gönülde vardır bir diken

Sultânlara yaraşır tahta otur ey dilber
Kutlu olsun sultânlık sana bin kere kutlu

Bir kez olsun yüzünü görmektir murâdım
Didârını bahşet bana, hâsıl olsun murâdım

Gönül evimde taht kurmuşsun yakarsın hem gönlümü
Ey güzellik pâdişâhı insan hiç yıkar mı oturduğu mülkü

Keskin kılıçla vurmak istersen kalbimden vur
Çünkü yüzünün gülüne âşık olan odur

Te cergê min ji dil kir pare pare
Fe carek ya bedi'e'l-husnî carek

Were xanim bikuj biste bi xencer
Melê emma bi destê xwe'y mubarek

61

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Nazikek min seherê dî bi cemala xwe ne wek
Hûr û wîldan û perî bû ne beşer bû ne melek

Wer tamaşayê şehîdên xwe ke carek tu binê
Ehsenellahu tebarek ji du çehvên di belek

Sunbulên ter li gulan palî bi mestî diderin
Sosinên taze li nesrîn wereqan bûne helek

Nazika min ku bi mestî di çemen hatî xeram
Ji hesed çûne xusûfê meh û mihrê di felek

Ê ji xeflet te bibînit ku dimînit heyihat
Te bi çehvên di belek kuştine mezlûmî gelek

Zerreyek 'eşqê giha kê û ji 'eqlê xwe nebir
Kullu men sadefe hû dahîyetu'l-'eşqî helek

Xusruwê 'eşqê ku rûniştî li ser textê wucûd
Fetehe'l-qelbe 'ele'l-fewrî we li'r-rûhî melek

Weh çi 'eşq û çi selamet her du dûr in ji yekê
Kullu men yesluku hubben subule'n-narî selek

Ahê bêgavî ji dil tên me ji pêta di ceger
Bes tu bê feyde nesîhet ke me dil bûye pelek

Ciğerimi pâre pâre kıldın sahiden
Ey güzeller şâhı etme bu cevri komşuna sen

Öldürmek istersen hançerinle sultânım
Gel o kutlu ellerinle al canını Melâ'nın

61

Bir nâzenin gördüm eşsiz güzellikte seher vakti
Ne hûrîydi ne vildân, ne beşerdi ne melek ne peri

Gel bir kez seyret de gör yoluna şehit düşenleri
Mevlâ'm ne güzel yaratmış o tatlı şehlâ gözleri

Taze sümbüller mest olup yaslanmış güllere
Yeni açmış zambaklar halka olmuş nesrinlere

Mest olup salınarak gelince nazlı yâr çemenden
Ay ve güneş tutuldu gökyüzünde hasedinden

Heyhat seni apansız gören nasıl kalır kendinde
Çok mazlum öldürdün sen o şehlâ gözlerinle

Aşktan bir zerre tadanın aklı gider başından
Helâk olur sonunda aşk belâsına uğrayan

Oturunca aşk hüsrevi varlık tahtına
Fetheder kalbi çabucak rûh bulur onda

Yolu ateşten olur aşk yolunu seçenin
Öyle uzaktır aşk ve esenlik birbirine

Âhlar yürekten gelir dem dem yanan ciğerden gelir
Yürek kora dönüştü, yeter nâfile öğüt verdiğin

Ma ji ʻumrê me çi mabit were êdî vi me ra
Da di eqtarê wucûdê bikirin seyrê melek

D'istîwayê ku ji husna te veda lami'ekê
Nezeru'ş-şemsî mine'ş-şerqî ile'l xerbî delek

Afitabê ku ne teswîrê ji husna te bitin
Nûru ha fî nezerî zulmetu dacin we helek

Ji hewa bend te kirim şubhetê bayê di sivik
Çi ji biska te bibêm ahî ji biska te çelek

Ez ji zulfa te veristim mi teleb kir lebê le'l
Lê di çaha zeqenê bê ser û pa çûme helek

Bi umîda te humayî ne Melê torî veda
Wer temaşayê cîhan bûye hemî tor û şebek

62

Fa'ilâtun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Ku îşaret bi bîşaret bidirit nexmeyê çeng
Ji rûwê ayineyê dil biretin perdeyê zeng

Fehmî raz er bikirî wer bibehê mujdeyê saz
Çengî bêperde dibêjit ne ney û nayê bi deng

Weh ku bê şahid û mehbûbê te ʻumrê xwe buwar
Karekî rabe bike weqt e ku êvar e dereng

Berê meqsûdê ji Tûbayê negirîn me'lûm e
Me ji destê xwe yê kotah û ji payê xwe yê leng

Dilê yarê me nebû nermî bi sed abê girî
Eserê dê çi bikit abî bi sed qetre li seng

Gel bizimle ol ne kaldıysa geriye ömrümüzden
Tâ ki seyredelim bu âlemi melekler gibi göklerden

Gün tepedeyken aydınlatınca güzelliğin her yeri
Güneş söner doğudan batıya kaybolur hemen

Güneş eğer güzelliğinle tasvir olunmaz ise
Denk gelirdi nazârımda o en koyu zulmete

Ne mümkün tasvir etmek, zebûnu oldum zülfünün
Rüzgâr gibi bağladın beni hevesinle kendine

Zülfünden kurtulunca heveslendim bu kez lâl dudaklarına
Helâk oldum lâkin başsız ayaksız düştüm çenenin çukuruna

Tek Melâ mı bin ümitle tuzak kuran ey hümâ
Seyret cihânı, her yer tuzak ve ağ baksana

62

Müjde ile bir işaret verince çengin nağmesi
Dökülür gönül aynasının yüzünden pas perdesi

Sazın müjdesine kulak ver sırrı anlamak istersen
Perdesiz söyler çeng, ney gibi sesini yükseltmeden

Vah ki aşksız sevgilisiz geçirdin ömrünü sen
Kalk bir şey yap artık akşam olup vakit geçmeden

Malum elimiz kısa ayağımız aksak olduğundan
Murâd meyvelerini koparamadık Tûbâ ağacından

Ne yapsak da yumuşamaz yârin gönlü yüz yaşla
Yüz katre su kâr eder mi yalçın kaya parçasına

Sîne geh têt ku bi ker bit ew ji derba muhbetê
Me ceger şubhetê barût e û dil maye pereng

Bi çi rengî me di dil xef bibitin gewherê ʻeşq
ʻAşiqan muhbet û mihra zerîyan kifş e ji reng

Kifş e mecmuʼê perîşaniyê halê me di dil
Ji serê zulfa perîşan û ji biska te ye şeng

Ne tenê gezme dibarin me ji qewsê du hilal
Me ji mujganê siyeh têne ceger tîr û xedeng

Mislê wî qewsê hilalî ku du nûnê reyhanî
Kê nîşan dane ji Şîraz û kê anîne ji Yeng

Her li dora Hecereswed Hebeşan çerx û tewaf
Tên wuqûfa ʻErefatê bi sema Nûbî û Zeng

Sef bi sef Turk û Moxul duguş û Hindî di kemîn
Bi ʻeceb hatine cengê Hebeş û Rom û Fireng

Mîr û Kurmanc li holan qederekî westane
Lê di nîvê bi sef û tîpê ʻEreb hatine ceng

Ji guher xunçe kuşayî digirit durcê ʻeqiq
Bi şeker xende zenî ger bigirit şekkerê teng

Were bê perde Mela vê xezelê bîne meqam
Her dema bêne sema def bi def û çengi bi çeng

Kâh pâre pâre olur sînemiz aşk darbelerinden
Kâh ciğerimiz barut gibi kâh yüreğimiz kor ateşten

Mümkün mü nasıl gizlensin gönülde aşk cevheri
Renginden bellidir âşıkların sarışın güzele meyli

Açık ki gönlümüzün perîşânlığı bütün
Zülf-ü perîşânındandır, hoş kâküllerinden

Yalnız kaşlarının hilâl kavsi değil oklar yağdıran
Kirpiklerinden de gelir sîneye saplanan o oklar

Reyhânî hattından iki nûn misâli hilâl kavisleri
Kim gösteren Şirâz'dan, Yeng'den getiren kim

Dönüp durur Hacerülesved etrafında Habeşîler
Semâ ile gelip durur Arafat'ta Nûbîlerle Zenciler

Saf saf dövüşmede Moğollar ve Türkler, pusuya durmuş Hintler
Ne tuhaf gelmişler savaşa, Habeşî, Rum ve Frenkler

Mîrlerle bendeler bir süre meydanda beklemişler
Lâkin tam o sırada Araplar cenge yetmişler

Cevher taşınca gonca ağızdan, akik kapar kesesini
Görünce ağlar, şeker yârin tatlı gülümsemesini

Ey Melâ gel perdesiz getir bu gazeli makâma
Def ve çeng eşliğinde geldiklerinde semâya

63
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Ger bidîya ew senema surcemîl
Nazilê erdan nedibû Cebreîl

Min nezerek husn û cemala te kir
Ayineyek dî mi ji nûra celîl

Lew ji lebê le'lê te cam bû xecil
Badeyê engurî kuca selsebîl

Dêl me hezar in te di bendê welê
Leyse lena 'enke mecalu bedîl

Ma ene wehdî bike min muxremîn
Kem leke qeblî şexefen min qetîl

Daruwê derdê mi tu yî canê min
Hel bi siwe'l weslî şifa'ul 'elîl

Sebr û sukûn çûne me nêv Dîcle da
Lew ji du çeşman me dizêt abê Nîl

Bes ne mi sed çeşme ji çeşman dizêt
Mezce demin dem'u 'uyûnî yesîl

Pur me nezer da te ji ser ta qedem
Qed rece'e't-terfu we 'eqlî kelîl

Mislê te ma bûne weya ma dibin
Roj ku tecella ye çi hacet delîl

Qed seleber'rûhe 'ela xefletin
Îz heceme'l qelbe bi terfi kehîl

Ger çi li ber derb û cefan fîlî bûm
Bê mefer ez matî kirim şah û fil

63

Görseydi o alımlı dilberi
Cebrâil yere iner miydi

Şöyle bir baktım güzelliğine
Hakk'ın nûru vurmuş yüzüne

Lâl dudaklarından utandı şarap bardağı
Anladı üzüm şarabıyla selsebilin farkını

Yerimizi almak için bekler binlerce kişi
Lâkin bizim senden başka yok kimsemiz

Ben değilim yalnız sana âşık olan yâr
Benden önce aşkının nice maktûlü var

Derdimin dermânı sensin ey cânânım
Vuslattan başka şifâsı yok aşk hastasının

Dicle'ye kapılıp gitti sabr u karârımız
Gözümüzden akar Nil gibi yaşımız

Yüz çeşme değil akan gözlerimden
Kanla karışık gözyaşıdır dökülen

Çok baktık sana baştan ayağa
Akıl kâr etmedi güzelliğini anlamaya

Var mıdır ya olur mu hiç eşin benzerin
Delil aramak niye gün gibi ortada güzelliğin

Hücûm edince kalbe sürmeli gözleri
Rûhumuzu ansızın aldı bizden sevgili

Darbelere karşı fil gücündeydim ama
Mat etti beni şâh ile fil çâresiz

Can didirim guftî bi yek bûse de
Lê bibitin le'lê şekerxa kefîl

Ger çi di nêv helqeyê şêran im ez
Leyse 'eleyna li 'îdana sebîl

Zorî Mela firqetê ebter kirin
Înne mîne's-sa'etî yewme'r-rehîl

64

Müfte'ilun Fa'ilun Müfte'ilun Fa'ilun

Şahidê qudsî nîşan husn e ji remza ezel
Da me bi destê surê camê meya lemyezel

Mey ku biçit saxerê di destê wê dilberê
Sondê bi Xaliq dixwum roj e di burca Hemel

Dêmê di camê me dî sur di medamê me dî
Lew me ji meyxaneyê girtiye ber der mezel

Her ji kevanê biweş qebzezerê goşe reş
Gezme bi coht têne dil kes dimirit bê ecel

Husn û sura sûretê kes didirit qudretê
Lew di esil dûr e jê te'neyê lemma efel

Zorbe we têtin 'Ereb têkî çevandin qeseb
Qencî bi çehvan me dî ceng û cîdala Cemel

Şûr û riman vêkiran pence birin têkiran
Lew me dikin jêkiran qîme dikin dil digel

Nazik û qenca şepal dil vegerînit mehal
Lê ji me dê dil bibit dil bi me dit muhtemel

Dedim canım fedâ yoluna, dedi bir bûseye
Dedim, o tatlı lâl dudaklar kefil olmalı ama

Aslanlarla çevrili olsa da dört yanım
Yol bulup gelemez üstüme düşmanlarım

Meğer tam kıyâmet imiş yârdan ayrılmak
Bu ayrılık bizi öyle kahretti Melâ

64

Ezel remzinden güzelliği kutsal benli sevgili
Kudret şarabından verdi bize nûrlu eliyle

Dökülünce mey o dilberin elinden kadehe
Güneş oğlak burcundaymış gibi içerim yeminle

Kadehte yüzünü şarapta güzelliğini gördüm
Bundandır meyhâne kapısını yol edişim kendime

Kabzası sarı, etrâfı siyah yayların her atımından
Ecelsiz nasıl ölür insan, oklar çifte çifte saplanır kalbe

Görülmüş mü bir yüzde güzelliğin böylesi
Uzaktır ona lemmâ efele tanesi gerçekte

Zorbaca gelir ellerinde Araplar doğrultup oklarını
Cemel Savaşı'nı gördük doğrusu biz gözlerimizle

Kılıçlarla mızrakları hep birlikte kavradı pençeler
Ayırıp gönlümüzü bedenden şerhâ şerhâ ettiler böylece

İmkânsız o nâzik sevgiliden gönlümüzün geri dönmesi
Lâkin muhtemeldir gönlümüzü alanın onu vermesi geriye

Neyşeker û dêmdurê da me bi destê surê
Cam û qedeh şubhê av lew me rewan tên xezel

Ger çi di çehvên ena ʻalem Mela kir fena
Dûne fena babikum innehû ʻebdun eqel

65

Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Îro ji remza dêmdurê minnet ku min mesrûr e dil
Dilber bi fincana surê mey da me û mexmûr e dil

Remzek nihîn avêhte dil mihrê ji batin mêhte dil
Şehzadeyê sur rêhte dil şehkaseya ferfûr e dil

Hostayê ʻeşqê dil hevot ser ta qedem hingî disot
Remza enelheq her digot bawer bikin Mensûr e dil

Dil lê bidit nûra meyê weqtê suwaş û heyheyê
Fehm er bikit wehya neyê jê dit xeber me'mûr e dil

Nûra ji qudret lê du nûn jê ra dinalin erxenûn
Wer ayeta ʻeşqê bixwûn xweş nusxeyek mestûr e dil

Tefsîrê sirra ayetê ʻarif divêtin guh de tê
Raza rimûzên qudretê ger deyn bikit me'zûr e dil

Dil Ke'be ye mewla ye lê narê Kelîm Îsa ye lê
Bangê enellah daye lê hem Ke'be û hem Tûr e dil

Sed co û sed cobar e tê sed gulşen û gulzar e tê
Çendan ji ʻeşqê nar e tê safî nezer dî nûr e dil

Suhbet ku kamil bû berî carek bi cayê ʻenberê
Qelbê bi avê mecmerî xweş ʻenber û kafûr e dil

Su gibi içmedeyiz bundan akar dilimizden gazeller
Selvi boylu inci yüzlü sevgili sundu bize nârin elleriyle

O dilberin kapısında en değersiz bendedir hâlâ Melâ
Enelhakk nazârında fenâ makâmına vardıysa bile

65

Ne mutlu bugün inci yüzlünün remziyle şen gönül
Göz alıcı kadehten mey sundu bize yine mest gönül

Gizli bir işaret attı kalbe sevgiyi içten emdi gönül
Kâse-i fağfurdan döktü gönle o şehzâde, şâddır gönül

Aşk ustası terbiye edince gönlü baştan ayağa tutuştu
Enelhakk remzini söyleyip durur inan Mansûr'dur gönül

Şarabın şavkı vurunca gönle kavga gürültü koptuğunda
Ney'in vahyini anlarsa onun haberini vermeye memurdur gönül

Kudret nûrundan kaşları iki nûn, onun için inlemekte erganun
Gel aşk âyetini oku sen hoş bir nüshâyla kaplı gönül

Kulak vermeli ârif âyet sırrının tefsirine
Kudret remzinin sırrını açarsa mazûrdur gönül

Gönül Kâbe'dir ona muhâtaptır Mevlâ'nın ateşten hitâbına
Enelhakk sesi duyulur onda, hem Kâbe hem Tûr'dur ona gönül

Yüz ırmak gelir yüz nehir yüz Gülşen ve gülistan gelir
Aşktan nice ateştir gelir saf bakışla bak nûrdur gönül

Sohbet şenlensin diye önce amber yerine bir kez
Buhurdân kıl gönlü, hoş amber ve kâfurdur gönül

Şox û şepala leb ji qend ew nazika wê qenc û rend
Wê dil ji dil dil da û xwend îro yeqîn fexfûr e dil

Er dil ji te mesrûr bitin min ji Melê destûr bitin
Dê kit cîhan pur nûr bitin lê daîma rencûr e dil

66

Fa'ilatun Fa'ilun Fa'ilatun Fa'ilat

Şerbeta lam û bêyan ez bi heyatê nadim
Badeya le'lê bi ava zulûmatê nadim

Hûr û wildan û perî cumle cema bin îro
Mûyekî pê ji xetê wê but û latê nadim

Ger bidit dest tewafa pê û destan bigirim
Wê mecalê bi wuqûfa 'Erefatê nadim

Ez û yar ger şevekê her du hemaxûş bibin
Leyletulqedrê me ew şev bi Beratê nadim

Canê şîrîn ku ji yar ra bi Xudan ez dikirim
Ne bi yarê xwe di weqtê sekeratê nadim

Şerbeta zehrê helahil ku hebîbê me bi dest
Bi gulab û şeker û qend û nebatê nadim

Ne bi qanûn ku îşaret bi şifayê bikirit
Ez hilakê xwe di 'eşqê bi necatê nadim

Telbe kir weslê ji dilber me bi 'unwanê zekat
Go tu 'ebd î û bi 'ebdê xwe zekatê nadim

Wê bi peykê bikirîn matî reqîbî dîsa
Bi rex û fil û feres ez şeh û matê nadim

O şeker dudaklı güzel o nâzik alımlı şûh dilber bugün
Gönülden gönül verip gönül istedi, inan Fağfur'dur gönül

Gönül sende sevinç bulsa ben Melâ'dan izin alsam
Cihân nûrla dolar lâkin işkenceye gark olur gönül

66

Lâm ile Bâ'nın şerbetini hayata değişmem
Lâl dudaktan şarabı bengi suya değişmem

Hûrîler, vildânlar ve periler bütün bir araya gelse
Saçının bir tek telini ne puta ne lâta değişmem

Elverirse tavâf etmek kapanırım eline ayağına
O kutlu ânı Arafat'ta durmaya değişmem

Nasip olursa sevgiliyle sarmaş dolaş olmak bir gece
Kadir gecem olur bu berat gecesine değişmem

Yeminle bu tatlı cânı cânâna sakladım ben
Ölüm anında bile ondan başkasına değişmem

Zehirli şerbet olsa yârin elinden sunduğu
Gül suyuna şekere, bal özüne değişmem

Şifâya nizâmınca işaret etmezse eğer
Aşk yolunda ölmeyi kurtuluşa değişmem

Vuslat diledim sevgiliden zekat yerine
Dedi kölemsin, köleye zekât vermem

Piyonla mat etmek ister yine rakibi
Şâh matı kaleye, ata file değişmem

Di semaya seherê destî bi kes dî îro
Xeyrê şîrîn qed û mewzûn herekatê nadim

Hate destê me di reqsê û digo bil ji Melê
Dest bi kes dî di semaya ku Mela tê nadim

67
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

'Îd e û da alemê bangê sefayê xas û 'am
Mahê new ebrû numandin çû ji ber 'ewr û xemam

Xweş bi dor camê îşaret kir hilalê saqiyan
Mahîtabên Zuhresîma çarî deh salê temam

Name tey kir rozeyê 'îdê vekir fesla meyê
Lê bi zimzim tên bi awazê neyê fincan û cam

Şahidên gulrengê saqî belkî nesrîn in beşer
Ê di lebsê erxewanî nêrgizên 'er'er xeram

Ya Reb ew rûh in mucessem yan mîsalê rûh in ew
Lew bi sir caman dibexşin nazikên şîrîn kelam.

Ew çi 'alîgewher in hatin libasê cism û can
'Îşweyên wan şubhê iksîrê di qelban in meqam

Wek Melê gavek tenê xaib ji dîdarê nebim
Wer bibim wê sa'etê lê bin ji min da sed selam

O mevzûn endâmlı hoş edâlı yârdan gayrı
Sabah raksında kimseyle el ele vermem

Girdi raksta koluma sevgili, dedi ki Melâ yoksa
Mümkün mü, Melâ'dan başkasının koluna girmem

67

Yeni ay göründü dağıldı yüzünü örten puslar bulutlar
Bugün bayram her yerde sevinç her yerde mutluluk var

Hilâl kaşlarıyla sâkî usulca işaret etti cam kadehi
Zühre yüzlü güzellerin hepsi on dördün ay gibi

Kapattı sayfasını ramazan bayram şimdi mey mevsimi
Geliyor câm ve fincan içre ney sesiyle mey şakır şakır

Gül yapraklara sarınmış mey sunar nesrin misâl güzeller
Erguvânî giysiler içinde o ardıç gibi salınan nergisler

Cisimleşmiş rûhlar mı ya rûh misâl varlıklar mı
Cam kadehi gizlice sunan şeker sözlü nâzikler

O emsalsiz cevherler ete kemiğe bürünmüşler
İşveleri, ölmüş kalpleri dirilten iksire benzer

Melâ gibi bir an olsun yüzünden mahrum kalırsam
Ölürüm o saat, kalır sevgiliye benden geri yüz selâm

68
Fa'ilatun Fâ'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Daneyên 'enber li nesrînan reşandin xalê xam
Sosinên nazik li ser xalan çevandin dalî dam

Cebhet û dêmê ji qudret lê nivîsî herf û herf
Kagulan ta ta li ser herfan kişandî lam û lam

Leyletulqedr û berat in zulf û cebhet subhê 'îd
Dêm weku fesla buharê lê qiyamet qedd û qam

Ew perî weqtê di sundus da ji qundus bit xwiya
Bende dê şah û geda bit Xusruwê şîrînkelam

Her kesê carek diye ew zinde ma hetta ebed
Ê nedîtî ew perîrû zindegî lê bit heram

Her kesê camê ji destê wê binoşit noşî bit
Ê ji wî destî nenoşî zehrî bit lê ew medam

Wan di reqsê da ku dîm awur peyapey dane min
Berq û tîrêjan li dil dan cezbeya 'eşqê revam

'Umreke dûr bûm ji canan ketme benda firqetê
Nagihan perde hilanî go Melayêm esselam

68

Nesrinler üstüne amber taneleri gibi serpilmiş siyah benler
Dal harfinden tuzak kurmuş benler üstünde nâzik süsenler

Kudret eli nakış gibi işlemiş harfleri yüzüne gözüne
Kâküller lüle lüle dökülmüş lâm gibi harflerin üstüne

Berat ve kadir geceleridir bayram sabahı zülfü ve alnı
Yüzü bahar mevsimi gibi kıyâmet kopartır endâmı

Bendeler şâh olur, tatlı sözlü Hüsrev'e dönüşür köleler
Karanlıktan çıkıp görününce atlas kaftanında o peri

Sonsuza dek zinde kalır onu bir kez görenler
Zindelik bilmez o peri sûreti bir kez görmeyenler

Kim elinden almışsa mey kadehini yarasın ona
Onun elinden içmeyenin içtiği zehir olsun ona

Görünce beni raksta, gamzeler saçtı peş peşe tüm güzeller
O an şimşek çaktı gönlümde aşk cezbesiyle geçtim kendimden

Hicran ateşinde bir ömür uzak kaldım sevgiliden
Dedi selâm Melâ, birden nikâbı kaldırıp yüzünden

69
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Ya Rebb în guldesteyê ya nergisê re'na stî în
Serwî gulşen ya elîf ya qametê yektastî în

În melek ya şahidê qudsîstî ya mahî felek
Horiya Rûhilqudus ya nûrî çeşmê mastî în

Kewkebê subhestî ya xurşîdî ya durrê yetîm
Ya tenê sîmînberast ya gewherê walastî în

Arîzest in ya şuayê şemsî ya bedrê munîr
Lale ya nesrîn û gul ya badeyê xemrastî în

Sunbulê ter ya binefş ya sosin û gulçîçek û
Zulfî ya muşkê Xeten ya suretê tuxrastî în

Xemze în ya gezme în ya tîr î ya sihrê helal
Sahirî în ya çeşmê şox Turkê bêperwastî în

Mîmê ya yaqûtî ya serçeşmeyê abê heyat
Huqqeyê durdaneyê ya le'lê şekkerxastî în

Xettê ya qewsê du nûn mektûb zi muşkê ezferand
Ya hilalu'l 'îdî ya ebruyê bêhemtastî în

Kûyê ew ya Ke'beya beytul muqeddes ya bihişt
Xulde ya Firdewsî în ya cennetu'l me'wastî în

Hatifê xeybesti în ya tercumanê Rûhî quds
Bulbulê şeydastî der gulzarîya Melastî în

69

Bu bir gül demeti mi ya Râb hoş kokulu bir nergis mi
Gül bahçesinde bir selvi ya bulunmaz bir endâmı elif mi

Melek mi, gökte ışıldayan ay kutsanmış güzel mi ya
Hûrî mi ya Rûhülkudüs mü gözümün nûru mu yoksa

Sabah yıldızı ya güneş mi, eşi bulunmaz inci mi
Gümüş göğüslü mü paha biçilmez cevher mi ya

Gül yanaklıdır, güneş huzmesi, parlak dolunaydır
Ya lâle ya nesrin ya gül ya bâde ya kırmızı şaraptır

Taze sümbül ya menekşe ya gül çiçek ya zambaktır
Haten miskidir zülüfleri ya güzellik tuğrası

Ya gamzedir ya oktur ya temren ya sihr-i helâl
Sihirbazdır ya bir Türk'ün korkusuz şûh gözleri

Yakuttan mîm ya ölümsüzlük suyunun kaynağı
İnci hokkası ya şeker saçan lâl dudaklardır

Ya hattır ya ezferand miskinden iki nûrdur kavisler
Ya bayram hilâlidir ya emsâli bulunmaz kaşlar

Yurdu ya Kâbe'dir ya Mescid-i Aksa ya cennettir
Ya Huld ya Firdevs ya Cennetü'l-Me'vâ'dır

Gâipten seslenen hatif ya kutsal rûhun tercümanıdır
Ya şeydâ bülbülü gül bahçesinin bu yahut Melâ'dır

70
Mef'ûlu Mefâ'îlu Mefâ'îlu Fe'ûlun

Remzên te di canan ne bi endaze dirazin
Her yek bi hezar rengê rewanê me dixwazin

Wan derbe li canê me wekî berq û birûskan
Tîrê te di canan ne tenê sîne gudaz in

Cana ji cefaya te û zulmê çi xeber dîn
Ku tîrê ji cewra te di dil da me bi gaz in

Perwane û bulbul bi dil in şu'leyê 'eşqê
Lê ger tu nezer dî bixwe ew gulşen û raz in

Peyweste ji weslê te dimînim ku seraser
Bişkoj û tilism û wereq û netrik û bazin

Subbuhî û quddûsî û hûrên di bihiştê
Peyweste şebê qedrê lîqaya te dixwazin

Sunbul bi sema tên û gulan perde dirandin
Bişkiftine al al û hişîn bûne terazin

Cobar di rewanin çemenan terhê cuwan in
Mestane bi ref ref li kinaran sî û qaz in

Her yek bi temaşagehê husna te ji her ca
Teşbihê nîgaran bi cemala te di naz in

Tîran li me dit dostê me tê sîne hedef kir
Nazan li me kit yarê me zarî û nîyaz in

Mihrabê du ebrû ku ji bala ve xuya bin
Der secdegehê 'eşqê niyazê me nemaz in

Ger husn û mehebbet bi seraperdeyê can bin
Geh şah û geda geh bixwe Mehmûd û Eyaz in

Ev hûr û perîçehre but û latê cemalê
Der sûretê tehqîqê Mela 'eynî mecaz in

70

Ey sevgili o ölçüye gelmez remizler
Bin bir yolla her biri cânımızı ister

Şimşekler yıldırımlar gibi yağar üstümüze
Sînemizi delip geçer yırtarak rûhumuzu okların

Ey sevgili, nasıl anlatayım ettiğin zulmü cefâyı
Mızrak uzunluğunda oklar, kalbimize sapladığın

Aşk oduyla yanar gönlü pervânenin bülbülün
Doğru bakarsan eğer gülşendir onlar sırdır bütün

Donanmış düğmeler, tılsımlar, takılar bileziklerle
Baştan başa beklerim ben öylece vuslat özlemiyle

Gökte Mevlâ'yı öven melekler, cennette hûrîler
Kadir gecelerinde hep senin yüzünü ister

Sümbüller semâya geldi, perdeyi yırttı güller
Tomurcuklar al al olmuş yeşillenmiş çimenler

Irmaklar akmada, körpe dallar çimende
Sürü sürü kazlar ördekler kıyılarda gezmede

Temâşâya gelmiş hüsnünü her biri her yerden
Alımlı dilberler gibi naz içre feyz alır cemâlinden

Sînemizi hedef kıldı dost, ok yağdırır üstümüze
Nazlar yapar sevgili ağlayıp yakarmak düşer bize

Görününce kaşlarının mihrâbı yüksekten
Namâz-ı niyaz ederiz biz aşk secdegâhında

Aşk ve güzelik cân çadırına kurulmuşsa eğer
Kâh şâh ve köledir her biri kâh Mahmut ve Ayaz

Bu hûrîler, güzelliğin putlarıyla lâtları bu peri yüzler
Gerçek değil bu Melâ, bütünüyle mecazdır bu sûretler

71
Mefa'ilun Mefa'ilun Mefa'ilun Mefa'ilun

Mela me l'gerdena dilber ji nû sed bûse mayin deyn
Mecalê dê bixwazim jê dibê deynê te fewqel'eyn

Bi remza qabê qewseynê ji wan birhan xeberdar in
Fe ati'l-qewse barî ha ela ya ramiye'l qewseyn

Ji sirra la mekan wacib tenezzul kir di îmkanê
Fe eynel 'ilmu eyne'l 'eyn we eyne'l eynu iz la 'eyn

Ji mabeyna du ebrûyan peyapey berqê lami' tên
Bi 'eynê ger bibî saf e çi nûrek sirf e ew mabeyn

Bi destûra te da wî jî ji vê navê verêkim ez
Fe seffî'l 'eyne nûr-el eyn ela ya zeyne kulli'z-zeyn

Buhayê 'işweyek le'lan me yekser ma melek bexşî
Dil û can jî li ser danî we zalim hêj dibêjit deyn

Mela her wî bibîn her wî eger her wî dinasî tu
Huwe'l-me'bûd huwe'l-meşhûdu bel la xeyre fi'd-dareyn

72
Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun

Senemê ji qewsê ebrû du hilalê new numandin
Du keman li burcê mîzan bi xezeb li min kişandin

Ne du nûn qelem muqabil bi bedi'ê xet nivîsîn
Du hilalê destê qudret bi qeraniyek kişandin

Çi beratê husn e ya Reb bi nîşanê padişahî
Bi teref du turre tuxra weh bi mawerê reşandin

71

Yârin bize yüz bûse borcu var gerdanından Melâ
İsteyince tamam der baş göz üstüne her defasında

İki yay arası remziyle haberdârız o kaşlardan
Oklar atacaksan ey sevgili getir ver onları ustasına

Mekân dışında saklı olanın sırrından tecessüm etti âlem
Nerde ilim, nerde mekân, nerde zât, göz önündeki nerde

Kaşlarının arasından şimşekler çakmakta üst üste
Ne muazzam bir nûrdur o, görebilen gözlere

Senin verdiğin izinle aradan kaldıracağım onu
Arıt gözümüzü nûrunla berrak kıl ey gözümün nûru

Bir çırpıda verirdim her şeyimi lâl dudaklarının bir işvesine
Yetmez dedi zâlim gönlümü ve rûhumu verdim de üstüne

Eğer tanıyorsan Melâ sen her zaman gör onu
Odur mâbut, odur meşhûd, odur mutlak varlık âlemde

72

İki yeni hilâl gösterdi o senem, kaşlarının kavsinden
Bir çift yay çekip bana hiddetle terazi burcundan

Kalemin güzel hatlarla çizdiği iki nûn değil
Kudret eliyle çekilmiş bu iki mevzûn hilâl

Ya Râb bu ne güzellik beratı verilmiş pâdişah nişanıyla
Gülsuyu serpilmiş zülüfleri iki tuğra gibi yanaklarında

Elif û du lam û hê dîn me di ayeta cemalê
Ji ceger me kir tesellî û ji sîne dest feşandin

Ne tenê ji qişt û zulfan me di sîne sed kulab in
Li ceger sîyeh kemanan du hezar tîrî reşandin

Ji ceger Mela pilingan bi kulab û pensi ker kir
Esedan ji pence vêran dil û sîne herişandin

73

Mef'ûlu Mefâ'îlu Mefâ'îlu Fe'ûlun

Xeşmê li feqîran meke zû padişehê min
Pursê bike carek li xeta û gunehê min

Teftêşê bi mû mû bike er em bi xeta in
Hinca neke bêtin ti welatî ti cihê min

Cewra te behitîn û cefaya te peritîn
Qurbana te bim guh bide carek gilehê min

Zanî ku ji ber cewr û cefayan elem în dil
Rehmê bi gedayê xwe ke sultan û şehê min

Sih sal e ji derd û ji belayê te hilak in
Hetta bi felek her diretin ah û ehê min

Ma yek nefesek min dibitin sebr û qerarek
Qet bê te û bê te dibitin mislê sihê min

Ger şubhetê perwane di bezmê te çi sed ker
Sed nale hezar rengî wekî çeng û jihê min

Nûrîn qedeha xemr û heyata me bi ser dan
Ger wê bidetin destî bi dest muşterihê min

Yek 'işwe Melayî bi buha bête ji le'lan
Sed can me hebin hêj ku muqessir dibehê min

Elif, lâm ve he'yi gördük güzellik âyetinde
Tesellî etti bizi yürekten, el attık sînemize

Yüz zülüf ve kâkül çengel gibi battı sînemize
Siyah keman kaşlar binlerce ok fırlattı böğrümüze

Pâre pâre oldu ciğeri Melâ'nın kaplan tırnaklarından
Yüreği ve sînesi un ufak oldu aslan pençelerinden

73

Celâllenip hemen kızma kuluna pâdişâhım
Sor bir kere kusûrum ne, nedir benim günâhım

Araştır inceden inceye varsa eğer bir hatam
Sür o zaman beni mekânımdan yurdumdan

Bir kez kulak ver şikâyetime kurban olduğum
Cefânla tutuştuk, cevrinden yandık kül olduk

Cevr ü cefândan gelir bilirsin gönüldeki elem
Merhamet et, acı bu kuluna iki gözüm sultânım

Helâk olduk bunca derdin ve eleminle
Bundandır göklere ulaştı inleyişim âhım

Sensiz bir ân dahi yok sabr u karârım
Gölgem gibisin bir an gitmezsin benden

Yüzlercesi yanmakta bezminin ateşinde pervâne gibi
Yüzlerce âh yükselmekte ciğerden çengin nâlesi gibi

Ben olurum müşterisi, eğer sunarsa kendi elleriyle
Câna cân katan o nûrlu şarap kadehini sevgili

Bir işve satmaya gelirse lâl dudaklar Melâ'ya
Yüz cânımızı versek de borçlu kalırız biz o dudaklara

74

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Ez nizanim sebebê yarê çira dûrî kirîn
Şahê şîrîn dehenan em ji xwe mehcûrî kirîn

Mislê goy bê ser û pa bûme li ber derb û şekan
Lew bi çewkanê cefaya xwe ji dil hûrî kirîn

Da me sed camê firaqê ji xwe xaib nebûyîn
Ji wîsalê qedehek da me û mexmûrî kirîn

Nûrê çeşmê me ku 'alem me bi çeşmên te didî
Bi cemala xwe te wek dîdeyê bê nûrî kirîn

Nefesek bê te me naçî nedijîn bê te demek
Ji te hat emrê humayûn te we me'mûrî kirîn

Me dizanî ku tu dê 'aqibetu'l-emri çi kî
Lebê le'lê şekerîn ahî ku mexrûrî kirîn

Zerreyek bûm di hewaya te di wêraneyekê
Mislê rojê bi şia'a xwe te meşhûrî kirîn

Ji enelheq bi lebên le'li xeberdarî bûyîn
Bi gulaba serê zulfa xwe te Mensûrî kirîn

Munserif ma dibûyîn em bi du sed carrî Melê
Lê bi wê kesr û îdafê ve xwe mecrûrî kirin

74

Bilmiyorum sevgili neden uzak kaldı bizden
Gonca ağızlı sultân bizi ayrı kıldı kendinden

Yediğim darbelerden elsiz ve ayaksız goy gibi
Cefâ çevgânıyla sevgili şerhâ şerhâ etti yüreğimi

Yüz ayrılık şarabı sundu da bize kendimizden geçmedik
Lâkin bir kadeh verince vuslatından kendimizi yitirdik

Ey gözümüzün nûru gözlerinle görürdük biz âlemi
Gözümüz öyle kamaştı ki kör olduk görünce güzelliğini

Bir nefes geçmez sensiz, yaşanmaz sensiz bir lâhzâ bile
Senden geldi sultân fermânı, memur kıldın bizi kendine

Sonunda bize neler edeceğini biliyorduk biz
Vah ki bize o tatlı lâl dudaklara aldandık biz

Bir zerreydim senin hevesinde bir virânede
Işığınla güneş gibi görünür kıldın bizi âleme

Enelhakk düstûruyla haberdâr edildik lâl dudaklardan
Zülüflerinin ucundaki çengele Mansûr eyledin bizi

Sürüklenir miydik biz iki yüz bağla Melâ
Tâbî kıldın bizi kendine bu edâ ve tavırlarınla

75
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Îro ji husna dilberê dîsa helak û serxweş în
Remzên di wê şîrînsurê sohtim bi pêta ateşîn

Sohtim bi berqa lami'e ew necm û bedra tali'e
Şemsa semayê rabi'e lew pur ji şewqê şewwişîn

Pur şewwişandin wê dile zulfên sîyah ser dan mil e
Tora muxalif silsile selwa 'eqarib lê meşîn

Selwa 'eqarib lê weten ew nazika nûrînbeden
Qendê dirêjin guft û ken biskan di lê kir baweşîn

Biska sîyah re'na ye mest yek dî bi heyran pê ve best
Hemyan bi mestî helqe best derbendê ew zulfa reşîn

Êsîr kirim zulfa çelek ew horiya şubhet melek
Tîr dan ji reştûzên helek mecrûhê qewsê purweşîn

Tîr dan ji qewsê malzirav ew gewhera pur şewq û tav
Sotin li min cerg û hinav lew têk ji cergê herişîn

Cerg û cesed têk sohtine lew xef xedengan nuhtine
J'qewsê hilalî jih tune heyranê dêma mehweş în

Hem bedr û hem Zuhra ye dêm j'wê 'alema kubra ye dêm
Xweş destxet û tuxra ye dêm herfan ji miskê lê nişîn

Lewhê ji nû sîqal bidin her dem ji nû ve xal bidin
Da dil bi yek di pal bidin nuqtan ji zêrabê weşîn

Zulfa siyah 'enber bike xemlê ji zêre zer bike
Zerbaf û dîba ber bike misk û gulavê lê reşîn

Mawer ke terh û bişkuwan cîranê berg û lu'luyan
Ew 'er'er û selwa cuwan şetrî bi mestî lê xwuşîn

75

Bugün yine sarhoşum helâk oldum dilberin güzelliğinden
Yandım kül oldum sevgilinin gönül çelen remizlerinden

O yükselen yıldız ve dolunay yaktı beni çakımlarla
O dördüncü göğün güneşi sersemletti beni işmarlarla

Karıştırdı gönlü omuzlara dökülen siyah örükler
Düğümlenmiş ağ gibi sağlı sollu yürüdü akrepler

Akrepler yurt edinmiş o nâzik selvinin nûrlu bedenini
Şeker diller gülüşler, yüzüne yelpâze olan zülüfler

Mestâne bir halka oldu kölesi olduğumuz siyah kâküller
Biri diğerine eşlik eder mestâne raks eder siyah zülüfler

Tutsak etti beni o melek yüzlü hûrînin alımlı perçemi
Kirpiklerinden saldığı oklar delik deşik etti sînemi

Oklar attı bize kavisli yaydan cevher gibi parıldayan sevgili
Derinden yakıp ciğerimi pâre pâre etti ne varsa içimdekileri

Saplayıp gizlice oklarını yaktı kül etti ciğerimi naâşımı
Hayrânıyız o ay yüzlü dilberin, eşsiz benzersizdir hilâl kaşları

Yüzü hem dolunay hem Zühre'dir o büyük âlemdendir
Hoş bir yazma ve tuğradır miskten harfler var üstünde

Nakışlayın levhâsını her dem yüzüne benler verin
Bir gönül dayansın diye diğerine, altın suları serpin üzerine

Sarı altınlarla süslen, amber serp siyah zülüflerine, bezen
Altın nakışlı atlaslar giy, misk ve gül suyu serp üzerine

Gül suyuyla yıka zülüfleri ve üstündeki süsleri incileri
Şakırdasın takılar mestâne, ardıç boylu civan sevgili

Şetrî û tayên sor û zer bayê nesîm lê da seher
L'wê cebhetê hejyan du per lewra sukarê bê hiş în

Meşha seher yarê şefîq da min bi enguştên 'eqîq
J'wê badeya nûrinrehîq mexmûrê xemra bê xeş în

Mexmûrê wê camê ez im yexmakirê ramê ez im
Çavnêrê peyxamê ez im perwaneyê şem'a geş în

Perwaneyên sotî kebed dilber ji ber burca esed
Tîr dan ji reştûzên semed lew têk ji xwînê neqqişîn

Kuştim bi qewsê 'enber e şoxê ji dil mil dan ber e
Êxiste dil sed pencere ev reng e em mihnetkeş în

Mihnet-keş în roz û şebê der firqeta şîrînlebê
Zulma ji ber destê te bê ew 'edl e em pur pê xweş în

Zulma tu kî pur pê xweş im sohtî dilê hicrankeş im
Mislê perengê ateş im rûhek mucerred bê leş în

Min dî sehergaha elest camek ji kewser dost di dest
Jê da Melê lew maye mest hetta heyatê serxweş în

76
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Were canim ku çi nazik weres în
Ji gul û nesterînan em te bes în

Tu şehînşah î bes î min ji butan
Ne muhib her ne kes û xar û xes în

Ji xwe xanim vedî nakî me bi tîx
Tu nebati we li tebẽ meges în

Sabâ yeli vurunca seherde sarı kırmızı ipteki süslere
Şakaklardan salındı iki bukle ondan sarhoşum böyle

Seher vakti yürürken o müşfik sevgili, sundu bana o nûrlu saf şaraptan
Ben mahmurum hâlâ, akik parmakların sunduğu o saf şaraptan

O meyi içmeden sarhoş olan benim, huzûru yağmalanan ben
Benim yâr yolunu gözleyen, muma pervâne olan ben

Dilber, aslan burcunda oklar atınca yay kaşlarından
Ciğer yandı pervâne gibi kanla nakışlandı her yan

Oklar attı o şûh gönülden, öldürdü amber kaşlarla beni
Yüz pencere açtı gönülde, görmedim mihnetin böylesini

Tatlı dudakların firkâtinden gece gündüz mihnet çekeriz
Senden gelen zulüm adalettir, memnûnuz ondan biz

Zulmünden memnûnum, hicrânınla yanar gönlüm
Ateşten kor gibiyim, cisimden soyunmuş rûhum ben

Gördüm yâr elinde kevser dolu kadehi elest sabahında
Bir yudum sundu Melâ'ya, bundandır ki Melâ sarhoş dâima

76

Gel ey cânım sen ne nâzik çiçeksin
Güller nesrinler içinde seni seçmişiz biz

Ey güzeller şâhı putlar içinde bana yetersin
Çalı ve dikenden bilirsin hazzetmeyiz biz

Zaten hânım bizi kılıç zoruyla ayırmazsın
Bal özüsün çünkü sen sinek cinsindeniz biz

Her şevem ne'rezenan ta bi seher
Bi segê koyê tu ra hemnefes în

Bê tu billah nebûyîn yek nefesek
Me tu yî rûh û mucerred qefes în

Cezbe dil radihejînit ji me lew
Di şevan nale ji rengê ceres în

Me ji zulfên di butan reştir e bext
Seheran têtе perî pê nehesîn

Were meyxaneyê şahidperesan
Şem'ê te ger nebitin em çi kes în

Me ji narî diye nûra te di dil
Lew ji 'eşqa te her ateşperes în

'Eyni 'eşq in û di dil ateşê Tûr
Ji sena berqê cemalê qebes în

Te divê dawî birî bit nihe da
Bibirim ser bi du enguşt meqes în

Gerçi yekser li rexên fîli sifet
Rast û çep bazî li seyrê feres în

Bi meyê safî bidin xerqeyê zerq
Bi xerabatê muxan er biresîn

Em qedîm bade dinoşin ji tuhûr
Lew muqîm mest û xumar û teles în

Me şevan cam di kef û yar di ber
Hey hey û suhbet û mêrê 'eses în

Me sera perdeyê hûran e meqam
Ji siya zulfê butan er veres în

Narâ atar dururum sabaha dek her gece
Hemnefesiz kapındaki köpekle biz

Bir nefes bile sensiz yaşanmaz billâh
Bize ruh sensin sadece kafesiz biz

Cezbe dolunca gönle yaprak gibi titreriz
Bundandır geceleri zil gibi inleriz biz

Güzellerin zülfünden siyahtır bahtımız
Seherde gelir sevgili sessizce duymayız biz

Mâşuka içenlerin meyhanesine gel
Mumun ışık vermezse kimiz ki biz

Nûrunu gördük gönülde bir ateşle
Bu yüzden aşkınla ateşperestiz biz

Gönlümüzde Tûr'un ateşi aşkla biriz
Güzellik parıltısından kızgın ateşiz biz

Eteğinden iki parmak kes dersen
Keserim başı, iki parmağı makasız biz

Her ne kadar yan yürüsek de fil gibi
Çapraz koşan atın safındanız biz

Riyâ hırkasını saf şaraba veririz
Meyhâne pîrine ulaşırsak biz

Ezel şarabını içmekteyiz tertemiz
Bu yüzden sarhoşuz hep serkeşiz biz

Geceleri elimizde kadeh yanımızda sevgili
Gürültüyle sohbet ederiz gerçek mîriz biz

Hûrî gibi güzellerin otağıdır yerimiz
Güzellerin zülüflerinden kurtulursak biz

Qelbi e'yan dikirit hub we wucûd
'Eşqî iksir e we em sîm û mes în

Mulhimê xeybê we îmla dikirit
Meded û feyzê ji Rûhilqudus în

Cewherê 'alî yê 'unsur me Mela
Bil heqîqet ne ji xwar estuqus în

77

Mef'ûlu Mefa'îlu Mefa'îlu Fe'lun

Peyweste du ebrû li me mehbûbê kişandin
Sed gezme peyapey li ezê xeste reşandin

Tîrek ji kemanê xezebê da cegerê rîş
Mil dane ber û ser ji du goşan veweşandin

Cohtê esedan pence li ser sîne nihandin
Kullabî gihandin dil û hestî herişandin

Birhên te ji qudret ku numan goşeyê îcaz
Peyweste kemanan li guhan goşe kişandin

Mihra te di canê xwe ji dil xef kiribû min
Dil çû ceger û sîne li ser canî ve şandin

Nûnên te hilalî bi qeran yek ji sura heq
Bê 'eybi li dêmê qelema xeybê kişandin

Neqqaşê ezel îsmê cemalê ku nivîsî
Herfên te mucessem ji surê taze reşandin

Reyhanî û dîwanî û hem suls û muselsel
Yek yek we hezar rengi ji husnê neqişandin

Ev ayetê nûrê ji Mela ra ku nivîsî
Katib ji surê nuqte bi zêrabê feşandin

Varlığı öyle tersine çevirir ki aşk
Bir iksirdir o, gümüş ve bakırız biz

Böyle imlâ etmiş gâibi esinleyen
Cebrâil'den gelir medet ve feyzimiz

Yüce unsurdandır Melâ cevherimiz
Doğrusu o aşağı tebâdan değiliz biz

77

Sevgili art arda kaşlarını bana yay gibi çattı
Ben yaralı âşığına üst üste yüzlerce ok yağdırdı

Kemanından hışımla bir ok fırlattı yaralı ciğerime
Sıkıca kavrayıp iki ucunu yayından öyle boşalttı

Bir çift aslan göğsüme dayadı pençelerini
Kalbimi deşti tırnakları un ufak etti kemiklerimi

Kaşların görününce mûcizevî kudret sırrından
Gerildi peş peşe yaylar kulakların hizasından

Aşkını rûhumda gönülden saklamıştım
Gönül gitti, sîne ve ciğer de rûhla gitti birlikte

Nûn gibi mevzûn kaşların ilâhî güzelliğin bir yansısı
Kudret kalemi kusursuz çizmiş gâipten yüzünün nakşını

Ezel nakkaşı yazmaya başlayınca güzelliğin isimlerini
Taze bir güzellikle bedene büründürdü senin harflerini

Hem reyhânî dîvânî hem sülüs ve müselsel hatlarla
Tek tek nakşetti güzellikten bin bir renkle her çizgini

Melâ için yazdı bu nûrdan güzellik âyetini
Kâtip, üstüne güzellikten altın suyu serpti

78
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Şox û şengê zuhrerengê dil ji min bir dil ji min
Awurên heybetpilingê dil ji min bir dil ji min

Wê şepalê miskixalê dêmdurê gerdenşemalê
Cebheta biskan sema lê dil ji min bir dil ji min

Zulf û xalan nûn û dalan wan ji min dil bir bi talan
Goşeyê qewsê hilalan dil ji min bir dil ji min

Dêmnedîrê bo ebîrê xemrî û gîsû herîrê
Sîne kir amancê tîrê dil ji min bir dil ji min

Surşîrînê nazenînê kuştim û nakit yeqînê
Wê bi çengala evînê dil ji min bir dil ji min

Fetl û taban da xuraban ebleq û cohtê şebaban
Dame ber pence'w kulaban dil ji min bir dil ji min

Xweşxeramê ez xulamê nazikê şîrînkelamê
Tûtiya eywanmeqamê dil ji min bir dil ji min

Mahîrûyê miskîbûyê surpilingê şêrîxûyê
Wê bi zulfa şubhê goyê dil ji min bir dil ji min

Her du weşman naz û xeşman kê ji ber wan 'eql û hiş man
Sa'eta min dî bi çeşman dil ji min bir dil ji min

Mahitabê afitabê dêm ji roj û şeb nîqabê
Xweş bi çengal û kulabê dil ji min bir dil ji min

Serwînazê serfirazê şubhê zêr remza mecazê
Dame ber çakûç û gazê dil ji min bir dil ji min

Bejn û bala tox û 'ala min kirin vêkra mitala
Çîçeka terhîn î wala dil ji min bir dil ji min

78

Zühre rengi, alımlı şûh sevgili gönlümü benden aldı
Kaplan heybetli bakışları gönlümü benden aldı

Mum gerdanı, inci yüzü, misk kokulu benleri
Alnında rakseden perçemi gönlümü benden aldı

Nûn kâkülü, dal benleri yağmaladı gönlümü
Hilâl kavsi kaşları gönlümü benden aldı

Revnak yüzü, amber kokulu zülfü, ipeksi örükleri
Hedef kıldı göğsümü oklarına gönlümü benden aldı

Alımıyla öldürdü beni o işveli inanmaz buna
Aşk kancasıyla kapıp çekti gönlümü benden aldı

Kıvrım kıvrım bükülmüş zülüfleri civan gözleri
Pençe attı göğsüme gönlümü benden aldı

Endâmı salınımlı tatlı dilli o hizmetkârı olduğum nâzik
Tûtî kuşu cümle sarayların gönlümü benden aldı

Ay yüzlü misk kokulu, kaplan heybetli aslan tabiatlı
Yumak yumak zülüfleri gönlümü benden aldı

Yanağında iki dövme, naz ve hışmı kimde akıl bırakır
Kendi gözlerimle görünce onları gönlümü benden aldı

Yüzü gün ve ay ışığı ki gece yüzünü örten peçe
Atıp kancasını apansız gönlümü benden aldı

Utkulu bakışları, altın timsali o nazlı selvi
Çekiç ve kerpetenle çekti gönlümü benden aldı

O endâmı sancağa benzeyen, beni hayâle saldı
Hoş kokulu taze çiçek gönlümü benden aldı

Mîrê xazî şirê tazî vêkiran min dî bi bazî
Kir li mi j'xeflet ve gazî dil ji min bir dil ji min

Şîr û xişt in zulf û qişt in hin veşarin hin vehiştin
Pehlewanan dest vemiştin dil ji min bir dil ji min

Rohniya çehvên Melayê ew tecellaya te dayê
Ya ji Ehmed dil revayê dil ji min bir dil ji min

79

Mefa'ilun Mefa'ilun Mefa'ilun Mefa'ilun

Ji remza dilberê dîsa li min batin vejîn derd e
Di lebsê tarîyê min dî xuya bû ew siyahcerd e

Di lebsê tarî û nûrê perîrengê sifethûrê
Ji Wadî Eymena Tûrê mûqeddes kir li min 'erd e

Ji nar û nûrê teqdîsê tecella kir li min dîsê
Li ser textê xwe Belqîsê hilanîn bê hîcab perde

Hîcab û perde avêhtin seba reyhan hilavêhtin
Ji burcan tîrî pur rêhtin gihan min rast û çep cerd e

Kirim amancê mizraqan di dil da tîrî çûn faqan
Bi celladê xwe ew xaqan dibêjit hêj tu xencer de

Bi derbên xenceran kuştin bi xwîna sohrî lê miştin
Di çîna sunbulên qişt in me dil pur misk û mawerd e

Gulên her miskê ezfer lê 'ebîr û 'enberê ter lê
Semaya sosinan her lê bi zulfan hem mat û mawer de

Bi ser wê sunbulên tarî bi hev ra bazî û yarî
Bi cû da xwîn bibit carî ji qewsan gezmeyan berde

Ez im amancê wan tîran ji peykanan û sertîran
Bûyim polad li ber şîran seraser têkî mam ber de

Gördüm elinde yalın kılıç o cengâver sultânı
Çağırdı ansızın yanına beni gönlümü benden aldı

Kimi açık kimi örtük birer kılıç ve kargıdır zülüfleri
Pehlivan gibi sıvayıp kollarını gönlümü benden aldı

Senin ona verdiğin yansıdır Melâ'nın gözündeki nûr
Ahmed'in gönlünü çalıp gönlümü benden aldı

79

O buğday tenliyi siyah giysiler içinde görünce
Dilberin işvesinden içim dertle doldu yine

Siyah, nûrlu giysiler içinde o peri sıfatlı hûrî
Eymen Vâdisi'nden Tûr'dan kutlu kıldı yerini

Kutsal nûr yine göründü bana ateşten
Belkıs tahtında sıyırdı perdeyi üstünden

Perdeden sıyrılınca seher yeli dağıttı zülüflerini
Kaşlarının burcundan sağlı sollu oklar yağdırdı sevgili

Mızraklara hedef kıldı sapladı okları kalbime
O hâkân cellâda, hâlâ hançerle diye emretmede

Hançer darbeleriyle öldürdü beni al kanlara boyadı
Misk ve gül suyu kokar gönül saçlarının kıvrımında

Elvan kokular, taze amberler, misk kokan güller senden
Zambaklar semâ etmede, gül suyu serp zülüflerine sen

Siyah zülüfler yüzünde oynaşıp eğleşmekte birlikte
At oklarını, kaşlarının kavsinden kan aksın nehirlerce

Ben oldum okların hedefi temrenlerin hedefi ben
Çelik oldum kılıçların önünde yekpâre kaldım ben

Ku dilber hate vê yolê ji ber pur hin ketin çolê
Ji qencan ku revand holê ji mehbûban birin nerde

Ji qedd û bejn û balayê ji rengê dêm û sîmayê
Tu rengî qet xeber nayê di husnê cewherek ferd e

Bi xeml û reng û re'nayê bi mehbûbê bi zîbayê
Bi ew husna Xwedê dayê ji gulrengan gula zerd e

Nebat û şekkera lêvê nesîmê wê gul û sêvê
Hilînit perdeya şevê şifaya hindekî derd e

Ji neqş û sun'ê cebbarî muterra turreya tarî
Li nûrê miskê Tatarî li ser wan xemrîyan berde

Li ber rojê bibit xêlî binêrim qameta 'êlî
Qedîf û zerkeşê têlî zubad û misk û 'enber de

Bi sîmavê bi zêravê tu rojê neqşekê bavê
Ku da erjeng ji wê navê li ber rojê nebit perde

Eger berqek ji wê rojê ji ber wê 'iqd û bişkojê
Bidit qelbê wekî dojê li ber dojeh dibit berde

Di meydanê şîrîn xencan bi çerxên mislê şetrencan
Turaba ber pîyê qencan zubad û 'enberên gerd e

Dibit bêjin wî sultanî bi heft ayatê Furqanî
Li mehbûban tu xaqan î were derbê li Qeyser de

Mela zanim ji meczûban tenê najî tu bê xûban
Dema dil dî bi mehbûban bi şox û şeng û esmer de

Dema celladî bên bazî bi şîr û xencerên tazî
Li dergeh da nekî gazî delal û naz û perwer de

Emanet da ji bêhuşî durên nasufte nefroşî
Mela zanim ji medhûşi te dil bê xwab û bê xwerd e

Dilber bu yola geldi diye çokları çöle düşürdü yolunu
Güzellerden kaptı topu, aldı onlardan oyunu

Boyu bosu endâmı, yüzü rengi simasıyla sevgili
Birdir güzellik cevherinde yok bir yerde benzeri

Süsü rengi letâfeti, muhabbeti ve güzelliğiyle
Güzelliği Hakk'tan, sarı güldür o nice güller içinde

Şeker dudaklı elma yanaklı o gülden bir yel esse
Kaldırsa gecenin perdesini şifâ olur nice derde

Hakk'ın nakşından hünerinden kokusu siyah zülüflerin
Salıver, örtsün nûr yüzünü Tatar miski kokan kâküllerin

Güneşin önüne tül olsun da bakayım ışıklı endâmına
Misk ve amber serp altın sırmalı kadife kumaşına

Altın ve gümüş suyundan her gün bir nakış at sen de
Mani'nin nakışları güneşin önüne olmasın perde

O güneşten, o gerdanla düğmelerden bir ışık
Vursa serinlik verir cehennem gibi yanan kalbe

Satranç taşları gibi dönünce meydanda o tatlı goncalar
Misk ve amber tutar ayaklarının altındaki tozlar

Gidip demeliler o sultâna Kur'ân'ın yedi âyeti üstüne
Güzellere hâkânsın gel bir darbe vur sen şu kaysere

Meczuplardan bilirim güzelsiz yalnız yaşayamazsın Melâ
Gönül vereceksen güzellere ver, esmerlere, şûhlara

Yalın kılıç ve hançerle koşarak gelince cellât
İmdat deme o işveli görgülü güzelin kapısında

O inci misâli gözyaşlarını satma, sana benden nasihat
Gönlün uykusuz ve bitkin, bilirim sermestsin Melâ

80
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Dilberê serdarê xûban ez nizam agah heye
D'hebs û zindanê esîr û girtiyê dermande ye

Girtiyêm mayim di hebsê kî gelo mehder bikit
Carekê navê me bînit pur sewabek zêde ye

Mihnet û halê esîran kî li mîran 'erze kit
Dê bitin pursê li min lew pur bi rehm û şefqe ye

Ger bipursit carekê xatûn li halê suxteyî
Qufl û zincîr dê vebin bê ism û dest û mifte ye

Bend û zincîr dê vebin cerhên di kul dê xweş bikit
Lew ku navê dilberê dermanê derdê bende ye

Her çi bêxêrê ku navê dilberê bêtin li ser
Xweş dibit hadir di gavê bê guman û şubhe ye

Bê guman xaka rîya wê tûtîya û dane ye
Ger di çehvên kor veînin xweş dibin pê dîde ye

Meyyitê sedsalê jî wê rê vi ber qebrê kevit
Dê vejî rûh bête ser sata xweh bêtin zinde ye

Meyyitan lew radikit yekser dilan yexma dikit
Îsmê e'zem ma dizanit ya Mesîh ew bixwe ye

Ez dibêm Îsa ye ew ya Bû 'Elî Sîna ye ew
Lew bi remz û 'işweyan pur mu'cîzat û şîwe ye

Şîwe û remzên di wê teşbîhê berqê lami' in
Kohê Qaf bit ker dikit sata xuyabit perde ye

Perdeya mehbûb di nêv qelban ku dê ker ker bikit
Qet di perdê xef dibin xurşîd û mah û Zuhre ye

80

Bilmem güzeller şâhı haberdâr mı
Zindanda böyle hapis tutulduğumdan

Tutuldum zindanda acep yok mu şefaat eden
Büyük sevaba girer yanında bir kez adımı anan

Kim arz eder mîre, çektiğim esirliği mihneti
Acıması ve şefkati çoktur belki sorar hâlimi

Bir kez sorsa hâtun şu suhtenin hâlini
İsimsiz, elsiz, anahtarsız açılır zincirlerin kilidi

Çözülür kayıtlar ve zincirler, sağaltır yaraları
Tutsakların derdine dermandır dilberin adı

Hasta olanın yanında sevgilinin adı anılsa
Kuşkusuz iyileşir o hemen kalkar ayağa

Ayağının toprağı hasta gözlere olur şifâ
Karanlık gözler onunla kavuşur ışığa

Yüz yıllık ölünün kabrine yolu düşse
Dirilir o yeniden rûh bulur kendine

Ölüleri kaldırır gönülleri yağmalar ânında
Hakk'tan mı, Mesîh bizzât kendi mi yoksa

Ben derim ki İsâ'dır yahut Ebu Ali Sîna'dır
İşmarlar ve işvelerle onca mûcize bundandır

Parlak şimşekler gibi her bir işmarı işvesi
Kaf Dağı yıkılır o ân sıyrılınca perdesi

Sevgiliyi saklayan perde parçalar kalbimizi
Perde gizleyebilir mi güneşi, ayı Zühre'yi

Zuhre û xurşîdî min dîtin di qewsê hemqeran
Surrê da dil ‘eqreban çerx û sema û heyhey e

‘Eqreb û qews û qezeh vê ra muqabil Muşterî
Roj û şêv û nûr û tîrêj berq û hem ispêde ye

Ew hemî vêkra mi dîn têkil di çerxê carekê
Hê ji wan bêhal im ez ehwal û ‘eşq û cezbe ye

Hal ji wê remzê giha min mestê wê remzê me hêj
Serxweş im hetta ebed bê cam û neql û bade ye

Serxweş im bê cam û mey remza nihîn ebter kirim
Nagihan tîr dane dil lew kuştî hadir suxte ye

Kuştiyan xewn dî liqayê lew bi wê dê xweş bibin
Hêviyan qet nabirim meqsûd me dîdara te ye

Hêviyan qet nabirim carek tu bêyî şefqe kî
‘Eqdê îhramê dê bînim hadirî bim secde ye

Secdeya ber eswedan nadim bi sed hec ekberan
Sond bi wan zulfan û xalan heç wekî bêjim we ye

Sond bi wê zulfa sîyah ez ‘abidê husna te me
Xef dinoşim vê şerabê xweş şerab û qehwe ye

‘Umrek e d’sojim bi xef çehvnêrê yek pursek te me
Da beyan kim şerhê halê dil bi herf û nukte ye

Sed hezar bar şakir im ez ku ji Belqîsa perî
Hudhudê şîrînzeban îro xeberdarê me ye

Îsm û navê te’y şerîf hey kir li min qelbê mirî
Lew di medhê te’w senayê bûyime çeng û ney e

Şubhetê çengê dinalim hêj ji dest daxa qedîm
Her wekî meş’el disojim dost nizam agah heye

Zühre'yle güneş birbirine yaklaşmış yay burcunda
Kalbe vurmuş cezbesi akreplerin semâ ile coşmada

Akrep ve yay burcu Müşterî yıldızı karşısında
Gece gündüz her sabah nûrla ışık parlamada

Birlikte gördüm bir kez hepsini raks halkasında
Bu yüzden bitkinim aşk ve cezbe içinde hâlâ

O gamzeden mestim, ne yaptıysa o gamze yaptı bana
Kadehsiz, şarapsız ve mezesiz sarhoşum ben boyuna

Kadehsiz şarapsız sarhoşum gamzeleri öldürdü beni
Apansız oklar atıp gönlüme, helâk etti bu bendesini

Rüyasında vuslat gören maktûller dirilirler yeniden
Yüzünü görmektir maksûdum bundan ümidimi hiç kesmem

Ümidimi hiç kesmem şefkat edip bir kez gelsen
Hazırım o an ihrâm bağlayıp secde ederim ben

Yüz büyük hacca değişmem secde etmeyi siyah zülüflere
Sözümde duracağım yemin olsun ki o zülüf ve benlere

Kuluyum güzelliğinin yemin olsun o siyah zülüflere
Gizlice içiyorum bu şarabı, ne hoş şaraptır bu ne hoş kahve

Bir ömür yanmaktayım bir sözünü bekliyorum gizlice
Beyân edeyim diye gönlümün hâlini harflerle nüktelerle

Yüz bin kez minnet olsun tatlı dilli hüdhüde
Peri yüzlü Belkıs'tan haber getirmiş bize

Ölü kalbimizi diriltti yüce ve şerefli adın
Ney ve çeng oldum ki seni övüp yücelteyim adın

Kadîm yaraların elinden çeng gibi inleyişim
Mum gibi yandığımdan dostun haberi var mı bilmem

Min divê ser l'asîtanê her wekî tûlan nihim
Belkî carek keyl bipursit ev çi mehrûm tûle ye

Ger bi navê tûleyan carek vexwûnit bendeyî
Bi Melê xweştir ji mal û gewher û gencîne ye

Gewher û gencên Melê husn û cemala dilber e
Sed te'alellah tebarek ev çi husn û cilwe ye?

81

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Feleka etlesê sergeşte di cama me hubab e
Mewc didit qulzemê 'eşqê me li ser dest e xurab e

Dil kemer besteyê 'eşq e me xwe zunnarî perest in
Mey û me'şûq e duayê me û seccade qibab e

Ji hîcabê were der nazik û mestane bimeş tu
Te cîhan zêr û zeber kir bi Xwedê ev çi hîcab e

Destê Cibrîlî hilavêtî ji bejna te nîqabê
Bi yeqîn qaf e li rojê were der sîne nîqab e

Me bi îşraqî sualek ji lebê xunçe kuşa kir
Go bi îlhamê dizanî di suala me cewab e

Tu binê sazê bi awazî çi rengî me dixwazit
Ellah Ellah bi Xudê qet dibihî ev çi xîtab e

Guh de nayê ji lebê le'lê bi qanûnê hîkayet
Dê çi şehde bi devê ra bidirit şehde rebab e

Xweş perîşan sifet û mecme'ê sûretê hal in
Pîrê 'eşq in û cuwanteb' û dilî 'ehdê şebab e

Başımı bir köpek gibi koymak isterim eşiğine
Bir kere sorar belki bu miskîn köpek kim diye

Köpekler arasında bu köleyi bir kez çağırsa
Maldan cevherden hazineden yeğdir Melâ'ya

Sevgilinin güzelliği en büyük hazinedir Melâ'ya
Bu ne cilve ne güzellik Allâhım şuna baksana

81

Bu dönen gökkubbe bir kabarcıktır bardağımızda
Deniz aşkımızla dalgalanır bindiğimiz bu sandalda

Gönül râm eyler aşka kendimiz zünnarperestiz
Duamız mey ve mâşuka, seccâde bir perdedir

Örtüden sıyrıl da yürü nâzik ve mestâne
Cihânı altüst ettin Allah için bu hicap ne

Cebrâil kendi eliyle kaldırıp attı örtüyü üstünden
Kaf Dağı gibi örtmeksizin güneşi, gel sînemle örtün sen

İşrak diliyle bir suâl ettik gonca ağızlı sevgiliye
Esinledir dedi bilirsin cevâbımız suâl içre

Saza bak sen bu renk avazıyla bizden ne istemekte
Allah aşkına duydun mu hiç bu nasıl hitap böyle

Dinle neyden lâl dudaklar ne hikâye etmede kanun ile
Rebap şahitlik eder ne gerek var sözle ikrar etmeye

Perîşân hâlimizin aynası bütün, sûretimiz
Gönlü delikanlı civan tabiatlı aşkın pîriyiz biz

Dûredest in ji xiyalan me divê yek ji Xwedê ra
Xef di behsa me ji dil bêt û birit ‘eynî sewab e

Me muşerref ke du çeşmên me bîsata qedemê ke
Pur li nik min heye mey mêzeke min sîne kebab e

Kesk û soran tu binê çerxê li dora du hilalan
Du qeran mane beraber şefeqê perde ‘îsab e

‘Er’eran ta di şepal in wereqan cezbeye vê ra
Nêrgizan ser di giran in li binefşan xem û tab e

Çîçekên qews û qezehrengî hezar rengî sema ye
Sunbulan girtî xunav û li gulan tazegulab e

Mest û hişyarî hemî keckuleh in reqs û sema tên
Ez nizanim çi neseq keyf e nizanim çi şerab e

Xakê payên te di rêza seg û tûlan xwe dinasîn
Me ne sûc û ne gunah û ne xeta ev çi ‘îtab e

Ji wîsala xwe zekatê bide miskîn û feqîran
Ku cemala te ye kamil di kemala xwe nîsab e

‘Aşiqê mes’elexwahî were em muftiyê ‘eşq in
Destekî sunnet e tê da di yekî nessê kîtab e

Dil bişo tu j’vê nîfaqê ku bidit sîne beraqê
Bi sefa hemrehê erbabê dil û ehlê sefa be

Nezera ‘eynê ‘înayet bi me da şahê wîlayet
Ji ‘înayet nezerê dil me tijî ‘ilm û ‘ubab e

Lebê le’lên te dibî her bi yekî nuqteyê ‘ilm in
Bi xetê herfê elîf cezme şubê helqeyê bab e

Xet û xalên te bi mû mû ji me ra mes’elegoyin
Me ji wan haşîyeyan sîne tijî şerhê Lûbab e

Büyük sevaptır biri gizlice söz etsin perîşân hâlimizden
Bunu dileriz Allah aşkına, ne kadar uzağız hayâlimizden

Müşerref kıl bizi iki gözümüzü ser ayağının yoluna
Şarap var yanımda, sînem nasıl kebap olmuş baksana

Hilâl kaşlar etrafında dolanan şu yeşil kırmızı alınlığa
Kaşlarının üstünden süsler perde olmuş alnındaki şafağa

Ardıç boylunun üstünde takılar cezbeye gelmişçesine
Ağırbaşlı nergisler ve menekşeler dolanmış birbirine

Bin bir renk vermiş gökkuşağından çiçekler semâya
Taze gül suyu güller üstünde çiğ düşmüş sümbüllere

Cümle sarhoş ve ayıklar eğik külâhlarla semâya gelir
Bu nasıl bir keyiftir nasıl şaraptır bilmem

Bizi ayağının toprağında saf tutan köpekler olarak bilirsin
Nedir bunca gam, suçumuz günahımız, kusûrumuz ne bizim

Vuslatından zekât ver biz miskîn ve fakirlere
Kâmil olan güzelliğin ermiş kemâl derecesine

Âşığa soracağın varsa bize gel, aşkın müftüsü biziz
Bir elimizde sünnet diğerinde Kur'ân var bizim

Yıka bu gönlü nifaktan ki göğsümüz parlasın
Gönül ehliyle yoldaş ol sefâ eliyle sefâ bulasın

Kerem eyleyip bir kez baktı bize güzeller sultânı
İlimle doldu gönlümüz çalkanan denize döndü

İlmin kaynağına giden noktadır lâl dudaklarının "bâ" harfi
İrfan kapısının halkasını andırır elif harfinin cezmi

Hatların ve benlerin ince ince anlatır bize meseleyi
Gönlümüz hâşiyeyle doludur Şerh-i Lübâb gibi

Abê heywan te divê rastî binoşî şebê qedrê
Destî ber gerdenê pir pêç û xemê zulfê duta be

Me ji biskên te girihdarî ji bextê xweh girê ne
Me ji zulfên bi xem û tabî di dil da xem û tab e

Te divê berq û birûskan bireşînî tu nezer de
Te divê rojî xuya bit ji şibakê tu xuya be

Te divê zêr û zeber kî me du zulfan bide ber ba
Te divê qencî qîyamet li me rabit bi xwe rabe

Qesdê ser çeşmeyê heywanî heqîqet ke Nîşanî
Bi cîhanê mebe mexrûr ku cîhan ʻeynî serab e

Serkeşê şîweyê erbabê wefa nîne rihê min
Te ji dil sohtî Mela bes bi Melê ra bi cefa be

82

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Muhbet û mihnet di zor in hub dibêm bê şek bela ye
ʻUmr û jîn xweş pê diborin sotin û derd û cefa ye

Sotin û derdê evînê ʻilletê dax û birînê
Xweş dibin ma ew bi dînê şerbeta lêvan mufa ye

Her dilê sotî bi ulfê yar ne derman kit bi zulfê
Ta ebed ew bend di qulfê eşqê derdek bê dewa ye

ʻEşqê derdek bê tebîb e lê mufa wesla hebîb e
Kuştime cewra reqîb e pur le'înê rûsiya ye

Dax û key min lê hezar in gul di dest şewkên bi xar in
Surperî dêw wê l'kenar in Ehremen xatem revaye

Teb'ê dêwan dest gehiştê hûr û wildanên bihiştê
ʻAşiqê dilbendê qiştê can bidit yekcar rewa ye

Kadir gecesi bengi suyu içmek istersen gerçekten
Pîrin boynuna sar elini, eğil iki zülfün önünde

Düğümlerle bağlanmış bahtımız zülüflerin teline
Zülfündeki düğümlerden gam keder dolar gönlümüze

Bir nazar kıl şimşekler yıldırımlar yağdırmak istersen
Güneşin doğmasını istersen bir görün yeter pencereden

Altüst etmek istersen bizi zülüflerini ver yele
Kıyâmet koparmak istersen kalk kendini göster bize

Âb-ı hayâta ulaşmaya bak ey Nişânî sen
Gururlanma dünyayla, seraptır dünya bütün

Töresinden değildir rûhum, serkeşlik vefâ erbâbının
Yeter çektirdiğin cefâ, Melâ'yı gönülden yaktın

82

Mihneti çoktur çekilmez bir büyük belâdır aşk
Ömür tez geçer böyle cevr ü cefâyla yanmaktır aşk

Aşkın çoktur derdi çilesi bin bir dağı illeti
Dudakların şerbetinden içilmedikçe geçer mi

Gönül aşkla yanar zülüfler derman olmadıkça
Kayıtlarla bağlıdır ebediyen devâsız bir derttir aşk

Tabîbi olmayan derttir aşk şifâsı sevgiliye kavuşmak
Karadır yüzü mel'ûn rakibin cevrinden helâk oldum ah

Yaralarım var nice, binlerce gül düşmüş dikenli ellere
Dilberlerin çevresini sarmış devler, mühür geçmiş Ehrimen'in eline

Tâ cennete uzandı hûrî ve vildânlar dev tabiatlı eller
Kurusa yeridir o an zülüflere bağlanan gönüller

Mihnet û cewra hebîbê qehr û azara reqîbê
Heq tenê da min xerîbê lê şukur baxwo weh daye

Rohnîya wê şewq û tavê şerbeta qend û gulavê
Kes nehin mehrûm ji navê lê tenê bo min xela ye

Bê nesîb min dî ji camê dûridûr mehrûm ji ramê
Girtiyê wê qeyd û damê ev xerîbê canfida ye

Dûredest im bê nesîb im dilber im xan im hebîb im
Pur ji dîna te xerîb im rûh û rahet min lîqa ye

Pur mulazim têm lîqayê mame hetta multeqayê
Min rihê şîrîn didayê hudhud er mizgîn bidaye

Hudhudê ridwanê xeybê sed xeber şîrîn ji ceybê
Da dilê min murde hey bê guh li rê min wek seba ye

Çehvenêr im guh li rê me lê seba rê daye bê me
'Erzihala muhbetê me bendeyek sadiq Mela ye

Canfidayê min di rê da firqetê derbek we lê da
Qalibek bêrûh e wê da kuşt dibêm min lê rewa ye

Dem bi dem ew çehvenêr e bête nîşanek me jê re
Da bibit ew zinde vê re yarê sadiq bê buha ye

'Aşiqên sadiq di kêm in ma dibî sed canfidê min
Zanim ew najite bê min 'aşiq û pur mubtela ye

'Alim in em vê dizanin cism e ew em rûh û can in
Qet ji hev batin xwuya nin ger çi zahir ew cuda ye

Hudhudê wê remz û razê ba bû ew çû guft bi sazê
Qisse bir behsa mecazê qasidek xweşteb'î ba ye

Ba demê weqtê mecal da çû ku ew yar e bi pal da
Qisseya halê bi hal da guh didêrit yarî ba ye

Sevgilinin cevr ü cefâsı ağyârın kahrı ve azârı
Şükür Mevlâ'm ben garibe verdi yalnız bu hakkı

O şekerin gül suyu şerbetinden o güneşin nûrundan
Yoksun olan kimse yok, yalnız benim için tûfan

Nasipsiz gördüm kendimi yoksunum bir kadeh şaraptan
Tutsak düştüm tuzağına, fedâ olsun yoluna bu garip can

Uzaktayım, nasipsizim hânım, güzelim, sevgilim
Didârından yoksunum, rahatı vuslatında cânımın

Kavuşmak için her lâhzâ yolunu gözledim durdum
Bir müjde verseydi bana hüdhüd ona canımı bağışlardım

Yüz tatlı haber var cennetin gayb bahçesinin hüdhüdünden
Dirilsin diye ölü gönlüm sabâ yeli gibi gözüm yolda beklerim ben

Gözüm yolda lâkin sabâ yeli bizden habersiz ona yol vermiş
Muhabbet mektubunda sâdık kulum yalnız Melâ'dır demiş

Yoluna can koyduğum böylece hicran yarası açtı bağrımda
Ben öldürdüm desem yeridir, rûhsuz bir ceset yatmakta şurda

Bir işaret gelir diye ondan zaman zaman yol gözleriz
Dirim buluruz onunla, sâdık yârdir o eşsiz benzersiz

Sâdık âşık azdır, revâ mı yüz can fedâ olsun bana
Bilirim yaşayamaz bensiz hem âşıktır o hem müptelâ

Âlimiz biz biliriz rûh ve can biziz o cisimdir
Ayrı görünse de zâhirde bâtında bunlar birdir

Sırlar yüklü hüdhüd rüzgâr olup gitti aldı eline sazı
O güzel yaradılışlı elçi mecâz bahsinden kıssa açtı

Rüzgâr mecâl bulunca gitti, uzanmış buldu sevgiliyi
Hâl dilince anlattı derdimizi yâr onu dikkatle dinledi

Muhbeta mehbûb û latan pur vekir zîwersifatan
Daye qelb û rûh û zatan roj di mir'atê xuya ye

Muhbeta sûrî du qism e qufl û miftah û tilism e
Hin ji rûh in hin ji cism e nar û nûr e hin hewa ye

Hubbê cismanî du roj in gerçi dil pur pê disojin
Xef ceger peykan dinojin mislê neqşê bê beqa ye

Gul heta sohr in bi tê ve bên tebessum pê ve pê ve
Bulbulê serxweş di nêv e nexme û nal û newa ye

Her çi celwa bû ji navê nû gulek dî girt xunavê
Wê ji dil çû muhbeta vê ew bi ya dî ra teba ye

Her kesê muhbet ji rûh e mubtela'y nûra subûh e
Wî di dil da sed curûh e cezbe û lerzîn û ta ye

Her du rûh yek nûr û tav in çerxek û du stêr di nav in
Her du dane murxê dav in îsmê hey dav lê veda ya

Nûr e pur nadir wucûd e ger çi ewwel nar û dûd e
Berqê lami' dê li kû de hub di qelban kîmîya ye

'Arifê cewherşunasî ê bi vî wesf û libasî
Dê qedir bêhtir binasî meq'edê sidqê ceza ye

Dûr nekî da wî j'derê xwe wernegerî j'wî berê xwe
Bûriye ew di serê xwe ser di nava rê niha ye

Ma dibit ew dûredest bit dê ji fincana te mest bit
Cam ji şehkasê bi dest bit ebteran ew mey dewa ye

Yarê pur husnek li bal bû dilberek xayet cemal bû
Ew bi hal ageh bi hal bû şubhê wê şefqe'w 'eta ye

Mehdera wê xeyrîxwazê nukteyek j'wê remz û razê
Wê bi dil seh kir ji sazê muxnî û qanûn û nay e

Süslü sıfatları açtı put gibi sevginin muhabbeti
Güneş, aynasında rûha, kalbe ve zâta aksetmişti

İki kısımdır aşk, tılsım ve anahtarla kilitli
Kimi rûhtan cisimden, nâr ve nûrdan hevestir kimi

Gönlü yaksa da çok cismânî aşk gelip geçicidir
Gizlice saplansa da okları ciğere suda nakış gibidir

Güller dalında açtıkça kırmızı ve tebessüm ettikçe
Bülbül mest olup şakır önünde inleyen nağmelerle

Eski güller derildikçe çiğ düşmüş taze güller biter yerine
Eski güle sevgisi uçar gönülden bülbülün tâbî olur yenisine

Aşkı rûhunda duyan kimse müptelâdır saf nûra
Yüz yara var gönlünde sarsılış, titreyiş ve sıtma

İki rûh bir güneşin nûrudur iki yıldız gibi bir semâda
Kuş avına dânedir bu ikisi Hayy'ın kurduğu tuzakta

Nûrdur o nadir bulunan vücûd ateş ve dumansa da önceden
Aşk kimyası olur kalplerin, parlak şimşeğin vurduğu yerden

Bu renk giysilerle sadâkat koltuğunu hak eder
Herkesten çok kadir bilen cevherşînas ârifler

Yüzünü çevirme ondan kapından uzaklaştırma
Canından geçmiş o başını koymuş bu yola

Nasıl uzak tutsun elini senden kadehinden mesttir
Sultânî kadeh olsun elinde, ebterlere mey çâredir

Hüsn ü cemâlinde bulunmaz bir dilberdir
Hâl dilinden anlar şefkat ve lûtuf sahibidir

Sırlardan remizlerden bir nükte istedi o hayırseverden
Gönülden duydu muganni sazdan, kanundan, neyden

Yûsifê dewr û zemanê go nesîm han vê nîşanê
Lê ji bo nekhê dehan ê nexweşan ew lê şîfa ye

Mawera belgên gulê bû bêhn û boya kakulê bû
Daruwê qelbê Melê bû lew bi çehvên min cela ye

Ba nesîm dê çi lezînî sax û salim ma tu bînî
Vî kumêdî lê gehînî da suwar bit lê peya ye

Xefletê bayê nesîm hat xef ji bal yarê kerîm hat
Pur bi îhsanek ʻezîm hat qasidê şahê geda ye

Dil nefes dîsa bi ber hat lew Hekîm Luqman bi ser hat
Nafiʼê derdê ceger hat taliʼê kewkeb numa ye

Min ku ew nîşan gihiştê ev dilê sed daxê reş tê
Zerreyek xweş lê nehiştê ismê eʼzem pê gihaye

Çûme ser pişta kumeydî min jê pur ew jan û key dî
Behr û ber me lʼber xwe tey dî deşt û çol û Kerbela ye

Meʼw nesîm xweş pence têk ra wê diçin wek teyrî vêk ra
Behsê zulfa yarê pêk ra borî ʻeşqê pur fira ye

Gunbeda nûrîn xuya bû spêdeya sadiq numa bû
Yek bi yek şewqê veda bû qesr û eywan û sera ye

Qumrî û bulbul dixwînin lê ʻeceb ew xweş dimînin
Her seher mehbûb dibînin ʻendelîb vê ra teba ye

Buxçeya sorgul di geş tê çiçek û reyhanê reş tê
Dilrubayan têne geştê sunbulan ta ta sema ye

Sebzeya şebnem gulav lê surʼeqîqan dur xunav lê
Dilberan seyran û rav lê ʻerʼeran sî tabî daye

Bûm şerîf ez bʼasîtanê şahidên wê gulistanê
Saqiyan cam cam didanê kewkeban seywan vedaye

Al dedi zamanın Yusuf'u bu nişanı sabâ rüzgârına
Hastalar şifâ bulur bununla ağız kokularına

Gül yaprağı suyundan kâküllerinin kokusu
Gözlerimin cilâsı, Melâ'nın gönlünün dermânı

Sabâ yeli çabuk tut elini git gör sağ salim
Ulaştır bu atı ona yayadır tez binsin gelsin

O kerîmin yanından ansızın gizlice geldi sabâ yeli
Geldi büyük bir lûtufla köleler şâhının elçisi

Gelir ciğer derdinin dermânı, tâlih yıldızı doğdu bize
Gönül nefes buldu yeniden Lokman Hekim gelince

Nişan ulaşınca bana yüz siyah yarası olan gönülde
Zerre esenlik kalmadı Mevlâ'm yetişti imdâdıma neyse

Çok acı ve yara gördük binince atın sırtına
Deniz ve kara önümüzde sahrâ ve çöl Kerbelâ

Kuş gibi uçtuk birlikte el ele ben ve seher yeli
Zülüften söz açılınca aşk atı hızlandı uçar gibi

Nûrlu kubbe göründü sâdık şafak üstümüze ışıdı
Köşkler eyvanlar ve saraylar her biri ayrı ayrı parladı

Ne acayip kumrular ve bülbüller hâlâ ötüp durmada
Her seher sevgiliyi görmede, andelip de buna talip olmada

Bahçelerde canlı kırmızı güller, reyhanlar, elvan elvan çiçekler
Gönül çelen güzeller gezmede, tel tel raks etmede sümbüller

Çiğ düşmüş yeşillikler kırağı tutmuş inciler kırmızı akikler
Ardıçlar gölge vermiş üstüne, dolaşıp avlanmada güzeller

Gördüm gül bahçesinde o güzelleri müşerref olunca dergâhına
Sâkîler kadeh sunmada yıldızlar onlara sayvan olmada

Çendekî çîmen xurem bû lê medam ew subhedem bû
Min bi hiş baxê Îrem bû lê seba go min Seba ye

Sef bi sef wîldan perî bûn bendê zulfa ʻenberî bûn
Têk li dêmê muşterî bûn reqs û govend û sefa ye

Pur ʻumir min çû bi suxtê lê şukurxwaz im ji bextê
Zuhreyek bû ew li textê belku bêm Şemsudduha

Perdeya xelwê ku hilda yengiyek min dî di mil da
Gezmeya jehrê li dil da qet nego qetl û xeta ye

Hadirî çûm secde jê ra lê niyet ihram ne vê ra
ʻAşiqê ev gezme tê ra her çi taʼet kit rewa ye

Çûm ziyaret pê û destê lê nehişt ewwel bi qestî
Da bisojit rûh û hestî ʻaşiqan sotin ceza ye

Şerbeta wesla xwe nadet ta hinek ʻaşiq ceza det
Dilberan ev reng e ʻadet mehrûyan kemter wefa ye

Pişeyê wan xenc û naz e senʼetê ʻaşiq nîyaz e
Yar li ber zaran îcaz e şerbeta şîrîn mufa ye

Çûm tewafa pê û destan şubhetê sekran û mestan
Ehlê hal û xûbperestan wan ji ʻumr ev muddeʼa ye

Tiliyên nazikşemalîn min li ser çehvên xwe malîn
Talibê werdên bixal in dil di vê fikrê teya ye

Çû ʻumir mi dʼvê xiyalê ma şevek ʻîdan di salê
Bêm ziyaret zulf û xalê roj û şev min ev dûa ye

Çerx ditirsim kit şîtabê zû ecel pê det rikabê
Can biret mi dʼvê ʻezabê ev siyahreng ejdeha ye

Çendekî sadiq cema bin er bibêjî canfida bin
Wek Melê lazim tu nabin wî ji dil canê xwe daye

Çimenlik bir zaman şendi vakit orda hep seherdi
İrem Bağı sandım da sabâ yeli ben sabâyım dedi

Amber zülüflerin önünde dizilen periler vildânlardı
Halay, semâ ve sefâ içinde hepsi yüzüne talepkârdı

Yanmakla geçti ömrüm yine de bahtıma şükrederim
Bir Zühre gibiydi tahtında sanırsın kuşluk güneşi

Halvet perdesini kaldırınca bir yengi gördüm omzunda
Hiç demedi yazıktır günahtır zehirli oku sapladı gönlüme

İhrâma girmeden niyet etmeden önünde durdum secdeye
Revâdır her tür ibâdet saplanmışsa ok âşığın gönlüne

Kapanmak istedim eline ayağına izin vermedi kasten
Rûhum kemiğim yansın diye yanmakmış cezası âşığın meğer

Vuslat şerbetini vermez âşığı cezalandırmayana dek
Böyledir âdetleri, vefâ az olur ay yüzlü dilberlerde

Dilberlerin âdeti naz ve işve âşıkların hüneri yanmaktır
Yârin saz meclisinde tatlı şerbetten içmek âşıklara şifâdır

Mestâne sarhoş gibi eline ayağına kapandım
Buymuş hâli ehl-i hâlin güzel sevenin anladım

Mum gibi nârin parmaklarını götürdüm gözlerime
Benli gülleri isterken gönül hayrete düştü bu düşüncelerle

Ömrüm tükendi bu hayâlde, yılda bir bayram gecesi
Gelsem ziyâretine zülüflerle benlerin duam budur hep benim

Korkarım felek tez davranır binmek için ecel atına
Bu azâb içinde alır canımı o simsiyah ejderha

Can fedâ olsun dersen kaç âşık toplanır bir araya acabâ
Olmaz Melâ gibi kimse gönülden vermiş o canını bu yolda

83
Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Dilberê serdarê xûban ez nizam agah heye
'Arif e b'halê qulûban 'alim e b'halê me ye

'Alim e b'daxê fuadan gezmeyên wan nûn û sadan
Çûne dil hetta bera dan yengiyê reşgoşe ye

Gezmeyên wan sad û nûnan awurên eswed 'uyûnan
Radikin ew qetl û xûnan min diye'w dil şehde ye

Lazim e l'sultan û mîran purs kirin l'halê esîran
Em kirin amancê tîran suxteyên dermande ye

Hêj nizanim mîr di bîr in zanit em sî sal esîr in
Çehvenêr pursek emîr in lew bi rehm û şefqe ye

Pur dibêm şefqe li bal e 'arife'w sahibkemal e
Carinan bîne xiyal e purs bikit çi lê heye

Şefqe kit car car nihînî tûleyê astan vexwînî
Da vekim daxan bibînî nar û pêt û şu'le ye

Da bizanit pêt û nar im kuştiyê cohtê xumar im
Muhbetê sohtim buwar im lazim ew zanit we ye

'Alim e b'derd û birînê ma dema dîdar û dînê
Xef dibit remza evînê vê bizan bê şubhe ye

Her dema dilber diyar bit can û dil têk tarûmar bit
Dê çi reng muhbet sitar bit xefkirin bêfeyde ye

Her dema mehbûb zuhûr bit zêde mezher bê qusûr bit
Dê tecellayek li Tûr bit berqê lami' cezbe ye

83

Güzell Güzeller sultânı yâr haberdâr mı bilmem
Aşkla yanan, gönülden perîşan hâlimizden

Bilir o gönlünde nûn ve sâdların açtığı yaraları
Saplıdır gönülde siyah köşeli yeng okları

Sâd ve nûn kaşlardan siyah gözlerden atılan oklar
Kan döküp durmada, ben gördüm gönül de şâhit buna

Tutsakların hâlini sormak yaraşır beylere sultânlara
Biz yaralı âşıkları hedef kılan onlardır oklarına

Bilmem hatırlar mı mîrim bilir mi otuz yıldır esîrim
Merhameti çok mîrim, hâlimizi sorsun beklerim

Şefkati çoktur bilirim âriftir kemâl sahibidir
Aklına getirip sorsa hâlimizi ne olur arada bir

Şefkat etse çağırsa bazen gizlice eşiğindeki köpeği
Açsam yaralarımı göstersem göğsümde yanan kor ateşi

Bilsin aşkla yandığımı bir çift mestin kurbânı olduğumu
Aşkla yandım dayandım görsün hâlimin ne yaman olduğunu

Bilir dert ve yaralarımı yüzünü gördüğüm zaman
Bilir herkes şüphesiz aşk nişanının gizli kalmadığını

Dilber her göründüğünde canla gönül tarûmar olur
Nasıl saklansın bu aşk gizlemeye çalışmak boşuna olur

Kusursuz bir şekilde her göründüğünde sevgili
Tûr Dağı'nda parlak bir şimşek tecellî bulur

Cezbeyê dil ji wucûd bir xef ji ber ‘eynê hesûd bir
Min di mihrabê sucûd bir lê hecer nîşane ye

Secdeya ber nûn û dalan min tewafa zulf û xalan
Ev bese j’sahibcemalan da biçin lê ‘umre ye

Ê yekî sadiq hebînî bê hîcab ger ew bibînî
Ma li hişyarî dimînî serxweşê bê bade ye

‘Eşq e tuxraya nihînî her dema mehbûb dibînî
Dê bi dil lazim bixwînî ev çi ism û nusxe ye

Lami’a wê husn û nûrê gerçî tê dil şubhê Tûrê
Batina nayê zuhûrê lê hicab û perde ye

‘Arif in me’naşunas in lê bi sed sûret libas in
Xeyrî mehbûb wan nenasin xef ji wan zanî me ye

Ê li min yengî kişandî sed xedeng vê ra reşandî
Dil ji derbê herişandî ez kirî extirme ye

Lazim ew zanit bi halî dilber û yarê muwalî
Gezmeyên qewsên hilalî derb li nîva sîne ye

Hêj dibêm mehbûb nizanî min ew e rûh û giyanî
Purs nekir bîra xwe nanî ev çira perkende ye

Purs nekir şahê cîhanê Yûsifê dewr û zemanê
Ev çi xak e l’asîtanê bel esîrek jên me ye

Bûme xak ez lew ji rê ve da dema yar bêje wê ve
Damenê bigrim ji pê ve çendekî min cehde ye

Çendekî taqet didêrim bim xubar bedrê veşêrim
Ger ji çehvan ez biwêrim min zenexdan telbe ye

Da binoşim mey ji lêvê mawera reyhan û sêvê
Lu’luyên şekker di nêvê abê heywan çeşme ye

Gönlü vücûddan aldı cezbe fitnelerden uzakta gizlice
Kaşlarının mihrâbında secde ettim Hacerülesved'e

Zülfünün ve beninin tavâfında secde ettim nûn ve dal kaşlara
Umreye gitmiş gibi bu kadarı yeter, gönülde aşkı olanlara

Perdesiz görürse sevdiğini gönülden seven
Kendinden geçer elbet sarhoş olur içmeden

Gizli tuğradır aşk her gördüğünde sevgili
Gönülden okumalı o eşsiz nüshâyı ve ismi

O güzellikle nûru tecellî etse Tûr misâli gönle
İçerde gizlidir görünmez, örtülmüş bir perdeyle

Mânâya âşinâ âriflerdir lâkin yüz bürünmüş sûrete
Sevgiliden başkası bilmez, ondan öğrendik bunu gizlice

Bana yeng yayını çekip yüz ok atan sevgili
Darbelerle gönlümü parçaladı yağmaladı cânımı

Kölesi olduğumuz sevgili hâlimizi bilmeli
Hilâl kavsinden atılan oklar sînemize çakılı

Sevgili hâlâ bilmez sanırım cânım ve rûhum olduğunu
Neden hatırlayıp sormaz bu kadar perîşân olduğumu

Devr-i zamanın Yusuf'u sormadı, sormadı cihân şâhı
Kim bu eşiğime toprak olan, kullarımdan biri mi

Eşiğine toprak oldum sevgili öteden geldiğinde
Tutayım diye eteğini arkasından takâtim elverdiğince

Toprak olup gizleyeyim o dolunayı takâtim yettiğince
Cesaret etsem gözlerinden talip olurum bir bûsesine

Mey içsem dudaklarından yüzünün ve zülfünün gül suyundan
Şeker gibi inci saçan âb-ı hayat çeşmesi olan ağzından

Çeşmeya ava heyatê şerbeta qend û nebatê
Min li daxan ew mufa tê can ji bo şukrane ye

Lew weku sewda û dîn im her dema dêmê dibînim
Dîn dibim heyran dimînim Muşterî yan Zuhre ye

Şems di nêv burca şeref da sed kewakib çar teref da
Muşterî hatî bi ref da îstiwa çû quble ye

Afîtabê d'îstiwayê ez ji ber derb û cefa yê
Canfida tême lîqayê şubhetê perwane ye

Min tu yî meqsûd ji jînê min ji ber mewca evînê
Sed dikim dîdar û dînê mezher e bes zêde ye

Rohniya çehvê nebînan murşidê meczûb û dînan
Darûyê derd û birînan min teleb dîna te ye

Binê pê nazik mûbarek deyne ser çehvên me barek
Min curûh xweş bin bi carek rohn bibin pê dîde ye

Bîn kefa nazik ji nûrê tiliyên cama tehûrê
Bêhn ji mawerd û bixwûrê min ziyaret tewqe ye

Da li ser çehvan bimalim bulbulê werdên bi xal im
Carekê rehmê ke zalim şefqe xûy heqqê we ye

Er nekî rehmê tu mîro dê çi bit halê me îro
Qet nebê carek esîro girtiyê sî sale ye

Şûn cihê peykan û neslê j'tiliyên yaqût û feslê
Er nekî derman bi weslê derb û tîr û gezme ye

Gezmeyên yarê ku bavê ne j'mey û qend û gulavê
Bêt dewa kit wan di gavê ma heyatek lê heye

Ne tenê qend û nebatê mezherê rûh û heyatê
Hem but û 'uzza û latê lew me dil butxane ye

Âb-ı hayat çeşmesidir kant ve nebat şerbetidir
Derdimin dermânıdır bin kez minnettârım ona

Yüzünü gördüğümde deli dîvâne oluyorum sevdâsından
Mecnûn oluyorum aşkından, Müşterî ya Zühre'dir o

Güneş şeref burcunda yıldızlar toplanmış etrafına
Müşterî bir hizâya gelince takımla kıble oldu âşıklara

Güneş tepeye erdi bunca cevr ü cefâdan sonra
Pervâne gibi canımı fedâ etmeye hazırım yoluna

Yaşamdan maksûdum sensin dalgalarından ötürü aşkın
Yüz kez görmek istesem yüzünü bir kere yeter bana

Görmeyen gözlerin ışığı mecnûnların meczupların mürşidi
Dert ve yaraların dermânı isteğim yalnız görmektir seni

O nâzik mübârek ayağını gözümün üstüne koy gel
Yaralarım sağalsın onunla gözlerim aydınlansın bir kez

Getir o gönlü arıtan kadehi kavradığın nâzik elini
Gül suyu ve buhûr kokan nûrlu parmaklarını ziyâret edeyim

Götüreyim gözlerimin üstüne bülbülüyüm o benli güllerin
Merhamet et bir kere zâlim, şefkat huyundandır senin

Merhamet etmezsen sultânım bugün ne olur hâlim
Bir kez bile demezsen otuz yıldır bu benim esîrim

Yakut ve mercan parmaklarınla okların saplandığı yere
Derman olmazsan didârınla ne olur o oklardan hâlimiz

Neyden şekerden gül suyundan değil yârin attığı oklar
Gelip kendi derman olmazsa sağalır mı hiç bu yaralar

Şeker ve nebat değilsin tek, hayat ve rûh sendedir
Hem putsun hem Uzza hem Lât gönlümüz puthânedir

Xwendê latê Azer î tu bê çi şîrîn dilber î tu
Her cihê lê bêwerî tu bê xilaf ew Ke'be ye

Ma dibit bêxin xilafê ser didit bavê nisafê
Er bikî bême tewafê min bi eswed secde ye

Da ziyaret kim nîşanê ber Zuhel bêtin qiranê
Tûle yim ser l'asitanê çehvenêrê mûçe ye

Ma bi zehrê şekkerînî mûçe da dê xef bixwînî
Da reqîb mel'ûn nebînî pur eleyhille'ne ye

Ger bibexşî dil muradê j'wê heyat û xemr û badê
Da nekim gilleh û dadê dad me dîsa ber te ye

Guh bide ber gilh û dadan hakimê şehr û bîladan
Dê tu daxwaz û muradan dî kesê bêçare ye

Dê tu dîsa şefqetê kî b'ew nîşana cebhetê kî
Me j'herîmên xizmetê ki mehremên bê perde ye

Bê nîşan in me nîşan kî mah û xurşîdê qiran kî
Bende kelbê asitan kî dûr nekî xweş tûle ye

Da dema suhbet bi coş bî cam bi xweş le'lan bi noş bî
Me j'hebîb sed deng suroş bî dînber û pur 'işwe ye

Şerbeta wê cam û tasê yar ku tê bêt în'ikasê
Bêt me jî feyzek ji kasê abê heywan ew b'xwe ye

Ê ji vê zerfê vexwarî xwendî ew xettê xubarî
Mestiya çehvên xumarî qenc dibî ew zêde ye

Min li dil tîrek Moxul dî têk ji ber xwînê qizil dî
Lê dibêm derdê ku dil dî hêj ji çehvên şehle ye

Rohniya çehvên Mela yî xaliqê husna te dayî
Hub tenê da min gedayî husn û hub yek çeşme ye

Sensin büyük putu Azer'in, Lât sensin, sen ne şirin dilbersin
Neresiyse senin bulunduğun yer kuşku yok orası Kâbe'dir

Hilaf etmek olur mu hemen, insaf, düşün bir kere
İzin verirse tavâf etmeme secde ederim ben siyah gözlere

Zuhâl yakınlaşmada benlerini ziyâret edeyim
Kapının eşiğinde ben azık bekleyen köpeğim

O mel'ûn rakip görüp de nifak sokmasın diye
Azık vermek için şeker dilinle çağır bizi gizlice

Ey hayat veren, neyse gönlümün murâdı bahşet bana
Adalet verecek olan sensin, itiraz etmem ben buna

Ey şehirler beldeler sultânı kulak ver yakınmalarıma
Sensin çâresizleri kavuşturacak olan murâdlarına

Sen bize yine şefkat et and olsun yüzündeki nişana
Hizmetine al haremde perde olmaz hem mahreme

Nişansız nişan ver bize, ayla güneşi yakınlaştır birbirine
Kapının köpeği kıl, uzaklaştırma köleni eşiğinden

Sohbet coşup o tatlı lâl dudaklar kadehlerden içince
Yüz melek sesi gelir sevgiliden dinden eder o işveyle

Sevgilinin sûreti akseder o şarap kadehinden
Feyz alalım biz de âb-ı hayat olan o kadehten

Bu kadehten içenler okumuştur gubârî hattı
Mest olmuş hasta gözler onunla tez bulur şifâyı

Bir Moğol oku gördüm gönlümde kızıl kan içinde
Lâkin bilirim gönüldeki dert hâlâ o şehlâ gözlerden

Gözünün nûrusun Melâ'nın, sana bu güzelliği veren Allah
Ben köpeğe aşkı verdi, aşk ve güzellik birdir hakîkatte

Dîtiye nûra yeqeq me sed neseq lew tên sebeq me
Pur nebî erzan li heq me lê Mela xweş bende ye*

84
Fa'ilatun Mefa'îlun Fa'lun

Turreya tabidarê 'enber ke
Xemriyên şeng bi miskê ezfer ke

Li gulan misk û 'enber bireşîn
Ji gulavê cinesriyan ter ke

Kesk û sorên j'rengê qewsêqezeh
Ji sera pa gulav û mawer ke

Surmepoşên surî bi ser kil de
'Aqilan lê xerab û ebter ke

Her seher ji nû destikî wergir
Er'erê têkda seraser ke

Qedd û qama şerîf nazik û ter
Lê seraser bifeslîn kerker ke

Nêrgizên sergiran hilîn carek
Du qirana li yek beraber ke

Tu bimeş kok bi ser derê qesrê
Bi xwe kokê li şah û qeyser ke

* Ji xeynî malika dawî li hemû malikan risteya yekem bi qalibê Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun, risteya duyem bi qaliba Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat, hatiye tenzîmkirin.

O göz kamaştıran nûru görünce yüz nağme dizilir dilimize
Melâ sâdık hizmetkârdır hakkımızı çok ucuza verme*

84

Amber sür büklümlü kâküllerine
Hoş kokulu miskler sür zülüflerine

Misk ve amber serp güller üzerine
Gül suyu saç nesrinlerin yüzüne

Gökkuşağı renginde yeşil ve kırmızıdır
Baştan ayağa gül suyu serp üzerine

Sürme gözlerinin üstünden çek peçeyi
Deli dîvâne et akıllı geçinenleri

Yeni giysiler giy her seher yeniden
Ardıç boyunu baştan ayağa süsle

O zarif, taze fidan boyuna göre
Ölçüsünü al, baştan ayağa uydur kendine

Ağır başlı nergisleri bir kez kaldır yukarı
Yaklaştırıp birleştir üstündeki kaşları

Yürü saray kapısına iki dirhem bir çekirdek
Şâhlar ve hüsrevlere yakışır biçimde

* Maktâ beyti hariç bütün beyitlerde vezin ilk dizelerde "Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun", ikinci dizelerde ise "Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilun" kalıbındadır.

Were wek roj bi ser derê kelhê
'Alemê têk da munewwer ke

Wek gula zer bû serwa te mîrim
Me b'qurbana xwe wek gula zer ke

Wek gulek zer d'buxçeya te me ez
Tu me têkil xwe wek gula zer ke

Were carek eger tu lutfê kî
Me bi qurbanî yek du xencer ke

Zahidê hişkîteb î sewda ye
Bi du caman tebi'etê ter ke

Veke carek b'xende şekkerê teng
Têkî misra me qend û şekker ke

Pê li ser dîdeyên Melê dayîn
Xelweya sofiyan munewwer ke

Xett û xalan nîşanî Nîşanî de
Me ji navê xwe ra bi defter ke

85
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Ger çi bulbul cewherê zatê gul e
Lê gulê rewneq ji 'eşqa bulbul e

Guh de zikrê hal û coşa badeyê
Wê bi bulbul ra dixûnit bulbul e

Sosinan sed rengî avêhtin kemend
Wan nego dil bendê tayek sunbul e

Güneş gibi doğ gel sen kale kapısının üstünden
Âlemi aydınlık kıl güneşi andıran yüzünle

Selvi boyun sarı bir gül gibi sultânım
Sarı bir gül gibi bizi kurbân et kendine

Sarı bir gül gibiyim meğer bahçende
Bizi de o güllerden say, kat meclisine

Kerem et de sen gel bir kere
Bizi kurbân eyle hançerine

O aşktan bîhaber sert tabiatlı zâhide
İki kadeh sun da yumuşat tabiatını

Bir kez gülerek aç o tatlı nokta ağzını
Bal şeker kıl ülkemizi böylece

Ayağını koy Melâ'nın gözlerinin üstüne
Sûfîlerin halvetini münevver eyle

Yüzünün hatlarını benlerini göster Nişânî'ye
Bizi de yaz isminle kendi defterine

85

Gerçi bülbül gülün zâtının cevheridir
Güle parlaklık veren bülbülün sevgisidir

Kulak ver bâdenin hâl diliyle coşmasına
Bülbüldür o, bülbülün nağmesi var sesinde

Yüz türlü kement attı zambaklar sevenlere
Kimse demedi bağlıyım sümbülün bir teline

Sunbulan seywan li dêmê taze kir
Afitab îro di burca sunbul e

Qet verêki vê demê hazir dibit
Qisseya feslê ne karê sunbul e

Er'erên rengîn ji tayên sor û zer
Qumriyan sed rengê şîrîn xulxul e

Remzeya 'eşqê ji bala hate xwar
Qudsiyan avêhte çerxê xulxul e

Min di dil nasûrekî da hestiyan
La cerem hêj neş'eya daxa kul e

Bulbul û perwane ew fesl û dem in
Cinsê 'eşqa min tenê derdê kul e

Nêrgiza nazik qed û şehlaya mest
Dîn kirim ez bulbulan sewda gul e

Teb'ê lami' weş ji minnet Bûlhesen
Min di dest da Zulfiqar û Duldul e

'Eşqerê bed fi'lê çi hê kir 'ecêb
Barekellah xweş bezî espê qul e

Zulf û biskan pur ji min dil bir belê
Rişteya canê Melê ew kakul e

Sümbüller yeni sâyeban oldu yüzüne
Güneş sümbül burcuna girdi bugün yine

Bir yol var mı şu ân başka görünen
Bu faslın hikâyesi sümbülün işi değil

Sarı kırmızı ipliklerle rengârenk ardıç boylular
Kumrular yüz tatlı nağmeyle kuğurdar

Aşk remzi göklerden indi yere
Meleklerin sesi dolmuş âleme

Sînemde bir sızı var kemiklere işleyen
Kuşkusuz gönüldeki aşk yâresinden

Gelip geçicidir aşkı bülbülle pervânenin
Aşk çilemdir ezelî ve ebedî olan benim

Nâzik boylu nergis gibi mest şehlâ gözlü sevgili
Beni dîvâne etti bülbülün güle sevdâsı gibi

Bana bu parlak ilham Ebu Hasan'dan gelir
Elimde Zülfikâr, altımda Düldül var benim

Kim öğretmiş ki bu kötü huylu ata
Böyle rüzgâr gibi hızlı koşmayı acep

Aklımı baştan aldı o zülüflerle kâküller
O kâküller, Melâ'yı bağlayan sicimler

86
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Yarê me pur nîşan û sur sîma ji dur dêm kewkeb e
Ew lebşeker nazikbeşer cebhetseher kakul şeb e

Şebkakul e xalfulful e çînsunbul e dava dil e
Min xefletê dî qibletê wek mah di teysa xebxeb e

Min dî bi xef suhbet bi dev şahê Necef fincan di kef
Nûnên ji yeng berdan xedeng wê pur ji teng şîrîn leb e

D'anî zuhûr dêmê bi nûr xalên di hûr cama tehûr
Saqî werîn cama zerîn ew surşîrîn cam meşreb e

Xal û xetê şox qametê me j'vê kitêb û destxetê
Her dem ji new dilfeyz e ew ev 'eşq û sewda mewheb e

Min bê qedar ev sir veşar 'eşqa xedar sohtî sitar
Mihra butan xal û xetan sindoq e xan û meqleb e

Dêmê bi xal ew nûn û dal ismê celal bejna şepal
Yekta elif nayê wesif min 'eqlê tiflî mezheb e

Hetta nemam salik temam şîrîn kelam ma dame cam
Bê cehdê qet tên emr û xet herçî ku metleb menseb e

Dermande yîm heyran te yîm pîrane yîm xweş bende yîm
Saza bi sir dil j'min vekir der heq me pur erzan me be

Bergên gulê ew misk e lê hûr hûr welê derheq Melê
Bê perde û xweş me'de û yek we'de û pur şefqe be

86

Yârimiz bir yıldızdır selvi boylu, nokta benli, inci yüzlü
Şeker dudaklı, nâzik tenli, şafak yüzlü, siyah kâküllü

Kalbe tuzaktır siyah kâkülleri, fülfül benleri, büklümlü zülüfleri
Önümde gördüm ansızın o ay yüzlü, gümüş gerdanlı güzeli

Gördüm gizlice Necef şâhı elde fincan tefle sohbette
Yay kaşlarından Yeng okları fırlattı o tatlı gonca üstümüze

Elinde berrak kadeh nokta benlerle nakışlı nûr yüzünü gösterdi
Sâkî altın kadehte getir, içmektir o alımlı sevgilinin meşrebi

Şûh endâmlı sevgilinin hatları ve benleri bu el yazması kitapta
Gönle feyzdir her ân yeniden, bir lûtuftur bu aşk ve sevdâ

Nice sakladım bu sırrı lâkin yaman aşk perdeyi yaktı
Put gibi güzellerin aşkı, benleri ve hatları evlerde saklı

O hoş endâmlının benli yüzünde nûn ve dallar bir işaret Hakk'tan
Vasfa gelmez o benzersiz elif boylu sevgili, aklımı aldı baştan

Tam bir yıl kaldık o şeker dilli bize öyle kadeh verdi
Uğraşıp didinmeden el yazısı mektup ele gelir mi

İhtiyârım, hayrânım, takâtim kalmadı beklemeye
Saz gönlümüzdeki sırları açtı hakkımızı ucuza verme

Ey yüzünün gül yaprağına ince miskler saçılmış sevgili
Bir söz ver Melâ'ya, şefkat ve güler yüz göster, kaldır perdeyi

87
Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun

Me lew fincan li ser dest e ku mehtaba hîlalebrû
Numayin min di mir'atê meya safa zelal ebrû

Bi şîrînî bi zîbayî bi reftarî bi balayî
Binê nûnên di tuxrayî li bala her du xal ebrû

Bila bit saimu'd-dehrê bila iftarî carek bit
Kesê zanî ji dilber wê xuya bin her du sal ebrû

Meşî mestane reyhanî dilê min dî di amancê
Reşandî sîneyê tîran bi qewsê her du mal ebrû

Sehergeh Zuhre sîma wa diçû gulşen bi seyranê
Bi ser çehvên Nişanî da xeramê ew hîlalebrû

Dibên xawer perest î tû nizanin min di keşfê da
Numayin min di şerqê nazika gerdenşemal ebrû

Tenê ma her terazû ne di babê husnê kêşanê
Hilalê xatemê husn in li wê dêmê bi xal ebrû

Me cewher 'unsurek xamis numa îro di tali' da
Di vê teqwîmê insanî li tali' bûne fal ebrû

Bi zunnarê di dêrê da li hindava çelipayê
Bi mihrabê me bir secde belê emma xeyal ebrû

Di mabeyna du ebrûyan dibînim qabêqewseynê
Didit min terfetu'l 'eynê cewaba sed sual ebrû

Di batin secdegahê min li ber wan her du ebrû ne
Bi 'eynî taqê mihrab in di 'ilmê ehlê hal ebrû

Eger de'wayê Mûsayî di 'eşqê da bikim ca'iz
Mela daîm tecella ye ji wê terha şelal ebrû

87

Elinde mey kadehi o ay yüzlü hilâl kaşlı sevgili
Berrak meyin aynasında görünür bana sürekli

Şu selvi boya, şu tatlılığa, güzelliğe, şu işveye
Kaşlarının üstüne tuğra gibi düşen nûn zülüflere

Bir kez gelip açsın iftarını ne zamandır oruç tutan
Dilberin kaşlarının iki yılda bir göründüğünü bilen

Reyhânî salınımla yürüyüp gönlümü hedef kıldı kendine
Oklar fırlattı durmadan iki yay kaşından böğrüme

O hilâl kaşlı, Nişânî'nin gözü üstünde yürüdü salına salına
Zühre yüzlü sevgili seher vakti gülşene giderken seyrâna

Güneşperestsin diyorlar bana sen oysa bilmiyorlar keşifte
Mum gerdanlı sevgilinin kaşlarını gördüm doğudan ben

Güzellik bâbında çekilen kaşlar yalnız terâzi midir
O benli yüzdeki kaşlar güzellik mührünün hilâlidir

Bugün beşinci unsur göründü cevherimizde
Bu insânî takvimde kaşlar fal oldu tâlihimize

Haç doğrultusunda zünnâr bağladık kilisede
Mihrâba secde ettik, yay kaşlar hayâlimizde

Kâb-ı Kavseyn'i görüyorum iki hilâl kaş arasında
Yüz soruya cevap vermekte kaşlar göz açıp kapayasıya

O iki hilâl kaşın önüdür secdegâhım bâtında
Hâl ehlinin ilminde kaşlar tâktır mihrâpta

Musâ'nın davâsını câiz kılarsak eğer aşkta
O ince kaşlardan Melâ'ya tecellî olur dâima

Bi şîrînî bi zîbayî çi katib bû we kêşayî
Te'alellah nîşan dane we şîrîn ev misal ebrû

Ne şîrîna li Derbendê ne mehbûba Semerqendê
Nekêşayin bi vî rengê li neqşê bêzewal ebrû

Nîşana qabêqewseynê ku qews avête ebsaran
Di teqwîma tecellayê bi ser lê bûn hilal ebrû

88
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Min dî seher şahê Mecer lebsê di ber mexmûrî bû
Ew dêmzerî surmuşterî ya reb perî ya hûrî bû

Horiweş e şîrînmeş e kakulreş e xalhebeş e
Xalên di qer miska Teter nazikbeşer kafûrî bû

Nazikletîf gerdenzerîf lebsê şerîf kêmxwe'w qedîf
Min dî bi wext ew nîkîbext îro li text fexfûrî bû

Fexfûrsur e sîmadur e heybetfur e pur dilgur e
Ew hate meş min çûne heş dil min ji 'eşqê fûrî bû

Dil bû kerî zaya berî lazim herî dê ew zerî
Min dî gelek ew surmelek wek meş'elek pur nûrî bû

Dêmfener e xal'enber e bo mawer e leb şeker e
Ew meyperest meşha û mest cama di dest ferfûri bû

Mey ber kefê meşha sefê soza defê da qerqefê
Husna li dêm wesfan neşêm herçî dibêm jê dûri bû

Da min suroş wer mey binoş zewq û xûroş lew çûm ji hoş
J'wê 'işweya yar bû xuya ew ne j'meya engûrî bû

Hangi kâtip çekmiş bu tatlılık ve güzellikte
Bu kadar tatlı göstermiş o kaşları süphânallah

Ne Derbentli Şirin ne Semerkantlı sevgili
Yok böyle çekilmiş kaş zevâlsiz nakışlarla

Ey Nişânî, Kâb-ı Kavseyn'den gökkuşağı renkleri atmış gözlere
Bir de hilâl kaşlar eklenmiş üstüne tecellî takviminde

88

Gördüm Macar şâhı seher vakti mahmur giysiler içinde
Müşterî yıldızı gibi o sarışın, peri mi ya hûrî miydi öyle

Hûrî gibi hoş endâmlı siyah kâküllü Habeş benli
Benleri Tatar miski, kâfur gibi beyaz, nârin tenli

İnce belli, hoş ve lâtif hem nazik, al yeşil entariler içinde
Fağfur tahta oturmuş o baht-ı şen, gördüm bugün vaktinde

Fağfur gibi alımlı, inci yüzlü, heybetli, kurt yürekli
Yürüyünce öyle nazlı aşkla doldum aklım başımdan gitti

Çok gördüm o melek yüzlüyü meşâle gibi nûr saçarken
Gönül pâre pâre oldu o sarışın dem vurunca gitmekten

Yüzü fener, beni amber, gül suyu kokulu, şeker dudaklı
Mestâne yürüdü o meyperest elindeki kâse fağfurdandı

Tef sesi yankı bulunca kadehte elinde mey yürüdü safa
Vasfedememem yüzünün güzelliğini bir eşi yok onun zîrâ

Vahyedince gel şarap iç diye kendimden geçtim sevinçten
Bakmayın siz, üzüm şarabından değil sevgilinin işvesinden

Min dî bi xwab ew mahîtab da dil kulab cohtê xurab
Dil şewwişand xwey lê reşand xweş herişand têk hûrî bû

Hûr kir cesed qewsên semed tîr dan kebed dad û meded
Cerhan ji new xwîn daye kew ‘eşqa me lew meşhûrî bû

Lew yek neseq min tên sebeq nûra yeqeq da dil şefeq
Şîrînlebê dêmkewkebê lê bende bê destûrî bû

Dilber nezer da min seher xeclîm ji ber lê ew qeder
Zanim guwa ew mahrûwa wek lu’luwa mensûri bû

Paş firqetê zormuhbetê mi j’tel’etê çûm hezretê
Wesla hebîb min bû nesîb mel’ûn reqîb rencûrî bû

Cama zelal xemra helal yara şepal da min bi hal
‘Eşqa xedar sohtî sitar nêv me û yar sed sûrî bû

Şahî civîn em jê revîn marê şevîn êşand evîn
Derd û bela wên çûn hela ‘umrek Mela mehcûrî bû

Pur min zecir dîtin hecir mabû ecir subh û fecir
Şem’a me hilbû sed ‘emil minnet me dil mesrûrî bû

Yar we’de da b’le’lên xwe da wer ba me da çîn perde da
Di spêdeyê çûm we’deyê ku j’badeyê mexmûrî bû

Îhram mi best eswed bi qest yar hate mest ez çûme dest
Cohtê Hebeş tîr dan bi weş hecca mi xweş mebrûrî bû

Wê kakulê çînên dilê qelbê Melê dav dane lê
Dava dilan nêv sunbulan ser sorgulan menqûrî bû

Rüyâda gördüm o ay yüzlüyü, bir çift göz gönlüme çengel attı
Yaraladı gönlü, tuz döktü üstüne, lime lime doğradı

Medet ya, oklar sapladı gönle samedî kaşlar cesedi doğradı
Kabuk bağlamış yaralar yeniden kanadı aşkımızın nâmı yayıldı

Aşk nağmeleri gelir bir düzende, şafakla gönle vurunca o beyaz nûr
Ben ki bendesiyim, alamadım hâlâ o bal dudaklı ay yüzlüden destûr

Seher vakti nazar kıldı bana dilber, ondan o kadar utandım ki
Bakamadım, ama bildim, o ay yüzlü saçılmıştır perçemiyle inci misâli

Onca aşk ve hicranla yanıp sevgilinin yüzünü gördüm sonunda
Mel'ûn rakip hasedinden kahroldu kavuşmak bana nasip olunca

O güzel sevgili hâl ile sundu bana saf kadehten helâl şarabı
Yaman aşk yaktı perdeyi, yıktı yâr ile aramızdaki cümle duvarı

Şenlik kuruldu, gam dağıldı, gecenin yılanı aşk ateşini yaktı
Ne varsa gitti dert ve belâ, bir ömür ayrılık derdiyle yandı Melâ

Çok cefâ çektim ayrılıktan sabah aydınlığı mükâfat oldu bana
Mumumuz yandı yüz renkte şükür gönül sonunda erdi murâdına

Lâl dudaklı yâr gel perdenin altına girip bir olalım dedi
Şafak vakti vardım yanına bâdeden mest ve sarhoş idi

Yâr mestâne gelince ihrâm bağlayıp vardım eline esved niyetine
Ok yağdırdı Habeş gözler üstüme, haccım kabul oldu böylece

Melâ'nın kalbine kıvrılan o kâküller meğer tuzak kurmuş
Gönül fakları sümbüller arasından al güller üstüne kurulmuş

89

Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun

Di dest da yengiyek nûbarî min dî ew keman ebrû
Li bala cedwelek cebbarî lêda hemqiran ebrû

Ku heq ev herf û xet kêşan li talayê me derwêşan
Du qewsan goşe lê badan û ser peyweste man ebrû

Te dîdarî te reftarî te elmasên şekerbarî
Bi 'eynî rê li ser sadan du nûn reyhan numan ebrû

Bi hemdillah bi feyrûzî li wechê dilberê min dî
Ku mahê nû nîşan min dan li taqê asîman ebrû

Te'alellah nîşan dane bi husnê ev neseq dane
Ji neqş û sen'etê Heq ev nîşançeşm ev nîşanebrû

Ji re'na nêrgizên şehla mecalê hemqiran bînim
Hezar remz û îşarat in ji wan qewsên çevan ebrû

Mela dil têk te peykan in ji mehbûban me nîşan in
Kemandar in di xeddar in di burca esmeran ebrû

90

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Wê spêde ji burcê qews ebrû numandin mahê new
Xweş ji qewsê ebrûwan vêra kişandin mahê new

Goşeyên nûnan bi ser badan ji qewsê bê weter
Mislê enguşta nebî sed ser beyandin mahê new

Keşşifî bedra temam ehsen ji bala tel'etê
J'îstiwa da gezmeyan çerxê reşandin mahê new

89

Yeni bir Yeng yayı vardı gördüm keman kaşlının elinde
Kudret eliyle çizilmiş kaşlar yakın duruyordu birbirine

Hakk bu harfleri ve hatları çekince biz dervişlerin bahtına
İki köşe verdi kavislere kaşlar ilelebet kaldı orada

Güzel yüz, tatlı endâm, elmas diş, şeker dudak
Sâd gözler üstüne çekilmiş nûn kaşlar reyhânî hatla

Dilberin yüzünde mutluluk gördüm şükür Mevlâ'ya
Kaşlar yeni ayı gösterdi semâ katından bana

Mevlâ'm göstermiş mi böyle bir güzelliği başkasına
Kaşlar, gözler Hakk'ın hünerinden nişanından işli nişanlarla

O güzel şehlâ gözleri görebilecek miyiz yakından
Bin remiz yüklü gözler üstündeki o hilâl kaşlar

Oklarla dolu bütün Melâ'nın gönlü, güzellerin nişanından
Kaşlar amansızca ok atar hâlâ esmerlerin burcundan

90

Sabah yay kaşların burcundan göründü yeni ay
O güzel yay kaşların nakşını çekmişti sanki yeni ay

Nûn kaşların kavsini kanatlı yay gibi çattı
Peygâmber parmağı gibi yüz baş kopardı yeni ay

Dolunay göründü ne acayip çehresinin üstünden
Arş-ı âlaya kadar ok yağdırdı üstümüze yeni ay

Wê li wechê afîtabê gahî kifş û gahî xef
'Arifên ehlê besaret heyyirandin mahê new

Mil dizanim dane ber qewsê hilalî goşe zer
Lew ji bala goşeyên nûnan livandin mahê new

Ez dibêjim dê li min dîsa ceger sed pare kin
Wê bi mîzan her du şîrazî çevandin mahê new

Daxilê meclis bûyî îşev Nîşanî lew ku xef
Camê rûhanî li ehlê dil nîşandin mahê new

91
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Hê di ber qalûbelayê belku ev 'alem nebû
Çerx û dewran dewrê gerdûn gunbedê mîna nebû

'Erş û kursî hêj di mexfî bûn di kenza qudretê
Husnê heq bû îstiwayê lami'a 'eşqê hebû

Nehtibûn hukmê sifatan ew ji zatê lem yezel
Aşiq û me'şûqî yek bûn şem' û hem perwane bû

Husn û hub zatê qedîm in lê cuda bûn ew ji yek
Lê niha ismê hudûsê hikmet û tefsîl we bû

Husn û hub anî zihûrê eşq e eslê alemê
Eslê eşya da bizanî wa ne esl û made bû

Yek di zatê surşîrînan bû cemal û husn û sur
Yek di qelbê ehlê dil nar û celal û cezbe bû

'Aşiq û me'şûqê el heq her du mir'atê yek in
Lew di eslê cem'ê da eslê qedîm ayîne bû

Kâh görünür güneşin yüzünde kâh gizlenir
Hayrete düşürdü basîret ehli ârifleri yeni ay

Biliyorum omzuna dayadı uçları altın sarısı yayı
Yüksekte nûn kaşların uçlarını oynatmada yeni ay

Korkarım ciğerimi yüz parçaya bölecek yine
İki Şirâz yayını mevzûn germiş yeni ay

Meclisimize dâhil olmuşsun bu gece gizlice ey Nişânî
Rûha çeşni olan kadehi gönül ehline gösterdi yeni ay

91

Kâlubelâ'dan önce belki bu âlem henüz yoktu
Bu arz, bu arş, bu kâinat, bu gökkubbe yoktu

Arş ve kürsü kudretin hazinesinde saklıydı henüz
Ezelî güzellik vardı olgunlaşan aşk ışığı vardı

Bâkî olan zâtının vasfının hükümleri bilinmezdi
Mum ve pervâne vardı âşıkla mâşuk birdi

Aşk ve güzellik kadîm zâtlardır bir'den çok'a bölündüler
Hudûs ismiyle şimdi türlü hikmet ve tafsillere büründüler

Aşk ve güzelliği zuhûra getirdi aşktır âlemin aslı
Eşyanın aslını bil böyle madde değildi aslı

Biri hüsn ü cemâl oldu alımlı güzellerin zâtına
Biri kızgın ateş ve cezbe oldu gönül ehlinin kalbinde

Elhak âşık ve mâşuk ikisi bir aslında
Asılları birdir ezelde çok'a bölündüler aynada

Cezbe û seyra sulûkê bê mehebbet nabitin
Cehdeya bê ʻeşq û hub çendî ku kir bê feyde bû

Salikên ʻeşqê yekayek hewce nîn in ez bibêm
Cameya pîrê terîqê ser ji nik şehzade bû

Reng û leng ehlê meqamatê terîqê çûne seyr
Hin celal û hin cemal û sermiyan ev bade bû

Ê birî ʻeynê beqayê badenoşê ʻeşqê bû
Ê bûyî mehwê fenayê ʻaşiqê bêçare bû

Êk ji wan perwane bû soht û fîxanek jê nehat
Êk ji wan teşbîhê goyînê bi ah û nale bû

Awurên eswed ʻuyûnan ʻaqilan sewda dikin
Gezmeya ʻaşiq vi dil keftî ji çehvên şehle bû

ʻAşiq û meʼşûqî da wasil bi yek bin bê hicab
Mehwî bû bizzatî ʻaşiq lew di ʻeşqê perde bû

Lew di ʻeşqê da fena bû da bibit baqî bi dost
ʻAşiqê baqî nebû wasil hetta fanî nebû

Nuqteyê ʻilm û sewadê herf û neqşê alemê
Ser didin meʼnayekê eslê sewadê nuqte bû

Her yek eʼw dê yek bimînit ewwel û axir yek e
La cerem nabî du bî ê dê bimînit her hebû

Her çi deʼwayê di ʻeşqê da Melê sabit kirî
ʻEynî deʼwayê di nefsuʼl emrî dîsa şehde bû

Cezbe ve sülûk gerçekleşmez aşk ve sevgi olmadan
Kâr etmez ne kadar çabalasan aşk ve güzellik olmadan

Bir bir saymam gerekmez aşk yolcusunun vasıflarını
Tekke pîrinin üstündeki elbise şehzâde katındandı

Makâm sahibi türlü tarîkat ehli bu yola girdi
Kimi celâl kimi cemâl yolunda sermayeleri bu bâdeydi

Aşk şarabından içen sonsuzluk kaynağına ulaştı
Yokluk makâmında mahvolan, bîçâre âşıktı

Onlardan biri pervâneydi yandı ama feryâd etmedi
Diğeriyse üveyik kuşu gibi âh çekip inledi

Gamzeli, siyah gözler akılları sevdâya salar
Şehlâ gözlerdendi âşığın gönlüne saplanan oklar

Âşık ve mâşuk perdesiz kavuşsun diye birbirine
Âşık mahvetti kendini bizzât çünkü kendiydi aşka perde

Aşk yolunda yok olan sevgilide bâkî olur
Bâkî âşık yok olmazsa eremez murâdına

İlmin ve kitâbetin noktası âlemin harfleri ve nakışlarıdır
Bir mânâda birleşir o nokta kitâbetin aslıdır

Hep birdir o bir kalacak evvelde âhirde bir
İki olmaz kuşkusuz ezelden vardı o hep olacak

Aşk davâsında yalnız Melâ'yı sâbit kıldı
Aynı davâda saf tutanlar buna tanıktı

92
Mef'ûlu Mefâ'îlu Mefâ'îlu Fe'ûlun

Kes nedye sehergeh ku çi nazikweres î tu
Me j'belgê gul û nêrgizê sermestî bes î tu

Zanim ne tenê ku yedê beyda tu didêrî
Wer xweş ke şehîdên xwe ku 'Îsa nefes î tu

Rûh î tu ne cism î ji cemalê bi çi ism î
Reng rengî tibî keşf û şuhûdê çi kes î tu

Roj î tu li şerqê bi cemala xwe we berqê
Billah ku ji serçeşmeyê eqdes qebes î tu

Billah ji çi nûrî û tecella li çi Tûr î
Geh geh li seraperdeyê can multemes î tu

Şemsa felek î ya melek î hê jî nizanim
Horî û perî ya bi xwe rûhulqudus î tu

Cana ceres û rehberê 'eşqa te ez im qet
Ageh bi fîxan û herekatê ceres î tu

Ma yek nefesek min dibitin bê tu wucûdek
Dê bê te çi bim hem tu rûh î hem nefes î tu

'Eşqa te me go zêrîsifet zer dikirîn go
Îksîr e evîna me bi 'eynê wemes î tu

Min go ji nîgaran tu gul î bes bi şukuh be
Zanim ne muhib her ne kes û xar û xes î tu

Ey hûrîsirîştê li me xweş meywe te ber kir
Cennat e wisala te û ateşperes î tu

Min go di şevan şubhê nucûman bi tewaf in
Go 'işwe dizanin bi çi qest û hewes î tu

92

Gören yok seher vakti ne nâzik bir gülsün sen
Gül yaprağı ve nergisle mest edersin bizi sen

Bilirim tek yed-i beyzâ değildir mucîzen
Gel dirilt şehitlerini ki İsâ nefessin sen

Rûhsun, cisim değil güzelliğin hangi ismisin bilmem
Türlü renkte, şekilde görünürsün, kimsin, nesin sen

Güneşsin, hüsnünün saçtığı ışıkla doğudan yükselen
Yeminle, mukaddes kaynaktan fışkıran ışıksın sen

Hangi nûrdansın söyle hangi Tûr'un tecellîsi var sende
Canların baş otağında her dâim kayrılansın sen

Gökteki güneş ya melek misin bilmem
Hûrî ya peri ya Rûhülkudüs müsün sen

Aşkının kervanının önünden giden rehberim, çıngırağım ben
Çıngırağın çıkardığı sesten, feryâdımdan haberdar mısın sen

Varlığın olmadan nasıl nefes alayım
Sensiz neyim ki hem rûh hem nefessin bana sen

Dedim ey sevgili bizi altın gibi sararttın
İksirdir dedi aşkımız değdiğini altına çeviren

Dedim sen güzeller içinde gülsün bu sana yeter
Âşık değilsin dedi avamdansın, çer çöpsün sen

Ey hûrî tabiatlı bize tatlı meyvalar verdin
Vuslatın cennettir bize, ne ateşperestsin sen

Dedim geceleri yıldızlar gibi dönüp durmaktayız
Dedi işve bilir kastını, arzu ve hevessin sen

Min go me bi tîxan vedî nakin ji derê te
Go em ji nebat in û li tebê meges î tu

Min go ji kemenda serê zulfa te verestim
Perwazê lebê le'lê me go ger veres î tu

Yek dem venehiştin te di hamûnê firaqê
Bê hemdemê derdan ku çi feryadîres î tu

Min go ji dilê şubhê bixûr xweş te bi ker kir
Ker kir bi du le'lên xwe şeker go 'edes î tu

Min go li rexan in ne ku keçrew weku ferzîn
Şah gote mi kiş mat î li bazê feres î tu

Min go te divê ser ji reqîbê bibirim ez
Go min diye zanim dibirî jê meqes î tu

Ta çendî bi xef bade binoşî weh nefes da
Îca bi def û ney were mîrê 'eses î tu

Min go ji qedîm ez meyê 'eşqa te dinoşim
Go min ji 'uşşaqan ne tenê meyteles î tu

Min go di şevan şubhê şemalan we disojin
Perwanesifet ca here bê sewt û hîs î tu

Min go beser û quwetê sem'a mi tu yî go
Zanîn te em in rûh û mucerred qefes î tu

Te j'zulfê butan sihhet Mela reştir e tali'
Yarê te seher bêt û biret pê nehesî tu

Dedim kılıçla bile ayıramaz bizi kapından kimse
Dedi şekeriz biz, bala meyleden sinek meşrebinden sen

Dedim kurtuldum zülüf uçlarının kemendinden
Dedi kurtulduysan lâl dudaklarıma tutuldun sen

Bir an bırakmadın ayrılık sahrâsında bizi, dedin
Dert ortağı olmazsa feryâdını kime duyurursun sen

Dedim gönlümüzü talaş gibi lime lime ettin
Tatlı dudağıyla dedi öğütülmüş mercimek misin sen

Dedim biz hem kaleyiz hem vezir, eğri gitmeyiz
Şâh dedi bana, şâh-mat, koşuda at gibisin sen

Dedim istersen rakibin kafasını keseyim
Dedi bilirim kesersin keskin makassın sen

Dedi daha ne kadar içeceksin bâdeyi gizli
Neyle tefle gel bir kez gerçek sultânsın sen

Dedim öteden aşkının şarabını içmekteyim
Dedi âşıklar içinde tek meyperest değilsin sen

Dedim aşkından geceleri mum gibi yanarım
Dedi pervâne gibi sessiz sedâsız çek git sen

Dedim seninle görür duyarım ben, dedi
Bilirim sana rûhuz biz, boş kafessin sen

Putların zülfünden daha karadır tâlihin Melâ
Yârin seherde gelir gider, hissetmezsin bile sen

93
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Îro ji derba xencerê lazim bi êşan î Mela
Teşbîhê zulfa dilberê zanim perişan î Mela

Zanim perişan î ji dil bê hed bi êşan î ji dil
Teşbîhê buryan î ji dil billah ne insan î Mela

Billah çi teb'et adem î yekser dibêm yek alem î
Deryayê Qaf û qulzem î yan çerxê gerdan î Mela

Ya reb çi wê mihnetkeş î ser ta qedem têk ateş î
Mecrûhê qewsê tûzreş î lew dil bi peykan î Mela

Zanim ji 'eşqê dojeh î behrek ji narê aseh î
Îro li mahê xergeh î teşbîhê seywan î Mela

Ev sîneya wek nay û ney pur lê kişandin dax û key
Hê dil bi naehlan didey ya Reb çi nadan î Mela

Durdaneya dêmgewher e ayîneya Eskender e
Bê mirwetê dil kir ker e mecrûhê xalan î Mela

Bêmirwetê dil herişand teşbîhê şîşê lê kişand
Ker kir ceger xwê lê reşand ateş li ser danî Mela

Narê ji rengê dojehê husn û cemala wê mehê
Me d'perdeya vê xergehê xef kir çi 'umman î Mela

Îro li 'umrê xwey telef bê şahid û cama sedef
Bê çeng û saz û nay û def zanim peşîman î Mela

Zanim te kohê Tûr e dil lew her bi nar û nûr e dil
Şehkaseya ferfûr e dil lew mest û sekran î Mela

Her sîne tabê natemam napuxte xam bê mihr û cam
Xerqîn dil xwîna dil medam le'lê Bedexşan î Mela

93

Bugün yine hançer darbesinden acı içindesin Melâ
Bilirim dilberin zülfü gibi perîşânsın Melâ

Bilirim acıların sınırsızdır perîşânsın gönülden
Büryân gibi yanarsın insan değil misin Melâ

Billâh nasıl bir âdemsin sen zannımca âlem kendinsin
Kaf ve kulzem deryâsı, dönüp duran çark mısın Melâ

Yâ Rabb öyle mihnetkeşsin, baştan ayağa ateşsin
Siyah kaşların mecrûhusun gönlündeki oklar bundan Melâ

Bilirim aşktan cehennemsin Aseh ateşinden denizsin
Bugün sayvan misâli ayın çevresine hâlesin Melâ

Şişlerle dağlanmış bu sîne, nay ve ney gibi inlemekteyim
Ehil olmayana gönül verirsin hâlâ, ne kadar nâdansın Melâ

Cevher yüklü dürdânedir, İskender'e âyinedir
Gönlü parçalayan benlerin mecrûhusun Melâ

Kızgın şişlerle dağladı o kalpsiz, gönlü ufaladı
Ciğeri parçaladı, tuz basıp üstüne ateş koyarsın Melâ

Cehennem gibi yakıcı o ay yüzlü sevgilinin güzelliği
Çadır perdesinde gizledik ne ummansın sen Melâ

Telef ettiğin ömrün bugün sevgilisiz, sedef kadehsiz
Çengsiz sazsız, neysiz defsiz, bilirim pişmansın Melâ

Bilirim Tûr Dağı'dır gönlün nâr ve nûr içredir dâima
Gönül şâhî kâsedir fağfurdan, bundandır mestsin Melâ

Gönül kemâle ermez yansa da aşk ve kadeh olmadan
Gönül kanında boğulursun, Bedehşan lâlisin Melâ

Pur le'l û dur te j'kilkê 'eşq anîne nezma silkê 'eşq
Der berr û behrê mulkê 'eşq me'lûm e xaqan î Mela

Bê hed li qelb ê şubhê ney cewra te danîn dax û key
Lew bê hemel xweş nîn e mey emma bi şîranî Mela

Minnet ji tali' her ji bext Asef bi text û bext û rext
Belqis ewî anî bi wext îro Suleyman î Mela

Ew her du le'l û her du weşm geh geh bi naz û geh bi xeşm
Ew bejn û bala hate çeşm me d'seyrê rûhan î Mela

94
Mef'ûlu Mefâ'îlu Mefâ'îlu Fe'ûlun

Ey şahidê qudsî veke bendê ji nîqabê
Ta çendî we sergeşte bimînin di hîcabê

Biskên ji herîrê tu ji nû mawerê lê ke
Zulfên ji 'ebîrê şe ke bavê xem û tabê

Qiştên di xwe çîn çîn bide ber misk û zubadê
Tayên di 'îsabê bireşînin bi gulabê

Her yek bi hezar rengî li bejna te sema tên
Xemrî û lef û şitrî û tayên di 'îsabê

Min can yedê beyda ye ji 'Îsa çi xeber dim
Min ateşê Mûsa diye gulnar û şerabê

Minnet ku ji bextê xwe û tali' bi nesîb im
Husna te ye îro ji me ra çûye nîsabê

'Eşqa me ji ber mewc û 'ecacê bûye derya
Wê zêr û zeber kit me bi dest hind û xurabê

Nice lâl ve inci dizdin aşk ipliğine aşk kaleminden
Mâlum aşk mülkünün karasında denizinde hâkânsın Melâ

Çektirdiğin cefâ ney gibi sayısız dağ açtı gönülde
Kuzu olmadan zîrâ şarabın tadı olmaz tatlıca Melâ

Şükür tâlihe bahtlı Asef tahtı, bahtı ve armağanıyla
Vaktinde getirdi Belkıs'ı, bugün Süleyman'sın Melâ

O her iki lâl, o her iki dövme, kâh işveli kâh öfkeli
O boy o endâm, rûhânî seyirde göründü gözümüze Melâ

94

Ey kutsal sevgili çöz artık perdenin bağını
Daha ne kadar kalacağız böyle sergeşte hicâbında

İpekten kâkülüne gül suyu dök yeniden
Amber zülfünü tara kâkülünü sal yüzüne

Misk saç, zülfünün kıvrımlı uçlarına
Gül suyu serp perçeminin tellerine

Kızıl perçemler, örükler, takılar, alınlıklar
Bin renkte her biri semâyla dökülür üstüne

Yed-i beyzâdır cânım, ne haber vereyim İsâ'dan
Gördüm Musâ'nın şimşeğini nar çiçeği rengi şarapta

Şükür ki iyi bahttan, tâlihten aldım nasîbimi
Bugünkü güzelliğin büsbütün ihyâ etti beni

Fırtına ve dalgalardan deniz olmuş aşkımız
Korkarım altüst olur Hindûlar eliyle kadırgamız

Neh çerxê sipihrê ji hewaya te û mihrê
Sergeşte ne ew têk vi me ra şubhê hebabê

Wek ba dilezînî tu kumêdê dibezînî
'Umrê me ezîzê bi Xwedê bes ke şîtabê

Ya pê bi zîyaret bi me de ya serê enguşt
Destê xwe me avêtiye bê çare rikabê

Min rê ji serabê bi şerabê bir û munkir
Hetta bi ebed teşneceger ma di serabê

Serpoş û qibaba me ye tesbîh û musella
Wer da bidirînin li xwe vê perde'w niqabê

Lillah were saqî bi du caman me cuwan ke
Mutrib bi defê ra bide sîgah û şebabê

Wer guh bide nayê ku şîrînqed di semayê
Pur hel kirine mes'ele vê feslê xîtabê

Cama ne şekerleb bi me dit 'eynî heram e
Fetwa we numa haşiyeya şerha Lubabê

Muftî me ney û nay e û ney qewlê qedîm e
Bawer te nehin guh bide ber çeng û rubabê

Nerda me çi bazî binumêtin me ji sazê
Bendên di sualê û kuşadin di cewabê

Ez çûme serayê ku şîrînqed di semayê
Go ev ne Melayê me ye bê perde bila bê

Hevesin ve aşkınla dönen feleğin dokuz çarkı
Sergeştedir suyun üstündeki kabarcık gibi

Rüzgâr gibi hızlı sürüyorsun doru atını
Yeter Allah aşkına, şitâb ettin ömrümüzü

Elimizi atmışız çâresiz tutunmuşuz üzengiye
Ya ayağını ver bize tavaf için ya parmak uçlarını

Seraptan yola çıkmışım ben şarapla
Münkîr ise susuz kaldı sonsuza dek serapta

Serpûş ve örtü tespih ve seccâdemizdir
Gel yırtalım üstümüzden bu örtüyü perdeyi

Sâkî Allah aşkına gel bizi iki kadehle civan kıl
Sen de vur tefe mutrib, segâh makâmında çal kavalı

Gel neye kulak ver ki o şirin boylu semâda
Çok halletmiştir meseleleri bu çeşit fasılla

Şeker dudaklının sunmadığı kadeh haramdır bize
Fetvâ böyle göründü Şerh-i Lübâb'ın hâşiyesinde

İnanmak istemezsen kulak ver sen çenge saza
Müftümüz ney ve nay'dır, kadîm kavildir ney

Ne acayip bir oyundur bu tavla sazın sesini yansıtmada
Tutulup kaldık bu suâlde âciz kaldık cevapta

Saraya gittim ki ne göreyim şirin boylu semâda
Bu Melâ değil mi dedi, bırakın perdesiz gelsin yanımıza

95
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Ey şehinşahê mu'ezzem heq nigehdarê te bî
Sureyê 'Înna Fetehna dor û madarê te bî

Her kenarê pê ve wergêrî 'inanê himmetê
Zuhre bi peykê te û keywan rikêbdarê te bî

Daîma menzilgeha sûra te bit burca şeref
Tali'ê ferxende û bextê se'îd yarê te bî

Seb'eyê seyyare û neh çerxê sergerdan bi vê
Gerdiş û dewrê 'eceb der xizmet û karê te bî

Mahîtaba dewletê yek pertewek şem'a te bit
Afîtaba ref'etê berqek ji enwarê te bî

Lami'ê fetha ezel berqê ji ber tacê te dit
Kewkeba se'da ebed necmek ji seyyarê te bî

Berqê subbûhî ku işraqê li sed canan didit
Ew ku keşfa dil dikit remzek ji esrarê te bî

Rayeta fethê ji nesra te ku her menşûrî bû
Şehsiwarê ferrê subhanî 'elemdarê te bî

Ney tenê Tebrêz û Kurdistan li ber hukmê te bin
Sed wekî şahê Xurasanê di ferwarê te bî

Ger çi der iqlîmê rabi' hate textê seltenet
Padişahê hefti iqlîman selamkarê te bî

Çîmena sultanîyê yek laleyek baxê te bit
Gulşena xaqanîyê xarek ji gulzarê te bî

Ê ji emrê te'y mukerrem serkeşî kit şubhê şem'
Ber serê tîxê te û meqtûlê mûkarê te bî

95

Ey muazzam şâhlar şâhı, Mevlâ'm koruyucun olsun senin
İnnâ fetahnâ sûresi çevrende kollayıcın olsun senin

Ne tarafa dönersen dön himmet seninle gelir
Zühre ulağın Zuhâl hizmetkârın olsun senin

Şenliklerinin mekânı şeref burcu olsun dâim
Tâlihin yaver gitsin bahtın açık olsun senin

Yedi gezegen ve feleğin durmadan dönen dokuz çarkı
Bu acayip dönüşünde her ân hizmetinde olsun senin

Devletin parlak ayı, bir ışığı olsun mumunun
Esirgeme güneşi, nûrunun bir çakımı olsun senin

Ezel fethinin şimşeği, tâcının parlaklığından çakımlansın
Sonsuz mutluluk yıldızı, gezegeninin bir yıldızı olsun senin

Sabah aydınlığı ki yüzlerce câna ışık olur
Gönüller keşfeden sırlarının bir işareti olsun senin

Fetih bayrağı zaferinle her dalgalandığında
Yiğit süvâriler bayraktarın olsun senin

Yalnız Tebriz ve Kürdistan olmasın hükmünde
Yüz Horasan şâhı buyruğunda olsun senin

Gerçi dördüncü iklimin saltanat tahtına çıktın
Yedi iklim pâdişâhı mihmandârın olsun senin

Timur'un çimenliği bağının bir lâlesi olsun
Hâkânın gül bahçesi gülzârının bir dikeni olsun senin

Mükerrem emrine karşı çıkan erisin mum gibi
Lime lime olsun, kılıcının maktûlü olsun senin

Şahîbaz er çendî perwazî bi bala bêt û ret
Dê di nêv tora te bit û seydî şunqarê te bî

Şahê pur heybet didêrit lê bi sehmê zêde yî
Sa'eta xeflet xuya bî kûz di bin barê te bî

Her serê dewlet hebit dê her di nêv benda te bit
Her kesê a'qil bitin dê her di çokarê te bî

Ê divêt azade bit dê çehvenêr lutfa te bit
Her çi istixna di dil ber minnet û barê te bî

Her kesê qestek di dil dê qestê dergahê te kit
Ê di xatir ercû kit dê her ricakarê te bî

Ê ne dewletxwahê hezret bit ji nîva can û dil
Şubhetê ehlê şeqa ber qehr û azarê te bî

Ma bi 'îş û noş û şahî ew qeder 'umrê te bit
Çendekê salik mucedded bit û bêzarê te bî

Her kesê ne j'can du'agoy û senaxwanê te bit
Girtiyê qeyda te û amancê nûbarê te bî

Medrekê 'ilmê demîrê şemmeyek wesfa te hat
Wer ne key 'alem bi şe'nê qedr û miqdarê te bî

Qest û daxwaza Melê daîm ji can û dil ev e
Her di benda xizmetê pêşdestê didarê te bî

Yükseklerde kanat çırpsa da her ne kadar akdoğan
Ağının ortasına düşer sonunda tuzağına av olur senin

Heybetiyle korku salan nice büyük sultânlar
Görünce ayağına kapansın tebân olsun senin

Gücüne tabi olsun mutluluk isteyen herkes
Akıl ehli olanlar saltanâtının duacısı olsun senin

Azâd olmak isteyen lûtfunu gözlesin
Gönlü tok olsa da minnettârın olsun senin

Gönlünde isteği olan dergâhına yönelsin
İsteği yerine gelen her dâim ricâcın olsun senin

Hazretin saadetini istemeyen cân-ı gönülden
Şâkîler gibi kahrının ve gazâbının kurbânı olsun senin

Yiyip içmeyle şenlikle saadetle geçmesin tek ömrün
Yenilenip gelen her yıl zindeliğinin tâcı olsun senin

Her kim seni candan övmez ve duacın olmazsa
Kaydının tutsağı, oklarının hedefi olsun senin

İdrâkimiz vasfını anlatmaya ancak bir nefeslik yetti
Elimden bu gelir, âlem kudretinin övgücüsü olsun senin

Melâ'nın şudur cân-ı gönülden arzusu
Himmetinde beklesin didârının matlûbu olsun senin

96
Fa'ilatun Fâ'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Xanê xanan lami'ê necma te her pur nûrî bî
Keştiya bextê te ez bayê muxalif dûrî bî

Kewkeba se'da şeref tali' di nêv burca te bit
Da tenê tu j'çerxê bala şubhê mehê menzûrî bî

Encumê çerxê muheddeb her ji zatê te'y şerîf
Kesbê enwarê bikin hetta ku nefxa sûrî bî

Lew ziyaret asîtanê tête şemsa dewletê
Da sehergahan ji dîdarê şerîf pur nûrî bî

Extera te j'perdeya xeybê eger bêtin zuhûr
Dê bitin nisfu'n-neharî wer şebê deycûrî bî

Ayetulkursî û En'am heykela toxê te bin
Bê nihayet pur murad û bê eded mensûrî bî

Her kinarê wergerînî pê ve 'ezm û himmetê
Rayeta fethê bi nesra lem yezel menşûrî bî

Xeymeta nûra 'inayet zillê memdûdê te bit
Sureyê ummulkîtab madarê hezret sûrî bî

Paşê Noşîrwan dibêm dê hakimê 'adil tu yî
Mislê Hatem dê bi danê der cîhan meşhûrî bî

Ma Cizîrê şubhê darê textê heft iqlîmi bit
Hem bi hukm û seltenet Eskender û Fexfûrî bî

Mislê Cem cama zerîn xalî nebî te j'badeyê
Da ji xemra şadimanî daîma mexmûrî bî

Ma di baxê 'îş û noşê her bi saz û erxewan
Kamiran û kamîbexş û dilxweş û mesrûrî bî

96

Ey hânlar hânı yıldızının ışığı dâim nûrlu olsun
Ters rüzgârlar bahtının gemisinden uzak dursun

Berrak bir ay gibi görününceye dek bu belâ göğünde sen
Mutluluk veren şeref yıldızı burcunun üstüne doğsun

İsrafil sûra üfleyesiye, yıldızlar gökkubbede
Her dâim nûrlarını yüce zâtından alsın

Tavâf için kapının eşiğine gelir devlet güneşi
Meğer ki seher vakti şerefli yüzün nûrla dolsun

Meğer gayb perdesinden yıldızın çıksın görünsün
Zifirî karanlık gün ortası aydınlığa dönüşsün

Ayetülkürsî ve En'âm sûresi hamaylın olsun
Murâdın dâim olsun zaferler şânın olsun

Her ne tarafa yönelirsen azim ve çabayla
Hakk yardımcın olsun, fetih bayrağın dalgalansın

İnâyet nûrunun çadırı üstüne sayvan olsun
Fâtihâ sûresi bir sûr gibi sana kalkan olsun

Nûşirevân'dan sonra en âdil sultân sensin
Hatem gibi cömertlikte ünün cihânı sarsın

Cizre Botan ülkesi yedi iklimin tahtı olsun
Hüküm ve saltanâtında İskender ve fağfur olasın

Cem gibi altın kadehinden bâde eksik olmasın
Mutluluk şarabıyla dâim mahmûr olasın

Şenlik bağında erguvanlar arasında sazlarla
Murâdından kâm alasın, mesrûr ve mesut olasın

Çendeki şîrînpuser derbendê dîwana te bin
Bendê şapûrê te bin ta Xusro û Şapûrî bî

Hindekî roj û şev in têk ʻîd û leylulqedrî bin
Cam medam pur bade bit lê ne j'meya engûrî bî

Şubhetê Rûhulqudus ʻerdê tu pê lê dayinî
Sebze û reyhan û nesrîn û gulê menqûrî bî

Her derê ne'lê feres şubhet Boraqê vêkevit
Çeşmeyê heywan ji ew ʻerdê mubarek fûrî bî

Ma te ʻumrê Xizr û Nûh û mulkê Zulqerneyn bitin
Gunbeda çerxê mulemme' her bi te me'mûrî bî

Xassê teşrîfê te bin derya û derbendê ʻEcem
Da xelatên her seher sed zerkeş û mexmûrî bî

Ger çi der diwanê hezret pur heqîr in şubhê mûr
Çeşmê te çeşmê Suleymanî bi halê mûri bî

Ê ne wek goy bê ser û pa bêt di benda xizmetê
Ma di çewgana te her perkende û meqhûri bî

Ma lîsanê min du'agoyê li der heq wesfê xan
Mezherê sirra kelamê wek direxta Tûrî bî

Her di medhê te'w senayê sîne û qelbê Melê
Bê tefawut qulzema pur lu'luyê mensûrî bî

J'asîtanê dewletê xaib nebî carek Mela
Da ji fermanê mukerrem dem bi dem me'mûrî bî

Amâde olsun dîvânında tatlı şen çocuklar
Hüsrevler ve Şâhpurlar tahtına bende olsun

Bayram ve kadir gecesi olsun gecen gündüzün bütün
Kadehin üzüm suyu değil hep bâde dolu olsun

Rûhülkudüs gibi ayağını bastığın yer
Yeşillensin gül olsun reyhan ve nesrin olsun

Burak misâli atının nalının değdiği yerden
Fışkırsın âb-ı hayat, orası mübârek yer olsun

Hızır'ın ve Nûh'un ömrü İskender'in mülkü yetmez
Aydınlık gök her dâim seninle bayındır olsun

Deniz ve Acem körfezi bâc olsun teşrifine
Her seher armağanın altın işli yüz kaftan olsun

Hazretin dîvânında gerçi karınca gibi değersizsek de
Gözün, karıncanın hâlini gören Süleyman'ın gözü olsun

Hizmetine amâde olmayan başsız ayaksız goy gibi
Çevgânın önünde hep kahrolsun, perîşân olsun

Hânın vasıfları hakkında dua söyler dilim
Tûr Dağı'ndaki ağaç gibi kelâmın sırrına eresin

Melâ'nın sînesi ve kalbi senin methinde dâim
Eşsiz incilerle dolu denizlerden farkın olmasın

Mükerrem fermânını yerine getirebilesin diye
Saltanat eşiğinden ey Melâ, bir ân kaybolmayasın

97
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Hêvî û tewqe dikim ez ji xudana heşemê
Wê nîgar û senem û padişeh û muhteşemê

Carinan bendeyê dilsohtiyê mehcûr ve vinêr
Bi lebê le'lê şekerbar û ji 'eynê keremê

Pirsyarî li me carek bike şîrîndehena min
Ku perihtîne fîraqa te li ser derd û xemê

Er ne hudhud ji Seba bêt û wekî bayê seba
Dê ji hir ku bigehit destî ve peykê heremê

Pirsiyarî li me bit wer nexwe mehcûrê xerîb
Dê li kê 'erze bikim vê xem û derd û elemê

Haşa lillah ku bikim eşkere van xusse'w derdan
Wer bisojim ji xemê 'eşqê tu ser ta qedemê

Me bi sehrayê wîsala xwe derîn tu j'Xwedê ra
Wer ne wext e ku bibîn xerqeyê behra 'edemê

Ji gulistanê cemala te gulek bête zuhûrê
Ji dinê dê biçitin navê bihişta Îremê

Şerhê halê xemê 'eşqa te j'ku tête nivîsîn
Medhê ewsafê cemala te kuca tê reqemê

Wê mecalê ku cemala xwe tecella dikirî
Lazim e secde bibin ber te di wê gav û demê

Secde bin ber te rewa ye d'hemî mezheb û dînan
Kî dibit muşrik û kafîr ji wê şîrînîfemê

Ger bibim ber te sucûdê di dema keşf û şuhûdê
Mi li dil dê bidirit pertewê nûra qidemê

97

Bir ricâm var o şan şeref sahibi sultândan
O güzel puttan muhteşem pâdişahtan

Şeker saçan lâl dudaklı kerem sahibi sevgili
Bazen görsün şu gönlü, hicranla yanan bendeleri

Ayrılık derdiyle öyle kavrulmuşum ki
Şeker dillim bir kere sorsan hâlimizi

Hüdhüd seher yeli gibi gelmezse Sabâ diyarından
Mektup nasıl ulaşsın elimize haremin ulağından

Sorman lâzım ayrılık derdiyle yanan biz garipleri
Kime arz edeyim yoksa bu gamı derdi kederi

Hiç açık eder miyim bu dert ve kederleri hâşâ
Öyle yansam da aşkının gamında baştan ayağa

Bizi vuslatınla sahrâdan çıkarıp ulaştır Mevlâ'ya
Yokluk denizinde boğulmanın vaktidir yoksa

Bir gül görünse güzelliğinin gülzârından
Silinir İrem Bağı'nın adı o saat dünyadan

Aşkından çektiğimiz gamların şerhi hangi kitapta
Övmek istesek güzelliğinin vasfı gelmez hesaba

Çıkıp da bir güzelliğini gösterse bize
Secde etmek lâzım gelir o ân önünde

Secde etmek câizdir ona her mezhepte her dinde
Kim müşrîk ve kâfir olur o bal dudaklıya râm eylemekle

Sana secde ederken bana göründüğün o ân
Gönlüm yırtılır kıdem nûrundan ve ışığından

Qibletî wechu ke fî kullî sebahin we mesa'
Bi du ebrûyê te cana dixwirim ez qesemê

Mûyekî ez ji te nadim bi du sed Zîn û Şîrînan
Çi dibit ger tu hesêb kî mi bi Ferhad û Memê

Te Firing û 'Erebistan û Mecer têkî standin
Celewê xweş vegerîn hatiye newba 'Ecemê

Ma j'dîwanê se'adet seh kirî şubhê Mela yî
Tu bi navê mi gedayî bikişîne qelemê

98

Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun

Xema 'eşqê perihtim ez hebîba xemrevîn kanê
Seraser têk behitim ez ji derdê ferq û hicranê

Firaqa dilbera rend e behitim her wekî findê
Musilmanek di rê min de xeber bit balê sultanê

Xeber bit bal şekerxayê şepal û xûb û zîbayê
Ku mîr e belkî bîr nayê esîrek wê di zindanê

Êsîr im lerze û tavê ne taqet vê ne perwavê
Di hebsa wê qe min navê bikim feryad û efxanê

Mi navêt ez bi feryad kim li zulma dilberê dad kim
Sehî dê şubhê Ferhad kim bidim rûhê ji kovanê

Ji kovana te şîrînê dinalim şubhê goyînê
Dirêjim hêstirên xwînê wekî tavê di baranê

Wekî birqa biharê ez ji dest çeşmên xumarê ez
Dikim feryad û zarî ez meger carek kî îhsanê

Ey sevgili iki kaşın üstüne yemin ederim
Kıblem yüzündür her sabah ve her akşam

Bir telini değişmem iki yüz Zin ve Şirin'e
Ne olur beni saysan Mem ve Ferhâd yerine

Fethettin Arabistan'ı Macar'ı Freng'i
Kır dizgini, sıra Acemistan'a geldi şimdi

Saadet dîvânında duydun mu Melâ gibisini
Kaleminle yaz sen, biz fakirin ismini

98

Aşk derdiyle yanarım derdime derman sevgili nerde
Baştan başa yanıp tutuştum ben ayrılığın derdiyle

Eriyip durdum mum gibi dilberin firkâtinden
Haber versin bir Müslüman o sultâna hâlimden

Haber versin o şeker dudaklı alımlı güzel sevgiliye
Mîrdir belki düşmez aklına zindanda bir esîri var diye

Esîrim, takâtim yok böyle sıtma ve titreyiş içinde
Feryâd figân etmek istemem sevgilinin hapsinde

Feryâd etmek istemem sevgilinin cevrinden, yok sitemim
Bu dertle ben Ferhâd gibi rûhumu teslim etmeliyim

Ey tatlı yâr mihnetinden inlerim üveyik kuşu gibi
Gözümden kan yaşı dökülür sağanak yağmur gibi

Bahar şimşeği gibi mahmur gözlerinin elinden
İhsân et bir kere diye feryâd ederim âh içinde

Tu pur ihsan û xweyrehm î li derwêşan abê xeşm î
Çi bitin ger bi nîv çeşmî nezer kî tûlê astanê

Li min pirsek bi dildarê dibit hempayê dîdarê
Vewestayim di ferwarê li ʻebdê xwe ke fermanê

Di fermanê vewestayim di benda xizmetê da yim
Wekî goy bê ser û pa yim heman lêdî tu çewkanê

Li ber çewkan û kaşûyan ji derba Turk û Hindûyan
Dibazim her wekî goyan dema ew têne meydanê

Dema ew tên bi bazî tên digel qewsên Şîrazî tên
Çi mûkar in di tazî tên bi deʼwa têne lêkdanê

Bi deʼwa tên me yexma kin di ʻamê şûr û xewxa kin
Suwaş û fitneyan rakin bi şîr ew têne talanê

Du talançî di meşhûr tê ji meʼden ʻeynê kafûr tê
Di têkil zulmet û nûr tê me kufrê dî di îmanê

Me kufrê dî di îslam bî ji şerqê zulmet û şam bê
Ji zulfan ʻenberê xam bî kinarê xal û nîşanê

Du zulfê ʻenber ʻefşan in du leʼlê şekkerestan in
Du çeşmê sihrê fettan in dilê min wan xedeng danê

Dilê min wan xedeng lêda di burca roz û şeb tê da
Li selwa mar livîn pê da bi mestî hate seyranê

Li selwê mar bi lef hatin di burcan tîp bi sef hatin
Ji batin tîr bi xef hatin ji ber benda girîbanê

Ji ber benda nîqaba wê li ber fetla ʻîsaba wê
Cemala mahîtaba wê mi bedrek dî di seywanê

Heyiv bû ew di zulmatê dixum sondê bi ayatê
Ku nûrê da semawatê esed hat rastî mîzanê

Gazâba gelmezsin ihsânın merhametin çoktur dervişlere
Ne olur göz ucuyla bir baksan kapının eşiğine

Yüzünü görmüş gibi olurum sorsan beni bir kez gönülden
Kapında amâdeyim hep emret sen kuluna ne istersen

Hizmet etmek için her ân emrine amâdeyim
Elsiz ayaksız goy gibi çevgânınla vur hadi

Kâşuvanın çevgânının önünden Türk ve Hindû darbelerinden
Goy gibi koşup dururum onlar her meydanda göründüğünde

Güle oynaya gelirler, Şirâz oklarıyla gelirler
Kavga için yalın kılıç, oklarla kargılarla gelirler

Bizi kavgaya kışkırtıp yağmalamaya gelirler
Savaş ve fitne çıkarıp kılıçlarla talana gelirler

İki meşhur yağmacı göz kaynaktan kâfur gibi gelir
Gördük imanda küfrü, karanlıkla nûr birlikte gelir

İslâmda küfrü gördük, akşam ve karanlığın maşrıktan doğduğunu
Gördük benine dolanan zülüflerden gelen taze amber kokusunu

Amber saçan iki zülüf iki lâl dudak şekeristan
İki sihirli fettan göz onlardı gönlüme ok saplayan

Onlardı gönlüme ok saplayan gece ve gündüz burcunda
Yılanlar dolanmış selvi boyuna mestâne gelir seyrâna

Yılanlar dolanmış selvi boyuna saf saf sarkıp burçlardan
İçten gizlice gelir oklar yakasının altındaki bağdan

Yüzüne perde olan tülden, başındaki çelenkten
Gördüm dolunay sayvan olmuş sevgilinin cemâline

On dördün aydır o karanlıkta, yemin olsun âyete
Nûru gökleri aydınlattı, aslan terâziye rast gelince

Qemer hat rastî perwînan ji bo xemlê şemal înan
Me nêrgiz dîn di nesrînan di nêv baxê gulistanê

Di baxê min medam dil tê cinesrî'w sosin û gul tê
Binefş û terh û sunbul tê çevîn ser şubhê reyhanê

Li dêmê sunbulan ser dan çevîn ser sosin û werdan
Li mahê 'eqreban ger dan di ser da abê heywanê

Ji 'eşqê lew Mela xeste ji herfa badeyê mest e
Ji hoş û 'aqilî rest e li der goşên di meyxanê

99
Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun

Bi husna ehsenitteqwîm û zahir sûretê zat î
Nezer dî 'elleme'l esma' û batin 'eynê mir'atî

Di pabûsa semensayê mi nêrî bejn û balayê
Le'ellî ebluxu'l esbabe esbabes'semawatî

Ji vê teqwîma însanî nezer da sirrê subhanî
Fe haze'l wechu min eclî berahînin we ayatî

Ku nûra 'eşqê lami' det li Tûra qelbê cami' det
Di seyra berzexu'l esma' nihayatu bidayatî

Nîşanên turre tuxrayan di wesfê zuhresîmayan
Li 'inwani't-tecellî min bera'ati'l 'ibaratî

Dilo wer seyrê balayan di gulzara semensayan
Biha tehtezzu banatun lena min meysî qamatî

Semaya cumle dêmdur tê bi î'caz ehlê surpur tê
Biha testeffu qamatun bi 'îdanin we nayatî

Mumlarla süslenmek için ay Pervin'le geldi aynı hizâya
Nergisler gördük biz gül bahçesinde nesrinler arasında

Gönlüm hep güllerin, süsenlerin, nesrinlerin olduğu bahçede
Menekşeler, sümbüller taze dallar reyhan gibi dökülmüş yüzüne

Sümbüller kıvrıldı güllerin zambakların üstüne
Akrepler dolandı yüzünde âb-ı hayatın çevresine

Melâ aşktan hastadır bâdenin etkisinde mestâne
Aklı başından gitmiş hoştur meyhâne köşesinde

99

En güzel takvimdeki güzelliğinle zâtın görünen sûretisin
Nazar kıl allâme'l-esmâya, gör ki kâinatın aynası sensin

Öperken yasemin gibi ayaklarını baktım hayranlıkla boyuna
Bundan ötürü düşündüm ulaşmayı en yüksek makâmlara

İnsanın bu yapılışında ilâhî bir sır görünür
Delillerin ve âyetlerin en makbûlü bu güzel yüzdür

Aşk nûru gönül Tûr'unda parlayınca
Sonu başından görünür esâme berzâhında

Sultân tuğrasıdır Zühre yüzlüyü vasfeden nişan
En yüce ibâredir onda tecellî eden unvan

Ey gönül gel yaseminler gülşeninde selvilerin seyrine
Ban ağacı gibi nasıl salınıp durmadalar raks ile

Cümle inci yüzlüler coşkuyla mucizevî semâda
Ûd ve ney sesleriyle dilberler yer almış halkada

Semayê rast û çep tînin şemalên xasse hiltînin
Fe ya lillahî fî meylatî ha min ʻetfî banatî

Bibêjin xemze elmasê bi zimzim bîne şehkasê
Ku hel kit me'nayên asê feya heyya lena hatî

Dibînî nexmeya çengê dema avête ahengê
Bi qanûn wê dixûnit me li mî'adin we miqatî

Ji remzên xemzeçalakê bi dil dê bêne îdrakê
Me'anin lem yese'he'l-lefzu min deyqi'l-ʻibaratî

Ji nazik dilbera nazik di sehmê di me î'cazik
We kem min xeşfî xizlanin ehabet leysê xabatî

Ne tenha pêşberî yar in ji emrê kun xeberdar in
We men ehwa hû sarîn fî mesarî kulli zerratî

Huwe'l ewwel huwe'l axir huwe'z-zahir huwe'l batin
Huwe'l me'bûdu wel meşhûdu fî kullî huwiyyatî

Ji la şey'î ji me'dûmî me nasî sirrê qeyyûmî
Sucûdî fî turabi'l mehwî min e'le'l meqamatî

Bi heq rindê xerabat im ji dêrê vê demê hatim
Çi hêvî hûn dikin îro ji vî rindê xerabatî

Di ʻeşqê şeyxê sanî me bi dil behrê me'anî me
Li zî hicrin we zî qelbin şifaun fî işaratî

Di iqlîmê suxen mîr im di şi'rê de cîhangîr im
We ye'lû mewkibe'l ʻuşşaqî e'lamî we rayatî

Çi xweş nûrek zelal î tu di qelbê min şemal î tu
We qelbî heysu fihi'l hubbu misbahun bi mişkatî

Teqada weh dikir hikmet ku çerx û lewleb û bab in
Huwe'l fe'alu la texter bi esbabin we alatî

Salınırlar sağa sola şâhlara yaraşır mumlar ellerinde
Bakın hele şunlara, ban ağacı gibi nasıl eğilip bükülmede

O elmas gamzeli, şakırtıyla getirsin sultânî kadehi
En müşkül mânâları çözsün diye sunsun bize kadehi

Bilir misin çengin nağmelerini âhenkle çaldığında
Kanunla çağırır semâya gösterdiğin yer ve zamanda

Sevgilinin gamzeleri remizleri günle getirir idrâkı
Kelimeler yetersiz kalır anlamlandırmada onları

O nâzik dilber korkmuş gördü bizi mûcize kâbilinde
Nice ceylan yavrusu var ki korkutur heybetli aslanı böyle

Yalnız yâri bekliyor değiliz, "kün" emrinden haberliyiz
Âşık olduğum sevgili dolmuş bütün zerrelerime

Evvel odur, âhir odur, zâhir odur, bâtın o
Mâbûd odur, bütün varlığımda meşhûd o

Yokluk ve yoksunluktan öğrendik Kayyum'un sırlarını
En yüce makâmdır bana, secde ettiğim yokluk toprağı

Malûm harâbat rindiyim şimdi çıkıp geldim kiliseden
Ne bekliyorsunuz siz bugün bu harâbat rindinden

Aşkta şeyh-i sânîyim anlam deniziyim gönülde
Gönül bende, idrâk bende, şifâ var işaretlerimde

Söz ikliminde mîrim, şiir hünerinde cihangir
Âşıklar meclisinde benim bayrağım yükselir

Ne hoş berrak bir nûrsun gönlümde yanan mumsun
Aşkımın çırası, gönül penceremde yanar dursun

İlâhî hikmetin takdiri, böyle dönmesi çark-ı feleğin
Yapan odur, aldanma sen engeline âletlerin, nedenlerin

Ezel ‘eynî ebed yek an di deyyûmî di qeyyûmî
Tenezzul tête tefsîlê bi anatin we ewqatî

Te’alellah ji îhsanî bi dildarî bi dil danî
Mela îro te kir paşa li ser çehvên Melê hatî

100

Fa’ilatun Fa’ilatun Fa’ilatun Fa’ilun

Ey nesîmê seherê ma di mecala sibehê
Sed selaman bigihînî ji me wê padişehê

Er’era qametelîf neyşekera şox û şepal
Nazika sîmîten û xusrewê zerrînkulehê

Di berê da tu bibûsî bi du sed zarî û lutf
Asîtan û der û dîwar û şibakên qelehê

Nameya cewr û cefa û elem û derd û xeman
Dî bi destê zeriyê muhteşemê serwîsehê

Belku dilber ji rûyê adilî û merhemetê
Rehmekê kit bi feqîran û bipirsit gilehê

Heq dizanit di şevan şubhetê avên di rewan
Me bi dil zarî û kalîne heta subhegehê

Ma ji ber derb û fîraqa te sukûnek me heye
Cerg û dil her du bi nalî ne wekî çeng û jihê

Perdeya xêli û çarê tu ji ser dêmê hilîn
Da ji şewqa te bi xef bit şefeqa mihr û mehê

Dîn eger bête beha canî didirim lê emma
Me hezar canê ‘ezîzî di hilîtin di behê

Zamanda ve uzamda ezel ve ebed bir zâtında
Mârifeti görünür her ân evrenin her ayrıntısında

Nasıl hayretteyim gönülden sunduğu bağışlardan ya Rabb
Bugün mîr kıldın Melâ'yı, yerin, başım gözüm üstüne

100

Ey seher nesîmi tan vaktinde sen
Yüz selâm ilet o pâdişâha bizden

O şeker kamışı, ardıç boylu şûh sevgili
O altın taçlı hüsrev, o nâzik gümüş tenli

Sarayının kapısını eşiğini, duvarını penceresini
Lûtfedip öp yerime önce iki yüz kez inleyişle

Sonra ver o selvi boylu sarışın sevgilinin eline
Dert, gam, keder ve cevr ü cefâ mektubumuzu

O dilber belki âdil ve merhametli yüzüyle
Biz fakirlere acır da dinler şikâyetimizi

Allah bilir, geceleri su gibi yaş akar gözümüzden
Ağlayıp inleriz biz sabahlara dek gönülden

Ayrılık ve hasretinden sabr u karar kalmadı bizde
Ciğer ve gönül birlikte, çeng ve rebap gibi inlemekte

Kaldır peçeyi ve perdeyi yüzünün üstünden
Ki kaybolsun güneşin ve ayın ışığı gökten

Görmek canım pahasına olsa veririm canımı amma
Bin aziz can karşılık gelir mi yüzünün pahasına

Qet dibit wek te şepalê ne di Şam û ne di şerq
Kî nîşan da di cîhan mislê te xundkar û şehê

'Alemek şehdayiya husn û cemala te didit
Tu Zuleyxayê zeman î û çi hacet medehê

Heq nigehdarê te bit padişeha serwîqedan
Bi kenarê me feqîran bike carek nigehê

Xûbî û dilberî û naz û telettuf bi te şên
Xusrewa padişehan î û xwedana cebehê

Hecereswed bidirit destî ziyaret bikirim
Nezrê min bit bigirim xwasî terîqa Mekkehê

Ji ezel Heq bi Mela daye ji 'eşqê qedehek
Ta ebed mest û xerab în ji meya wê qedehê

101

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Ey nesîmê sibehê ma di mecala seherê
Sed selaman bigihînî ji me wê lebşekerê

Nêrgiza nazik û ter neyşekera mest û xumar
Dêmdur û le'lî leb û muhteşem û mu'teberê

Bisk û gîsû ji herîr in qeseb in turre û zulf
Te ji kafûr e beden xalî ji miskê Teterê

Dêmî bedr û eniyê zulfê li ser bûne helek
Erqeman helqe û gerdan e li dewra qemerê

Asitanî û şibak û kulek û pencereyan
Da bi miskînî û zarî tu bibûsî di berê

Bulunur mu senin gibi güzel ne Şam'da ne Şark'ta
Sen gibi bir şâh bir hünkâr kim gösterir cihânda

Hüsn ü cemâline senin bir âlem tanıklık eder
Methetmeye ne hâcet zamanın Züleyha'sısın sen

Ey selvi boyluların şâhı Hakk koruyucun olsun
Şöyle göz ucuyla bir kez bak biz fakirlere sen

Şehinşâhsın güzelliğin her vasfına sahipsin
Güzelsin dilbersin, naz ve işve yakışır sana

Ulaşsam Hacerülesved'e tavâf edebilsem onu
And olsun ayak yalın, tutarım Mekke'nin yolunu

Hakk ezelden vermiş Melâ'ya aşk câmından
Mest ve sarhoşuz sonsuza dek o câmın şarabından

101

Ey sabâ rüzgârı seher vakti geldiğinde
Yüz selâm ilet bizden o şeker dilliye

O inci yüzlü lâl dudaklı, muhteşem ve muteber
O selvi boylu mest, o nergis gibi nâzik sevgiliye

Kâkülleri perçemleri ipekten, zülüfleri altın ipten
Tatar miski benler serpilmiş kâfur teninin üstüne

Yüzü dolunay, zülüfleri büklüm büklüm dökülmüş yüzüne
Yılanlar halka olup dolanmış dolunayın çevresine

Kapısını eşiğini, duvarını penceresini
Ağlayıp inleyerek miskince öp önce

Tozekî bîn bi xwe ra ta bikirîn kuhlê beser
Li terîqa qedema dilberê wê rehguzerê

Da bibînî senema min te bigîn xwe bide xet
Bike telxîsê cewabê me ji vê muxteserê

Lew ku pur şefqe didêrit kerem û lutf û kemal
Ah ji dest remz û surên wê dur û gewherxeberê

Ma bi zehrê şekerî dostê bixûnit carekê
'Erzihala ku nivîsî me bi xwîna cegerê

Qederek şefqe ji lutfa te temenna dikirîn
Da me mehrûmî ne dêrî tu ji lutf û nezerê

Bi Xudê qet te di dil da ji Xudê tirsî nehin
Dikirî zulm û cefayê tu li min vê qederê

Ez bi wê qamet û bejnê li te sondê dixurim
Bes ke ey padişeha min li esîran xederê

Ji ber ahên me dinê agir û dûd bit ne 'eceb
Me di dil da heye narek ku disojit seqerê

Ne bûyîne ne dibin wek te şepalê di cîhan
Kê dîye mislê te sîmînten û zerrînkemerê

Paşî wan gezmeyê çehvên te Mela pê kuştî
Ma xedengin dikirin qet li me êdî eserê

Dilberin güzergâhı üstünde ayak bastığı yoldan
Bir toz getir kendinle sürme yapalım gözümüze

Mektubumuzu bizzât ver kendisine, putumuzu gör
Kısa cevabını al sonra, gel bildir özünü bize

Çünkü öylesine şefkatlidir o sevgili, kerem, lûtuf ve kemâl sahibi
Vah o inci sözlü, cevher yüzlü sevgilinin gamzelerinden bize

O şeker dudaklı, tutup bir kez iltifât eder mi acep
Ciğerimizin kanıyla yazdığımız arz-ı halimize

Bir parça şefkat dileriz sâdece lûtfundan
Bizi mahrum bırakma ondan, nazâr eyle bize

Bana bu kadar zulüm ve işkence ettin
Yemin ki Allah korkusu yok senin gönlünde

Yeminler olsun senin o nazlı endâmın üstüne
Yeter pâdişâhım bu kadar gadrettiğin esirlerine

Ateş ve duman kaplarsa dünyayı âhımdan şaşma
Cehennemi tutuşturacak ateş var gönlümüzde

Senin gibi bir güzel yok dünyada ve olmayacak
Kim şâhit olmuş senin gibi altın kemerli gümüş tenliye

Melâ'yı öldürdün sonunda o gamzeli gözlerinle
Gayrı okların kâr etmez bundan sonra bize

102

Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Îro ji nû pur ateş im dîsa ji remza dilberê
Mecrûhê qewsê pur weş im tîr dane nîva cegerê

Tîr dan ji qewsê eswed e şehzadeya şîrînqed e
Kuştîne wek min çend sed e wê padîşah û beglerê

Wê beglerê pur kuştine enguşt bi xwînê riştine
Ma ehlê dil qet hiştine sohtîne mislê mecmerê

Lê ez tenê ser ta qedem yekser disojim dem bi dem
Wesfên di 'eşqê ez çi dem nayên hîsab û defterê

Wesfên evîn û 'eşqehê husn û cemala wê şehê
Nayêne şerh û medehê ehsen ji neqşê beşerê

Ehsen ji husna dêmdurê şîrînê û guft û surê
Sed zahid êxistin ji rê wê nazik û lebşekerê

Şekker di nêv lêvan e wê reyhan li dor sêvan e wê
Meş'el di nêv şîvan e wê tîsî ji rengê fenerê

Fener nîye nûra Heq e husn û cemala mutleq e
Berq e sipêde'w şefeq e Zuhre û Şemsa xawerê

Zuhre û mah û Muşterî min dîn li dêmê enwerî
Zulfa muselsel 'enberî ser daye hewza kewserê

Hewza ji kewser çeşme tê ya cih di rewza qudretê
Her dem ji nû wê ser de tê xemrî û tayên er'erê

Xemrê di reş zulfa herîr wer bûn li dor bedra munîr
Burca ku hakim lê du mîr min dîn li textê kişwerê

Textê di mîr û begleran meydanê coqa goygeran
Eslan û cotê meyxuran mey dan şeraba saxerê

102

Yanıp tutuştum yine bugün dilberin remizlerinden
Kaşlarının yayından oklar attı yaralandım ciğerden

Siyah yay kaşlarından oklar attı o hoş endâmlı şehzâde
Benim gibi kaç yüzünü öldürdü o kan dökücü hanzâde

Ne çok öldürdü o şehzâde kana buladı ellerini
Mecmer gibi yaktı kavurdu, komadı gönül ehlini

Lâkin baştan ayağa yanan benim her zaman böylece
Nasıl anlatsam vasfını aşkın sığmaz hesaba deftere

Aşkın ve sevginin vasfı o sultânın güzelliği
Methe meâle gelmez bir başka nakıştır güzelliği

O alımlı tatlı sözlü inci yüzlülerin en güzeli
O nâzik şeker dilli yoldan çıkardı yüz zâhidi

Dudaklarında şeker yanaklarında reyhan var
Gecelerinde meşâle var fener rengi ışıltılar

Fener değil Hakk nûrudur bu mutlak güzelliktir
Seherde aydınlanan şafaktır Zühre'dir doğan güneştir

Gördüm nûrlu yüzünde Zühre ay ve Müşterî yıldızını
Kevser havuzuna varmış amber kokulu zülfünün kıvrımı

Kudret bahçesinin kevser çeşmesi o havuza akmakta
O ardıç boylunun üstünden süsler takılar sarkmakta

İpek zülfünün kıvrımları dolanmış nûrlu ayın etrafına
Gördüm iki hânın hâkim olduğu burcu ülke tahtında

Çevgân meydanına dönmüş hânların sultânların tahtı
Bir çift sarhoş aslan kadehlere doldurmada şarabı

Saxer bi dest serxweş û mest weqtê sehergeh dest bi dest
Xeflet du begler meyperest kuştim bi derba xencerê

Kuştim bi derba keyberan gezme'w xedenga awiran
Remz û îşarat û suran dan dil ji nîva pencerê

Dan dil ji ber husna bi nûr berqa tecella ya sudûr
Lew sohtiyem wek kohê Tûr hubb û evîna enwerê

Hubba te ma xweş hiştime her roj ji nû ez kuştime
Yekser ji xwînê riştime tîr û xedengên Mecerê

Gezmên di şîrînnazikê derbên di wê rimbazikê
Çûyine nêv dil gazikê min dad ji zulma dilberê

Dilber çi bê hed zalim e carek ne kir pursê li me
Lazim bi halê 'alim e lê pur didêrit xederê

Lazim bi qetla min divê hêj ev di dil marê şevê
Peykan di cergê da çevî bend kir bi şewka enberê

Bend kir kulab û penceyan dil ma di nêv îşkenceyan
Min ah ji dest wan xenceyan kok û kubarên dînberê

Remz û surên şîrînleban tîroj û berqên kewkeban
Rêza muselsel 'eqreban ger dan li dora qemerê

Min dîn li dor bedra temam herfên di mektûb dal û lam
Wê pêşrewê batin revam yexma kirim sîmînberê

Sîmînbera neyşekerê ew horiya nisbet perê
Bejna şîrîn dêmê zerê bo ji gulab û mawerê

Bo mawer û şîrînlebê wê xûb û nûrînxebxebê
Bedra di burca 'eqrebê kengê ji ber perdê derê

Bedra ji qudret lê du nûn ew qatila eswed'uyûn
Pur rakirin wê qetl û xûn 'alem periht yexmakerê

Elde kadeh böylece sarhoş ve mest seher vakti el ele
İki meyperest bey, apansız öldürdü beni hançerlerle

Bıçak darbeleriyle öldürdü beni gamzelerle oklarla
Gönlü parçaladı pencere ortasından remizler işmarlarla

Kalbe vurdu tecellî çakımları nûrlu güzelliğinden
Böylece yandım Tûr gibi aşk ve güzellik nûrundan

Aşkın rahat bırakmadı beni her gün öldürdü yeniden
Macar ok ve mızraklarından kan içinde kaldım tümden

O tatlı nâzik dilberin gamzeleri ve mızrak darbeleri
Kalbimin derinine saplanmış medet o zâlimin elinden

Dilber nasıl da zâlim, bir kere sormadı hâlimizi
Çok eziyet etti bize bildiği hâlde ne çektiğimizi

Katlimi düşünüyor olmalı hâlâ o gecenin yılanı
Okları ciğerime saplı gönlüm amber zülfüne bağlı

Pençe ve tırnağıyla bağladı, gönül kaldı işkence ortasında
İşveleri dinden eder insanı, âh o gül goncası güzellerin elinden

O tatlı dudakların alımlı remizleri yıldızların ışığı
Zülüfler halka halka dizilmiş dolamış ayın etrafını

Gördüm dolunayın etrafında dal ve lâm harfleri gibi
O gümüş göğüslü rehber tutsak alıp yağmaladı rûhumuzu

O gümüş göğüslü, selvi boylu, o peri sıfatlı hûrî
O tatlı endâmlı, altın yanaklı, o gül suyu kokulu

Gül suyu kokulu, bal dudaklı nûr gerdanlı dilber
Akrep burcundaki ay ne zaman sıyrılacak perdeden

O iki kudret nûnu dolunay o siyah kâtil gözler
Kan dökmüş nice katletmiş yağmalamış âlemi

Her dem bi zulmê weh d'sojî qelbê ji hubba tey tejî
Lazim dibêm min dê kujî kes nîne çîtin mehderê

Kes nîne ret mehder bikit bes girtiyan ebter bikit
Xemlê ji zêrê zer bikit şefqet li yekta bi derê

Şefqê bi dîdarê xwe kit qesta birîndarê xwe kit
Şehîdê reşmarê xwe kit ê ser li fetla pişterê

Fetlên siyah marê şevîn reyhan bi dor serwan çevîn
Axir bi selwê da revîn xef bûn di tayên çenberê

Xef bûn di nêv tûra qizil îlan misalê ser li mil
Kuştin û jehr avête dil hêj kuştiyên remza berê

Kuştîne em şîrînlebê tehlî keş in roz û şebê
Ger ez bibînim ew b'xwe bê nakim ji dil hêj bawerê

Ew nazika nisbet gulê camek ji kewser da Melê
Mest im ji ber qalûbelê hetta bi roja mehşerê

103

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Latê husn î û şehê xûban î
Bi xwe hem xan î û hem xaqan î

Yûsifê sanî tu îro xanim
Ku bi husna xwe ne dêrî sanî

Bi sur û heybet û sehmê xwe perî
Bi te şênit li butan sultan î

Bi tebilxaneyê şahî were text
Ku tu îro şehê Kurdistan î

Kakulê berde bi ser xal û xetan
Ku muselsel binumêt reyhanî

Aşkınla dolu gönlü durmadan zulümle yakarsın böyle
Sonunda öldürecek beni yok mu şefaat edecek kimse

Yok şefaat edecek, tutsakları kurtaracak kimse
Altın süsleri sarartacak bu âşığa merhamet edecek kimse

Merhamet et yüzünün tutkununa aşkınla yaralanmış olana
Şehit kıl beni belinden dökülen yılanın boğumuna

Beline dolanmış selvilerin siyah yılanın büklümleri
Sonunda uzanıp selviye gizlenmiş reyhan gibi örükleri

Omuzlarının üstünde yılan gibi kızıl örgünün içine gizlenmiş
Zehir saçarak kalbe öldürdü bizi ilk remzin ölülerindeniz biz

Acı çekeriz gece gündüz o tatlı dudaklı öldürdü bizi
Gönülden inanmam yine gözlerimle görsem geldiğini

Kevserden bir kadeh sundu Melâ'ya o gül gibi nâzik sevgili
Onunla mestim mahşer gününe kadar ben Kâlubelâ'dan beri

103

Güzellerin şâhı güzelliğin lâtısın
Hem hânsın kendin hem hâkânsın

İkinci Yusuf'sun sen bugün hânım
Güzellikte yoktur bir ikincin ardılın

Güzelliğin ve azâmetinle ey peri
Seni kıskanan putlara sultânsın

Şâhî bir törenle gel otur tahta
Sen bugün Kürdistan'ın şâhısın

Zülfünü sal hatlarla benlerinin üstüne
O müselsel reyhânî teller aralansın

Îsmê e'zem te divê çil îsmî
Ji du herfan bi mu'emma zanî

Çi berat bû weh bi ser da kakulê
Çîn bi çîn misk bi tuxra anî

Te çi hacet bi Suleymanê husn
Xatemek le'l e bi gewher anî

Çi xet eşkeste musulsel ya Reb
Ku te pê nesix kirî dîwanî

Ger çi pur xal û nîşan î emma
Bi Nişanî ku tu bê nişan î

Ey perî horisirişt î her çend
Bi beşer ademî û insan î

Surrê subhan te ji husnê dinumêt
Ehsenellah ji sura subhanî

Çi hedê 'eql e qiyasa te kirit
Ev e burhan ku tu bê burhan î

Me temenna ji nesîm xakê reh e
Pê bikin dîde û dil nûranî

Nefesek bête me nayê billah
Ne tenê rûh î tu rûh û can î

Sed hezaran ji te peykan di dil in
Lê li ser wê me tenê derman î

Te birînên me kewandin dîsa
Ji nû agir te li daxan danî

Te Mela pur di ceger gezme ne
Weh perîşan î û pur êşan î

İsm-i azâmı istersen eğer, kırk ismi
İki harften muammayla çıkarmalısın

Ne berattı o öyle kâküllerin üstünde
Halka halka getirdi miskle tuğrayı birlikte

Ne gerek sana Süleymân'ı güzelliğin
Mühürdür, lâl ve cevherdendir yüzüğün

Yâ Rabb bu ne müselsel hatt-ı şikeste
Onunla neshettin dîvânı sen öylece

Gerçi çoktur benlerin nişanların ama
Yoktur Nişânî'nin gözünde nişânın

Beşerinle âdemsin sen, insansın
Hûrî sıfat bir perisin lâkin tabiatınla sen

Süphânî bir câzibe görünür güzelliğinde
Süphânallah senin bu câzibene

İspatsız olman senin ispâtındandır
Seni kıyas etmek ne haddine ki aklın

Sabâ yelinden yolunun toprağını diledik
O ki gözümüz gönlümüz nûrlansın

Bir nefes bile gelmez sensiz billâh
Hem rûhsun sen bize hem cansın

Senden yüz bin ok var gönülde
Hepsinin dermânı yalnız sende

Ne ki ateşler koyarak üstüne
Yaralarımızı dağladın yine

Çok okların var Melâ'nın ciğerinde
Bundandır öyle perîşân, hep acı içinde

104
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Vê firqetê ebter kirîn feryad ji destê firqetê
Jar û zeîf û zer kirîn feryad ji destê firqetê

Pur zer kirîn wek zêrî mam çehvên di lutfê pîrî mam
Daîm li rê çavnêrî mam feryad ji destê firqetê

Çavnêrê reftara te bûm muştaqê gulzara te bûm
Lew dûr ji dîdara te bûm feryad ji destê firqetê

Dûr bûm ji wê reft û çûnê wan ʻişweyan guft û kenê
Nayê bi çehvan min dinê feryad ji destê firqetê

Dunya bi min mij bû xemam xew jî li çehvan bû heram
ʻUmrek bi vî halê he mam feryad ji destê firqetê

Sa'et li min têk salî bûn daîm li ser dest falî bûn
Herfên dihatin dalî bûn feryad ji destê firqetê

Îro tenê der hat elîf me'na diçû bejna şerîf
Ya xar e lê kêmxe'w qedîf feryad ji destê firqetê

Vê firqetê pur dil şewand cerhên qedîm dîsa kewand
Şîşên di sor tê da tewand feryad ji destê firqetê

Daxên me dîsa reş kirin yek yek ji nû ateş kirin
Lê zêde pênc û şeş kirin feryad ji destê firqetê

Sewda û sews û gêj kirim pur her di dil xwîn rêj kirim
Çendan weh bûm lê hêj kirim feryad ji destê firqetê

Billah ji nal û zariyan gezmên di wan xummariyan
Xew nakirin şevtariyan feryad ji destê firqetê

104

Bu firkât bin beter etti feryâd bu firkâtin elinden
Sararttı soldurdu beni feryâd bu firkâtin elinden

Çok sarardım soldum gözüm pîrin lûtfunda kaldı
Gözüm hep yolda kaldı feryâd bu firkâtin elinden

Salınarak yürümeni bekledim kapıldım gülzârına
Didârından uzak kaldım feryâd bu firkâtin elinden

Uzak kaldım salınarak gidişinden işvesinden sözünden gülüşünden
Dünya görünmez oldu gözüme feryâd bu firkâtin elinden

Dünyam sis pus içinde uyku girmez oldu gözüme
Bir ömürdür bu hâldeyim feryâd bu firkâtin elinden

Saatler yıl oldu bana harf falı düşmedi elimden
Dal harfiydi hep çıkan, feryâd bu firkâtin elinden

Bugün yalnız elif çıktı bir atıftı bu onun endâmına
İpek ya kadifedir giysisi feryâd bu firkâtin elinden

Bu ayrılık gönül yaktı eski yaraları deşti yeniden
Kızgın şişlerle dağladı feryâd bu firkâtin elinden

Simsiyah yaramızı ateşle yakıp dağladı yeniden
Kat kat ekledi üstüne feryâd bu firkâtin elinden

Sevdâdan serseme döndüm kan akıttım hep gönülden
Böyleydim nicedir şimdi yine feryâd bu firkâtin elinden

Billâh bu ağlayıp inlemeden mest gözlerin oklarından
Uyku tutmaz karanlık gecelerde feryâd bu firkâtin elinden

Şev bû dinê çeşmê me da hetta beşîr mizgînî da
Dê bê seher şahê geda feryad ji destê firqetê

Mizgîn ku da min ev qeder rûhê şîrîn min hate ser
Xeylek li min rohn bûn beser feryad ji destê firqetê

Rohn bû bi dîdarê te dil bû xerqê enwarê te dil
Naret ji ferwarê te dil feryad ji destê firqetê

Minnet me dildarê xwe dî dîsa ji nû yarê xwe dî
Sultan û xundkarê xwe dî feryad ji destê firqetê

Reşkakulê sunbul çevîn minnet me dîsa xem revîn
Nû bûn li dil hubb û evîn feryad ji destê firqetê

Derdê xedar bêm firqet e firqet ji can pur zehmet e
Ya sehl ku ʻaşiq rih dete feryad ji destê firqetê

Narê firaq û sohtinê êşa xedengê nuhtinê
Pirs kin ji ʻuşşaqan tenê feryad ji destê firqetê

ʻAşiq ew in her dimirin çendyek di remzên dilber in
Keyber li dil min bêhtir in feryad ji destê firqetê

Ya Reb bi dîdarê xwe kî min wasilê yarê xwe kî
Bes sohtiyê narê xwe kî feryad ji destê firqetê

Me j'dostê satek dûr nekî perkende û mehcûr nekî
Dîsa ji nû dil hûr nekî feryad ji destê firqetê

Xaka riya dilber Mela bikşîn di çehvan wek cela
Dîdarê qismet bû hela feryad ji destê firqetê

Dünya karanlık geceydi gözümüzde tâ ki müjde gelesiye
Âşıkların şâhı gelecek seherde feryâd bu firkâtin elinden

Müjdeyi alınca rûh buldu o an tatlı cânım
Gözlerim aydınlandı feryâd bu firkâtin elinden

Didârınla aydınlandı nûruna gark oldu gönül
Senden ayrılmak istemez feryâd bu firkâtin elinden

Şükür gördük sevgiliyi cânânı gördük yeniden
Gördük hânımızı hünkârımızı feryâd bu firkâtin elinden

Şükür sildi gamı kederi siyah kâküller sümbül zülüfler
Aşk ve sevgi tazelendi feryâd bu firkâtin elinden

Yaman dert ayrılıktır, ölümden beterdir ayrılık
Kolay olan âşığın can vermesi feryâd bu firkâtin elinden

Firkât ateşinde yanmayı gönüldeki okların acısını
Âşıklara sorun tek siz feryâd bu firkâtin elinden

Âşık odur ki hep ölür kimi dilberlerin remizlerinde
Gönlüm dolu bıçak yarası feryâd bu firkâtin elinden

Yâ Rabb ol didârınla kavuştur yâre beni
Yeter ateşinle yaktığın feryâd bu firkâtin elinden

Bir saat uzak kılma bizi sevgiliden, perîşân ve yaralı kılma
Gönlümüzü parçalama yeniden feryâd bu firkâtin elinden

Dilberin ayağının tozunu cilâ olarak sür gözüne Melâ
Sonunda erdin murâdına feryâd bu firkâtin elinden

105
Mef'ûlu Mefâ'îlu Mefa'îlun fa'

Der heq me bi şûrê xwe meke teqsîrê
Ya bit di şuxla me bikî te'xîrê

Tuxrayê humayûn ku dikin turreyê emr
Zulfa te ye anîn ji xeta tehrîrê

Husna te nizanim bi çi teşbîhî bikim
Fî ehsenî teqwîm lew hatiye tefsîrê

Surra te li dêm ayetê kubra ye neşêm
Lê d'neql û rîwayet dikirim texsîrê

Ger qelbê heqîqet niye yek carî çira
'Eşqa te kirîn zêr û zeber iksîrê

Ma qudretê def' heye wer şêrê Elî bit
Lami' ku bidit sa'iqeya teqdîrê

Bê qudretê tu quwwetê mexlûqî çi kit
Memnû' e li nik 'eql ku bikit te'sîrê

Ney bestê tilismê me bi sed xane biret
Qadir heye 'arif bikirit teqrîrê

Ber dilber û leb ber leb û endamê lêk
Xewna me bi yarê bidinê te'bîrê

Zatê ji wucûda me sebeb wê tu d'zanî
Nayête hisabê feleka tedwîrê

Ateşperesê wadiyê 'eşq in 'eceb
Dînarperesî wê dibirin tekfîrê

Mihrabê du birhên te bibînit 'arif
Niyyet çi bi cih têtî dema tekbîrê

105

Hakkımızda kılıcı sen esirgeme
Kullan hemen onu işini erteleme

Hümâyun tuğrası ki sultân mührüdür
Zülfün olarak geçmiş kayıt defterine

Cemâlini bilmem nasıl tasvir edeyim
Güzelliğin tefsir olunmuş Ahsen-i takvîmde

Âyet-i kübrâ ile güzelliğini anlatamam
Eksiğim nakil ve rivâyetleri idrâk etmede

Hakîkati tersine çevirmeyecek ise eğer bir kerede
Aşkının iksiri bizi neden altüst etti öyleyse

Takdirin şimşeğinin şavkı vurduğunda bir şeye
Allah'ın aslanı Ali olsa güç yetmez defetmeye

Kudret olmadan mahlûkun kuvveti ne yapsın
İmkân mı var mahlûk tesir etsin bir şeye

Çözülmedik tılsımımız ulaşmışsa yüz hâneye
Hangi ârifin gücü yeter bunu takrir etmeye

Dilberle kucak kucağa dudak dudağa birleşmiştik
Biri gelsin de tâbir etsin bu rüyâmızı sevgiliye

Gerçekte varlık sebebimizi yalnız sen bilirsin
Feleğin dönen çarkı, hesaplanmaz biteviye

Hayret, biz ki aşk vâdisinin ateşperestleriyiz
Paraya tapan kimseler bizi tekfir etmede

İki kaşının mihrâbını gören ârifin
Tekbir vakti, yerine gelir niyeti ne ise

Zanim te çi mizraqî vi dil keftiye lê
Carekê tu goyî hêj di derbên tîrê

Teqdirê ku hukmê li Melê carî kit
Qet kes heye mumkin bidetê texyîrê

106
Mef'ûlu Mefâ'îlu Mefa'îlun Fa'

Mizgîn ji me ra bêtî ji surşîrînê
Canê xwe yê şîrîn didirim mizgînê

Sed çîn di xwe da girtiye zulfa te b'çîn
Şi'ra me we heq lew çû heta Maçînê

Neqşên felekan guh didirin vê nezmê
Tenha ne beşer her dikirin tehsînê

'Eşqê ji Xudê da tu bixwazî jê ra
Ger dê li neyarek xwe bikî nifrînê

Yek secde tenê ferz e di dînê 'eşqê
Bin ber qedê yarê di mecalê dinê

'Aşiq ku bi dil fatiheya 'eşqê xwend
Ayatî yekayek dikirin amînê

Me j'le'lê lebê yara xwe vexwar avê heyat
Exyarî bila têkî biçin Darînê

Lazim bi xwe ayîneya Ruhulquds î tu
Lew kes nedîne hûrî bi vê ayînê

Caiz bite min heysu'l-beşer nisbet dan
Bihn û şefeq û nazikiya nesrînê

Biliyorum ne mızraklar saplanmıştır gönlüne
Goy gibi hedef olmuşsun ok darbelerine

Hükmün Melâ için revâ gördüğü takdiri
Ne mümkün, var mı bozabilecek kimse

106

Müjde gelirse bize o alımlı sevgiliden
Seve seve veririm canımı bu müjdeye ben

Yüz Çin mülkü tutmuş zülfün, kıvrımında
Ulaştı tâ Maçin'e şî'rimizin ünü bu yüzden

Yalnız insanlar değer vermez bu nâzma
Gökteki yıldızlar da kulak verirler ona

Beddua edeceksen eğer düşmanına
Dile Allah'tan aşkı versin ona

Yalnız bir secdedir farz olan aşk dininde
Sevgilinin endâmına secde edin gördüğünüzde

Aşk fâtîhâsını âşık okursa eğer gönülden
Âmin der diğer âyetler bir bir peşinden

Sevgilinin lâl dudaklarından içmişiz biz âb-ı hayatı
Toplansın Darin'e gitsin diğer âşıklar hep birlikte

Kimse görmemiştir böyle güzel bir hûrî
Rûhülkudüs'ün aynası olmalı mutlak ki zâtı

İnsan neslinden olduğundan câizdir senin için
Kokun, parlaklığın ve inceliğinle nesrin gibisin

Ev reng fesahet ji beşer sihrê helal
Î'cazê beyan aniye ber tedwînê

Da nale û ahên me ji dil seh bikirî
Wer guh bide hindavê serê balînê

Ferhad dizanit tu ji Perwîzî mepirs
Etwarê xemê 'eşq û sira Şîrînê

Bê nuqte nihin daîre îhsan ke Mela
Dewwarî çi kit daîreya tekwînê

107

Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun

Ji mabeyna du ebrûyan dibînim qabê qewseynê
Te'alellah binê remzê çi reng avête mabeynê

Ji qewseynan dibarin tîr di cengê da muheyya ne
Suluhçî ne binê îro xetê nazik li mabeynê

Binê nûnên li ser sadan ku katib goşe lê badan
Seraser qafî ta qafan rimûza hikmetul 'eynê

Beqa nînin ji bo tiştî heta kengê bikîn piştî
Di 'eşqa wan perîrûyan werin dunyayê da deynê

Bi berqa şîr û elmasan bi tirêjên di şehkasan
Seraser ehlê dunyayê disojî terfetul'eynê

Mela billah di vî dewrê bi vî rengî bi vî tewrî
Nîşan da wek Nîşanî kes deranîn dur ji behreynê

Bu renk bir fesâhat insandan helâl sihirle
Böyle mûcizevî bir beyânı kim getirmiş dile

Âhımı inleyişimi duymak istersen gönülden
Gel başımın altındaki yastığa kulak ver sen

Aşkın türlü derdini, Şirin'in güzelliğini
Ferhâd bilir, boşuna sorma Pervîz'den

Dâire noktasız olmaz hiç ihsan et Melâ
Feleğin çarkı nasıl dönüp dursun yoksa

107

Kâb-ı Kavseyn'i görüyorum iki kaşının arasında
Allah Allah remizler ne acayip renk atmış arasına

Her iki yay kaştan ok yağdırıyor hazırlanmış savaşa
Sûlh istiyoruz biz, şu kaşların arasındaki nâzik hatlara

Sâd gözler üstündeki nûn kaşlara, kâtip uçlarını kıvırmış
Baştan başa kaftan kafa dolu hikmetülayn rumûzlarıyla

Şeylere bekâ yoktur ne zamana kadar taşırız sırtımızda
Gelin o perilerin aşkına dünya malını bırakalım dünyada

Elmas ve kılıçların çakımından şâhî kâseye vuran ışıkla
Dünya ehlini yakar baştan başa göz açıp kapayasıya

Billâhî Melâ bu devirde, bu tavırda, bu tarzda
Nişânî'ye verdiği nişan gibi inci çıkmadı denizden daha

108
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Dil ji min bir dilberek zîbaqeba
Çehvxezal û pur şepal û mehlîqa

Nazîdar e ew li textê dilberê
Dilrûba ye canfeza ye rûhşifa

Hûrî'eyn e ez nizanim ya perî
Ya gulek re'na ji gulzarê wefa

Ya Reb ew guldesteyê baxê Îrem
Dûr nebit jê her seher badê seba

Sorgulek min dî di gulzarê bi meş
Lale û reyhan li ser têne sema

Sunbulên re'na li ber taqê hilal
Wê dikin se'yê li ser Merwe'w Sefa

Nazika min her dema bêtin xeram
Sed hezar dil wê li pê hev der qefa

Ez çi bêjim ku li min le'lê di te
Pur kirin bê hed gelek cewr û cefa

Ey Mela bawer bi mehbûban meke
Karê wan her exzê can e bê xeta

108

Al ipekler içinde gönlümü çaldı benden
Ceylan gözlü, nâzik, güzel, ay yüzlü bir dilber

Güzeller tahtında pek de nazlıdır ya
Cana can katar gönle devâdır rûha şifâ

Hûrî mi o bilmem yoksa peri mi
Vefâ gülzârından hoş bir çiçek mi

Yâ Rabb o İrem Bağı'nın güldestesi
Ondan uzak kalmasın seherde sabâ yeli

Kırmızı bir gül gördüm gül bahçesinde yürüyen
Semâya durmuş etrafında reyhanlarla lâleler

Hoş sümbüller hilâl tâkı önünde eğilip bükülmede
Dersin ki Merve ile Safâ arasında gidip gelmede

Nâzik sevgilim salınarak geldiğinde bezme
Yüz bin gönül art arda takılıp gelir peşine

Ne desem bilmem ki senin lâl dudaklarından
Çektiğim cevr ü cefâ gelmez hadde hesaba

Ey Melâ, inanma sen hiç o sevgililere
İşleri can almaktır onların bir hiç uğruna

109
Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Qewî meşhûr e ku namê te Mela xemset 'eşer
Tu bi şi'ra ne te gotî xwe dikî qend û şeker

Durrê nasufte dihûnî me nedî mislê te qet
Ne di semtê 'Ecemî de ne di iqlîmê Teter

Ev çi şi'r û xezel in medh û senayê xwe dikî
Di civatan weh dibêjî me bi te'n û bi xeber

Ev çi teqlîd û şetat in çi bitat in tu dikî
Serî vê ra dihejînî bi du sed ah û keser

Tu dizanî Finika te ne mekanê xezelan e
Çi buha têne metaẅê te eya bê ser û ber

Dest û payan ji berê zêde bikî dê te bikim
Mislê Hemmadê Ereb her wekî Şêx anî bi ser

Ehmed im sînesîper pêşberî tîra felekê
De'wedarê te me îro tu ji dehlê were der

110
Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Wellah ji her du 'aleman min husnê canan e xerez
Lew min ji husna dilberan her sunẅê rehman e xerez

Ew kafirên camesiyah hatin bi hev ra sef bi sef
Zanim ku her tên ew medam wan exzê îman e xerez

Îro dilê min dilberan avête ser sed peykeran
Anîn meya gulgûn û saf dan min ku buryan e xerez

109

Ey Melâ herkes bilir Onbeş'tir senin adın
Söylemediğin şiirle kendini kant şeker yaparsın

Görmedik senin gibisini Acem'de Tatar ilinde
El değmemiş ham inciler dizersin

Bu ne şiir ne gazeldir kendini yüceltir översin
Hangi meclise gitsen bize söver ta'n edersin

Bu ne taklit, ne alay, ne densizliktir ettiğin
İki yüz âh ve elemle baş sallar çemkirirsin

Bilirsin senin Finik'in gazel mekânı değil
Bakır cinsindendir altın değil cevherin

Rezil olursun Hammâd-ı Arab'ın olduğu gibi
Meğer ki duyayım bir daha şiirime elini uzatırsın

Ahmed'im, sînem siperdir feleğin oklarına
Çık gel meydana ne diye saklanırsın

110

Her iki âlemde billâh dilberin güzelliğidir maksadım
Dilberin güzelliğinden Rahmânın sanatıdır maksadım

Siyah giysiler içinde o kâfirler birlikte geldiler saf saf
Bilirim îmânı almaktır her seferinde maksatları

Bugün dilberler gönlümü önüne attı yüz heykelin
Gül rengi saf şarapla gönlümü büryân etmektir maksatları

B'şahî bi hevra hemnuşîn reng û rûyê hev me nedîn
Her yek te'amek bû evîn lewra ku pur xwan e xerez

'Eql û dilê min bir ewan şahan bi remz û 'işweyan
Wan 'eql û dil vêkra divên lew exz û i'ta ne xerez

Min go gelo ey dilruba fitna reqîb feyde heye
Go sond bi husna min ku ne lê fi'lê şeytan e xerez

Ew sunbulên bû 'enberî reyhan binefş û er'erî
Lew tên bi dêmê da bi lez wan seyr li nîşan e xerez

Xalên mudewwer filfilîn mawer ji biskan lê werîn
Zulfên perîşan têne mest bêhna biha wan e xerez

Dil girt bi dama sunbulan berda û dîsa hebsî kir
Mîr e ew ku her daîma girtin û berdan e xerez

Wan 'işweyan dil herişand sertîr ji xwînê neqişand
Lew ez dibêm canê Melê îro te qurbana xerez

111

Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Ellah sehergaha ezel yelmûmê 'eşqê şu'le da
Nûra cemala lem yezel zatê tecellaya xwe da

Zatê tecella bû li zat bê îsm û asar û sifat
Sirra hurûfên 'aliyat xef bû di sitr û perde da

Zatê muqeddes bû wucûd cûşiş nedabû behrê cûd
Wesf û îzafat û quyûd yek ji tecellayê neda

Husn û cemalê xwest evîn vêkra di yek zatî civîn
Nûra qedîm bû 'eşq û vîn wan lêki naz û 'işwe da

Neşe cümbüş içinde içiyorduk birlikte yüzlerini görmedik
Her biri ayrı bir tat aşktan, aşka çeşni katmaktır maksatları

Aklımı başımdan aldı gönlümü çeldi o şâhlar remiz ve işvelerle
Aklımı ve gönlümü birlikte ister onlar alıp vermektir maksatları

Dedim ey gönül çelen, rakibin fitnesinden fayda var mı
Yok dedi güzelliğim üstüne yeminle, fitnedir şeytanın maksadı

O amber, reyhan, menekşe ve ardıç kokulu sümbüller
Yüzüne dökülmekte hızla, benleri seyretmektir maksatları

Fülfül gibi değirmi benlerin üstüne zülüflerinden gül suyu serp
Perîşân zülüfler mest gelir, paha biçilmez kokudur maksatları

Gönlü sümbüllerin tuzağıyla alıp bıraktı sonra yakaladı tekrar
Mîrdir o çünkü her dâim yakalayıp bırakmaktır onun maksadı

O işveler gönlü parçaladı ok uçları kanla nakışladı
Bundan derim ki Melâ'nın canını almaktır sevgilinin maksadı

111

Aşk mumuna ışık verdi Allah ezel sabahında
Sonsuz güzellik nûrunu gösterdi kendi zâtında

İsimsiz esersiz ve sıfatsız görününce zâtının nûru
Gizlendi yüce âlemlerin sırrı perde ardında

Cömertlik denizi coşup taşmadan mukaddes varlık vardı
Ne rûhânî ne cismânî hiçbir varlık yoktu henüz ortada

Güzellik bir olmayı isteyince aşkta birleştiler bir zâtta
Ve başladılar işve yapmaya ilk nûr dönüşünce aşka

‘Eşqa ji nûra layezal husn û cemala bê mîsal
Îsandi yelmûm û şemal dîsa xwe lê perwane da

Husn û mehebbet her hebû heq ‘aşiqê zatê xwe bû
Muhtacê husnek dî nebû neql û rîwayet pê we da

Burhanê ‘eql ew kir qiyas ism û kemalatên di xas
Ewwel elîfê pê binas vê nûrê ew pertew veda

Ew nûr e dayî şewq û tav ‘alem xuya bû ma di nav
Berqên xwe avêtin belav reng rengî berq û lemẽ da

Subhan ji remza xaliqî nûra sipêde sadiqî
Tavête qelbê ‘aşiqî lerzîn û ta û cezbe da

Me’nayê ‘eşqê bêm çi ye lew min bi çeşmê dil diye
‘Eksa cemalek safî ye lami’ di mir’ata me da

Husn û mehebbet zatek in me’şûq û aşiq latek in
Lê sûret û mir’atek in her yek di me’nayê xwe da

Ger dilber û wer ‘aşiq in ‘arif di vê da sadiq in
Ayîneyê nûra heq in cîh cîh di wan da cilwe da

‘Aşiq ew e dilber ew e zahir ew e mezher ew e
Rûh û beden gewher ew e her şahidek durdane da

Her şahidek da dêm ji dur rûhek di bexş ba remz û sur
Xettê xubarî nuqte pur katib ji bala nusxe da

Herfên kişandî katibî nûra di rûh û qalibî
Yek yek bi ismê wahibî î’rab û cezm û nuqte da

Nûr in ji ser hetta qedem neqqaşê sermeşqê qidem
Pê zeyyinand lewhê ‘edem her yek bi yek dî çeşne da

Ev şikl û sûret sewwirîn esl in li bala zeyyinîn
Nisbet bi wan em saye în tertîbê xellaqî we da

İlâhî nûrdan gelen aşk, yaktı o eşsiz güzellik mumunu
Yanmak için pervâne olundu o mumun etrafında

Güzellik ve sevgi ezelden vardı Rabb kendine âşıktı
Rivâyetler böyle ulaştı yoktu güzelliğe ihtiyacı başka

Aklı mantığı kıyas yaptı isminden kemâlinden
Nûruyla ışıdı her şey, elif'i tanı önce sen onunla

O nûrla aydınlandı her yer o nûrla göründü âlem
Şimşeklerle rengârenk ışıltılar saçtı dört bir yana

Şafağın nûrundan gönlüne doğunca Hakk'ın remzi
Cezbeye girdi âşık, titredi sıtmaya tutulmuşçasına

Gönül gözüyle gördüm diyeyim aşkın gerçek mânâsı
Parlayan saf güzelliğin yansısı rûhun aynasında

Güzellikle sevgi aynı zât, âşıkla mâşuk aynı lât
Ayna ve sûret bir, her biri kendi mânâsında

İster dilber ister âşık, ârif olan sâdık bunda
Hakk'ın nûruna bir aynadır yer yer görünür onda

Âşık odur, mâşuk o, zâhir odur, mazhar o
Rûhtur o bedendir, cevherdir inci yanaklılara

İnci gibi bir yüz verdi her güzele, alımlı bir rûh her bedene
Nokta dolu bu nüshâyı yücelerde yazmış kâtip, gubâri hatla

Kâtip yazmış harflerini, nûrla doldurmuş rûhunu, kalıbını
Tek tek koymuş noktasını, cezmini i'râbını bağışlayan adıyla

Nûrlu harflerle süsledi baştan ayağa ezel levhâsının nakkaşı
Adem levhâsını hep bir uyum içinde süsledi onlarla

Bu şekil ve sûretler numûnedir asıllar yücededir
Hakk'ın tertibinde biz gölgeyiz onlara kıyasla

‘Alem bi ‘alem ew neseq bû ayîne esmayê heq
Nûra tecellaya teteq ‘eks û xeyalek sade da

Her hey’eta lê rûh û cism gelkê ku lê danî tilism
Her yek ji yek ra bûne ism lew herfî herf endaze da

Em têk hewiyyat in yeqîn ism in ji mesder muşteq in
Mewhûm û laşey mutleq in ‘eks in di nêv ayîne da

Pertew ji ‘eynî nûrekî tên tên tecella Tûrekî
Ew ser didit yek fûrekî lew çendî leb leb qetre da

Ew şahidên bêrî ji ‘eyb her cilwe lê dayî di xeyb
Vê ‘alemê ew tîne ceyb dîsa li ha ew cilwe da

Reng rengê husnê sûretan neqş û nîgarên destxetan
Bala û bejn û qametan şîrînleban pur xende da

Şîrînlebên qedneyşeker sîmînberên nazikbeşer
Zulfan sitar bû roj di ber biskan li miskê te’ne da

Guldesteyên nûrînqedem destan ji enguştan qelem
Ew laleyê baxê Îrem mawer li belgan jale da

Hin esmer in hin dêmzerî mehpeyker in surmuşterî
Wildan û hûr û ew perî hatin libasê came da

Çendî bi xeml û rewneq in tezyîn ji husna mutleq in
Têk cilweyê nûra heq in ‘eşqa ezel pê şîwe da

Husna munezzeh bê nîşan wê lê nivîsî zerkeşan
Xal û xetên ‘enberfeşan her kes bi wan dil yexme da

Darûyê husna dilberan b’xeml û lîbas û zîweran
Bête şuhûda beseran bînahiya d’her dîde da

Binmête husnê rengî reng nay û def û qanûn û çeng
Ew ‘eşq e van tînit bi deng lew wan bi husnê nexme da

Bu tarz ile âlem ayna oldu Yaradan'ın adlarına
Varlıkta beliren yansı, bir gölge bir hayâl aslında

Can ve rûh verdi tılsım yüklü her heyete
İsim oldu her biri diğerine, noktası noktasına

Gerçekte bir, özde bir'iz, bir mastardan türemişiz
Mutlak mevhûmlar ve şeyleriz, akisleriz aynada

Işığımız bir nûrdan tecellîmiz bir Tûr'dan
Fokurdayıp taşar kabarcıklar katre katre sonunda

Kusurlardan arınmış güzeller, o nûrdur görünen gâipten
O nûrdur bu âlemde, tecellî eden hep gönülde

El yazması nakışlar nigârlar güzel sûretlerde rengârenk
Selvi boylu güzeller, hoş gülüşler nâzik dudaklarında

Bal dudaklı, selvi boylu, gümüş göğüslü dilberler
Güneşe gölge olmuş zülüfler ve kâküller misk kokmada

Parmakları kalem gibi ayakları ışıktan gül destesidir
O İrem lâlelerinin gül suyundan çiğ düşmüş yapraklarına

Kimi esmer kimi altın yanaklı, Müşterî yıldızı o ay yüzlüler
Göz alıcı hûriler, vildânlar ve periler hoş esvaplar altında

Mutlak güzelliktendir bu süs, bu câzibe bu hüsün
Hakk nûrunun cilvesi, gör ezeli aşk nasıl aksetti onda

Altın nakışlarla süslemiş o nişansız saf güzelliği
Yağmalar gönülleri amber saçan benler ve hatlarla

Bunca süsler, giysiler, mücevherler içinde güzeller
Şöyle bir görünse o an kamaşır bütün gözler nûrla

Ney, tef, kanun ve çeng aşkla doğan güzellikten esinlenirler
Dile gelirler hep birlikte, türlü güzellikler çıksın diye ortaya

Sirra kelamê eqdesî dem dem di libsê enfesî
Têtin tenezzul bêhisî ne b'guftûgoyê qisse da

Weh d'vên ku 'uşşaqin hebin dildar û muştaqin hebin
Wê şemsê afaqin hebin da kifş bibit d'sipêde da

Da kifş bibin kewkeb di çerx rabin hezar Me'rûf ji Kerx
Şiblî û Se'di'w alî Ferx 'eşqê di wan keşfa xwe da

Da husn û hub din mezheran kifş kin li her erd û deran
'Aşiq bixûnin defteran dilber mehebbet name da

Husn û cemal û 'eşqe ye aram di perdê da neye
Mehbûbê lew hetta heye nabit di perde'w xelwe da

Mehbûb û xûb û dilberan bigrî li wan heftê deran
Dê xwe j'şibak û penceran zahir bikin d'her erde da

Ew laleyên j'gul tazeter fesla buharê bête ser
Cih cih bi hev ra têne der xweş xweş di 'erdê xare da

Remzek xerîb û fatirî peyda bibit nîv xatirî
Qewwet te nînin ragirî xef ke di nêv qelbê xwe da

Mefhum ku bû me'lûm di dil zîwer bidî tê sed 'emil
Bînit libasik pur xemil hindî ku se'y û cehde da

Lefz û 'îbaret came ye mehbûbê me'na bi xwe ye
Lê xemlê husnek zêde ye lewra bi husnê zibe da

Min ev mîsal lew bo te best zoran bi zulfan dil vebest
Herçî te dî sûretperest durrê yetîm bêfeyde da

Pîs û xirab û zişt û 'ar ma ew bi xemlê têne kar
Ê d'qeydî lebsê nedye yar hubbê bi xwe davê neda

Çarê hilîn yarê bibîn ne d'perdeya tarî bibîn
Sed carî er karî bibîn gul wê di nîva buxçe da

Zaman zaman bürünüp alımlı giysilere kutsal sözün sırrından
Konuşurlar sessizce inerek, ortalığı vermeden gürültü patırtıya

Sevgililer olsun ister, âşıklar, müştaklar ister o güneş
Sabah engin ufuklar ister, görünsün keşfedilsin maksadıyla

Tâ ki görünsün diye gökte yıldızlar, çıksın diye Mârûf-i Kerhler
Şıblîler, Sâdîler, Ferrûhîler binlerce, aşk gösterdi kendini onlarda

Aşk ve güzellik her an her yerde görünsün diye mazharlara
Âşıklar güzellik defterini okusun diye muhabbet kitabında

Aşk ve güzellik oldukça dinginlik olmaz perdede
Güzellik gizlenemez perdede sevgili varoldukça

Yetmiş kilit vursan da kapısına güzellerin dilberlerin
Çıkıp görünürler yine de pencereden dört bir tarafta

Bahar gelince üstüne o gülden nârin taze lâleler
Birlikte boy verirler yer yer dikenli topraklarda

Hakk'tan, sırlı bir işaret peydâ olunca gönülde
Gücü yetmez kimsenin onu kalbinde saklamaya

Mefhûm mâlûm olunca yüz şekle bürünür gönülde
Âşık kendinden geçer onu süslü giysiler içinde bulunca

Söz ve ibâre giysidir, sevgili mânânın kendisidir
Emsalsiz bir güzelliktir, süsü bir haylicedir zirâ

Senden ötürü verdiğim misâl, gönlü zülfe bağlanmış çoğunun
Gördün işte bizzat, sûretperest için paha biçilmez inci boşuna

Gerçek aşkı tanımaz sevgiliyi örten giysiye bağlananlar
Süsün ne faydası var, kötü ve çirkin ve kusurlu olana

Perdeyi kaldır yâri gör karanlık perde olmasın arada
Mümkünse yüz kez gör o saklı gülü bahçenin ortasında

Ew bû murada kirdigar lew kir îrade'w ixtîyar
Vê buxçeyê her lê buhar gulgeş di baxê xunçe da

Bayê evînê ku livî ew qişt û zulfê ser çevî
Her dem hezar dil dakevî xal lew di damê dane da

Behra wucûdê coşî hat nûrek tenezzul bû ji zat
Hatin te'eyyûn têk sifat eşya zuhûr 'ilmîyye da

Eşya di 'ilmê bûn zuhûr îsman ji feyza îsmê nûr
Teqwîmê bestin bê qusûr hukmê sifatê seb'e da

Vê 'alemê teqwîmê best her îsmekî fi'la xwe xwest
Hukm û teserruf da bi dest her wî di mulk û qebze da

E'raz û 'eyn û cewheran wahid ji esl û mesderan
Te'sîrê bexşî mezheran sed rengî herf û sîxê da

Feyza hurûfên 'aliyat behsa sutûrên safilat
Ayat û wesfên muhkemat tertîbî 'uşr û sûre da

Katib nivîsîn ew hurûf her talibê pê bû wuqûf
Hatin ji dil sed ah û of serxet li lewhê sade da

Ew destxetên katib semed wahid li ser lewha ehed
Neqşek reşandî bê 'eded ce'da cemalê şane da

Esma tekamul rast kirin bala fewa'il rast kirin
Cih cih qewabil rast kirin jê 'illetek sûrîyye da

Esma muqabil bûne zewc lê cumle jê bûn fewcê fewc
Behra wucûdê hate mewc mewcan di behrê lucce da

Cûşiş ku da deryayê cûd d'ayîneya ismê wedûd
Carek tecella bû wucûd fûrek ji nûrê jê veda

Fûrek ji nûrê wî vekir genca zuhûrê pê vekir
Kenza xwe qufl û mifte kir hêj wê di qufl û mifte da

Böyle takdir etmiş Hakk, irâde böyle tecellî etmiş
Her bahar gül açar bu bahçede goncalar arasında

Aşk rüzgârı esince zülüfler ve kâküller halka olmuş
Benler fak kurmuş, düşsün diye bin gönül her an tuzağına

Varlık denizi coşunca bir nûr indi zâtından
Belirdi tüm sıfatlar her şey göründü aynasından

Şeyler ilminde göründü, isminin nûrunda feyz buldu isimler
Yedi sıfatın hükmünce her şey kusursuzca girdi nizâma

Âlem bir düzen içre her isim fiilini istedi
Tasarrufu eline verdi, hüküm kaldı kendi zâtında

Gizli ve görünen cevherlerin mastarı bir, aslı birdir
Yüz renk vermiş Allah, yüz harf, şekil ve tesir onlara

Yüce katın harflerinin feyzi aşağı katın satırlarının bahsi
Âyetlerle berkitilmiş, sûrelerle tertip edilmiş, aşırlarla

Kâtip yazdı o harfleri isteyen herkes vâkıf oldu ona
Yüz âh ve of geldi gönülden, hatlar çekilince sâde levhâya

Vâhîd, o ilâhî kudret, el yazısıyla yazdı ehâd levhâsına
Sayısız nakışlar serperek bezedi güzelliği, koydu nizâma

Türlü sûretler vererek heyetler tertip etti yer yer
Tamama erdi isimler, fiiller kavuştu mânâsına

İsimler çift oldu karşılıklı, küme küme vücûd buldu ondan
Varlık denizi kabardı, çalkandı engin deniz büyük dalgalarla

Cömertlik denizi coşunca iyilik bahşedenin aynasında
Varlık tecellî etti, bir nûr yayıldı ondan her tarafa

Nûrundan bir huzme, açıp görünür kıldı saklı hazinesini
Kapatıp kilitledi sonra, hazinesi o zamandan beri kilitli hâlâ

Husnek munezzeh sewwirand nûra hebîb jê afirand
'Alem di kunhê heyyirand Ruhulqudûs can nefxe da

Erş û cîhat lê bû heyat ew şahidê qudsîsifat
J'bona yeqîna nûrê zat sîwan û şewq û hale da

Husna ji 'eşqê sewwirî xaret kirin hûr û perî
Herçî di kun hê fekkirî ew ma di 'icz û hîre da

Ew sûretê mir'atê husn jê bû zuhûr ayatê husn
Lê bû tecella zatê husn vê husnê ew serçeşme da

Serçeşmeya husnê ew e xurşîd û 'alem pertew e
Ger bedr e wer mahê new e wer Muşterî yan Zuhre da

Wîldan û hûr û ger perê şîrîn û mehbûbên berê
Hemyan ji husna xawerê nûrê di wan yek zerre da

Nûrê ji nûra Ahmedî sirra sifatên sermedî
D'ayîneya zatê xwe dî keşfa kemalatê xwe da

Ew bû qelem ew bû 'eqil lew pê hedîsê da neqil
Deryayê 'ilm ew bû şuxul tefsîlî 'ilmê cumle da

Ew bû di cumle rabite mîzan û ism û basit e
Feyza heq ew bû wasite çeşmê wucûdê surme da

Yek bû elîf yek nuqte kir çend şiklê di lê zêde kir
Her dem peyapey sifre kir bala bi bala rutbe da

Wahid ji nûra wê durê peymane ew cama surê
Mey rêhti anî ber firê hem cam û hem peymane da

Xeyb û mîsal in her du silk peyweste anîn mîmê mulk
Ew katibê elmasê gilk j'wê xameyê ev reşhe da

Nûra tecella hate 'erş esma hemî lê bûne neqş
Şewqa di wan çû ta bi ferş îsman bi zatê secde da

Saf bir güzellik tasvir etti sevgilinin güzelliğini yarattı ondan
Rûhülkudüs can üfledi varlıklara, âlem hayran kaldı buna

Yer ve gök hayat buldu o kutsal sıfatlı sevgilinin zâtından
Emin olsun diye nûrundan, bezedi onu hâleler ve ışıklarla

Aşktan doğan güzellik hûrîlere perilere sûret oldu
Hayrette kaldı akıl erdirmek isteyenler bu işin aslına

Güzellik aynasındaki sûretlerden doğdu güzellik âyetleri
Ondan kaynaklandı güzellik, mutlak güzellik tecellî etti onda

Güzellik kaynağıdır o, güneştir âlemi aydınlatan
Dolunaydır hem yeni ay, Müşterî'dir, Zühre ya da

Vildânlar ve hûrîler tatlı perilerle sevgililer
Cümle bir zerredir güzellik güneşin nuruyla

Ahmedî nûrdan doğan nûr ebedî sıfatların sırrıdır
Kemâlinin zuhûrudur akseden zâtının aynasında

Kalem odur akıl o, hadîslerle böyle nakledildi bize
İlmi şerh eden o, ilim denizinde bize tek cümleyle

Eşya arasında o bağ kurdu, hepsine miktar ve isim koydu
Varlığın gözüne sürme çekti, vâsıta oldu Hakk'ın feyzine

Elif birdi bir noktayla ondan yeni harfler türetti
Sıfırlar ekleyip yüksek rütbeler verdi ardı ardına

Bir olan o incinin nûrundan gönül çelici piyâleye
Mey doldurdu ağzına dek câma ve peymâneye

Gayb ve misâl, bu iki kadeh getirdi onları mülk mîm'ine
O elmas kalemli kâtip o kalemden verdi bu katreyi bize

Tecellî edip arşa indi nûr, nakış oldu ona bütün isimler
Bundaki şavk kapladı her yanı, isimler secde etti zâtına

Katib qelem dîsa gerand îsmek ji îsman sewwirand
Kursî ji nûrê afirand cennatê xuld û sidre da

Serçeşmeya nûra sexî behra cemed dabû rexî
Feyzê ji ber da berzexî dagirt û geh geh fûre da

Ew berzexa reng ayîne hingî ku eşya dayîne
Wan tê şemal îsayîne jê sûretek ʻeksiyye da

Wesf û kemalatên subûh herfên kitaba ʻeql û rûh
Îsmek divê lê bin wudûh lew lewh û gilk û xame da

Ew nusxeya alî isim lewhek divê jê ra cisim
Da herfî lê bin murtesim herfan şikil nûriyye da

Nuqtê ku meʼnayek divê terkîbê îmlayek divê
Sûret heyûlayek divê rûhan di nefsê cusse da

Ma têne dîtin husn û sur bê bejn û balayên ji dur
Katib ji van herfên di pur nûnek xiyalî besme da

Durdaneyên xawermîsal ayîneyên tê da şemal
Nûrek munezzeh ew cemal mey kir di nîva şîşe da

Rûhaniyên qudsîmîsal dê bên libasê xett û xal
Saqî meya gulgûn û al tînit di fincana me da

Mey ku di camê bête noş bê deng û sewt her têtе goş
Jê têtе dil her dem suroş lew ev şerab alûde da

Ev reng tecella kir subûh saqî ji şehkasa futûh
Mey rêhte cama ʻeql û rûh roj bû di qewsê qubbe da

Roj bû di nîva neynikê katib ji herfê ʻeynikê
Nîvgoşeya qewseynikê tuxra bi îsmek taze da

Tey kir di nêv tuxrayê îsm teksîrî kir herfên tilism
Husna muqeddes bû du qism hukmê tecellayê we da

Kâtip yeniden gezdirdi kalemi isimlerden bir isim tasvir etti
Kürsüyü nûrdan yarattı, cenneti ve nihâyetsiz olanı onunla

O kurdu hayat çeşmesini donmuş denizin kıyısına
Ondan feyz alıp doldu berzah, yer yer taştı onunla

Ayna gibi o kadar çok şey almış ki içine berzah
Bir mum gibi aydınlandı, çok'tan bir sûret aksetti ona

Vasıfları kemâlleri akıl ve rûh kitabının harfleri
Levhâyı ve kalemi oldurdu bilinsin diye bir adla

Her isim nûrlu harflerle bir şekil alsın diye
Cisim verecek levhâ gerek o kutsal isimli nüshâya

Her nokta bir anlam ister her terkip bir imlâ ister
Rûh bir cisme bürünmek ister, sûretse bir heyûlâ

Güzellik görünür mü bir selvi boy ve hoş endâm olmadan
Kâtip bir nûn resmetti hayâlî, nice harfler arasında

Güneş gibi inci taneleri, içinde mum ışıldayan aynalar
Berrak bir nûr olan meyden doldurmuş o güzellik bardağa

Melek sıfatlı rûhânîler bürünmüş işli nakışlı giysilere
Gül renkli al şarap sunar sâkî fincan içinde biz kullarına

Kulağa bir ses gelmese de mey içerken fincandan
Bir ses duyulur gönülden, şarabın bulanıklığı bundan

Sâkî mey döktü fütûhatın sultânî kâsesinden akıl ve rûh kadehine
Böyle tecellî etti Sübbûh, güneşle aydınlandı her şey gökkubbe altında

Aynanın ortasında bir güneş, kâtip ayn harfinden yazmış
Bir tuğra misâli taze ismini, kakmış kaşlarının kenarına

Tuğranın içine gizledi ismi tılsımlı harfleri çoğalttı
Böyle tecellî etti hüküm ilâhî güzellik ayrıldı iki kısma

Yek ‘eql û rûhê e’zem e misbah û nûra ‘alem e
Hewwa û neqşê Adem e bê muddet û bê madde da

Ê dî ku nefsa kullî ye husnek muqeddes alî ye
Ew ji bi rûh ra eslî ye wan her du hev ra saye da

Ayîneyê zatê yek in lew dilber û latê yek in
Vêk ra di mîr’atê yek in hem taze taze ‘işwe da

Ew tên bi cem’ fer’ û esil maîl dibin vêk ra b’wesil
Nabin ji yek ferq û fesil hukmê wîsalê pê we da

Vêk ra ku bûne wesl û cem’ barîn ji mabeynê du lem’
Îsa ji erwahan du şem’ şem’a nufûsan şû’le da

Îsa ji erwahan qebes pur şu’le tên nûrîn qefes
Nefsan bi ‘eşqê da nefes qelban bi hubbê lehce da

Ew latê husn û ‘eynî nûr sûret bi sûret tên zuhûr
Ins û perî wildan û hûr cî cî di wan da cilwe da

Her yek ji feyza îsmekî tên sûreta tilismekî
Lew me’neya her cismekî pertew ji nûrê lê veda

Dê sirrê tewlîdê bibêm ne b’wehm û teqlîdê bibêm
Me’na ji tewhîdê bibêm dil vê edayê şehde da

Me’şûq û aşiq her du lat meczûbî dê yek bin sifat
Hîna ku bû yek îltifat be’zek sifatan hisse da

Hay û hoya subbûhîyan reqs û semaya qudsîyan
Teşbîhê coqa sofîyan feryad û zikr û lerze da

Westane şaxis sef sef in batin di ‘eynê da xef in
Teşbîhê berqa xatif in lami’ di çerxê tis’e da

Bi saz û cama badeyê yar tête nîva helqeyê
Medhûş û mestê wê meyê şaş û kulah aşufte da

Büyük rûh ve akıldır biri, âlemin nûru ve kandilidir
Âdem ile Havva'nın nakşıdır zamansız ve maddesizdir

Yüce ve mukaddes güzelliktir küllî nefs olan diğeri
O da rûhla birdir, gölge verir bu ikisi birbirine

Zâtın aynası birdir put ve sevgili bundan birdir
İkisi birdir, aynada birlikte belirirler taze işvelerle

Bir araya gelir asıl ve eş, birlikte vuslata meylederler
Ayrılmaz biri diğerinden, vuslat böyle hükmeder zîrâ

Bir araya gelip kavuşunca aralarından bir ışık fışkırdı
İki mum aydınlandı rûhlardan, canlar ışıldadı bu mumla

Rûhlardan aydınlandı her yer nûrla doldu ten kafesler
Nefisler aşkla nefes aldı, gönüller dile geldi aşkla

O nûr kaynağı güzellik putu farklı sûretlerde görünür
İnsan ve peri, vildân ve hûrî, yer yer cilvelenir hüsnünde

Her biri ayrı bir ismin feyzinden bir tılsımla bürünür sûrete
Her bir cismin mânâsı ondan yayılan nûrla aydınlanır böylece

Çoğalmanın sırrını diyeyim esin ve öykünmeyle
Bir'in mânâsını diyeyim gönül şâhit olsun sözüme

Âşık ve mâşuk iki lât, cezbeye gelir bir olur sıfatlar
İltifât eder kimi diğerine kimi bir olur diğerinde

Subbûhîlerin tantanası kuddûsîlerin semâsı ve raksı
Sûfîlerin halkası gibi feryâd, zikir ve titreyiş içinde

Saf saf durmuşlar kıyâmda kendinde gizlidirler batında
Bir şimşek gibi parıldar birden göğün dokuzuncu katında

Yâr elinde mey kadehi, gelir sazlarla ortasına halkanın
O meyin sarhoşu, şaşkın, atar külâhı başından yere

Remza di cama şerbetê xef têtе nîva suhbetê
Herçî ku fincanê de tê wî can bi nezr û sidqe da

Şem'a wîsalê her geş e şewqa şemalê ateş e
Xemra peyalê bê xeş e saqî 'eceb rengbade da

Saqî 'ecebreng bade rêt 'aşiq ji me'şûq ev divêt
Fincan bi fincan da û mêt kama dilê bêçare da

Eşya li pey hev wellidîn yek yek ji weslê beddidîn
Hem mesder in hem mewrid in vê qulzumê ev reşhe da

Ew reşhe da wê qulzumê mey hate tasa 'alemê
Cama cîhan bin da Cemê b'Eskenderî ayîne da

'Eksa ji husna meyfiroş avête fincanên bi poş
Nageh di caman hate coş fûrî di nîva kûze da

Saqî ji dengê bulbul e avête çerxê xulxule
Rûhan li dorê silsil e govend û reqs û helqe da

Mehbûb xwe nîşan da sefê carek di cama qerqefê
Hatî bi awazê defê tembûr û çengê nexme da

'Eynê tebi'et cismê kul bişkift di wî baxî du gul
'Eşqê gerandî camê mul husnê di wan da pence da

Berzex bi berzex bûne rast nîn in di nêv da kêm û kast
Menzil bi menzil hilguhast hetta ku dur çû huqqe da

Avête durdana xwe dur îsand ji misbaha xwe sur
Dolabê necmê nehs û kur mihra sitêra se'de da

Çewkanê bayê lamekan fulka felek qaîm sukan
Teşbîhê goy da ber şekan her bê sukûn û sukne da

Ew kamilê bê 'eyb û neqs çerxên bi her yek new' û şexs
Wî yek bi yek anîne reqs tê seb'eyê seyyare da

Şerbet kadehindeki remizler gizlice gelir sohbete
O fincandan içen her kimse canını verir sadaka diye

Vuslat ateşi harlıdır mum ateşle beslenir biteviye
Kadehteki mey saftır acayip bir bâde sundu sâkî bize

Acayip bir bâde sundu sâkî, âşık mâşuktan bunu dilerdi
Fincan fincan sundu ve çâresiz uydu gönlünün isteğine

Birbiri ardı sıra çoğaldı şeyler, bir bir koptular bir'den
Hem mastardır hem mevrud, denizdendir bu katre

Bu deniz katre sununca mey geldi âlem tasına
Cem'e cihânı gören câmı verdi, aynayı İskender'e

Mey satanın hüsnünün akisleri vurdu mey kadehine
Coştu kadehlerde ansızın kabarıp taştı testide

Testide kabaran şarabın sesindendir göklerde kopan gürültü
Rûhlar etrafına dizilip halka oldu, semâya durdu hep birlikte

Sevgili safta gösterdi kendini bir kez de mey kadehinde
Hoş bir sadâyla geldi tef, tambur ve çeng nağmeleriyle

Aynıyla tabiattır cism-i küll iki gül açan o bahçede
Güzellik bunda gösterdi kendini, mey kadehi aşk elinde

Berzah berzah düzelmiş eksiklik noksanlık yok aralarında
Menzil menzil yol açtılar inci girinceye dek hokkaya

İnci, tanesini attı aydınlattı güzelliği kendi kandiliyle
Uğursuz yıldız dolabı baht oldu yıdızların sevgisine

Lâmekân rüzgârının çevgânı feleğin sâkin duran gemisini
Goy misâli darbelere hedef kıldı bozdu sükûnu ve dinginliği

O ayıpsız ve noksansız kâmil bizzât her bir göğü
Her birini yedi gezegenin, birer birer getirdi raksa

Her neh bi vê cehd û lezê çerx in li dora merkezê
Behra du ʻalem lê kezê tê ev hebab sergeşte da

Behra du ʻalem lê zebed mewc û hebab in hin cemed
Peyweste têtin cezr û med seywan li sehrayê veda

Ew xêveta kewkebmîsal geh bedr e têtin geh hilal
Sê deh duwazde mah û sal çerx in di seyra tiʼe da

Min dil ji fehmê qasir e jʼwî sûretê çar bagir e
Pê kir temam ew daîre neqşek ji wê terwende da

Yek yek jê jî teqwîma qedîm lê bû neseq hukmê hekîm
Avête wê lewhê reqîm têk ʻalemê pê şûʼle da

Hingî ku xett û nuqte ne ewdaʼ û eşkal tê hene
Her yek bi miqdarê xwe ne esla tesewwur rê neda

Miqdar û şiklê hendesî kêm zêde yek pê nahesî
Teswîr dikir Îqlîdesî hetta bi sethê sufle da

Mersef di nav van meşʼelan qetʼa mesafa merhelan
Sirra birûc û menzilan resma silûkê cadde da

Ew yek bi yek xalî nihin bê hikmetek alî nihin
Ger van surek halî nihin ew reqs çira mestane da

Mestane govendê dikin reqsê li dor findê dikin
Qesta şekerxendê dikin leʼlan ji gewher xende da

Tên bayê çerx û lewleban tedwîr û seyra kewkeban
Şeʼşeʼniya roz û şeban dolabî her tê jê seda

Sûret bi sûret lê kişand lewhê heyûla neqqişand
Zêrav ji nûrê lê reşand teqwîm û şikl û xane da

Katib di çerxa cedwelê xweş neqşek avête welê
Kir haşiya heft heykelê nêv kulliyata xemse da

Her dokuzu bu hızla dönmede merkezin etrafında
İki âlemin köpüklendiği bu denizde bu bir kabarcık daha

İki âlemin köpüklendiği deniz kâh buz kâh kabarcık kâh dalga
Üst üste gelir medcezîrler çadır kurarlar sahrâya

Kâh ay konaklar o yıldız gibi çadırda kâh hilâl
Yıl boyu on iki ay böyle seyreder aynı yörüngede

Taze bir nakış işleyerek dâireyi onunla tamamladı
Gönlüm yetersiz kaldı bu sonsuz döngüyü kavramada

Hükmedenin hükmü böyle nakşolunmuş kadîm takvime
O yazdı hüküm levhâsına âlem böylece aydınlandı onunla

O kadar noktalar hatlar nakışlar şekiller var ki onda
Her biri miktârıncadır tasavvur edilemez asla

Matematik şekli ve miktârı az ya da çok fark olunmaz
Öklid tasvir etmiş bu hendeseyi baştan sona

Bir nizam içre yıldızlar bunca konak ve mesafe kateder
Burçlar ve menziller sırlarını gizler bu akışın remzinde

Onlar bir bir boş değiller yüce hikmetlerden boş değiller
Bir cezbe hâli değilse eğer neden böyle raks ederler mestâne

Şeker gülüşlü yâri isterler lâl dudaklar, gülümserler kalpten
Mestâne semâ ederler, raks ederler mum etrafında

Gece gündüz durmadan ses gelir bu dönme dolaptan
Bu döngüyle dönüp durmada yıldızlar feleğin rüzgârında

Çeşit çeşit sûretler çizip nakışladı heyûlâ levhâsını
Takvim ve şekil verdi nûrdan altın suyu serpip üstüne

Hoş bir nakış attı kâtip böylece feleğin cetveline
Nakış attı beş cevher arasında göğün yedi katına

Danîn di pergaran esil bestin muqabil da fesil
Vêkra dewaîr bûn wesil berzex bi berzex xesfe da

Çar unsur in çar teb'et in vêk ra bi mîzan vêk ketin
B'hev ra muxalif sîretin der sûretê şexsiyye da

Hetta bi mîzan çar esil b'hev ra nebin cem' û wesil
Cisman ji hev nabin fesil bazû ji bazû şeq neda

Çar ummehat in sê benat her bê qerar in bê tebat
Pur 'eşq û meyl in îltîfat vê taze deyrê kuhne da

Hin suflewî bazî dikin hin meylê evrazî dikin
Xweş reqsek şehbazî dikin sergeşte ne d'halê xwe da

Her hey'et û her cismekî her ferd û new' û qismekî
Rûh wê di destê îsmekî mayî di qebze'w pence da

Kullab bi destê wahib e yan rakid e yan cazib e
Yan xafid e yan nasib e yan ref'e û yan cezme da

Ew cezme dayî merkezan ê dil ji ber şewq û lezan
Hikmet bi qanûnê bizan ehlê dil ev jê gufte da

Remzên nucûm û hey'etê 'eqlê mucerred naretê
Bê nûr û 'ilmê wehdetê ew ma di şekk û şubhe da

Feyyazê 'ilmê min ledûn pey pey ji behra kan û kun
Geh geh bi ustadê sexûn wî gewherek nasufte da

Feyza 'ulûmê felsefe pur kifş e lê sitr û xef e
Min dî di camek qerqef e fincan bi can min cur'e da

Her neh felek lê kaxik in dûr û diraz wek axik in
Tê dar in ew ji şaxik in vê terhê insan mêwe da

Insan ber e alem durext sultan ji xelwet hate text
Pê zeyyinîn îqbal û bext dewlet ji bala tale da

Bir pergelle çizmiş aslı, mukabilinde faslı bağlamış asıllara
Birlikte dönüp kavuşmuşlar berzah berzah kaybolmuşlar sonra

Dört unsur dört tabiat bir ölçüyle yekvücûd oldular
Birbirine karşıdır özünde, birleşene kadar şahıs ve sûrette

Cisimler fasıllara ayrılmaz sayılar bölünmez birbirinden
Dört temel unsur bir ölçüyle bir araya gelip birleşmezse

Dördü anadır üçü kız hep sabırsız ve kararsızdırlar
İltifâtkârdırlar, aşkları çoktur bu köhne dünyada

Düşkünce oynaşır kimi, kimi yükseklere meyleder
Başıboşturlar, kendi hâllerinde raks ederler şâhâne

Her heyet ve her cisim her fert ve her tür, her kısım
Her biri Hakk'ın bir isminin hükmü ve irâdesinde

Her şey onun irâdesinde, ya çeker kendine ya bırakır
Ya alçaltır ya yüceltir, ya durdurur, cezmeder ya

Lezzet ve şevk için vermiş bu cezmeyi merkeze, ey gönül
Hikmeti kanunla bil gönül ehli bundan bahis açtı bize

Yıldızların kümelerin sırrı kavranamaz tek başına akılla
Vahdet ilminin nûru olmadan akıl hep kalır kuşkuda

Ol diyerek olduranın denizinden gelir Hakk'ın ilminin feyzi
Söz üstâdı işlenmemiş cevheri vermiş yer yer ona

Felsefe ilminin feyzi çok açık görünse de gizlidir örtülerle
Gördüm şarap kadehinde bir yudum aldım o fincandan şevkle

Uzun ve uzak bir menzildir dokuz feleğin her biri
İçindeki ağaçların insandır dallarında meyvesi

Âlem ağaç insan onun meyvesi, halvetten oturmuş sultân tahtına
Onunla süslendi ikbâl ve baht, onunla indi mutluluk yüceden devlete

Sultan ji bala hate xwar lahût bi nasûtê veşar
Peyweste bû nuqta medar dewra ʻurûcê ger we da

Dewran gihandin her teref ʻaşiq gerandin sef bi sef
Mehbûb bi fincana sedef durdaneya seyyale da

Saqî ku da min ew sulaf feyza meya gulgûn û saf
Zaîl kirin şubheʼw xilaf ʻilmek ji bejnê rûqʼe da

ʻIlmek numa dil pê nimûc qelbê di ʻeşqê kit ʻurûc
Dê tey bikit çerx û burûc şehper li dara sidre da

Dolab û çerxê neh felek pêş destê kursî bûn helek
Sergeşte hatin ew gelek dʼwê nuqteya mewhûme da

Ehsen ji vê nezmî letîf çendî subûk hatî xefîf
Mehbûb bi destê xwey şerîf neqdê me muhr û sikke da

Ehsen ji vê wesfî refiʼ eşkal û ewdaʼên bediʼ
Têtin ji nûrê wek reqîʼ bê ʻeyb û neqs û rexne da

Ehsen ji vê wedʼê Mela eşkal û ewsafên hela
Lew dil bi wan bû mubtela cezbeʼw celale dʼsîne da

Sultân yücelerden aşağı indi lâhûtu nâsûtla gizledi
Ana noktası oldu âlemin, başladı insanın yükselişi bu yolla

Sevgili sedef fincandan verdi inci gibi parlak akışkan şarabı
Âşıkları saf saf dolaştırdı, devri ulaştırdı her tarafa

Sâkînin bana sunduğu gül rengi şaraptan aldığım feyz
Giderdi kalpte kuşku ve çelişkiyi, doldurdu yüce katın ilmi ve irfanıyla

Her şeye üstün bir ilim doğdu gönle, gönül aşka ağdı onunla
Felekleri ve burçları içine alıp hızla vardı Sidretü'l-müntehâya

Feleğin dokuz çarkı ve dolabı kürsü önünde halka oldu
Vardı ulaştı hepsi birlikte başıboş, o mevhûm noktaya

Hafîf ve hızlı gelmiş olsa da yok bu nazımdan güzeli
Mühürleyip tasdik etmiş sevgili kendi kutlu eliyle

Ne güzel ne hoş şekillerdir ne hârika vasıflardır bunlar
Ayıpsız, noksansız ve kusursuz hatt-ı rik'a gibi gelirler nûrla

Şu nazma, şu şekle, mevzûn vasıflara Melâ
Cezbe ve celâl var sinede, gönül ona oldu müptelâ

Terkîb û Tercî'ê Bend
Terkîb ve Tercî-i Bendler

Terkîbê Bend

Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun Mustef'ilun

Îro me di weqtê seher ew dilbera sundus di ber
Dîsa di lebsê sor û zer nûrek munezzeh bû beşer
Biskên siyah xalên di qer reşkakulê zulf çûne ser
Eswed bû daîm secde ber min bestî 'eqda niyyetê
Xeflet bi sir da min nezer mîran bi qetlê kir xeder
Tîr dane dil şahê Mecer bê mirwet amanc kir ceger
Feryad û efxan sed keser wesfan neşêm lê ev qeder
Zanim ku roj bû hate der subhan ji şahê qudretê

Subhan ji te şahê celal hostayê pur qudret li bal
Xasma te dayê ev cemal dêmê ji qudret xett û xal
Kifş bû di qewsê da hilal vê ra mi dî bedra kemal
Lê bûn nîqab çewkan û dal wan yek bi mestî daye pal
Lê seyyirî bayê şîmal pêçane ser nûra zelal
Qet kes dîyin ev rengmîsal mutrib were weqte'w mecal
Saze bi nayê ra binal saqî werîn xemra helal
Carek ji ser dêmê vemal zulfên li dora cebhetê

Zulfên mu'enber kakulîn biskên siyah rengsunbulîn
Ta ta bi dav dav fittilîn çîn çîn bi mestî silsilîn
Bayê nesîm têk meyyilîn wê qest e xala filfilîn
Ebleq ji qudret xemmilîn wê buxçeyê gul kemmilîn
Tê 'endelîb û bulbul in roj hate burca sunbulîn
Xeflet me dî lew xeccilîn mehrûm û mehcûr dil kul în
Mecrûhê tîrên qizil în rehmê ke pur sohtî dil în
Vê perdeyê carek hilîn bavê nîqaba zulmetê

Pirsê li mihrdarê xwe ke l'meczûb û haldarê xwe ke
Bes qehr û azarê xwe ke qesta birîndarê xwe ke
Şefqê bi dîdarê xwe ke têk xerqê enwarê xwe ke
Lê emr û ferwarê xwe ke şehîdê nûbarê xwe ke
Gestiyê reşmarê xwe ke le'lê şekerbarê xwe ke
Bi lefz û guftarê xwe ke dermanê kuldarê xwe ke
Lê keşfê esrarê xwe ke mexmûrê xemmarê xwe ke
Heyranê reftarê xwe ke kuştîne tîra muhbetê

Terkîb-i Bend

Seher vakti gördüm bugün o güzeli atlas giysiler içinde
Yine sarı kırmızı giysilerle arı bir nûr konmuş yüzüne
Siyah zülüfler, kapkara benler üstüne dökülmüş kâküller
Benim için Esved'di el bağlayıp niyet ettim secde etmeye
Bir nazar kıldı apansız katletmek için mîrlerin heybetiyle
Macar şâhı ok attı gönlüme hedef kılıp ciğerimi zâlimce
Vasfını anlatamam o kadar, yüz kederle feryâd figân içinde
Bir güneşti biliyorum kudret şâhından doğdu sabah üstüme

Ne kudretli bir ustasın ey azâmetli şâh süphânallah
Sen verdin ona bu güzelliği hatları ve benleri Hakk'tan
Göründü yay burcunda hilâl onunla birlikte dolunay
Dal zülüfler perde olmuş yüzüne çevgân gibi mestâne
Şimal rüzgârı esip saf nûr gibi toplamış zülüfleri yüzüne
Görmüş mü kimse böyle güzellik ey çalgıcı gel şimdi zamanı
Sazla birlikte inlesin ney, sâkî tez getir helâl şarabı
Bir kez kaldır yüzünün üstünden çehreni örten zülüfleri

Amber kokulu kâküller sümbül renkli siyah zülüfler
Düğüm düğüm büklüm büküm kıvrılıp mestâne dizildiler
Nesîm esince birlikte fülfül benlere doğru eğildiler
Kudretten süslenmiş alaca gözler o gülzârı tamam ettiler
Seher kuşu ve bülbüller gelmekte sümbül burcuna vurmuş gün
Birden görünce utandık, gönül bundan yoksun ve üzgün
Perdeyi kaldır üstünden bir kez at o karanlık örtüyü
Kızıl okların mecrûhuyuz merhamet et çok yanmış gönlümüz

Sana âşık bu meczûbu sor, hemhâl ol onunla bir kere
Yeter kahır ve azar ettiğin mecrûhunu gör bir kere
Şefkat et didârını göster bize, nûruna gark et
Emir ve fermânınla Yeng oklarınla şehîd et
Kara yılanına ısırt, şeker yüklü lâl dudaklarına
Sözünle sohbetinle dermân ol biz yaralı olanlara
Esrârını keşfettir mahmur gözlerinin mesti kıl bizi
Yürüyüşüne hayran kıl aşk okuyla öldürdüklerini

Wer ser de carek kuştiyan extermeyên xwe b'yengîyan
Berde bi mil da xemrîyan ba det seher reyhanîyan
Daxên şehîd û sohtîyan danîne lê wan tilîyan
Ku j'mu'cîza xummarîyan rûh bête dîsa ser giyan
Hêj nabirim qet hêvîyan j'wan şefqe û dildarîyan
Billah ji nal û zarîyan derba firaq û bihrîyan
Teşbîhê tutakên çiyan xew nakirin şevtarîyan
Lê hêj dixwazin şukrîyan çendî ku rû dîn qibletê

Çendî dinê bit her hebî 'alem di ber hukmê te bî
Herçî divê te her we bî lebsê te kêmxe'w xare bî
Daîm bi remz û 'işwe bî şubhet gula her xunçe bî
Wê buxçeyê xar tê nebî ageh ji 'uşşaqên xwe bî
Çeşmek li ehwalê me bî der heq me lê bê perde bî
Saxer medam pur bade bî pur şefqe û xweş me'de bî
Bihtir bi rehm û şefqe bî b'şîrê te da perwa nebî
Mexmûrê çehvên şehle bî sohtîne narê firqetê

Derdê xedar bêm firqet e firqet ji can pur zehmet e
'Aşiq mirin her saet e ya sehlî 'aşiq rûh dite
Lê dilber ev reng adet e herçî di bendê da kete
Ewwel didit pê ulfet e zewq û sefa û subhet e
Gavek ku ew vê ra rete înca ji nageh xeflet e
Şîrê cefayê lê dite Ellah çi wê bê mirwet e
Rehmê bi 'aşiq nabite wê qest e can yexma kite
Hetta ku dil qenc jê bite însaf ji mehrûyan netê

Yar qest e can yexma kirit da mu'cizê peyda kirit
Remzek ji reng 'Îsa kirit ya sihrê Bû Sîna kirit
J'ew le'lê şekkerxa kirit dîsa şehîdan rakirit
Van koleyan aza kirit carek xerîban şa kirit
Rastî yedê beyda kirit miskê di cerhan da kirit
Da xweş bikit ihya kirit şefqê ke ya Reb da kirit
Reşkakulan ta ta kirit sed helqe çîn çîn ba kirit
Hemyan li dêm tuxra kirit emrê humayûn ser me tê

Medet, sor bir kez Yeng oklarınla öldürdüğün tutsaklarını
Şarâbî örüklerini sal omzuna seher yeli alsın reyhan kokularını
Aşkla yanan şehitlerinin yaralarına parmaklarını koysun
Mahmur gözlülerin mucizesiyle canlar yeniden rûh bulsun
Ümidimi kesmem hâlâ sevgililerden onların merhametinden
Billâh ağlayıp inlemekten aşk ateşinden ayrılık darbelerinden
Dağ tûtîleri gibi karanlık gecelerde uyku girmez gözümüze
Yine de şükretmekteyiz yüzümüzü kıbleye her döndüğümüzde

Sen oldukça dünyada âlem hükmünün altında olsun
Ne dilersen o olsun giysilerin paha biçilmez ipekten olsun
İşvelerin, remizlerin dâim olsun hep gonca gül gibi ol
Dikenler olmasın bahçende âşıklarından haberdâr ol
Bir gözün üstümüzde olsun ama hakkımızda perdesiz ol
Kadeh şarapla dolsun dâim, kerem eyle, hakkımızda lûtufkâr ol
Daha çok şefkatli ol, merhamet et ki kılıcından korku olmasın
Ayrılık ateşiyle yaktı bizi âh, o mahmur şehlâ bakışların

Yaman dert ayrılıktır derim cândan ayrılık çok çilelidir
Her saat âşık için ölümdür kolay olan âşığın can vermesidir
Âdeti budur dilberlerin aşk tuzağına düşmeyegör bir kere
Muhabbet gösterir önce zevk, sefa ve sohbet içre
Öyle yürür seninle birlikte sonra bir de bakmışsın apansız
Cefâ kılıcını çekmiş, aman Allah nasıl da mürüvvetsiz
Merhamet etmez âşığa canı yağmalamaktır kastı
Ey gönül insaf bekleme ay yüzlülerden takâtin yettiğince

Mûcize göstermektir sevgilinin canı yağmalamaktan kastı
İsâ gibi bir remizle ya Ebu Sîna'nın yaptığı gibi bir sihirle
Şeker saçan lâl dudaklarla diriltmek ister şehitlerini
Köleleri azâd etsin bir kere garipleri mutlu etsin
Doğrusu yed-i beyzâ gibi yaralara misk sürsün
Yâ Rabb delil ol ki şefkat edip yaraları sarsın, sağaltsın
Siyah kâküllerini tel tel etmiş, kıvrım kıvrım yüz halka etmiş
Yanağına tuğra yapmış, üstünde hümâyun fermânı var

‘Aşiq divê dil sade bit xaka rîya yarê xwe bit
Sed dax di dil wek lale bit xûnê bixut rengxunçe bit
Wê can fida şubhet me bit lê j’emrê yar xafil nebit
Daîm bi se’y û cehde bit teb’ê ku yar lê ew we bit
Yar jî digel bê perde bit vê ra bi rehm û şefqe bit
Wek xunçe ‘aşiq dil vebit dil şubhetê ayîne bit
‘Eşq û cemal j’êk zêde bit xal eswed û dêm qible bit
Pêş herdu nûnan secde bit vêkra biwêrin suhbetê

Ê goyê meydanê te bit wek min di zindanê te bit
Serbendê çewkanê te bit mecrûhê peykanê te bit
Yexma û talanê te bit her roj ji qurbanê te bit
Bîmarê mujganê te bit daîm di fermanê te bit
Hebsî di zindanê te bit muştaq û heyranê te bit
Sohtî ji hicranê te bit dê mestê fincanê te bit
Wî behr di nîşanê te bit mûçe ji ber xwanê te bit
Lê lutf û ihsanê te bit her dem bixwînî hezretê

Caman bi exyaran nedî xemrê bi xwînxwaran nedî
Werdan bi murdaran nedî wan rê di gulzaran nedî
Reyhan û gulnaran nedî bo wan ji xeyn xaran nedî
Tu remz û esraran nedî koran tu enwaran nedî
Azarê mihrdaran nedî lê destê bedkaran nedî
Bi nûnekê yaran nedî nêv me’w xwe estaran nedî
Tîran ji nûbaran nedî derdan bi bîmaran nedî
Ji xeyrî sê caran nedî rîşin nedêrin taqetê

Bes ‘aşiqan mehcûr bikî şubhet Melê rencûr bikî
Qelbê şikestî hûr bikî şûna birînan kûr bikî
Şem’a me jê pur nûr bikî bi zehrê xwe me’mûr bikî
Tenha me bi destûr bikî merhem serayê hûr bikî
B’wesla xwe da fexfûr bikî j’wê badeyê mexmûr bikî
Nêv kaseya ferfûr bikî feyzê li dil da fûr bikî
Dêmê ji reng kafûr bikî dalan ji xalan dûr bikî
Pê alemê meqhûr bikî weqtê sehergeh ba detê

Âşığın gönlü sâde olmalı sevgilinin yolunun toprağı olmalı
Lâle gibi gönlünde yüz yarası olmalı kan içip gonca renk olmalı
Canını fedâ etmeli bizim gibi, sevgilinin emrinde gafil olmamalı
Gayret ve çaba göstermeli her dâim yârin tabiatına uymalı
Sevgili de perdeyi kaldırmalı ona karşı şefkatli merhametli olmalı
Âşık gönlünü gonca gibi açmalı gönül ayna gibi berrak olmalı
Aşk ve güzellik biri diğerinden doğar yüz kıble, benler esved olmalı
İki nûn kaş önünde secde etmeli, sohbete birlikte devam etmeli

Meydanın goyu olsun benim gibi zindanında hapis olsun
Çevgânın başının bağı olsun oklarının mecrûhu olsun
Yağma ve talanına uğrasın her gün yolunun kurbanı olsun
Kirpiklerinin meftûnu olsun her dâim emrinde olsun
Zindanında mahpus olsun hayrânın ve müştâkın olsun
Ayrılığının ateşiyle yansın kadehinin mesti olsun
Nişanında payı olsun sofrandan artana ortak olsun
Her dâim çağır huzuruna onu lûtuf ve ihsânından olsun

Ağyâra kadeh verme kan içicilere şarap verme
Gülleri murdarlara verme gülzârda onlara yol verme
Nar çiçeği ve reyhan verme, dikenden başka şey verme
Körlere remiz ve sırları verme edâ ve işve verme
Âşıklara azâr etme onları kötülerin eline verme
Sevgiliyi değersiz şeylere değişme aramıza perde çekme
Yay kaşlardan ok atma hastalara dert verme
Yaraların takâti yok üç oktan fazla gönderme

Yeter âşıkları mehcûr ettiğin Melâ gibi cevrettiğin
Kırık kalbi doğrayıp yaralarını deştiğin
Mumumuzu aydınlat, dilinin memuru kıl bizi
Bırak mahrem sarayına girelim destursuz kıl bizi
Vuslatınla fağfur et bizi bâdeyle mahmûr et bizi
Doldur fağfur kâseyi gönlümüze feyz dolsun
Yüzü kâfur gibi beyaz kıl, benlerden uzak tut zülüfleri
Seher vakti rüzgâr saçlarına vurunca saçlarınla kahret âlemi

Terci'ê Bend

Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun

Sebahul xeyrî xanê min şehê şîrîn zebanê min
Tu yî rûh û rewanê min bibit qurban te canê min
Te'alellah çi zat î tu çi wê şîrîn sifat î tu
Ne wek qend û nebat î tu yeqîn rûh û heyat î tu

Heyat û raheta canim sebahul xeyrî ya xanim
Were bînahiya çehvan bibînim bejn û balayê

Sebahul xeyrî mesta min letîfa cam bi desta min
Xumar û meyperesta min tu yî meqsûd û qesta min
Ji meqsûdan tu yî bes min bibin ber çerxê etles min
Ji xeyrî te nevêt kes min bi reştûzên muqewwes min

Di benda zulfê çewkan im sebahul xeyrî ya xanim
Were bînahiya çehvan bibînim bejn û balayê

Ji wê zulfê ji wê bendê reha bim lê ji peywendê
Siyeh çeşmê sipî zendê te sohtim şubhetê findê
Şubhê şem' û şemal im ez ji ber hubba te lal im ez
Ze'îf im wek hilal im ez sifetgoyîn dikalim ez

Vî bulbul ra bi efxan im sebahul xeyrî ya xanim
Were bînahiya çehvan bibînim bejn û balayê

Vî bulbul ra şev û rojê li ser wê terh û bişkojê
Enîmahê şefeqrojê te sohtim şubhetê dojê
Ku dûr im ez ji wê horê tenê carek li ser sûrê
Ji Wadê Eymena Tûrê tecella kir di nêv nûrê

Ji wê sohtî dil û can im sebahul xeyrî ya xanim
Were bînahiya çehvan bibînim bejn û balayê

Tercî-i Bend

Hayırlı sabahlar hânım, tatlı dilli sultânım
Sensin tatlı rûhum fedâ olsun sana cânım
Allah Allah ne zâtsın sen ne şirin sıfatsın
Ne kantsın ne şekersin inan rûhsun hayatsın

Cânım rûhum hayâtım hayırlı sabahlar hânım
Gel gözümün nûru, şöyle göreyim bir endâmını

Hayırlı sabahlar cânım, elinde câm mest-i nâzım
Mahmûrum, meyperestim, maksûdum hem maksadım
Çıkarsalar son katına semânın sensin yine murâdım
Başkasını istemem bana sen gereksin ey hilâl kaşlım

Zülfünün bendine çevgânım hayırlı sabahlar hânım
Gel gözümün nûru, şöyle göreyim bir endâmını

O zülüften, o bendden nasıl kurtarayım kendimi
Siyah çeşmin, ak bileğin mum gibi yaktı beni
Eriyen mum gibiyim aşkınla dilsizim ben
İnceldim hilâl gibi üveyik gibi inlerim ben

O bülbülle hemfigânım hayırlı sabahlar hânım
Gel gözümün nûru, şöyle göreyim bir endâmını

Bu bülbülle gece gündüz o tomurcuk gül dalında
Yandım cehennem ateşinde ay yüzlüm şafak güneşim
Uzağım çok o hûrîden yalnız bir kez surların üstünden
Göründü nûr içinde Tûr Dağı'nın Eymen Vâdisi'nden

Canım gönlüm bundan yandı, hayırlı sabahlar hânım
Gel gözümün nûru, şöyle göreyim bir endâmını

Ji husna wê tecellayê yedê beyda û balayê
Çi wesfan bêm xeber nayê we lê dil cezbeyê dayê
Ne hişyar im ji wê berqê ji zertacê li ser ferqê
Sipêde da heta şerqê belê naêximê ferqê

Ji derbê ʻeşqê nalan im sebahul xeyrî ya xanim
Were bînahiya çehvan bibînim bejn û balayê

Zerîfê nazikê şengê sifethorê perîrengê
Bi rojê ra tu hevdeng î du reştûzên siyehyengê
Kişandin lê ne wek caran xedengên qewsê nûbaran
Ji rengê şîr û mûkaran reşandin sîne wek baran

Ji wê derbê pur êşan im sebahul xeyrî ya xanim
Were bînahiya çehvan bibînim bejn û balayê

Veke carek xet û xalan li ser wan mesned û palan
Bixwûne lê me ʻebdalan bibînin ʻîd û sersalan
Îcazet dî me destûrê perîrengê sifethûrê
Ji nîva zulmet û nûrê binoşin mey di ferfûrê

Ji dil talanê xalan im sebahul xeyrî ya xanim
Were bînahiya çehvan bibînim bejn û balayê

Ji şehkasa ku qerqef tê meya nûrîn muşerref tê
Nîşanek dilberê kef tê ji bo min her seher xef tê
Ji wê camê dinoşim ez seher lew ney li hoş im ez
Ji ʻamê lê dipoşim ez bi can her lê dikoşim ez

Ku xalib mest û sukran im sebahul xeyrî ya xanim
Were bînahiya çehvan bibînim bejn û balayê

Gönül cezbeyle titremede nasıl anlatayım vasfını
O tecellânın, güzelliğin, o endâmın yed-i beyzânın
Beni kendimden geçiren o altın tâcın şavkı
Günden farksızdı, şarktan aydınlattı sabahı

Aşk acısından nâlânım, hayırlı sabahlar hânım
Gel gözümün nûru, şöyle göreyim bir endâmını

Zarifsin, nâziksin, güzelsin peri renk bir hûrîsin
Güneşe denksin, kaşların iki siyah Yeng senin
Oklar attı bu kez amansızca siyah yay kaşlar
Yağmur gibi yağdı sîneye kılıçlar ve mızraklar

Bu darbelerden perîşânım, hayırlı sabahlar hânım
Gel gözümün nûru, şöyle göreyim bir endâmını

At perdeyi göster bize yüzündeki benleri ve hatları
Çağır biz abdalları görelim bayramları, nevruzları
İcâzet ver sen bize ey hûrî sıfatlı, peri tabiatlı
Karanlıkta ve aydınlıkta fağfurdan içelim şarabı

Benlerine yağmalandım, hayırlı sabahlar hânım
Gel gözümün nûru, şöyle göreyim bir endâmını

Şâh kâseden şarap gelir nûrlu mey müşerref gelir
Bir nişan var dilberde her seher gizlice bana gelir
O kadehten içerim seher vakti aklım başımdan gider
Herkesten gizlice günüm gecem onu istemekle geçer

Her dem mesti olduğum, hayırlı sabahlar hânım
Gel gözümün nûru, şöyle göreyim bir endâmını

Were pêşber Melayê xwe şehîd û mubtelayê xwe
Bi şefqet ke lîqayê xwe Mela nemrit bi dayê xwe
Mesîha yî li bîmaran kesên geztî du reşmaran
Şehîdên şîr û mûkaran kirî amancê nûbaran

Li dîdara te heyran im sebahul xeyrî ya xanim
Were bînahiya çehvan bibînim bejn û balayê

Tercî'ê Bend

Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun Mufte'ilun

Senema sur ji Semed şewqê ji Heq daye wucûdê
Ger 'Ezazîlî bidîta nedibir xeyrê sucûdê

Xerqi bûm ez di xema 'eşqê di weqtê seherê bû
Ku tecellayê cemalê li mîsalê beşerê bû
Ne ji lewnê beşeran min diye lê dêmê zerî bû
Ez dibêm Rûhilqudus bû bi xwe ya hûr û perî bû
Lew bi husn û nezerê remzek ji sirra qederê bû
Xemrîyên seyrî li dêm helqe li dora qemerê bû
Sed xedeng dane ceger sîne ji derbê bi kerî bû
Li me êş û eleman zêde ji tîra Qeçerî bû
Dil ji me bûye pelek can û cesed têk seqerî bû
Lew me şeb ta bi seher nalî ye wek muxnî û 'ûdê

Senema sur ji semed şewqê ji Heq daye wucûdê
Ger 'Ezazîlî bidîta nedibir xeyrê sucûdê

Şöyle görün bir Melâ'na, şehit ve müptelâna
Lûtfet yüzünü göster, ölmesin o, acınla
Okuna hedef kılıp kılıcınla öldürdüğün
İki yılanın soktuğu hastaların Mesîh'isin

Yüzünün hayranıyım, hayırlı sabahlar hânım
Gel gözümün nûru, şöyle göreyim bir endâmını

Tercî-i Bend

Samed'den almış şavkını o alımlı put, Hakk'ın vücûd verdiği
Secde etmekten başka bir şey yapmazdı eğer Azâzîl görseydi

Aşk gamına gark oldum seher vaktiydi
Güzelliğin tecellîsi insan sûretindeydi
İnsan renginde değildi gördüğüm yüzü altın rengindeydi
Rûhülkudüs'tü sanırım kendi, hûrî ya da periydi
Güzelliği ve görünüşüyle kader sırrından bir remizdi
Yüzüne kıvrılan zülüfler ayın çevresinde hâle gibiydi
Yüz ok attı ciğere, darbelerden pâre pâre sînemiz
Kaçarlar'ın oklarındandı bunca acı dert çektiğimiz
Gönlümüz hep ateş, can ve beden birlikte olmuş cehennem
Bundan geceleri sabaha dek muganni ve ûd gibi inleriz

Samed'den almış şavkını o alımlı put, Hakk'ın vücûd verdiği
Secde etmekten başka bir şey yapmazdı eğer Azâzîl görseydi

Nezerek wê beşerê lebşekerê hûrîsirişтê
Nadirim ez bi mey û kewser û hûrên di bihişтê
Ê diye ew bixwe carek di ‘ecêb im ku bi hiş tê
Te ji wan qews û kevanan çi xedeng in dê bi weş tê
Ew e min şafiyê derdan me çi hacet bi niviştê
Ger bikit husn û cemala xwe tecella di keniştê
Dibitin Beytîqudus ehlê zîyaret ji Hebeş tê
Sîne putxane ye îro me ji dêm û qed û qişтê
Bi dilê sade çi kim ez ku tecella negehişтê
Ew e min qibleyê cebhet di qîyam û di qu’ûdê

Senema sur ji semed şewqê ji Heq daye wucûdê
Ger ‘Ezazîlî bidîta nedibir xeyrî sucûdê

Qibleya ehlê dilan ger bikitin keşfê cemalê
Ya tecella ke ji ber tac û peran qewsê hilalê
Kî bi dil kafir e ê secde nebit cebhet û xalê
Ya nedit şehde bi ayatê di wê weqt û mecalê
Leyletulqedr e bi min ew sa’et û ‘îd e di salê
Şefqe kir perde hilanî seherê şox û şepalê
Eyisandime ji enwar û surê şubhê şemalê
Meşiha mest û şekerleb bi me da mey ji peyalê
Negiham secde bibim pur xecilîm ez ji wisalê
Hadirî birqê li dil da ji tecella we şuhûdê

Senema sur ji semed şewqê ji Heq daye wucûdê
Ger ‘Ezazîlî bidîta nedibir xeyrê sucûdê

O hûrî sıfatlı şeker dudaklı yârin bir bakışını
Değişmem ben meye, kevsere, cennetteki hûrîlere
Şaşarım onu bir kez görenin aklı nasıl başından gitmez
Yağmur gibi yağdırır yay kaşlardan okları üstümüze
Şifâsı odur dertlerimin muskaya ne hâcet
Hüsn ü cemâliyle tecellî etse bir kez kilisede
Beytülkudüs'e dönüşür, Habeş'ten gelir ehl-i ziyâret
Sînemiz bugün puthânedir endâmdan, zülüften ve yüzden
Tecellî erişmedi sâde gönlü neyleyim
Odur yönü kıblemin kıyâmda ve sücûdda

Samed'den almış şavkını o alımlı put, Hakk'ın vücûd verdiği
Secde etmekten başka bir şey yapmazdı eğer Azâzîl görseydi

Gönül ehlinin kıblesi eğer bir güzelliğini gösterse
Tâc ve tüylerin altından hilâl kavisleri tecellî etse
Hangi kâfir secde etmez gönülden yüzüne ve benine
Ya da şehâdet getirmez o tecellî anında âyetlere
Kadir gecesidir o saat bayramdır nevruzdur bana
O şûh güzel, seherde şefkat edip kaldırdı perdeyi
Göz kamaştıran nûruyla aydınlattı beni mum gibi
O şeker dudaklı salınarak mey verdi kadehten bize
Vuslatından utandım secdeye varamadım önünde
Tecellî edince apansız öyle şimşek çaktı gönülde

Samed'den almış şavkını o alımlı put, Hakk'ın vücûd verdiği
Secde etmekten başka bir şey yapmazdı eğer Azâzîl görseydi

Rohniya çeşm û çiraya me nizam hê jî di bîr im
Ku di zindan û hebisxaneyê wê bend û esîr im
Ji xedengên Qeçerî sîne tejî gezme û tîr im
Dil di nêv helqeyê zulfa siyeha bo ji ‘ebîr im
Têk perîşanî lef û şitrî û tayên ji herîr im
Tu heyî min di dinê lew di dinê begler û mîr im
Zêr û mal er çi nedêrim te didêrim ne feqîr im
Ji evîna te şepalê di şevan şubhê nedîr im
Ji lebê le’lê şekerbarê te wek şekker û şîr im
Me ji ser ta bi qedem sohtine wek ateş û ‘ûdê

Senema sur ji semed şewqê ji Heq daye wucûdê
Ger ‘Ezazîlî bidîta nedibir xeyrê sucûdê

Bê hisab şox û şepalê li Melê qehr û xeder kir
Ne em anîne xiyalê ne li halê me nezer kir
Qet nekir şefqe lîbasê xezebê zêde di ber kir
‘Îlleta cewr û cefa û elemê cih bi ceger kir
‘Ellilandîn di firaqê sitemê sîne bi ker kir
Ahî hetta mirinê ev ji me ra dax û keser kir
Sefera Şam û Îraqê li me xweş lazim û fer kir
Bi me da jehr û reqîban di devî şehd û şeker kir
Em bûyîn pêt û pereng lew ji wîsalê me hezer kir
Nazik û neyşeker û xûb û şîrînqedd û xudûdê

Senema sur ji semed şewqê ji Heq daye wucûdê
Ger ‘Ezazîlî bidîta nedibir xeyrî sucûdê

Gözümüzün gönlümüzün ışığı bilmem bizi hâlâ hatırlar mı
Hatırlar mı zindanında bağlı ve tutsak olduğumuzu
Kaçar oklarından sebep, sînemiz oklarla mızraklarla doludur
Gönül amber kokulu siyah zülüflerin halkasında tutuludur
İpekten iplikler, süsler, püsküller, takılarla perîşânım
Sen oldukça bana hayatta, hem hânım hem hâkânım
Malım mülküm altınım yoksa da yoksul değilim sen varsın
Senin aşkınla güzel geceler, meşâle gibi yanarım
Şeker ve süt gibiyim o tatlı lâl dudaklarında
Ateş ve ûd misâli yanmışım baştan ayağa

Samed'den almış şavkını o alımlı put, Hakk'ın vücûd verdiği
Secde etmekten başka bir şey yapmazdı eğer Azâzîl görseydi

O şûh güzelin Melâ'ya ettiği kahır ve zulüm nice
Ne hayâline getirdi bizi ne nazar kıldı hâlimize
Şefkat etmedi hiç gazap giysisini sıklaştırdı iyice
Cevr ü cefâ ve elem illeti yerleştirdi ciğere
Ayrılıkla hasta kıldı parçaladı sîneyi sitemle
Ah ölene kadar bu acı ve ıstırap kaldı bize
Farz oldu bize gayrı Irak ve Şam seferi
Bize zehir verdi, ağyârın ağzına bal ve şekeri
Kor ateşe döndük bu yüzden sakınırız visâlden
Ey nâzik, şeker kamışı boylu, güzel, şirin sevgili

Samed'den almış şavkını o alımlı put, Hakk'ın vücûd verdiği
Secde etmekten başka bir şey yapmazdı eğer Azâzîl görseydi

Tercî'ê Bend

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Senema sur ji semed neyşekera leb ji nebat
Ehsenellahu tebarek ji sura wê senemê
Enwera rengê firişte beşera hûrîsirişt
Ya ji miskê Xetenê xal û xet û kakul û qişt
Ger xwe nîşan seqerê dit dikirit hûrîbihişt
Ke'beya tê nebit ew putgedeye'w dêr û kenişt
Ku nesîb da ji ezel Heq ji me ra 'eşqê newişt
Feyde nakin li me ism û ne tilism û ne nivişt
Zahirî da me 'ezabek weh ku batin ve bihişt
Sohtinê daye hinavan û ceger têkî birişt
Qesdê weslê me bi can kir ku vedayîn û nehişt
Dest nehêlin ji teleb ger me di rê çit ser û tişt
Piştê nadîn du hezar xencer û tîr û rim û xişt
Me serî daniye rê û bi Xwedê bestiye pişt

Ew e min rûh û heyat û ew e min qibleyê zat
Senema sur ji semed neyşekera leb ji nebat
Ehsenellahu tebarek ji sura wê senemê

Zeriya dêmîdur û lebşekera 'işweperî
Ya ji ser ta bi qedem têkî ji 'eyban e berî
Ji sera perdeyê lahûtî bi sed şîwe kirî
Bête ber 'eynê şuhûdê di lîbasê beşerî
Haşa lillah tu kesan dibitin ev rengê zerî
Daye ber qend û nebatê ji du le'lên şekerî
Bê tu ya lebşeker î ya tu nebata bi ter î
Ellah Ellah çi tecella ye ji sirra qederî
Haciyan silsile bestine li dora qemerî
Dorê Beytê ji sefa têne semaya seherî
Bê muruwwet ku du mêran ji surê mey di serî
Ew nehêlin çîn tewafê û ziyaret Hecerî

Tercî-i Bend

O endâmı salınımlı Samed'den almış esinini
Ne güzel yapmış Allah o putun güzelliğini
Melek sıfat, hûrî tabiatlı, nûrlu beşer
Haten miskinden hatları, benleri, zülüfleri
Kendini bir gösterse cennete dönüştürür cehennemi
Kilisedir, puthânedir onun içinde olmadığı Kâbe
Yaradan ezelden yazmış aşkı nasîbimize
Kâr etmez bize ne isim ne muska ne tılsım
Zâhirde azâb bâtında cennet verdi bize
Ateşe verdi içimizi yaktı ciğerle birlikte
Başımızı koyduk bir kere biz bu yola
Vazgeçmeyiz davâmızdan can versek bu yolda
Sırt çevirmeyiz iki bin ok ve mızrakla vurulsak da
Baş koyduk biz bu yola sırtımızı dayadık Allah'a

Odur bana rûh ve hayat odur bana kıblegâh
O endâmı salınımlı Samed'den almış esinini
Ne güzel yapmış Allah o putun güzelliğini

İnci yüzlü, altın tenli, şeker dudaklı nâzik peri
Baştan ayağa ayıplardan kusurlardan arınık
Yüz işve yaptı lâhûtî sarayından çıkıp
İnsan giysisi içinde gelip şöyle bir görünse
Hâşâ, kimse görmüş mü böyle bir dilberi
Kant ve nebat saçarsın tatlı lâl dudaklarından
Söyle sen dudağı şeker misin ya taze nebat mısın
Allah Allah ne tecellîdir bu kaderin sırrından
Saf tutmuş hacılar halka olup ayın etrafında
Safâ'dan Beyt'e doğru gelirler seher semâsıyla
Mey sarhoşu, yiğitten muratsız iki kişi
Bırakmıyor gidelim tavâfa Hacerülesved'i

Zemzem û xulxule û ‘umre û ‘îd û Erefat
Senema sur ji semed neyşekera leb ji nebat
Ehsenellahu tebarek ji sura wê senemê

Min bi dil suretê can dî ji butan ew bi tenê
Ew tenê serwa rewan dî ji zerîfên çemenê
Sosin û sunbul û gul çerx e li dora senemê
Xemrîyan helqe û çîn dane ji miska Xatenê
Ser didin çeşmeyê heywan û bi zimzim direnê
Lê çi şîranî ye Ellah te ji wê keft û çenê
Ez dibêm bedr e bi dêm lê dikitin guft û kenê
Ya yeqîn roj e li şerqê û şefeq daye dinê
Xelit im Ruhîqudus hatiye nêv wê bedenê
Dikit ihyayê mewatan bi sur û reft û çunê
Te nehin bawer û îman nezerê dê û binê
Çi tecella ye bûyî qible melek rû didinê

Azerî ger bidîya hûr dikirin lat û menat
Senema sur ji semed neyşekera leb ji nebat
Ehsenellahu tebarek ji sura wê senemê

Nêrgiza mest û şîrîn û gul û nesrîn e ji reng
Şeker û lu’luyê mensûr û bi dil ahen û seng
Me ji ber derbê evînê bûye dil pêt û pereng
Lew me şeb ta bi seher nale ye wek muxnî û çeng
Dame sed rengê ‘ezabê û nehat der ji me deng
Hestîyan girtiye nasûr û mejî da heye jeng
Lew ne hişyar û xumar in me ne xwarî mey û beng
Li me îro du kemendarê Hebeş hatine ceng
Têne qetla me di destan du siyeh qewsê ji yeng
Direşînin me û tên me du hezar tîr û xedeng
Cegerê kun dikin û tê dibihin mislê tifeng
Mislê wê kafir û zalim qe diyîn kes di Fireng

Umre yapıp bayram edelim Arafat'ta zemzem içelim
O endâmı salınımlı Samed'den almış esinini
Ne güzel yapmış Allah o putun güzelliğini

Putlar içinde tek onun sûretini gördüm gönülden
Çimende nâzikler arasında o selviydi tek başına yürüyen
Etrafını çevirmişti o putun sümbüller, süsenler ve güller
Halka olmuş büklüm büklüm Haten miski zülüfler
Âhenkle tınlayarak kıvrılır âb-ı hayat çeşmesine
Allah'ım ne tatlı omuz başları, ne tatlı bir çene
Dolunaydır sanırım o yüz konuşan ve gülen
Ya da güneştir inan şafakla birlikte yükselen
Yok değil, Rûhülkudüs'tür o bedene yerleşen
Alımı ve salınımıyla ölüleri hayata döndüren
Bak da gör eğer inancın yoksa söylediklerime
Bir tecellî ki melekler yüzünü ona dönmüş Kâbe diye

Görseydi Azer eğer kırıp doğrardı Lât ve Menat'ı
O endâmı salınımlı Samed'den almış esinini
Ne güzel yapmış Allah o putun güzelliğini

Mest ve tatlı nergis, kırmızı gül, beyaz nesrin
Kendi bulunmaz inci şekerden kalbi taştan demirden
Ateşten kor olmuş gönlümüz, aşkın darbelerinden
Ney ve nay gibi inleriz her gece sabaha dek
Yüz türlü azâb verdi yine ses çıkmadı bizden
Beynimiz paslandı nasır bağladı kemiklerimiz
Ne sarhoşuz ne ayık ne mey içtik ne de beng
İki Habeş okçusu bugün gelmiş bizimle cenge
Katlimize gelmiş, ellerinde iki siyah Yeng
Yağdırıp gelir üstümüze iki bin ok ve mızrak
Delip geçer ciğeri tüfek mermisi gibi
Öyle bir kâfir kimse görmemiş Frenk ilinde

Nazik û xûb û şekerxende û şîrînherekat
Senema sur ji semed neyşekera leb ji nebat
Ehsenellahu tebarek ji sura wê senemê

Di rîya dostê Mela yekcihet û sadedil în
Me heta can heye haşa ji teleb dest bihilîn
Ya di rê ser bidirîn ya bi muradê wesilîn
Me çi perwayê rimên ber weşê şîrên qizil în
Ta ebed mest û hilak în ji şeraba ezel în
Ji cefa û sitema wê ji ceger pur di kul în
Perdeya goşeqeseb lê tu ji ser dêmê hilîn
Ku di şerqê meh û xurşîdî ji şewqê betilîn
Lew ji sur surme didêrin û ne muhtacê kil în
Mest di nêv tûr û lefan marê li selwê fitilîn
Surmedar în ji surê mestê ji qudret kemmilîn
Me ji xeflet du jiha dîn û ji sehmê xeccilîn

'Işweker şîwenumaya me ji wê rûh û heyat
Senema sur ji semed neyşekera leb ji nebat
Ehsenellahu tebarek ji sura wê senemê

Hoş edâlı, şeker gülüşlü, işveli dilber
O endâmı salınımlı Samed'den almış esinini
Ne güzel yapmış Allah o putun güzelliğini

Yüreğimiz saftır Melâ dostun yolundan sapmaz yönümüz
Bu can oldukça hâşâ, maksadımızdan vazgeçmeyiz
Ya bu yolda baş verir ya murâdımıza ereriz
Ne kızıl kılıçlardan ne mızraktan çekiniriz
Mestiz ezel şarabından sonsuza dek, helâkiz
Ciğerimiz yara dolu yârin cevr ü cefâsından
Gel sen o işli ipek perdeyi kaldır yüzünden
Ay ve güneş görünmez olsun aydınlığından
Sürmesi kendinden, sürmeye muhtaç değil
Kudretten biçimlenmiş o alımlı mestin sürmesi
Zülüfler arasından mest yılanlar dolandı selvi boya
İki ejderha gördük birden korkuya kapıldık utançla

Bize rûhtur, hayattır nazlı, işveli güzel
O endâmı salınımlı Samed'den almış esinini
Ne güzel yapmış Allah o putun güzelliğini

Tercî'ê Bend

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Me bi dil nêrgizên xasse divên
Semen û yasemînên taze divên
Nazik û neyşekerên tuhfe divên
Sosinên nazik û terwende divên
Dilberên dêmdur û durdane divên
Kewkebên şewq û şefeqzuhre divên
Nazê perwerde û şehzade divên
Saye perwerde me bê perde divên
Serwîqed dêmgul û lebxunçe divên
Ayetullahê şerîf nusxe divên
Lê bi î'rab û xet û cezme divên
Dilrûbayan ne tenê xemze divên
Bi Mesîhasifetê 'işwe divên
Samirî sihrisifet şêwe divên
Senemên sur ji semed her me divên
Ji me eswedheceran secde divên
Bi zîyaret me ji wan bûse divên
Turreya şengî dil aşufte divên
Mihridarên xwe di pejmurde divên
Pêşkêşa te me du sed nafe divên
Sed hezar etles û hem xare divên
Her li bo zînet û xemla te divên

Textebend û sifetên qeyserîyê
Dînbirê hûrîmîsalê zerîyê
Nazikê neyşekerê surperiyê

Tercî-i Bend

Gönülden, has bir nergis isteriz
Taze semen ve yasemen isteriz
Şeker kamışı gibi nârin armağan isteriz
Nâzik ve taze zambaklar isteriz
İnci yüzlü dürdâne dilberler isteriz
Parlak yıldızlar, Zühreler isteriz
Nazlı yetişmiş şehzâde isteriz
Gün yüzü görmemiş perdesiz güzeller isteriz
Gül yanaklı, gonca dudaklı selviler isteriz
Rab âyetinden şerefli nüshâ isteriz
İ'râb hat ve cezme de olsun isteriz
Gönül çelen güzeli gamzeyle isteriz
Mesîh gibi can bahşeden işveyle isteriz
Sâmirî sihri gibi işve isteriz
Güzelliği Samed'den putlar isteriz
Hacerülesved'ler bizden secde isterler
Ziyaret edip bûse verelim isterler
Şen kâküle meftûn gönül isterler
Âşıkları pejmürde olsun isterler
İki yüz misk sunsun isteriz
Yüz bin ipekli giysi isteriz
Süsün ve güzelliğin için isteriz

Tahtı ve sıfatıyla sultân olan
Dinden eden ey hûrî, altın tenli
Şeker kamışı gibi nâzik alımlı peri

Pur ji dîna te xerîb im xanim
Ji te ser ta bi qedem heyran im
Her bi can teşnelebê le'lan im
Dil di benda giriha zulfan im
Yûsifê cur'ekeşê hicran im
Nuqteyê daîreyê zindan im
Lew şubê daîre sergerdan im
Badenoşê qedehê hurman im
Bi dil ateş ji ceger buryan im
Lew perîşan im û pur êşan im
'Aşiqê nazik û mehbûban im
Tu mebîn bê ser û bê saman im
Gulê baxê Îremê Bohtan im
Şebçiraxê şebê Kurdistan im
Çi tebî'et beşer û insan im
Lillahilhemdî çi 'alîşan im
Di riya yarê li rêza san im
Lew di iqlîmê suxên xaqan im
Sibehê 'îd e û ez pê zanim
Ku bi kê ra te seher qurban im
Xweş birîndarekî bê derman im
Carekê şefqe ke ruhim canim

Ji Xwedê re veke benda beriyê
Dînbirê hûrîmîsalê zeriyê
Nazikê neyşekerê surperîyê

Seni görmekten çok uzağım
Baştan ayağa sana hayrânım
Lâl dudaklarına candan susamışım
Gönlü zülfünün düğümüne bağlı
Ayrılık yudumlayan Yusuf'um
Zindan dâiresinde noktayım
Bundan dâire gibi sergerdânım
Yoksunluk kadehinden bâde içerim
Gönlüm ateş ciğerim büryân
Bundan acı içindeyim, perîşânım
Nâzik dilberlerin âşığıyım
Malım mülküm yok amma
İrem Bağı'nın Botan gülüyüm
Kürdistan gecelerinin ışık saçan çerağıyım
Ne beşer tabiatlı bir insanım
Allah'a şükür yüce şanlıyım
Sevgilinin yolunda en önde koşarım
Bundandır söz ikliminde hâkânım
Yarın sabah bayram haberim var
Seher vakti bıçağınla kurbânım
Dermânı yok yaralarımın
Bir kez şefkat et rûhum, cânım

Çöz göğsünün bağlarını Allah aşkına
Dinden eden ey hûrî, altın tenli
Şeker kamışı gibi nâzik alımlı peri

Sosinên taze û miskên walan
Bes perîşan ke li ser sermalan
Veke carek tu ji dora xalan
Ji dil em dayîne ber çengalan
Xencer û şîr û rimên qettalan
Nezerê wer bide sahibhalan
Ku çi êsîr în di dest heyyalan
Lew elîf tên me di herfên falan
Ku li şiklê reqemê sersalan
Tu'y murada me ji 'er'erbalan
Zimzim û deng û zimihna lalan
Cezbe da me bi hezar ehwalan
Lew dinalîn ji neseq 'ebdalan
Ku bi mestî diderin yek palan
'Enberên xemrî û sosin'alan
Sohr û zer şitrî û çîçek'alan
Misrîyên wan dil ji me kir kalan
Te ji qewsûqezehên xilxalan
Ku bûyîn daîre şubhet halan
Xemrîyên xemzede nisbet dalan
Ku çevandîne ji reng kopalan
Misrîyan wer bide ber sîqalan

Zuhrerengê û şefeqmuşterîyê
Dînbirê hûrîmîsalê zeriyê
Nazikê neyşekerê surperîyê

Taze süsenlerle yüksekteki miskleri
Yeter dağıttığın omuzalarının üstünde
Bir kere aç benlerinin çevresinden
Çengel atmış bize gönülden
Öldürücü hançerler, oklar, mızraklarla
Bir nazar kıl öyle âşıklarına
Gör güzellerin elinde nasıl esîriz
Elif gelmekte zîrâ hep harf falımıza
Yılbaşını gösteren şekillerle rakamlar
Murâdımız sensin ardıç boylulardan
O dilsizlerin çıkardığı sesler, nağmeler
Bin türlü hâlden cezbe verdi gönle
Bundandır inlediğimiz abdallar gibi
Mest olup yaslanmaktalar birbirlerine
Alaca zambaklarla amber zülüfler
Sarı kırmızı süsler rengârenk çiçekler
Gönlümüzü kın yaptı Mısrî kılıçlar
Gökkuşağı renginde halhallar
Hâle gibi ışıktan dâire olmuş
Bostan şeklinde kıvrılmış
Dal harfi şarâbî zülüfler
Gel parlat Mısrî kılıçları şimdi

Zühre renk ışık saçan Müşterî
Dinden eden ey hûrî, altın tenli
Şeker kamışı gibi nâzik alımlı peri

Sunbulên taze musenna nekirî
Turreya şengî muterra nekirî
Xemrîyan şifite tuxra nekirî
Er'erê xare û dîba nekirî
Dil û dîn xaret û yexma nekirî
Serê sewdazede sewda nekirî
Guhrê bê nêrgizê şehla nekirî
Kuştîyê xencerê bira nekirî
Sa'etê vê sa'etê ranekirî
Me ji qeyda xwe tesella nekirî
Lê xeramê li me mestane kirî
Ji me dil Ke'be û butxane kirî
De'weyê dilberiyê da nekirî
Cilweyek mîrî û şahane kirî
Pêşî şem'a xwe me perwane kirî
Dilê xemdîdeyê ma şa nekirî
Li me bê perde tecella nekirî
Wehe carek me tewella nekirî
Xencekî qencî li Mela nekirî
Cegerê rîşî mûdawa nekirî
Bikujî 'aşiq û perwa nekirî
Li şehîdê xwe temaşa nekirî

Ma we dilber dikirin dilberîyê
Dînbirê hûrîmîsalê zeriyê
Nazikê neyşekerê surperîyê

Taze sümbülleri kat kat etmedi
Şen kâküllerini parlatmadı
Dağınık zülüflerini tuğra yapmadı
Ardıç boyu üstüne ipekliler giymedi
Dini ve gönlü yağmalamadı
Sevdâzedenin başını sevdâya salmadı
Şehlâ gözlerini bize fedâ etmedi
Keskin hançeriyle bizi öldürmedi
O saatte kıyâmeti koparmadı
Bizi bağından kurtarmadı
Fakat o selvi bizi mestâne kıldı
Gönlümüzü Kâbe ve puthâne kıldı
Bize güzellik davâsı açmadı
Hanzâdelere yaraşır şâhâne cilve yaptı
Mumuna bizi pervâne yaptı
Gamlı gönlümüzü şâd etmedi
Bize perdesiz görünmedi
Bize bir kez dostluk göstermedi
Melâ'ya bir iyilik etmedi
Yaralı ciğerini tedâvî etmedi
Âşığı öldürmede pervâ etmedi
Şehidini hiç temâşâ etmedi

Dilberler böyle dilberlik yapar mı hiç
Dinden eden ey hûrî, altın tenli
Şeker kamışı gibi nâzik alımlı peri

Her du qewsên te ji qudret ne ji yeng
Jê bi mîzan bireşînin me xedeng
Biderin sîne bi serpence peleng
Romê puşt dit Ecemî bête Fireng
Lê ne wek waqi'eya Gîw û Pêşeng
Hilbitin qenc ji nîvê ateşê ceng
Tên suwaşê Hebeş û Nûbî û Zeng
Tu dizanî çi neheng in çi neheng
Veke le'lan tu ji ser şekkerê teng
Ku j'mûrada te bûyîn pêt û pereng
Mestê cewra te me bê bade û beng
Bête cana li me 'alem bûye teng
Ji cefaya te nema qet li me reng
Tu dizanî çi dibêjit ney û çeng
Ji çi peyweste dinalin sera deng
Me dixûnin qed û bejna te yî şeng
Nêrgizên mestî bi naz û neyîreng
Lê tu Tûba û ezê xesteyê leng
Çi bikim feyde ku êvar e dereng
Mutriban da nekevin çengê ji çeng
Da nedit perdeyê ayîneyê zeng
Ku ji çenga me binalite xerçeng
Wek Melayî bi hezar reng û aheng
Bi fixan bêtî û ji ber sed ferseng
Çi xeber dim ji dilê tey wekî seng
Dikujî 'aşiqê miskîn bi tifeng

Nekirî terkê tu vê kafiriyê
Dînbirê hûrîmîsalê zeriyê
Nazikê neyşekerê surperîyê

Kudretten gelir iki yay kaşın Yeng'ten değil
Bundan mevzûn yağdırır oklarını üstümüze
Sînemizi parçalar kaplan pençeleriyle
Frenk gelince Rum arka çıkar Acem'e
Benzemez bu ama Giv ile Pişeng'in cengine
Cengin ortasında ateş kızışır iyice
Savaşa gelir Nûbîler, Habeşler ve zencîler
Bilirsin ne timsahtır onlar ne timsah
Lâl dudaklarını aç şeker üzre
Murâdından döndük kor ateşe
Cevrinden mestim içmeden bâde ve beng
Bu âlemin neşesi yok sensiz
Ettiğin cefâdan kalmadı bizde renk
Bilir misin ne söyler neyle çeng
Niçin inleyip durur bu sesler
Nârin endâmına mı çağırmada bizi
O nazlı büyüleyici mest gözlerine
Sen Tubâ'sın bense hasta ve aksak
Akşamdır fakat vakit geç ne gelir elden
Mutribler bırakmasın ellerinden çengleri
Ki pas tutmasın gönül aynaları
Yengeç burcu çengimizle inlesin
Melâ gibi bin türlü renk ve âhenkle
Figânla gelsin yüz fersah öteden
Ne haber versem bilmem ki taş kalbinden
Tüfekle öldürürsün miskîn âşığı sen

Vazgeçmezsin bir türlü bu kâfirliğinden
Dinden eden ey hûrî, altın tenli
Şeker kamışı gibi nâzik alımlı peri

Bi qedê nêrgiza Bohtan î
Nazikek şeng î şubê reyhan î
Çi xetişkeste'w şîrîn reyhan î
Ku te pê nesxî kirî diwanî
Ellah Ellah ji çi reng insan î
Yûsifê lebşekerê 'Îbranî
Bese ger wek te bidêrit sanî
Hûriyên rûhîsifet rûhanî
Wek te ser ta bi qedem nûranî
Wek te haşa hebitin şîranî
Ehsenellah ji sira subhanî
Ku cemalek weh munezzeh anî
Di mîsalek beşerî da danî
Me bi îlhamê îlahî zanî
Bi nîşan qudret î bê nîşanî
Çi nîşan zulmet î nûrefşan î
Li cemala semedî burhan î
Tu li der heq me çira erzan î
Ku sehergeh bimeşî seyranî
Te Melayê xwe qe carek nanî
Bi serefrazî û 'alîşanî
Secde bit ber qedema sultanî
Ne tenê rûh î tu rûh û can î
Zîneta husn û sura xuban î
Tacê ferqê serê mehbûban î

Tu bi şîranî û lebşekkeriyê
Dînbirê hûrîmîsalê zeriyê
Nazikê neyşekerê surperîyê

Güzel endâmlı Botan nergizisin
Reyhan gibi şûh bir nâziksin
Ne hoş reyhânî hatt-ı şikestesin
Dîvânı sen onunla neshettin
Allah Allah sen ne renk bir âdemsin
Şeker dilli İbrânî Yusuf'sun
Bir ikinci varsa güzellikte o sensin
Hûrî'lerden rûhî sıfat hûrîsin
Baştan ayağa nûr saçarsın
Hâşâ, var mı senin gibi şirini
Sübhânî sırdan ilâhî bir güzellik
Öyle temiz, öyle kusursuz
Sonra da beşerî bir şekil vermiş
Bildik, ilâhî esinle biz bunu
Kudret nişanıyla nişansızsın
Ne nişansın karanlıkta nûr saçarsın
Samedî güzellikten ispatsın
Bize karşı neden kayıtsızsın
Seher vakti salınımla yürürken
Bir kere yanına çağırmadın Melâ'nı
Lûtfedip ihsânından yüce şânından
Secde edip kapansın diye ayaklarına
Yalnız rûh değil hem rûh hem cânsın
Güzelliğin süsü güzellerin rengisin
Başlarının tâcısın sevgililerin

Sen ey tatlı, şeker dudaklı
Dinden eden ey hûrî, altın tenli
Şeker kamışı gibi nâzik alımlı peri

Muxemmes
Muhammes

Muxemmes

Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilatun Fa'ilat

Min di ber qalûbela batin vi wê ra bû evîn
Hêj li ser 'ehda elest im ta bi roja axirîn
Min divê lê eşkera kim carekê daxa nihîn
Guftem û ra ma du'agoyê tu em ey hûri'eyn
E'redet 'ennî we qalet ma du'a-u'l kafirîn

Ey şehê 'alîcenab pur 'aciz û perkende em
Ah ji dest cewra evînê çi b'kirim min bende em
Sebr û taqet min neman lê bêkes û dermande em
Ger bixwanî wer beranî bende em ta zinde em
Wacibun lî imtisalu'l emrî maza te'murîn

Suhtim ez pêta evînê têk buwam gird û heba
Înne lî ayatî sidqin kane fî haze'n-neba
Hûrîya roja lîqayê nazika mexmûrqeba
Hebbeza rewdat û necdin zurtuha 'ehde's-siba
Rewdetun yecrî 'ela ercaî ha maun me'în

Min li ser bedrê mûnir mektûb diye neqşê sewad
Ser bi yek anî du nûnan xettê reyhanî du sad
Hadirî min secde bir lew xerqê xwînê bû fuad
Ber derê baxê wîsaleş hatifî awazî dad
Hazihî cennatu 'ednin fedxulû ha xalidîn

Nayêtin gohtin bi qal şerh û beyana husnê tu
Dê bi hal û sir binasin dilfesana husnê tu
Xweş Mela amancê tîran kir kemana husnê tu
Qisseyê 'eşqa celal û dasitana husnê tu
Tilke enbaun yeqûlu'n-nasu minna be'de hîn

Muhammes

Kâlubelâ'dan beri aşk benim içimde
Kıyâmete dek bağlıyım elest sözüne
Göstermek istedim ona bir kez yaramı
Dedim senin duacınız ey güzel hûrî
Yüz çevirdi dedi kâfirin duası ne olur ki

Ey şânı yüce şâhım ne kadar âciz ve perîşânım
Âh bendeyim, aşkının cevrinden ne yapayım
Kimsesizim takâtsizim kalmadı sabrım karârım
Çağırsan da kovsan da ömrümce senin kölenim
Vâcip olan fermânına uymaktır benim için

Aşk ateşi yaktı, kül etti, savurdu beni
Bende çok remizler var diye haber geldi
Ey Likâ günü hûrîsi mahmur giysili
Buluşma bahçesinde geçirdiğimiz günler nerde
Nerde kıyısından gürül gürül sular akan o bahçe

Siyah bir nakış gördüm nûrlu dolunayın yüzünde
Reyhânî hatlarla iki nûn ve sâd çekilmiş üstüne
Secdeye kapandım o an gönül bir kan denizinde
Bir ses geldi ansızın vuslat bahçesinin kapısından
Aden bahçesidir bu, girin ve sonsuza dek kalın içerde

Şerhle beyânla, sözcüklerle anlatılamaz güzelliğin
Gönül hâl diliyle sırla tanır güzelliğinin efsânesini
Melâ'yı hedef kıldı kendine güzelliğinin kemanı
Büyük aşkının hikâyesi, güzelliğinin destânı
Dilden dile dolaşır, bitmez bu efsâne yıllar geçse de

Çarîne
Rubâîler

1
Mef'ûlu Mefâ'îlu Mefaîlu Fa'ûl

Qewsê di hilalî bi delalî keşiha
Bejna te ji şengî bi derengî meşiha
Marê ji herîrê di 'ebîrê xuşiha
Mawer bû ji wan zulfê di zengî weşiha

2
Mef'ûlu Mefâ'îlu Mefaîlu Fe'ûlun

Axa qedema muhterema payê perî me
Wek tûtî peyapey li zebanê şekerî me
Her lehze dibê bêt ku diçim rehguzerî me
Êdî çi bibêjim ku Kerîm îbnî Kerîm e

3
Mef'ûlu Mefâ'îlu Mefaîlu Fa'ûl

Şimşad û xeramek ku me dîbû seherê
Camek ji şerabê bi me da wê qemerê
Tîrek ku ji qewsên di wê da cegerê
Qurbana xwe kir canê şîrîn ruxfenerê

1

O güzel, hilâl gibi çekilmiş kaşların
Hoş endâmınla salınarak yürürsün
İpek saçlarından amber kokusu yayılır
Gül suyu saçılır siyah zülfünden

2

O perinin muhterem ayağının toprağıyım
Tûtî gibi tatlı dille hep anarım onu
Her lâhzâ gelir diye yolunu beklerim
Ne desem bilmem asâlettendir onun soyu

3

Salınarak yürüyen şimşiri gördük seherde
Bir kadeh şarap sundu bize o ay yüzlü güzel
Yay kaşlardan bir ok attı ciğerime
O nûr yüzlü sevgili, canımı kurbân etti kendine

Muşaare
Müşâare

Muşaareya Mela û Mîr ʻUmadeddînê Cizîrî

Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun Mefa'îlun

Mela

Selama min sena xwanî sehergeh gewher efşan bit
Bi sûret emrê subhanî ser elqabê zer efşan bit
Bi xizmet ʻerzê sultanî ʻebîr û ʻenber efşan bit

Mîr

Selama saniʼê qadir Mela da pê mûʼetter bî
Muferreh bit me lê xatir peyapey lê mûkerrer bî
Ji cama xatirê ʻatir me jê ayîne enwer bî

Mela

Ji reng ayîneya camê me batin rewşen û saf e
Di remza kufr û îslamê yeqîn fehmê te keşşaf e
Ji berqa nûr û îlhamê direxşan qafî ta qaf e

Mîr

Di rexşanê de rexşan bû sena berqa tecellayê
Di camê mey belexşan bû bi feyrûzê cela dayê
Wekî leʼlê Bedexşan bû di destê mahîsîmayê

Mela

Ji destê şekerʻamîzan seraser xerqê mestî me
Semen bû û dil awîzan bi reyhanê xwe bestî me
Ji tora fitneengîzan du ejder mestî gestî me

Mîr

Du reşmarê semensur bû me dil mabû dʼxiyalê da
Ku sunbul hat û ker ker bû di ber goşê hilalê da
Ji ʻeksa saqî enwer bû şeraba me dʼpeyalê da

Melâyê Cizirî ile Cizre Botan Mîri Arasında Müşâare

Melâ

Seher vakti cevher saçsın senâ ile selâmım
Subhânî ferman altın saçan lâkâbın olsun
Sultâna hizmet vakti amber kokular yaysın

Mîr

Kokunu sonsuz haşmet sahibinden alasın Melâ
Gönlün bizden yana her dâim müreffeh olsun
Aynamız kokulu, hatırlı kadehten parlak olsun

Melâ

Kadehin aynasından daha saf ve revnâklı kalbimiz
İslâmın ve küfrün remizlerini anlamakta ârifsin
İslâm nûrunun parıltısı bir baştan bir başa yayılır

Mîr

Tecellâ nûrundan aydınlıktı ışık içinde
Firûze renk ve kırmızı akikti kadehimiz
Ayyüzlünün elindeki Bedehşan lâli gibi

Melâ

Şeker dudakların elinden baştan başa mest oldum
Yasemin kokulu gönül çelen reyhanlara bağlandım
Fitne saçan ağdan iki ejderha mestâne ısırdı beni

Mîr

Gönlün hayâline daldığı yasemin câzibesinde iki yılandı
Sümbüller gelince hilâl kaşların köşesinden dağıldı
Sâkînin aksinden şarabımız piyâlede nûrlandı

Mela

Şeraba nabî rummanî şefeq da ʻiqdê perwînê
Muselsel mabû reyhanî xetê nazik li nesrînê
Xerez şiklê te bû Manî ji neqşên Çin û Maçînê

Mîr

Mîsalê sûretê Çînê xelet Manî xeta kêşa
Ku min dîbû li ayînê ji ber zulfa du ta kêşa
Me dîbû şiklê Şîrînê tu ustadan we nakêşa

Mela

Ku kêşa katibê xeybê xetek zîba ji kafûrê
Çi ayet bû ji la reybê reşandî arîdan nûrê
Di yaqûtan me tê mey bê ji destê wê sifethûrê

Mîr

Ji neş'a badeya kasê bi zat ez xerqê ʻurfan im
Bi wê camê bi wê tasê sifet kisra û xaqan im
Ji berqa xemze elmasê li textê dil Suleyman im

Mela

Suleymanî me ez dîsa seher hudhud bîşaret kir
Cewab anî ji Belqîsa bi hal û sur ʻîbaret kir
Bi can ez xweş kirim ʻÎsa dema wî ew îşaret kir

Mîr

Dema ʻÎsa îşaret kir li min ezmê remîm hey bûn
Dil û canê me xaret kir di rê me'dûm û laşey bûn
Eda lew xweş ʻîbaret kir me hemser muxnî û ney bûn

Mela

Ney û muxnî me hemraz im di remza ayîne camê
Li min mehrem def û saz in didin bê perde peyxamê
Dinalin kewkeb û baz in hezar rengî di îlhamê

Melâ

Yüzünde nâzik reyhânî hatlar, müselsel
Nar rengi saf şarap ışık vermiş Pervîn'e
Mani'nin hatları nakış olmuş Çin'den yüzüne

Mîr

Yanlış çekmiş hatlarını Çin'de çizdiği sûretin Mani
Ki görmüştüm ben aynada zülüflerden iki tel çekmişti
Şirin'in şeklini görmüştük hiçbir üstâd böyle çizmemişti

Melâ

Gayb kâtibi kâfurdan güzel bir hat çekince
Nasıl bir âyetti kudretten nûr serpti yüzüne
Mey geldi o hûrînin elinden yakut kadehe

Mîr

Kâsedeki meyin şevkinden irfâna boğuldum
O kâse ve kadehle Kisrâ'yım ben, hâkânım
Elmas gözlerin şavkından gönül tahtında Süleymân'ım

Melâ

Hüdhüd seherde ben Süleymân'ım diye işaret verdi
Belkıs'tan cevap getirdi, hâl diliyle şerh etti
İsâ gibi bir işaretle diriltti beni yeniden

Mîr

İsâ gibi işaret edince çürümüş kemiklerim dirildi
Vuslat yolunda yağmaladı canımızı ve gönlümüzü
Ney ve muganni eşliğinde müjdeyle haber verdi

Melâ

Neyim, muganniyim, sırdaşım, kadehin aynasındaki remizlerle
Def ve saz mahremimdir, perdesiz verir bana mesajı
İlhâmın bin türlü renginde inler tatlı nağmelerle

Mîr

Dinalin xunçe û deng hat ji belgê nêrgiza nazik
Ji tayê ‘er’era şeng hat bi perwaza xwe şehbazik
Meşa selwa sehîreng hat giha rûhê me awazik

Mela

Zehî şahîn û şehbazê bi naz û xunçe û xencan
Çi teyxûn bû di perwazê we şîrîn dame ber pencan
Di remza sihr û îcazê birim rêza guher sencan

Mîr

Guher senc in di husnê da du ebrû mislê mîzanê
Du şehla bûn di qewsê da giran bû ser li kêşanê
Hilal in goşe lê peyda ji sunbul rast û çep danê

Mela

Du sunbul hate ser bedrê muselsel turre tuxra ne
Berat û leyletulqedrê melaîk sef girêdane
Ji bala helqeyê çetrê li bedrê taze seywan e

Mîr

Li bedrê katibê husnê nivîsî ‘enberê sara
Şîrîn e xalibê husnê bi nîşana cemal ara
Nezer de talibê husnê ku dilber dil berê xara

Mela

Di tora ‘enberê çînan ji qudret rûhî perwerd in
Dilê bit seydê şahînan yeqîn dê destî jê berdin
Di nazên ‘işweşîrînan me dil her pur xem û derd in

Mîr

Ji qudret nuqteya nûrê bi sûret bû li nîşanê
Ji berqa ateşê Tûrê çi şewqek daye perwanê
Ji ‘eksa camê ferfûrî ku ateş hate fincanê

Mîr

Goncalar inledi nâzik nergis yaprağından ses geldi
Bir şahin kanatlandı güzel ardıç dalından
Hoş bir nağme erdi rûhuma o selvinin salınımından

Melâ

Ne güzeldir şahin ve şâhbazlar nazlı, nâzik ve gonca
Ne doğandı öyle tatlı uçarken kaptı beni pençeleriyle
Sihirle mûcize remizlerle götürdü en yükseklere

Mîr

Güzellikte cevherdir mevzûn kaşları sevgilinin
İki şehlâ göz keman kaşların altında ipilder
Hilâldir kaşları fakat eğriltmiş onu zülüfler

Melâ

İki sümbül kâkül tuğra gibi düşmüş müselsel dolunayın üstüne
Berat ve kadir gecesi sanki melekler saf tutmuş önünde
Tepeden dökülen halkalar sayvan olmuş yüzüne

Mîr

Güzellik kâtibi amber kokulu nakışlar çizmiş yüzüne
Güzellik süsü nişanlarla tatlılaştırmış güzelliğini
Nazar kıl ey güzellik kâtibi taştan serttir dilberin yüreği

Melâ

Amber zülüflerin ağındaki gönül kudretten şekillenmiş
Şahine av olan gönül muhakkak el çekmeli ondan
Gönlümüz dert ve gam yüklüdür dilberlerin nazından

Mîr

Kudret nûrundan noktadır yüzündeki nişanlar
Pervânenin şevki Tûr'da yanan ateşin ışığındandır
Fağfur kadehin aksinden ateş dökülür fincana

Mela

Ji wê nûrî ji wî narî mi Musa yî qebes îsa
Çi ateş bû di wî darî li teyrê dil qefes tîsa
Ji ʻeşqa neqşê cebbarî ji agir min nefes dîsa

Mîr

Ji agir min nefes hil bû ji ruxsarê şebʻefrûzê
Ji bo min hellê muşkil bû bi remza muʼcîzʻamûzê
Di nar û nûrê kamil bû ji berqa wê cîhansûzê

Mela

Binê berqa tecellayê melaîk dîn di Adem da
Ji remza bejn û balayê çi xewxa bû di ʻalem da
Ji bala taliʻek dayê Suleyman dî di xatem da

Mîr

Kesê bê perde mehrem bit divê bê perde wek ney bê
Rebab û çengê hemdem bit di taʼet mestî bê mey bê
Di dest de camê wek Cem bit ji reng ayîneya xeybê

Mela

Di vê ayîneyê zanî çi hikmet tête teʼlîmê
Ku herfên taze nûranî di lewhê sîne teqwîmê
Ji bala tewrê insanî nezer da saʻidê sîmê

Mîr

Şefeq da sîmiendamê ji bala pertewek nûrê
Bigir ayîneya camê ji destê mest û mexmûrê
Tu carek guh de peyxamê ji dengê ʻud û tenbûrê

Mela

Bi qanûn guh de ayînê bizanî da sirra sazan
Ji hikmet têne tedwînê bi ʻeynî meʼneya razan
Di dama ʻişweşîrînê didit teyrê me perwazan

Melâ

O ateşle Musâ gibi bir ışık aldım nûrdan
Ne ateşti o ağaçta gönül kuşunun kafesini aydınlatan
Nefesim ateştendir yine o ilâhî aşkın nakşından

Mîr

Nefesim ateş kesildi geceyi ışıtan yanağından
Benim için müşkül olanı çözdü mûcize remizleri
Cihânı yakan o çakım, kâmil nûr ve ateşti

Melâ

Meleklerin görüp secde ettiği âdemde tecellî eden ışığa bak
Ne kıyâmet koptu âlemde onun remizlerle dolu endâmından
Yüceden bir tâlih verdi bunu mühürde gördü Süleyman

Mîr

Ney gibi perdesiz olmalı yârin huzuruna perdesiz varan
Rebap ve çengle hemdem olmalı mey içmeden mest olmalı
Elinde de Cem'in kadehi gibi gaybı gören ayna olmalı

Melâ

Bilirsin bu aynadan ne hikmetler öğrenilmiş
Ki nûrlu taze harflerdir sîne levhâsına nakşedilmiş
Gümüş bir el nazâr etmiş insanüstü, yüceden

Mîr

Yüceden nûrlu bir ışık aydınlattı o gümüş endâmı
Al elinden o mestin sunduğu aynalı câmı
Kulak ver bir kere ûd ve tamburun sesindeki nağmeye

Melâ

Kanunla kulak ver âyine ki sazın sırrını öğrenesin
Hikmetten gelir tedvîne, sırların kaynağından
Kuşumuz kanat çırpar tuzağında o tatlı işvelinin

Mîr

Di perwazê hûma deng în me ser da tacê îqbalê
Şehê Key Xusro û Zeng în ser efraz în di vê halê
Werîn saqî meya rengîn me dil maye di vê qalê

Mela

Di rê da xakê dergah im belê ewwel ji vê xakê
Bila bê paye û cah im me pê çû ferqê eflakê
Şikarek derxurê şah im di wê bendê di fitrakê

Mîr

Giranbend im di bendê da di qeyda şahê şehbazan
Du serpence di zendê da gihiştin yek şubê bazan
Di destê şehlewendê da bi şahînî û rimbazan

Mela

Bi şêran ra ku rimbaz im di remza qabê qewseynê
Bi ʻeynê gulşen û raz im di babê hikmetu'lʻeynê
Mulazim hezretê lazim hîcab rakit ji mabeynê

Mîr

Ji mabeynê bi zatê çit ku wasil bit bi mehbûbê
Ne tenha dê sifatê çit eger dil mestê metlûbê
Bi tuxrayek beratê çit bi muhra emrê mensûbê

Mela

Di mensûba wisalê da bila sahib meqam bit ew
Di ber qewsê hilalê da ji feyrûzê bi cam bit ew
Di esrarê peyalê da divê miskînxîtam bit ew

Mîr

Di xetma vê xîtamê da xerez mihra şehînşah e
Xet û xalê di camê da ji neş'a ismê Ellah e
Di behsa zulf û damê da Melaya qencî kûtah e

Mîr

Başımızda ikbâl tâcı hümâ kuşuna dengiz uçmada
Keyhüsrev ve Zengi gibi kâm aldık murâdımızdan
Sâkî getir renkli şarabı gönlümüz kaldı bu mevzûda

Melâ

Bu topraktan evvel dergâhının toprağıyım bu yolda
Pâyesiz ve makâmsız odur şânım başım onunla erer göğe
Şâhın ağzına lâyık bir avım terkisine bağlanmış

Mîr

Kopmaz bağlarla bağlandım şâhbazların şâhının kaydına
İki pençesi bileğinin üstünde birleşmiş şahinler gibi
O levent şâhın elinde şahin ve mızrakçıyım ben

Melâ

Kâb-ı Kavseyn'in remzinde aslanlar arasında mızraktârım
Hikmet kaynağı bâbında aynasıyım sırların
Huzûra çıkıldıkta perde kalkmalı aradan

Mîr

Sevgiliye kavuşunca aradan perdeyi kaldıracaksın
Gönlün mest olmuşsa ona sıfatlarından da arınacaksın
Sultânî bir tuğrayla ferman mührüyle çıkacaksın huzûra

Melâ

Yârin makâmına ulaşmak için makâm sahibi olmalı
Hilâl kaşların önünde elinde firûze câm olmalı
Piyâlenin sırrı bâbında hitâm miski olmalı

Mîr

Bu hitâmın sonunda maksat şehinşâhın sevgisi
Câmda yansıyan hatlar ve benler Allah'ın isminin neşesi
Zülüf ve tuzak bahsinde ey Melâ iyisi mi kısa kesmeli

Mela

Di iqlîmê suxen xaqan rewanbexş û şekerrêz î
Nihin wek te di afaqan bi can ra ‘enberamêz i
Ji sîmin sa’id û saqan bi sehharî guherrêz î

Mîr

Bi xewwasî bi sehharî te dur anîn ji behreynê
Ji nezma te şekerbarî ji Misrê ta bi Qezwînê
Bi diqqet bin sed eş‘arî dibêjî terfetu’l‘eynê

Mela

Ji behra qulzuma mîran bi xewwasî guherçîn im
Di behsa ‘ilm û tefsîran tu deryayan weh nabînim
Ji mîr û beglerên çîran xulamê Mîr ‘Umadîn im

Mîr

Di baxê lefz û me’nayê suxen min serwî azad e
Ji îmla û ji înşayê me lewhê dil numa sade
Ji husnê rewneqek dayê ku Şêx Ehmed me ustad e

Melâ

Söz ikliminde hâkânsın şeker saçar rûh bağışlarsın
Göklerde yok senin gibisi canlara amber yayarsın
Gümüştendir kolun kanadın sihirle cevher saçarsın

Mîr

Dalgıç gibi sihirle inci getirdin bize denizden
Mısır'dan tâ Kazvin'e şeker yağar şiirinden
Göz açıp kapayasıya dikkatle yüz şiir söylersin

Melâ

Mîrlerin hikmet denizine dalıp cevher çıkarırım
İlim ve tefsir bahsinde böyle deniz görmedim
Cümle beyler içinde İmâdeddin'dir mîrim

Mîr

Mânâ ve kelâm bağında sözlerim azâde selvidir
İmlâmızla inşâmızdan gönül levhâmız berrak görünür
Bir parlaklık vermiş ki güzellikten Şeyh Ahmed'dir üstadımız

Muşaareya Feqiyê Teyran û Mela Ahmedê Cizîrî*

Mefa'îlun Fe'ûlun Mefâ'ilun Fe'ûlun

Feqî

Selama min heqîrî sedefek tevî têkin
Îro dê li Cizîrê heq e ku li Melê kin
Hilak ji derba tîrê çi derman heye lê kin

Mela

Selamên milyaketan bê hedd û bê hisêb in
Şubhetê avê şetan j'Mela li Mim û Hê bin
Hilakên ji zehmetan derman ji lam û bê bin

Feqî

Şerbeta lam û bêyan nadim ez wê b'heyatê
Me'dena dal û rêyan dibarînin nebatê
Zahir dikin me'neyan ji husna but û latê

Mela

Ji neqşê but û latan me sîne butxane ye
Te'eyyûna sifatan tecella d'qelbê me ye
D'îd û şevê beratan ji wan ra me secde ye

Feqî

Secdeya şukrê carek me ferz e di wîsalê
Ne perde bê sitarek li ber wechê hilalê
Ehsenellahu tebarek ji sirra wê cemalê

Mela

Cemala nûrîn saf e di wechê tecellayê
Bi herfên xwe keşşaf e zemîr didin me'nayê
Ha mim 'eyn sin qaf e d'remza wê mû'emmayê

Melâyê Cizirî ile Feqiyê Teyran Arasında Müşâare

Feqî

Ben hâkirin selâmını sedeften bir kaba koyun
Bugün Cizre'de yaşayan Melâ'ya ulaştırın
Varsa ok yaralarına bir dermân olsun

Melâ

Hadde hesaba gelmez meleklerin selâmı olsun
Melâ'nın ırmak suları gibi Mîm ve He'ye selâmı olsun
Lâm ve Be acı ve dertlerin dermânı olsun

Feqî

Lâm ve Be'lerin şerbetini değişmem âb-ı hayata
Dal ve Re'lerin menbâ'ı şeker saçmada
Mânâları izhâr etti put ve lâtların alımında

Melâ

Put ve lâtların nakşından sînemiz puthânedir
Sıfatların görünümü tecellî eder gönlümüzde
Onlaradır secdemiz bayram ve berat gecelerinde

Feqî

Perdesiz ve örtüsüz görününce ay yüzlü sevgili
Farz olur o vuslatta bir kez şükür secdesi
O cemâlin sırrındandır Hakk'ın mübârek güzelliği

Melâ

Nûrlu ve saf güzelliktir tecellî eden yüzü
Harfleriyle sırları keşfettirir mânâya şekil verir
O muammânın rengi ha mîm, ayn, sin ve kaf'tır

Feqî

Hêyên di heft ha mîman nuqteyan lê peyda kin
Bavêne cem du cîman ‘eşqê ji wê peyda kin
Îsmên di du tasiman du mîman jê cuda kin

Mela

Heft xum tejîne bade di meykeda qidemê
Xuma ku mey îrade ‘eşq e rêht cama Cemê
Lewhê du nûn lê sade lew feyzê da qelemê

Feqî

Saqî ji xemra ezel nûn û qelem jê afirand
Darêhte lewha ewwel rizq nesîb pê qedirand
Ew bû murada Mes’elê neqşê mecaz pê sewirand

Mela

Neqşê mecaz tilism e mezher ji reng mir‘atê
Sûret li bal me îsm e me’na bi tecella tê
Herfên di nûrin cism e kaf ha ye di ayatê

Feqî

Kaf ha îsmê kûr e tuxra ye di tenzîlê
Cismê wê kûhê Tûr e îcmal e di tefsîlê
Cemale ‘eynê nûr e kewkeb me di qendîlê

Mela

Kewkeb dibêm beşer e nûreke munezzeh tê
Çi husnek musewwer e îsmek ji minallah tê
Yeqîn bi xwe mezher e çerx e sed xergeh tê

Feqî

Xergeh bi min hîcab e sitar dikit cemalê
Ewrê reş û nîqab e li ber wechê hilalê
Perwane lew d’ezab e mehcûb e ji şemalê

Feqî

Yedi ha mîm için nokta kullanın
Cim'lerin yanına koyun aşkı bulun ondan
İki mîm'i ayırın ta, sin mîm'lerden

Melâ

Yedi küp dolusu bâde var kıdem meyhânesinde
Mey küpünden aşk doldurdu Cem'in kadehine
Sâd'ların üstünde iki nûn esin verdi kaleme

Feqî

Nûn ve kalemi yarattı sâkî ezel şarabından
Dökerek ilk levhâsından rızk ve nasîbi takdir etti
Asıl maksat buydu mecâzî nakışları onunla tasvir etti

Melâ

Mecâzî nakış tılsımdır ayna renginde görünen
Sûret bizde isimdir mânâ ile tecellî eden
Nûrlu harfler cisimdir kaf ve ha'dır âyetlerde

Feqî

Kaf ve ha derin isimdir bir tuğradır tenzîlden
Cismi Tûr Dağı'dır özettir tafsil içinde
Güzelliği nûr menbâ'ı, yıldızımızdır o kandilde

Melâ

Yıldız derim beşerdir ondan temiz nûr gelir
Ne güzel tasvir edilmiş bir güzellik ismi Allah'tan gelir
Kendini gösterir mutlak bir çark ki yüz çadırla gelir

Feqî

Çadır bana perdedir örter bütün güzelliği
Sâkî siyah bir bulut ayın yüzüne perdedir
Mumdan utandığı için pervâne azâb içindedir

Mela

Şemal ji ‘eynê nûr e şewq e li ber sitar tê
Perwane bê destûr e di çerxê semadar tê
Heyran sirra xefûr e lew canfidayê yar tê

Feqî

Yarê heqîqet xaliq e çi canfida vêkevin
Rast û durust û sadiq e çi reng b’şûna rê kevin
Qenc û letîf û layiq e di baxê Îrem da rê kevin

Mela

Baxê ji nûr wereq lê yar di wê de zuhûr bit
Sipêdeyê şefeq lê mezher ji ‘eynê nûr bit
Pertew ji husna heq lêda ‘eksî bê qusûr bit

Feqî

Eksê ji heq dibînin li dor wechê mehbûban
Li halekî namînin ji sura wan metlûban
Geh dinalin geh dixwînin dûr in ji wesla xûban

Mela

Feryad ji dest firaqê di dûr in ji sultanan
Tîrên j’lewnê beraqê heybet û sirra xanan
Roj hatiye şîraqê lew dimrîn ji kovanan

Feqî

Kovanên mihirdaran bê hedd û bê jimar in
Tîrên tên ji hesaran sed car û sed hezar in
Xedengên di nûbaran nihîn li dil dibarin

Mela

Nihîn li dil direşînin tîran ji siyahgoşan
Du mîr b’xezeb dikşînin li qetla me bêhûşan
Ji ‘eyn û qaf û şîn in xedengên eswedgoşan

Melâ

Mum nûrun kaynağıdır şavktır önüne perde gelir
Pervâne destursuzdur döner semâyla gelir
Hayrandır Hakk'ın sırrına yâre fedâ olur gelir

Feqî

Gerçek sevgili O'dur, canımızı nasıl vermeyelim
Doğru, dürüst ve sâdıktır peşinden nasıl gitmeyelim
İyi, hoş ve lâyıktır İrem Bağı'na hep birlikte girelim

Melâ

Bağın yaprakları nûrdandır, sevgili orada göründü
Bir tan ağardı sabah ışığın kaynağından
Aksi kusursuz oldu şavkını alınca Hakk'ın hüsnünden

Feqî

Hakk'ın aksi görünür yüzünde sevgilinin
Sabit noktada kalmaz onların güzelliği
Kâh okur kâh inleriz uzağız vuslatından dilberin

Melâ

Feryâd ayrılığın elinden, uzağız sultânlardan
Şimşek çakımı oklar hânların heybetinden sırrından
Gün doğdu doğacak ölüyoruz gönül yaralarından

Feqî

Aşk elinden sayısız yaramız var
Yüz kez yüz bin ok gelir hisarlardan
Ok yağar üstümüze gizlice yay kaşlardan

Melâ

Gizlice ok yağdırır siyah yay kaşlardan
İki mîr gazapla çeker oklarını bizi öldürmek için
Ayn, kaf ve sin harflerindendir siyah köşeli oklar

Feqî

Du nûn di siyahreng in bi ser li me ku kêşan
Derbên ewan xedeng in li qelbê me derwêşan
'Aşiq ji dest nehing in ji dax û zecr û êşan

Mela

Daxên me pur di kul in xeber jê nayê gotin
Yengiyan derb li dil in hinav me jê pur sotin
Kemandarê weş qatil in gezme li dil bi cot in

Feqî

Gezmeyên 'eyn û sadan îşaret remz û sur in
Kişandin goşe badan mehbûbê tîj awur in
Tîrên di wan celladan batin li dil difirin

Mela

Awurên cotê belek berq in ji semawatê
Şems e di çerxa felek hatiye nêv mir'atê
Însan e sûretmelek yan hûr e di cennatê

Feqî

Hûrî ku têk cema bin perî hem di vê gavê
Hemû ji reng çira bin nêzîkî şems û tavê
Ji şerma xuya nabin ji husna wê gulavê

Mela

Şermîn ji dêmê zerî 'eqreban derb li dil dan
Şems û meh û Muşterî pê rû di muqabil dan
Ins e bi şiklê perî ya hûrî sifet wildan

Feqî

Pê rû yeqîn ku xal in di 'iqda Sureyyayê
Du roj û du hilal in li dêmê wê leylayê
Bê wesf û bê mîsal in di remza şekerxayê

Feqî

Siyah renk iki nûn hedef kıldı bizi oklarına gizlice
O okların darbesi var biz dervişlerin gönlünde
Acı içinde ağlayıp inler âşıklar bu yaraların elinde

Melâ

Yaralarımız çok gaddar anlatılmayacak kadar
Gönle darbe vurdu Yeng okları içimiz yandı bundan
Çifter çifter gelir gönle oklar öldürücü yaylardan

Feqî

Ayn ve sâd harflerinden oklar sırlı, remizli ve işaretli
Keskin bakışlarla yaydan oklarını boşalttı sevgili
İki cellâdın okları uçuşur gönlümüzün derininde

Melâ

Bir çift alaca bakış gökten çakan şimşektir
Güneştir o gelip durmuş aynanın ortasında
İnsandır gerçi melek sûrettir ya cennetten hûrîdir

Feqî

Tüm hûrîler toplansa perilerle birlikte
Çıra gibi ışıtsa güne ve güneşe yakın
Utancından söner hepsi gül yüzü görününce

Melâ

Utanırlar altın yüzden, gönül darbe yedi akreplerden
Ay, Güneş ve Müşterî yüzünü ona döndü
İnsandır, peri sûret ya hûrîdir ya vildân

Feqî

Yüzündeki ben Süreyyâ burcundaki yıldızdır
İki güneş ve hilâldir o Leylâ'nın yüzünde
Şeker saçan remizlerle bir eşi daha yoktur

Mela

Bi remz û guft û suran nebatê ew dirêjin
'işweyên l'el û duran lu'lu şeker dibêjin
Xedengên di awuran 'aşiqan dê birêjin

Feqî

'Aşiqê dev û lêvan şabaş e ji Xwedê ra
Selwa bi bih û sêvan belg in ji zîv û zêra
Heram in xewê d'şevan li kesê muhbet vê ra

Mela

Kesê ku êk divêtin suhtiye bi ulfetê
Şevan ku xew nayêtin ji ber derba muhbetê
'Aşiq li pey wî têtin ji cezbe'w ji firqetê

Feqî

Firqetê têk hirqet e be'îd e ji xeyalê
Tûtak e bi zehmet e bulbul ji ber cemalê
Goyîn qet xew nakete ku dûr e ji wîsalê

Mela

Zehmet bi min wîsal e 'aşiq ji ber cezbeyê
Lew têt bi derd û hal e ji ber berqa şe'şe'ê
Dema hilbit şemal e nezer de perwaneyê

Feqî

Perwane lew dimirit xweş nîne ew bi jînê
Zeîf e xwe nagirit tîj e berqa evînê
Di perdê nasebirit da ret kemala dînê

Mela

Perwane lew disojî ji lem'eya cezbatê
Fidakirin 'umr û jî di keşfa subbuhatê
Ku da ji nû ve vejî baqî bit di heyatê

Melâ

Remizleri, sözleri ve alımıyla nebat saçar
Şeker söyler, inci döker işveyle o lâl dudaklar
Âşıkların üstüne ok yağdırır o keskin bakışlardan

Feqî

Âşıklara Allah'ın lûtfudur o ağız ve dudaklar
O selvi dallarında altın ve gümüş yapraklar
Gece uyku tutar mı hiç âşık olanı

Melâ

Bir'i isteyen kişi aşk ile yanmalıdır
Gece uyku tutmazsa aşk darbelerinden
Âşığın peşinden gelen cezbe ve ayrılıktır

Feqî

O kadar yakıcı ki ayrılık hayâlden bile öte
Tûtî çile çeker bülbül nâlândır güzelliğin elinden
Üveyik hiç uyumaz uzaktır vuslattan nice

Melâ

Zahmetli olan vuslat bence, âşık hep cezbede
Sevgilinin yüzünün ışığından dert ve tasa içinde
O mum yandığında bir bak hele pervânenin hâline

Feqî

Pervâne öyle ölür hayat tatlı görünmez ona
Öyle güçlü ki aşk ateşi, zayıftır tutunamaz
Tahammülü yok perdeye ermek ister görmenin kemâline

Melâ

Pervâne öyle yanar cezbenin parıltısından
Fedâ eder ömrünü vâsıl olmak için mâşuka
Ki dirilsin yeniden bâkî kalsın hayatta

Feqî

Heyat li ba min wesl e du lat ger bibin latek
Murad bixwe her esl e têkda bibin sifatek
Ji hev êk nebin fesl e wahid bimînin zatek

Mela

Wahid zateke ferd e tecella da sifatan
Bi ‘eynê dil nezer da li cumle te’yînatan
Tewehhum bûye perde bi îsmê but û latan

Feqî

Lat ji sûretek heq e ji esmayên heqanî
Li bal min muheqqeq e di nêv keşfa subhanî
Lahût e her mutleq e di nasûta însanî

Mela

Însan bi min nasût e gewher di nêv sedefê
J’alema ceberût e şems hatiye şerefê
Tenezzul ji lahût e mehbûb e cam di kefê

Feqî

Kefa ku kûz û kas tê nazik û spî zend in
Qedeha meya xas tê binêrin talib çend in
Vexwin ji destê rastê bi medhan mehbûb xwendin

Mela

Wesf û medhên mehbûban li daxêt kul heyat in
Qût in ji bo qulûban gulav qend û nebat in
Ji nexma medhê xûban ‘aşiq bi cezbe hatin

Feqî

‘Aşiq bi wesf û medhan di firaqê di sebrî
Nesîm bêt ji wan terhan bulbul neşê xwe bigrî
Xwîn dê der bit ji cerhan dê bi daxên kul bimrî

Feqî

Hayat benim için vuslattır iki lât bir lât olursa
Murâd asıl'dır her zaman birlikte tek sıfat olursa
Birbirinden ayrılmaz birlik'te tek zât olursa

Melâ

Vâhîd bir zâttır tektir tecellî etti sıfatlarda
Gönülden nazar kıldı cümle yaradılanlara
Put ve lâtların ismiyle muhayyel olmuş perde

Feqî

Lât Hakk'tan bir sûrettir hakkânî isimlerdendir
Hâlık'ın keşfi içre muhakkaktır nezdimde
Lâhûttur elbette yer almış insanın içinde

Melâ

İnsan cisimdir bence cevher sedefin içinde
Hakk'ın kudretinden güneş gelmiş şerefe
Allah katından inmiş sevgilinin elindeki piyâle

Feqî

Kâse ve küpten mey getirir o beyaz bilekli nâzik
Has şarap kadehle gelir bakın ne çoktur tâlibi
Sağ elden için methederek çağırın sevgiliyi

Melâ

Sevgilinin övgüsü dert ve yaralara hayattır
Âşıklar meclisinde gül suyu, şeker ve kanttır
Güzeller methinin nağmesinden âşıklar cezbeye gelir

Feqî

Âşıklar ayrılığa sevgilinin övgüsüyle katlanır
Nesîm gelince bülbül tutamaz kendini o dallarda
Yaralardan kan akar ölür dert dağlarıyla

Mela

Bulbulên wê gulşenê ji ezel ew dibêjin
Ta ebed ji me'denê gewheran da birêjin
Herfek ji wesfan tenê 'alem têk nabirêjin

Feqî

Cema kin têk 'alemê hemiyan bi ustad kin
Herf ji lewhê qidemê bi şerh û bi sewad kin
Nayête ber qelemê behran er bi mîdad kin

Mela

Nesrîn û gul tebeqek seher ji baxê gulan
Ji nesterîn wereqek bese me sahib dilan
Urfexwahî sebeqek çêtir ji sed sicîlan

Feqî

Ehsen ji nû sebeqan qelem j'qend û nebatê
Li ser setha wereqan dirêjit ava heyatê
Dest bi dest ji tebeqan melek dibin cennatê

Mela

Nivîsa te 'enber in zubad û misk û pêjin
Çi şaxê neyşekerin qend û nebat dirêjin
Nutqa te xwe gewher e sed bar gewher davêjin

Feqî

Gul im di destê xaran b'îsmê Muhemmed nav im
Bulbul im di gulzaran ji 'eşqê lew zerbav im
Di zumreya mihrdaran tu roj î ez hetav im

Mela

Dûr im j'gula b'xunav e lew zer şubhetê bih im
Sosin 'ereq j'tilav e di firqetê d'birjihim
Li bal xwedan dila ve tu tav î ez hê sih im

Melâ

O gülşenin bülbülleri onlar ezelden söyler
O kaynaktan sonsuza dek cevher döker
Cümle âlem vasfından tek bir harf söyleyemez

Feqî

Cümle âlemi toplayın hepsini usta yapın
Kıdem levhâsı harfini yazıp şerh edemez
Deniz olsa mürekkebi yine de kaleme gelmez

Melâ

Seherde gül bahçesinden bir demet gül ve nesrin
Yaban gülünden bir yaprak yeter biz gönül ehline
Örften gelen bir kalıp yüz sicilden yeğ bize

Feqî

Ne mutlu şairler yine şeker ve kant kalemlerden
Âb-ı hayat dökerler yaprakların yüzüne
Gökteki melekler el ele götürür onları cennete

Melâ

Senin yazın amberdir hem zübâd hem misk döker
Ne şeker dillidir hem şeker hem kant döker
Sözlerin cevherdir senin yüz yük inci döker

Feqî

Dikenler elinde gülüm Muhammed diye bilinir adım
Gül bahçesinde bülbülüm aşktan sarardım kaldım
Âşıklar zümresinde sen güneşsin ben ışığın

Melâ

Çiğ düşmüş o gülden uzağım ayva gibi sarardım
Zambaklar serpilmiş ben kendimden geçmişim firkâtle
Gönül ehli nezdinde sen ışıksın ben gölge

Feqî

Birîndarê ʻeşqê me dûr im ji siha bîhan
Zanin meddahê kê me di hezar û yek û sihan
Senaxwanê Melê me li hemû erd û cîhan

Mela

Hindî ku digazehim dikêşim sebr û hîrê
Şubhetê çeng û jeh im hilak im j'derba tîrê
Senaxwanê Feqeh im îro ke di Cizîrê

Feqî

Âşıktan yaralıyım uzağım söğüt gölgesinden
Bilirim kimi övdüğümü bin otuz bir yılında
Melâ'nın övgücüsüyüm cihânın her yanında

Melâ

Şikâyet ettim o kadar çile çektim sabırla
Çeng ve def gibi helâk oldum ok darbelerinden
Feqî'nin övgücüsüyüm bugün Cizre'de ben

Açıklamalar ve Notlar

Abdal: Derviş; meczup, dîvâne, dilenci gibi anlamlarda kullanıldığı da olur.

Âb-ı hayat: Âb-ı câvidanî, hayat çeşmesi, bengi su; Hızır ve İskender'e atfen bazen de âb-ı Hızır veya âb-ı İskender gibi çeşitli isimlerle de anılan bu efsanevî su aslında bütün dünya mitolojilerinde rastlanan bir kavramdır. İnsan hayatının kısalığı, buna karşılık yaşama arzusunun çok kuvvetli oluşunun esinlediği sonsuz bir hayat özlemini ifade eder.

Ağyâr: Gayr sözcüğünün çoğulu; başka, el, yabancı anlamlarında. Tasavvufî şiirde Allah'a gönül veren âşıklar için Allah yâr, mâsivâ ağyârdır.

Ahsen-i takvim: İnsana Allah tarafından verilen en güzel ve en mükemmel biçim. "And olsun ki biz insanı en güzel biçimde yarattık (El Tin 95/4) meâlindeki Kur'ân âyetinde geçer.

Allâme'l-esmâ: Bakâra sûresinde 31. âyette geçen "Allah Âdem'e bütün isimleri bilinir kıldı" meâlindeki ifade.

Anka: İslâm tasavvufunda Anka veya Simurg, halk arasında Zümrüdüanka adlarıyla anılan efsanevî kuş.

Andelib: Bülbül, hezâr.

Âsef: Hz. Süleyman'ın veziri, Sabâ melikesi Belkıs'ı tahtıyla birlikte Süleyman'a getirdiği rivayet edilir.

Âşır: Kur'ân'ın genellikle orta uzunluktaki on âyet kadar olan bölümlerine verilen ad.

Avam: Sözlük anlamı halk, sıradan insan olan avam, tasavvuf terimi olarak inanç ve ibâdetleri genellikle taklide dayanan, dinin şekil ve merasimlerinin ötesine geçmeyenler için kullanılır.

Ayas (Ayaz): Gazneli Mahmut'un gözdesi olan köle.

Âyet-i kübrâ: Büyük âyet anlamında, Allah'ın varlığını ve birliğini ifade eden delillerden oluşur.

Âyetü'l-kürsî: Bakâra sûresinin tevhîd akîdesini anlatan 255. âyeti. Tamamı on cümleden ibaret olan âyette Allah'nın birliği, daima diri ve zâtı ile kaim olduğu, bilgisin ezel ve ebedi kuşattığı, kudretinin arz ve semâları kapladığı, zâtının yüceliği bildirilir.

Azâzîl: Şeytan veya iblisin diğer adı.

Âzer: Hz. İbrahim'in babası.

Bac: Farsça hisse, pay anlamına gelen sözcük; genel olarak vergi, özellikle Pazar vergisi anlamında kullanılır.

Bân: Çiçekleri salkım durumunda, meyvesinden kokusuz bir yağ elde edilen ağaç.

Bâtın: Gizli olmak, bilmek, bir şeyin içyüzüne ve bir kimsenin sırlarına vakıf olmak.

Bâkî: Sebat ve devam etmek, kesintiye uğramadan geleceğe doğru sürüp gitmek anlamında, Allah'ın isimlerinden biri.

Belkıs: Sabâ melikesi. Kur'ân'da anlatılan kıssâya göre Hz. Süleyman hüdhüdün getirdiği bilgiler üzerine güneşe tapan Sabâlıların kadın hükümdarına yine hüdhüd vasıtasıyla bir mektup gönderir ve onları Hakk dinine davet eder. Melike, Süleyman'a açık ve olumlu bir

cevap yerine bazı hediyeler gönderir. Bu duruma öfkelenen Süleyman hediyelerini elçileriyle birlikte geri yollar. Sonunda Süleyman'ı bizzat ziyarete gitmek zorunda kalan melike daha önce yanlış yolda bulunduğunu itiraf ederek tevhîd dinini kabul eder.

Berat: Bir tayini, bir görev veya muafiyetin verildiğini gösteren, üzerinde padişahın tuğrası bulunan belge, nişan.

Berat gecesi: Şâban'ın beşinci gecesi; Müslümanların Allah'ın affı ve bağışlaması ile günah yükünden kurtulacağı umulan mübârek gece, rahmet gecesi.

Berzah: Kıstak. İki şey arasındaki engel anlamına gelen sözcük, dinî terim olarak ölümle başlayıp yeniden dirilmeye kadar sürecek ara dönem karşılığında kullanılır.

Bezm: Sohbet, muhabbet meclisi; genellikle içki ve eğlence meclisi toplantısı anlamını taşır, daha çok klasik şiirde kullanılır.

Câm: İçki bardağı anlamında, kadeh, piyâle, peymâne.

Câm-ı Cem: İçine bakıldığında dünyada olup biten her şeyin görüldüğüne inanılan, efsanevî İran hükümdarlarından Cemşîd ile Keyhüsrev'e, ayrıca Hz. Süleyman'a ve İskender'e atfedilen sihirli kadeh.

Câmî: Abdurrahman Câmî (1414-1492) Nakşibendî tarikatına mensup İranlı âlim ve şair Molla Câmî adıyla tanınır, Kürt klasik şiirinde kendisine sıkça gönderme yapılır.

Cedel: Doğruluğu herkes tarafından kabul edilen önermelere dayanan kıyas; tartışmada rakibi susturma yöntemi anlamında kullanılan mantık, felsefe ve kelâm terimi.

Cem: İran'da hüküm süren ilk sülâlelerden olan Pişdadiyan sülâlesinin dördüncü ve en büyük hükümdârı.

Cemal: Allah'nın lûtuf ve rızasına delâlet eden, isim ve sıfatlarını ve onun mutlak güzelliğini ifade etmek için kullanılan bir tasavvuf terimi.

Cemşîd: bkz. Cem.

Cennetü'l-me'vâ: Cennetin üçüncü katının adı.

Cezbe: Rûhun hayret ve sevince kapılarak bedenden çıkmış gibi heyecana gelmesi. Sözlük anlamı çekmek olan cezbe, tasavvufta Al-

lah'ın sevdiği kulunun kalbinden perdeyi kaldırıp çalışma ve gayreti olmadan onu yakîn nûru ile birdenbire manevî makamlara yükseltmesini ifade eder.

Cezm: Üzerinde bulunduğu harfi kendinden önceki harf e bağlayan küçük daire şeklindeki işaret. Cezm, bir harfin harekesiz oluşunu ifade eder.

Çarh-ı felek: Âlemin merkezi olan yerin etrafında gezegenlerin ve yedi kat göklerin devretmesi ve bunların tümünü ifade eder.

Çeng: Kanuna benzeyen ve dik tutularak çalınan, Batı müziği çalgılarından harpı anıştıran bir tür saz.

Çevgân: Sözlük anlamı değnek, sopa olan çevgân, üst tarafında tek veya iki yöne çatallaşarak kıvrılan gümüşten yapılmış bir ince değneğe, bu kıvrık uçlar arasında sallandırılmış zincirler ve bu zincirlere yuvarlak, kapalı, madeni küçük çıngıraklar eklenerek oluşturulmuştur.

Dârâ: Eski İran krallarından; Keyâniyân sülâlesinin dokuzuncu ve son hükümdarı. Erbil'de meydana gelen savaşta Makedonyalı İskender'e yenilip öldürüldü.

Dârîn: Bahreyn'de bir derbent.

Dergâh: Tarikat pîrlerinin veya tarikatın büyük şeyhlerinin ikâmet edip irşâd faaliyetlerini sürdürdükleri veya kabirlerinin bulunduğu merkezi tekke anlamında bir tasavvuf terimi; tekke, asitâne.

Dîdar: Yüz, göz, görme, seyretme anlamlarındaki sözcük, tasavvûfî anlamda sevgili, ilâhî güzelliği seyretme demektir.

Dîvânî: Dîvâna ait, dîvânla ilgili. "Hatt-ı Dîvânî": Dîvândan çıkan yazıların yazıldığı bir tarzı ifade eder.

Dürdâne: İnci tanesi.

Ebleh: Ahmak, bön, alık, akılsız.

Ebter: Zürriyetsiz ve hayırsız, faydasız şey.

Ebyed: Cinlerin padişâhı.

Ehad: Bütün noksan sıfatlardan münezzeh olan, yegâne zat; Allah'ın isimlerinden biridir.

Ehrimen: Zerdüştlük inanışında kötülük ve karanlıkları temsil eder.

Elest: Bezm-i elest. Allah'la insanlar arasında yaratılışları sırasında yapıldığı kabul edilen sözleşme için kullanılan bir tâbir. "Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?" hitâbının yapıldığı ve ruhların da "Evet!" diye karşılık verdikleri "meclis"i ifade eder.

En'âm sûresi: Kur'ân'ın 6. sûresi. Tevhid inancının, peygamberliğin, yaratılışın, yeniden dirilişin kesin delilleriyle, şirk ve delâlet ehlinin sapık görüşlerini, bâtıl inanışlarını red ve iptal eden belgelerin bulunduğu, eti yenilen ve yenilmeyen hayvanlarla ilgili açıklayıcı bilgilerin, helâl ve harama ait hükümlerin yer aldığı sûre.

Ene'l-Hak: Sözlük anlamı "Ben Allah'ım." Hallâc-ı Mansûr'un ulûhiyet ve hulûl iddia ettiği gerekçesiyle öldürülmesine neden olan ünlü söz.

Erendiz: Güneşe olan yakınlığı bakımından beşinci sırada bulunan, dokuz uydulu en büyük gezegen, Jüpiter, Müşterî.

Erganun: Bir müzik aleti, org.

Etvâr: Hal ve hareketler, işler, tarzlar.

Eymen Vadisi: Hz. Musâ'ya Allah'ın tecellî ettiği Tûr Dağı'ndaki vadi.

Ezel: Başlangıcı olmayan zaman, zihnen başlangıcı düşünülmeyen süre, varlığın geçmişte sonsuzca devam etmesi anlamında felsefe ve kelâm terimi; kıdem ile eş anlamlı olarak başlangıcı olmama anlamına gelir.

Fağfur: Porselenden yapılan kap kacak, kadeh; aynı zamanda Çin imparatorlarına verilen bir ad.

Fak: Kapan, tuzak.

Felek: Ortaçağ İslâm kozmolojisinde yıldızları taşıdığına ve hareket ettirdiğine inanılan şeffaf gök küre, gezegenlerin yörüngesi.

Fena: Geçici olmak, yok olmak, ölmek gibi anlamlara gelen fenâ, tasavvufta kulun kendi fiil ve davranışlarını görmekten, fânî olup gerçek kul olma noktasına ulaşmasını, kulun benliğinin kaybolması ile tevhîdin gerçekleşmesini ifade eder.

Ferhâd: Klasik şiirde meşhur bir aşk hikâyesinin kahramanı. Milliyeti ve mensup olduğu sosyal tabaka çeşitli mesnevî şairlerince

farklı gösterilen Ferhâd'ın esas vasfı sevdiği Şirin'in aşkı ile dağları delmesidir.

Ferruhî: Dîvânının yanı sıra söz sanatlarını anlatan *Tercümânü'l-belâğa* adlı önemli bir eseri de bulunan İranlı ünlü şair.

Fetvâ: Fıkhî bir meselenin dinî-hukukî hükmünü açıklayan cevap.

Finik: Eruh yakınlarında bir köy.

Firdevs: İçinde her türlü ağacın, özellikle üzüm bağlarının bulunduğu büyük bahçe anlamına gelen Firdevs, cennetin tamamı veya bir bölümü için kullanılan isimlerden biridir.

Firkat: Ayrılık.

Firûze: Nişâbûr civarında çıkan, açık mavi renkli ve değerli bir yüzük taşı.

Fülfül: Karabiberin uzunca bir çeşidi olan, tarçın tohumu da denilen kuyruklu biber.

Gâfur: Mağfireti ve bağışlaması bol olan; Allah'ın adlarından biri.

Gayb: Akıl ve duyular yoluyla hakkında bilgi edinilemeyen varlık alanı.

Hacerülesved: Kâbe'nin güneydoğu köşesine, tavâfın başlangıç noktasını belirlemek amacıyla yerleştirilen taş.

Hâfız: Hâfız-ı Şirâzî (1317?-1390?) İran'ın en önde gelen lirik şairlerinden. Şirâz'da dünyaya gelen şairin büyük şöhretine rağmen hayatı hakkında pek az bilgi bulunmaktadır. *Dîvân*'ı hemen bütün Doğulu şairler üzerinde olduğu gibi Melâyê Cizîrî üzerinde de büyük etki bırakmıştır.

Halvet: Günahtan korunmak ve daha iyi ibâdet etmek için ıssız yerlerde yaşamayı tercih etmek anlamında bir tasavvuf terimi.

Hâlid Bin Velîd: Bütün Arap kabileleri tarafından sevilen, Kureyş'in ileri gelenlerinden ve İslâm kumandanlarının büyüklerindendir.

Hamza: Hz. Muhammed'in amcası; Uhud şehitlerinden ve Bedir Savaşı'nın önde gelen kumandanlarından.

Harâbat: Tekke, dergâh, hankâh anlamında kullanılan bir tasavvuf terimi

Hatem: Hatem-i Tâyî; Cahiliye Döneminin cömertliğiyle ünlü şairi, Tayy kabilesinin reisi.

Hatt-ı rikâ: Müsvedde mektup gibi şeylerde kullanılan bir yazı stili.

Hatîf: Gâipten seslenen anlamında tasavvûfî bir terim.

Havra: Yahudi ibâdethanesi, sinagog.

Hayy: Ezeli ve ebedi bir hayat ile diri olan; Allah.

Heyulâ: Âlemin ilk maddesi anlamında felsefe ve kelâm terimi.

Hıtay: Ortaçağ Avrupa'sında Çin'e verilen ad.

Hızır: Hz. Musâ döneminde yaşayan, kendisine ilâhî bilgi ve hikmet öğretilen kişi. Klasik şiirde, kavuşamadığı sevgiliyle Hızır'ın yüce kişiliği arasında ilgi kuran şairler onu genellikle zulmet ve âb-ı hayat münasebetiyle anarak istiare, telmih ve tevriyelere konu etmişlerdir.

Hikmet: Din ve felsefe anlamında kullanılan geniş kapsamlı bir terim.

Himmet: Velîlerde var olduğu kabul edilen olağanüstü irâde gücü.

Hitam: Son, nihayet, bitme, tükenme.

Hudûs: Evrenin yaratılmışlığı öncülüne dayanarak Allah'ın varlığını ispat etmek için başvurulan delillerden biri. "Hudûs" redifli şiirde hemen her beyitte farklı bir kavramı ifade eden sözcük, temsil ettiği her anlamda Tanrı'nın varlığının ispatı olan bir tecellî olarak kullanılmış. Şiirin rûhuna ve klasik şiirin katı kurallarla belirlenmiş formuna müdahale edilmeyerek "hudûs" tüm beyitlerde redif olarak kullanıldı.

Huld: Sekiz cennetten biri. Kur'ân-ı Kerîm'in çeşitli âyetlerinde daha çok "ebedîlik" anlamında kullanılmıştır

Hüdhüd: Kur'ân'da Hz. Süleyman kıssâsıyla ilgili olarak zikredilen kuş.

İbrahim: Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm'ın ortak kabul ettiği büyük peygamberlerden. Putları kırması ve bu yüzden putperestlerce ateşe atılmasına rağmen ateşin kendisini yakmaması teması üzerinden klasik şiirde yerini sıkça alır.

İcâzet: Helal kılmak, izin vermek, onaylamak, değerli kılmak; İslâmî eğitim ve öğretimde diplomaları, sanat ve meslekte yeterlilik için gerekli izin ve onayı ifade eder.

İhrâm: Haram kılmak, kendini mahrum bırakmak gibi sözlük anlamları bulunan ihrâm, terim olarak hac veya umreye niyet eden kimsenin diğer zamanlarda yapması helâl olan bazı davranışları, hac ve umrenin rükünlerini veya bütün âdâbını tamamlayıncaya kadar kendine haram kılmasını ifade eder.

İkbâl: Baht, talih, işlerin yolunda gitmesi, mutlu olma.

İlyas: Kur'ân'da adı geçen peygamberlerden. Klasik şiire sıkça konu olan, rivayete göre halen sağ olan dört peygamberden biridir. Buna göre İlyas ve Hızır yerde, İdris ve İsâ göktedir. İlyas karalarda, Hızır ise denizlerde Muhammed ümmetinden darda kalanların imdâdına yetişmekle mükelleftir.

İnâyet: İsteme, amaçlama, ilgilenme, önem verme gibi anlamlara gelen inâyet, Allah'ın kâinat hakkındaki küllî bilgisi ve takdir anlamında felsefe terimi olarak kullanılır.

İnnâ fetehnâ: "Muhakkak ki biz sana apaçık bir fetih verdik..." meâlindeki sûre.

İ'râb: Arapça sözcüklerin sonlarındaki harf veya harekenin değişmesi; bu değişmeyi öğretme bilgisi.

İsfahan: İran'ın dördüncü büyük şehri ve aynı adı taşıyan eyaletin merkezi.

İskender: İslâm tarihinde daha çok efsanevî kişiliğiyle tanınan Makedonya kralı. Kur'ân'da geçen Zülkarneyn ile maceraları ve yaşadıkları bölge bakımından aralarında benzerlik bulunan, bu nedenle İskender-i Zülkarneyn olarak da tanınan ünlü hükümdar klasik şiirde destansı yönüyle ve "câm-ı Cem" gibi her şeyi gösteren "İskender aynası" ile anılır.

İstidâd: Yetenek.

İstivâ: Mutedil, düzgün ve eşit olmak, yönelmek gibi anlamları olan istivâ, Allah'ın zâtının âlemle münasebetini konu edinen sıfatlardan biridir. Allah yeri yarattıktan sonra gökleri yaratmaya yönelip onları yedi kat olarak düzenlemiş sonra da arşa "istivâ" etmiştir.

İştiyâk: Şevk, derin arzu, özlem anlamında felsefe ve tasavvuf terimi.

Kâb-ı Kavseyn: İki yay uzaklığı mesafesi; klasik şiirde sevgilinin iki kaşı arasındaki mesafeyi ifade eder. Allah'a en yakın olan makam. Peygamberin Mîraç'ta Allah'la bu makamda görüştüğü rivayet edilir.

Kadir gecesi: Kur'ân'ın indirildiği ve bin aydan daha hayırlı olduğu kabul edilen gece.

Kâlubelâ: İnsanların ebediyet âleminde yaratıldığında, ilâhî düzene girdikleri ilk zamanda gerçekleşen olaya ışık tutan bir terimdir. Allah, "Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?" diye sordu. Bütün ruhlar, "Evet ya Rab, sen bizim Rabb'imizsin, biz buna şâhidiz." dediler.

Kandil Dağı: Irak-İran sınırında yer alan ve yaklaşık 1500 km uzunluğundaki Zağros Dağlarının bir bölümünü oluşturan dağ.

Kâmil: Bütün, tam, noksansız, kemâle ermiş, olgun. Tasavvufta insân-ı kâmil Allah'ın tam olarak zuhur ettiği yerdir. İnsân-ı kâmile ulaşan, Allah'a vâsıl olmuştur.

Kaşuvan: Eski bir Kürt oyunu. Gerek atlı gerek binek olmadan ucu eğri uzun bir sopayla topa vurularak oynanan, polo benzeri bir oyun.

Kayyum: Allah'ın isimlerinden biri. Her şeyin varlığı kendisine bağlı olan, kâinatı idâre eden.

Kemâl: Zât, vücûd ve sıfat bakımından yetkin olma hâlini ifade eden bir tasavvuf terimi.

Kenan ülkesi: İbrahimî dinsel metinlerde Şeria Nehri'nin batısındaki antik Filistin topraklarına verilen isim. Bugünkü İsrail, Filistin, Lübnan topraklarıyla, Ürdün, Mısır ve Suriye'nin kıyı kesimlerini kapsamaktadır.

Keşşâf: Çok keşfeden, gizli bir şeyi meydana çıkaran, sırları çözen.

Kevser: Cennette bulunduğuna inanılan, suyu tatlı ve berrak, huzur verici bir havuz.

Kıdem: Allah'a nispet edilen sıfatlardan biri; Allah'ın varlığının başlangıcı bulunmaması ve başkasına ihtiyaç duymaksızın mevcut olmasını ifade eder.

Kıyam: Doğrulmak, ayakta durmak, yönelmek anlamlarına gelen kıyam, namazda ayakta durmayı ifade eden bir fıkıh terimidir.

Kisrâ: Sasânî hükümdarı.

Kuddusî: Kutsal niteliklere ulaşmış olan.

Kunt ü Kenzen Hadîsi: "Ben saklı bir hazineydim, bilinip tanınmak istedim ve bilineyim diye mahlûkâtı yarattım..."

Lâhut: İnsanın ilâhî ve manevi yönü anlamında bir tasavvuf terimi, nâsutun karşıtı.

Lâl: Klasik şiirde adından çok söz edilen değerli bir taş, yârin dudağını imgeler.

Lât: İslâm'dan önce Arap çoktanrıcılığında, üstün bir varlıkla insanlar arasında aracılık işlevi yüklenmiş olan ikinci derecedeki tanrılardan biri kabul edilen put.

Lemmâ Efele: En'âm sûresine gönderme: "Gece karanlık basınca bir yıldız gördü ve Rabb'im budur dedi, fakat yıldız batınca 'batanları sevmem' dedi..."

Levh: Levh-i mahfuz. Yazı yazmaya uygun yassı ve düzgün yüzey anlamındaki levh ile korunmuş anlamındaki mahfuz sözcüklerinden oluşan levh-i mahfuz, terim olarak bütün nesne ve olaylara ilişkin ilâhî ilim ve takdirin kayıtlı bulunduğu kitap anlamında kullanılır.

Levlake Hadîsi: "Sen olmasaydın bu yerleri ve gökleri yaratmazdım..."

Likâ: Görme, rast gelip kavuşma.

Mâbud: Kendisine ibâdet olunan, Allah.

Mahmud: İslâm dinini ilk kabul eden Gazneli Türk hükümdar, Gazneli Mahmud.

Mani: III. yüzyılda İran'da kurulan ve günümüzde müntesibi bulunmayan Manihaizm dininin kurucusu

Mâruf-i Kerhî: İlâhî aşktan ilk söz edenlerden olduğu nakledilen Iraklı zâhit.

Mâşuk: Sevilen, âşık olunan.

Matlûb: Talep edilen, istenilen.

Mazhar: Allah'ın sıfat, isim ve fiillerinin zuhûr ve tecellî ettiği yer anlamında tasavvuf terimi.

Meâl: Anlam, kavram, mefhum.

Mecrûh: Cerh olunmuş, yaralanmış.

Meftûn: Gönül vermiş, tutkun.

Menât: İslâm öncesi Arap toplumundaki putlardan biri.

Mansûr: Hallâc-ı Mansûr. Tasavvûfun gelişimine önemli katkılarda bulunan ünlü mutasavvıf. Tasavvûfî görüşleri nedeniyle öldürülen Hallâc-ı Mansûr'un öldürülme sebebi olarak Abbasîlere karşı ayaklanmış olan Karmatîlerle gizlice mektuplaştığı "Ene'l-Hak" sözüyle ulûhiyet iddiasında bulunduğu, haccın farziyesini inkâr edip yeni bir hac anlayışı ortaya koyduğu yönünde çeşitli iddialar öne sürülmüştür.

Merkür: Güneş'e en yakın olan gezegen.

Merih: Güneş sisteminin Güneş'ten itibaren dördüncü gezegeni; Mars.

Mescîd-i Aksâ: Müslümanların ilk kıblesi; en kutsal sayılan üç mescitten biri.

Mesih: Hz. İsâ'nın adlarından biri.

Mesrûr: Sevinmiş, meramına ermiş, memnun.

Meşhûd: Gözle görülmüş, görülen.

Meşrep: Yaradılış, davranış biçimi, huy.

Mevrûd: Gelmiş, gelen.

Minvâl: Tarz, yol, şekil.

Mîr: Bey, amir, baş.

Muğbeçe: Meyhane çırağı, Mecûsî çocuğu

Mushaf: Sahife haline gelmiş olan, kitap, Kur'ân.

Mutrîb: Çalgıcı, şarkıcı.

Mükerrem: Muhterem, aziz, saygıdeğer.

Münevver: Aydın, aydınlanmış.

Müselsel: Zincirleme, ardı ardına.

Müsemma: Bir ismi olan, adlanmış

Müştâk: İştiyâklı, özleyen, can atan.

Nâlan: İnleyen, feryat eden.

Nâsut: İnsanın beşerî ve cismanî yönünü ifade eden tasavvuf terimi.

Neshetmek: Bir şeyini sûretini, aynını çıkarmak, kopya etmek.

Nûşirevan: 1. Hüsrev, Sasâni hükümdarı.

Pervin: Ülker yıldızı, Süreyya.

Perviz: Üstün, muzaffer, İran hükümdarı Hüsrev'in lâkabı.

Pîr-i Mugan: Meyhaneci, Mecûsîlerin başrahibi.

Râm: İtaat eden, boyun eğen.

Rebap: Gövdesi hindistancevizi kabuğundan yapılan bir çeşit kemençe.

Recep: Arâbî ayların yedincisi ve kutsal sayılan üç ayların birincisi.

Remiz: İşaret, işaretle anlatma, gizli ve kapalı bir sûrette söyleme.

Revnak: Parlaklık, güzellik, tazelik.

Reyhânî: Kalınlığı sülüs şeklinde olan bir yazı tarzı.

Rind: Kalender, gönül eri, dünya işlerini hoş karşılayan, aldırışsız, açık yürekli.

Rûd: Kemençe.

Rükû: Öne doğru eğilme; namazda dizlere tutunarak vücudun belden yukarısı yere koşut gelecek şekilde eğilme hareketi.

Rüstem: Aryan mitolojisinin efsanevi kahramanlarından, Firdevsî'nin "Şehnâme" adlı eserinde büyük bir kahraman olarak geçer.

Sâdî-yi Şirâzî: İran'ın Şirâz kentinde doğmuş, İran'ın en önemli şairlerinden; özellikle Bûstan ve Gûlistan adlı eserleriyle tanınır.

Sâkî: Kadeh, içki sunan.

Samed: Kimseye ve hiçbir şeye muhtaç olmayan; Allah'ın adlarından.

Sâmirî: Hz. Musâ Tûr-ı Sinâ'da Allah'la konuşurken halkı kendi yaptığı bir buzağıya tapındırmaya çalışan sihirbaz.

Sa'y: Çalışıp çabalama, gayret etme.

Selsebil: Cennette bir çeşmenin adı.

Serpûş: Başa giyilen şey, başlık.

Sidretü'l-müntehâ: Hz. Muhammed'in Mîraç gecesi, yanında ilâhî sırlara mazhar olduğu ağaç.

Sûfî: Tasavvuf ehli, sofu.

Suhte: Yanmış, tutuşmuş; medrese talebesi.

Sübbûh: Var olma yönünde varlıklarda bulunan her türlü ayıp ve noksanlıklardan uzak olan.

Sücûd: Secde edip yere kapanma.

Süheyl: Semanın güney yarım küresinde bulunan Sefine-i Nuh burcundaki büyük bir yıldızın adı.

Süleyman: İsrailoğullarına gönderilmiş, hayvanların, cinlerin ve rüzgârın dilinden anlayarak onlara hükmetmiş, gücün ve hikmetin simgesi hükümdar.

Sülûk: Bir yol tutma, bir yola girme, tutum alma, tarikata girme.

Sülüs: Arap harfleriyle yazılan bir tür süslü yazı.

Süphânî: Allah'a ait, Allah'la ilgili.

Süreyyâ: Kuzey yarım kürede, Sevr burcunun en parlak yıldızı olan Eddebaran'ın ilerisinde görülen bir yıldız kümesi.

Şahpur: Şah soyundan gelenler, Sasânî hükümdarlarının adı.

Şefaat: Birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık.

Şehlâ: Elâ göz, tatlı şaşı.

Şerefhan: Cizre Botan emirlerinden.

Şerh: Açma, ayırma, izah, açıklama, açımlama.

Şerh-i Lübâb: Muhammed b. Ahmed b. Cafer el-Bağdadî'ye ait *Muhtasaru'l-Kudûrî*'nin şerhlerindendir; İslâm hukukçuları ve halk nezdinde çok itibar gören eser "el-Lübâb fi şerhi'l-Kitâb" adıyla şerhedilmiş ve medreselerde ders kitabı olarak okutulmuştur. Eserde pek çok İslâmî hususun yanı sıra temel fıkıh meseleleri şerh edilmiştir.

Şıblî: İlk sûfilerden, şathiyeleriyle ünlüdür.

Şitâb: Acele, sürat, çabukluk.

Tâlip: İstekli, isteyen.

Tecellî: Allah'ın varlığının çeşitli mertebelerde zuhûr etmesi, sâlikin keşif yoluyla bu zuhûru idrâk etmesi anlamında tasavvuf terimi.

Tecessüm: Cisme bürünme, görünme, belirme.

Tedvîn: Yazmak, toplamak, dermek anlamındaki tedvîn, ezberlenen ve bir yere kaydedilen hadisleri yazarak bir araya getirme anlamı taşır.

Tefsir: Kur'ân âyetlerini açıklamayı ve yorumlamayı ifade eden terim.

Tekvîn: Oluşturmak, meydana getirmek, yaratmak anlamındaki sözcük Allah'ın sübûtî sıfatlarından biri olarak yoktan var etmeyi anlatır.

Temren: Okun ucundaki sivri uçlu demir.

Tenzîl: İndirme, azaltma; Kur'ân.

Tevhîd: Allah'ın zâtında, sıfatlarında, mâbud oluşunda bir ve tek olduğunu zihin ve kalp yoluyla kabul etme.

Tiryâk: Afyon, zehirlenmeye ve bazı hastalıklara karşı kullanılan mâcun.

Tûba: Cennetteki ağaçlardan biri. Klasik şiirde cennette dalları en üstten alta doğru bütün cennet tabakalarına ulaşacak şekilde tasavvur edilen ağaç.

Tuğ: Sorguç.

Tuğra: Padişah mührü, nişan.

Tûr: Hz. Musâ'ya Allah'ın tecellî ettiği dağ.

Uzzâ: İslâm öncesi Arap toplumunda putlardan biri

Ülf: İnsanların birbirine ilgi ve sevgi duymasını ifade eden, uzlaşma, kaynaşma, barış içinde yaşama anlamındaki ahlâk terimi

Vâhid: Kemâl sıfatları bütün eşyayı kuşatan, eşi ve benzeri olmayan, bölünmez ve parçalanmaz tek zât.

Vâhip: Hibe eden, bağışlayan, bağışlayıcı, Allah.

Vuslat: Kavuşma.

Yâkup: Hz. İbrahim'in torunu ve İsrailoğullarının atası olan peygamber.

Yed-i beydâ: Beyaz el; Hz. Musâ'nın peygamberliğini kanıtlamak için gösterdiği mucizelerden.

Yeng: Klasik şiirde öldürücü oklarıyla özdeşleşmiş bir ülke adı.

Yûsuf: Hz. Yâkup'un oğlu. Kardeşleri tarafından bir kuyuya atılarak öldürülmek istendi. Daha sonra oradan geçen bir kervan tarafından kurtarılıp Mısır'a götürüldü. Mısır'da zindanda kalması, rüyaları yorumlaması ve Mısır azizinin karısı Züleyhâ'nın ona olan aşkı klasik şiirde öteden beri işlenegelir.

Zâhir: Dış, dışa ait, zuhûr eden, ortaya çıkan, görünen. Allah'ın adlarından biri.

Zâhid: Sofu; kendisini dünyadan çeken ve dinî hayata veren ahirete yönelen kişiler için kullanılan bir tabir.

Zuhûr: Allah'ın isim ve fiillerinin âlemde tecellî etmesi anlamında bir tasavvuf terimi.

Zübâd: Bir çeşit güzel kokulu ot cinsi.

Zühâl: Satürn gezegeninin halk arasındaki ismi; sabah güneş doğarken gökyüzünde hâlâ görünmeye devam eden son yıldız.

Zühdâ: Kulun, Allah'ın dışındaki her şeyi terk etmesi anlamındaki tasavvuf terimi.

Zühre: Çobanyıldızı; güneş battıktan sonra görülen parlak yıldız; Venüs.

Zülfikâr: Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye verdiği iki tarafı keskin, ortası yivli ünlü kılıç.

Ferhengok
Kürtçe Sözlük

a

'Ac: Diranên fîlê.
Afîtab: Roj.
Ahû: Xezal.
Aletê îsbatê: Amûra selmandinê.
Alûde: Şêlû.
Amurzigar: Kesê li mirov dibuhûre, bexşîner.
Anat: Demên kurt.
Asef: Wezîrê Hezretî Suleyman.
Asîtan: Şêmûga derî, perwaz.
Atir: Bêhn.
Axaz: Destpêk.
Axûş: Hembêzkirin.
Ayetê nefyê: Ayetê neyînê.
Azer: Bavê Hezretî Îbrahîm.

b

Bab: Derî.
Bac: Xerac.
Baqî: Her timî, daîmî.
Bazû: Bask.
Barî: Xwedê.
Baxwê: Xwedê.
Baz: Beş.
Bedîl: Şeref.
Bednamî: Xirabî.
Bedir: Hîv, hîva çardeşevî.
Behêt: Şewitandin, helandin.
Bend: Girêdayî, esîr.
Beqa: Mayîna her timî.
Ber: Kevir.
Beranî: Derkî.
Berat: Şeva beraetê ya di nîvê meha şabanê de, wateyeke wê ya din jî xelat e.
Berçerx: Qubeya felekê, jora asîman.
Berd: Sor.
Berîd: Peyamber, qasid, name.
Berîq: Tije.
Berq: Tîrêj, tîrêja brûskê
Berr: Reşayî
Berzex: Navbera du tiştan.
Besaret: Dîtin, raman.
Beser: Dîtin.
Besîret: Dîtin, feraset, fehm.
Bestî: Girêdayî
Beyad: Spîtayî
Bezm: Civat, meclîs.
Bêt û ret: Bê û biçe.
Bêzî: Hêrs, nefret.
Bilad: Welat.
Binmêt: Numandin, xuyakirin.
Bişaret: Mizgîn.

Biwar: Borandin.
Bîdayet: Destpêk, seretayî.
Bîh: Bih, bihok.
Bîsat: Raxistin.
Bîz: Lihevketina dil
Bomawer: Bêhngulav
Boraq: Ê ku Hezretî Muhammed biriye Mîracê.
Brûska batınî: Brûska nedîtî
Burhan: Delîl, îsbat.

c

Cah: Rûmet
Cam-a Cem: Ew neynika efsanewî ya ku Cemşîd tê de her tiştî didît.
Camî: Melle Evdirrehman Camî (1414-1492), şa'ir û alimekî mezin ê Îranî ye, ji ehlê Neqşibendiyan e, di edebiyata klasîk de navê wî pir tê bilêvkirin.
Camid: Tiştên bêrih.
Camê mul: Cur'eyeke qedehê.
Canfeza: Jînbexş.
Canib: Alî, teref.
Cebar: Şikestebend.
Cebbar: Navekî Xwedê ye, ê ku kes nikare li ber fermana wî bisekine.
Cebel: Çiya.
Ceberût: Blintirîn, mezinahî, ji bo qudreta Xwedê tê bikaranîn.
Cebhet: Enî.
C'ed: Kezî, pora kurîşk.
Cedawil: Cihokên zirav ên avê.
Cedel: Nîqaşa di 'ilmê mentiqê de.
Cedwel. Xêza gera gerdûnê.
Cela: Briqandin.
Celal: Yek ji navên Xwedê ye, mezinahîya Xwedê îfade dike.
Celeb: Peza kêrê.
Celîl: Bi wateya xwedî ezamet, yek ji navên Xwedê ye.
Cellab: Kêşana ber bi mirov.
Cema': Kombûn.
Cemal: Bedewîtî, spehîtî, li gor tesewifê cemal wesfeke ezelî ya Xwedê ye ku cara ewil ew wesf di xwe de dîtiye, bedewiya rastî, bedewiya Xwedê.
Cemşîd: Hikumdarekî Îranî ye.
Cengîz: Cengîz Xanê Moxolî yê xwînrêj.
Cerd: Cur'eyeke tîrê.
Cerem: Bêgûman.
Cerh: Birîn.
Ceres: Zengil.
Cerîd: Kurtekirin.
Cewq: Helqeya civata kesên sofî.
Cewşen: Kincê zirx.
Cinesrî: Cur'eyekî xurman.
Cîdal: Bigirkêşî, devjenî.
Coq: Nîr.
Cur'e: Qurt, qulp.
Culab: Celbkirin.

ç

Çaker: Noker, suxrevan.
Çelîpa: Xaç.
Çeng: Cur'eyek sazê ye ku dişibe harpê.
Çespan: Bicihkirin, zeliqandin.
Çeşm: Çav.

Çeşmeye heywan: Ava heyatê.
Çetr: Perçe, çadir, kon.
Çevan: Çevandî, xwar, brûyên bi berjêr ve tewiyayî.
Çevandin: Berevkirin.
Çevgân: Darekî serê wî tewiyayî ku lîstika kaşoyê de gog pê tê lîstin.
Çix: Peyveke Tirkî ye, bi wateya "derkeve" hatiye bikaranîn.
Çokan: Kaşo.

d

Dac: Şeva tarî.
Dam: Dafik.
Danend: Zanîn.
Dara: Hikumdarekî Îranî ye ku li hember Îskender şer kiriye.
Dareyn: Her du dinya.
Darû: Derman.
Dawer: Dewr, dewran.
Dehr: Dem, zeman.
Delq: Xirqeyê perestvan.
Derake: Têgihiştin.
Debend: Bajarekî Îranê ye
Dermande: Nexweş.
Derguher: Pêgeh.
Deyyûm: Domandin.
Dêm: Rû.
Diraz: Dirêj, rakişandin.
Direxşan: Bironahî.
Diret: Bilindbûn.
Dirit: Gihîştin.
Durr: Mirwarî.
Dîba: Kincên ji pirtiyên giranbiha.
Dîbac: Cur'eyeke qumaş e.
Dîdar: Rûyê bedew, çavpêketin.
Dîde: Çav.
Dox: Darên wekî tîran.
Durc: Kîs.
Durdane: Libê duran.
Duşnam: Dijûn, tedayî, azar.
Dûzex: Cehenem, dojeh.

e

Ebab: Deryaya pir bi pêl
Ebariq: Misîn.
Ebrû: Birû
Ebter: Bê bereket.
'Ebes: Beyhûde.
Ebir: Bêhnên xweş ên tevlihev.
Ebleh: Nezan, ehmeq.
Ebyed: Mîrê cinan.
Ebser: Çav.
'Edem: Tunebûn.
Edes: Nîsk.
E'dûr: Dijmin.
Ef'a: Marê mezin.
Ef'asifet: Xisletmar.
Efrasiyab: Efrasiyabê Turanî. Navê wî di Şehnameya Firdewsî de derbas dibe ku tim li hember Îraniyan şer dike.
Efşan: Weşîn.
Eks: Wekilandin.
Ehd: Dem, dewran.
Ehed: Yekbûn.
Ehremen: Şeytan, îblîs.
Elmas: Şûrê elmasî.
Elqab: Pirjimara leqeb, nasnav.
Elqet: Avêtin.
Ema: Kor.
Emrah: Rim.
Endelîb: Bulbul.
Engîz: Barbarî.

Enguşt: Tilî.
Enîs: Xemrevîn.
Eqarib: Pirjimariya dûpişk.
Eqd: Girêdan, gerdanî.
Eqsed: Herî pîroz.
E'rad: Tiştên aridî.
Ere: Birek.
Ereq: Kudan.
Erqem: Marê reşbelek.
Erqew: Bisk
Erxenûn: Navê sazeke Yunanîyan e.
Erxewan: Navê darekê ye.
Er'er: Navê darekê ye ku li çiyayan hêşîn dibe.
Erzen: Erçen.
Esed: Şêr.
Eses: Çavdêriya bi şev.
Esma: Nav.
Estar: Perde.
Eswedxurab: Reşbelek.
Eşk: Hêstirên çavan.
Eşqar: Hêşîn.
Eta: Dayîn.
'Etarid: Stêrka geroke.
Etwar: Rewş, hal û hereket.
Exter: Stêrk, derketina stêrkan.
Exyar: Pirjimariya xêrê, biyanî, ên din.
Evrad: Kişandina wirdan.
Ewtar: Têla aleta saza hudûsê, jiya tembûrê.
Eyaz: Xulamê Sultan Mehmûdê Xeznewî.
'Eyn: Çav, kanî.
E'zazî: Rêz, rûmet.
Ezazil: Şeytan, îblîs.
Ezel: Ewwelê ewwel, herî berê.
Ezfer: Pir bi bêhn.
Ezm: Qest.
Ezmê remîm: Hestiyên riziyayî.
'Ezm: Mezinatî

ê

Êdek: Sencaq.
'Êlî: Bilind, 'alî.

f

Fah: Bêhn daye û belav bûye.
Fatirî: Xwedayî
Fehmîraz: Têgihiştina nihênî.
Ferec: Berbanga sibê
Fereq: Belavbûna spîtiya beyanê, tirs.
Feres: Hesp.
Ferezîn: Di setrencê de bo wezîr tê bikaranîn.
Ferfûr: Cur'eyeke piyaleyê, herwiha bi wateya padîşahê Çînê jî tê bikaranîn.
Ferq: Şilik, jora serî.
Ferr: Bihêz.
Ferş: 'Erş.
Ferxî: Şairekî Îranî ye dema Sultan Mehmûd Xeznewî de jiyaye
Ferwar: Ferman.
Fesahet: Gotina rewan û zelal.
Feshet: Firehiya çol û meydanan.
Fesil: Cudakirin, jihevqetandin.
Fesl: Demsal.
Feta: Xort, ciwan.
Fexar: Li Îranê navê deverekê ye
Fewc: Belav.
Feyrûz: Serkeftin û gihiştina miraz, rengê şîn.

Fêris: Xweşsiwar.
Filfîl: Navê giyayekî bi bêhn, bîberîye.
Firqet: Cudabûn.
Fitrak: Benê davê, terkî.
Fisah: Xweşgotin, xweşkelam.
Fuad: Dil.

g

Gaz: Aleteke pîvanê ye.
Geda: Parsek.
Gerem: Gula bêstirî.
Gezme: Sertîr.
Gil: Herî.
Gileh: Gilî.
Gilg: Pênûs.
Gird: Toz.
Girdîş: Gerandin.
Girîban: Bişkoka kirasê, pêsir.
Gîsû: Kezî.
Goy: Gog.
Goyîn: Teyrekî ku bi şevan diqîre.
Gudaz: Derbasbûn, helandin.
Gulşena Raz: Bexçeya xweş herwiha navê pirtûka Şêx Mehmûdê Şebûsterî ye.

h

Hacib: Birû.
Hadirî: Di cih de.
Hamûn: Beyaban, meydan.
Haşî: Rave.
Hatem: Hatemê Tayî, şairê bi nav û deng ya dema cahiliyeyê.
Hatifî: Dengê ji xeybê.
Hebab: Peqpeqok.
Hecer: Kevir.
Helahil: Cur'eyek giyayê jehrê ye.
Hemden: Pesindayîn, spasî.
Hemreh: Hevalê rê.
Hemze: Apê Hezretî Muhammed.
Hemel: Berx.
Heyderê Kerrar: Nasnavekî Hezretî Elî ye, Heyder bi wateya şûr, kerrar bi wateya lêxistina dijmin e.
Heqîr: Hejar, belengaz.
Herîf: Hempîşe, hevdem.
Hevotin. Fêrkirin.
Hewa: Arezû, evîn.
Hey:Yek ji navê Xwedê ye.
Himmet: Hêza vîn û îradeyê.
Hîdayet: Rîya rast.
Hirqet: Şewat.
Hîcab: Perde.
Hîre: Matmayîn.
Holan: Holik.
Hudhud: Dawudok, Silêmanê bênikil
Hudûs: Di vê alemê de her timî geşedanên nû rûdidin, ji bo hemî rûdanên wiha guherîn û guhestinan peyva hudûs tê bikaranîn.
Huma: Balindeya bext û dewletê.
Huqqe: Turik, xurçik.
Husn: Bedewî.

î

Î'caze: Mucîze.
Îcazet: Xatirxwestin.

Îftah: Vekirin.
Îkas: Wêne.
Îksîr: Madeyek ku sifir dihelîne û ji nav zêr dertîne.
Îlan: Mar.
Îlyas: Hevalê Xoce Xizir ku jê re Xidir Îlyas jî tê gotin.
'Înayet: Alîkarî, vîn, hêz û piştgirî, îltifat.
Întîxab: Hilbijartin.
Îqab: Ceza.
Îqlides: Feylesofekî Yewnanî
Î'rab: Zêr û zeberkirina tîpan.
Îsandin: Çirisandin, teyisandin.
Îsab: Xemla li ber eniyê.
Îskender: Îskenderê Zulqarneyn, hikumdarê cîhanî ku ji Yewnanistan heta Misirê, ji Anatolyayê heta Hindistanê kiribû bindest û ji bênderkirina çanda rojava û rojhilat tovê Helenîzmê çandibû, di nava gelên rojhilatiyan de rûmeteke mezin bo wî tê dayin, helbestvanê Ereban, Eceman, Tirkan û Kurdan di helbestên xwe de tim pesnê wî didin, wî wek parêzvanê çanda cîhanê dibînin.
Îstiwa: Navroj, Nîvroj.
Îşraqî: Civata Îşraqiyan e ku damezirinerê wê Şehabeddîn Soxrewerdî ye.
Îtab: Ceza.
Îxtîyar: Serbestî.
Î'zaz: Rûmet.
Îzhar: Eşkerekirin.

j

Jale: Zîpik.
Jeng: Zeng.
Jengar: Tîşkên rojê û hîvê.
Jiha: Ejderha.

k

Kam: Miraz.
Kamil: Bêkêmayî, temam.
Kan: Jêderk.
Kap: Gûzek.
Kebed: Dil.
Kebûter: Teyrekî ji kevokê biçûktir, cinsekî kevokê.
Kelb: Seg, kuçik.
Kelîm: Nasnavê Hezretî Mûsa.
Kenîşte: Perestgeha Cihûyan, sînagog.
Kenz: Gencîne, xezîne.
Kerbeş: Gihayê gongilê keran
Kesr: Şikandin.
Keyfe: Çawa.
Kesra: Kesrayê 'Ecem.
Kesret: Piranî.
Keşaf: Tefsîreke Qur'anê.
Keşşaf: Lêkolîner.
Keşifî: Eşkere bû.
Keştî: Gemî.
Kewkeb: Stêrk.
Key: Birîn.
Keywan: Navê stêrkekê ye.
Keyxosrew: Şahekî Îranî ye.
Kilox: Serî.
Koh: Çiya.
Kubra: Bilind.
Kuhl: Kil.
Kulab: Çengel.
Kullî: Hemî.

Kunbed: Qube.
Kutah: Kurt.
Kûs: Tiblik û defika ceng û hawarê.

l

Laleş: Ji bo ola Zerdeştî û Êzidiyan cihekî pîroz e
Lami'.Tîrêj.
Le'l: Lêv.
Lat: Pût, senem.
Lamekan: Bê cih û war.
Laşey: Netişt.
Lehezat: Pirawir.
Lem': Tîrêj.
Lef: Baqê por.
Lemyezel: Hêza Xwedê.
Lewleb: Dolab.
Lewleban: Du dar in, bi meşkên dew re.
Lîqa: Pêşwazî, leqayî hev hatin.
Lîwa: Ala.
Lubab: Pirtûkeke şerî'etê ya Îmame Şafiî ye ku bi destê Ebu Hesen El Mehamilî hatiye nivîsîn.
Lucce: Di ser hev re qulibîn.
Lu'lu: Kevirekî giranbiha.

m

Mabeyn: Navber.
Mador: Hawirdor.
Mawerd: Gulab.
Mebrûrî: Pêkanîn.
Mecal: Taqet, derman, fersend.
Mecmer: Koza agir.
Mecmu': Tevayî, giştî, hemû.
Mecrûh: Brîndar.
Meczûb: Kesê bi cizbê ketiye.
Me'dûm: Tuneyî.
Meftûn: Girifdar, dildayî.
Meges: Mêş.
Mehalat: Nemumkin.
Melahet: Şîrînayî, bedewî û rindî.
Mehcûr: Dûrketî, macirbûn.
Mehbûb: Yar.
Mehd: Pesn.
Mehder: Tika.
Mehek: Kevirê hesikandina zêr e ku pê xalistiya wî tê kifşkirin.
Mehfelha: Di nav komên kesan de û di nav şêniyan de.
Mehfil: Civat.
Mehmil: Bar, barkirin.
Mehmûd: Sultan Mehmûdê Xeznewî.
Melek: Mal, milk.
Mehweş: Hîva geş.
Memdûh: Dirêjkirî
Menazil: Cih û warên stêrkan.
Menqûrî: Navê gulekê.
Mensûr: Lib lib, rêzkirî.
Mensûr: Xellacê Mensûr ê ku gava diketa cizbeya evînê digot "enelheq" û ji ber vê, ji ber nêrînen xwe yên tesewûfî bi awayekî sosret hate kuştin,
Menzûr: Tiştê ku lê tê nihêrtin.
Meqadir: Endazkirin.
Meqtel: Şergeh.
Merîx: Navê stêrkekê.
Merkebê cehlê: Zanayê mezin.
Merx: Çavkanî, avzêm.
Mesek: Girtin, gerandin.
Mesrûr: Şad, bextewar.
Meşhûd: Berbiçav, diyar.

Meşriq: Rojhilat
Meta: Kengê.
Mexfî: Tarîtî.
Mexlete: Hîlekarî.
Mewc: Pêl.
Mewheb: Bexşandin.
Mewhûm: Xeyal.
Meya nabî: Badeya safî.
Misrî: Cur'eyeke şûr.
Mihr: Evîn, hezkirin, ronî, roj.
Minşar: Birek, xîzar.
Mi'rac: Qatê herî bilind.
Mir'at: Neynik.
Mirwet: Payetî.
Misbah: Roniya çira.
Miskîn: Nermûsan, reben, evdalok, hejar.
Mîared: Hênijandin.
Mîbared: Guhartin.
Mîdared: Bilindkirin.
Mîzac: Têkilkirina tiştan.
Mu'enber: Enberkirî, wekî enberê reş û badayî.
Mucessem: Xwedan cism
Mucerred: Tazî, sirf.
Mudam: Her tim.
Mufa: Çare, şîfa.
Mufessel: Ji hev du cuda.
Muhab: Helal.
Muheddeb: Piştxul.
Muheyyan: Amade.
Muhib: Hezkirî.
Muhnet: Êş, jan, cefa, derd.
Mujgan: Bijang.
Mukerrem: Pîroz.
Mulazim: Rawestandin, peyandin.
Muna: Umîd.
Munafat: Dîtinên vajî, dijberî, berovajî.
Munîr: Pir ronahî
Munteha: Dawiya bilindiyê
Muqabil: Hemberî hev.
Muqesir: Kêmayî
Murtesim: Xwedan şikl
Murx: Teyr.
Musahib: Heval.
Muselsel: Rêzkirî.
Musemma: Hemû tiştên ku nav lê hatine û têne dayîn
Musteîd: Seyda.
Mustemi': Guhdêr
Muşewweş: Tevlihev
Muşkîneş: Miskkirî.
Muştaq: Hewes, arezû, dilxwestin, bêrîker.
Muşterî: Navê stêrkekê ye.
Mutemesî: Telbe, dozdarî.
Mutrib: Sazbend, kesê ku bi amûrên muzîkê kilaman dibêje.
Mutleq: Serbixwe.
Muxbeçe: Meygêr.
Muxteser: Kurtename, bi kurtayî.
Mûbah: Helal, nihênî
Mûçe: Kasika xwarinê.
Mûkar: Mûbir.
Mûnqelîb: Berevajî.

n

Nafe: Miskê di gewriya xezalan de.
Nalan: Nalîn.
Napedîd: Nepenî, nediyar.
Nar: Agir.
Nasûfte: Nexebitî, destlêneketî, nequlkirî.

Nasûr: Nasira hişk ya di çermê destan û lingan de.
Nasût: Laşê mirovan, made û fizîk.
Nazil: Ji jor ber bi jêr de hatin.
Nebat: Cur'eyeke şekirê.
Nebênî: Nebestî.
Necat: Xilasî.
Necef: Bajarekî Îraqê.
Nedîrî: Nepejirandin.
Nefxa sûrê: Dema ku Îsrafîl pif dike sûrê û zindî giş dimirin.
Nehing: Masî û tebayên gir ên deryayê de.
Nemek: Xwey.
Neqqaşê ezel: Xwedê, ê ku ji pêşiya pêşî aferîdeyên xwe neqişandiye.
Nerde: Navê lîstikekê ye.
Neseq: Tertîb, tekûzî, rêzik.
Nesîm: Bayê sivik ê sibehê.
Nesr: Serkeftin.
Nesteren: Gula spî ya ku meha tebaxê dibişkuve.
Neşac: Nesaxî, nexweşî, şîn û girî.
Neşere: Reşandin.
Neşwa: Mest, serxweş.
Netrîk: Xişrê li ser cênika jinan.
Newaziş: Lavakirin.
Nezr: Ferz.
Nicûm: Stêrk.
Nihayî: Nihandin.
Nimûd: Libat.
Nimûn: Nişander.
Nisab: Radeya dayîna zekatê.
Nisaf: Însaf
Nisar: Şabaş, bexşîş, diyarî.
Nisfê nehar: Nîveroj.
Nîhal: Şax, şitil, teze.
Nîhan: Nihênî, veşartî.
Nîşab: Tîr, sertîrk.
Noşîrwan: Padişahekî Îranî, Noşîrwanê adil.
Nufûs: Nefs.
Nuhtin: Lêketin.
Numa: Xuyakirin.
Nusxe'ê alem: Pirtûka kaînatê.

o

Oxilme: Êrişa tûj, li ser hev.

p

Pay: Payebilindî, mezinahî.
Pend: Şîret.
Pereng: Koziya agir.
Perkende; Perîşan.
Pertew: Tîrêj.
Perwaz: Firîn, baskvekirin, penc.
Perwîn: Stêrka Sureya.
Peyk: Sertîr.
Peyale: Şûşe.
Peyrew: Mirîd.
Peyxamî: Qasid.
Pilox: Pizot.
Pîrê muxan: Pîrê meyxanê, li gor tesewifê şêx.
Puser: Zarok.

q

Qaf: Çiyayê Qaf.
Qal: Peyv.
Qeleq: Teşqele.

Qal û belê: Me got erê. Li gor ayetê gava Xwedê tevahiya ruhan çêkir, pirsî: "Qey ez ne Xwedayê we me?" Hemûyan bi hev re gotin: "Erê."
Qal û qil: Gengeşî.
Qamet: Bejn.
Qanûn: Amûreke muzîkê ye.
Qasir: Kurt.
Qeba: Cur'eyek wergirtinên spehî, kûrk.
Qebab: Nixamtin.
Qebes: Pizot, şemal.
Qeçer: Navê eşîreke Moxolîyan.
Qentar: Li dû hev rêzkirin.
Qer: Reş.
Qeraret: Aramî.
Qerqef: Bade, mey.
Qesar: Amûreke birînê.
Qesaret: Şûştin.
Qeseb: Rima dirêj.
Qetal: Kûjer.
Qewl: Soz, peyman.
Qews: Kevan.
Qewwal: Kesên li bilûrê didin.
Qewsêqzeh: Keskesor, heftreng.
Qidem: Daîm, pêşîna herî pêşîn.
Qinîn: Şûşe.
Qirane: Nêzikayî, beramberî.
Qiran: Bi hev re û li rex hev.
Qişt: Bisk û porê li hev badayî.
Qulzem: Behra teng û dirêj.
Qundus: Taristan, zulumat.
Qût: Derman, hêz.

r

Rav: Nêçîr.
Raz: Sir, nepenî.
Rea: Dîtin
Receb: Navê meheke Erebî ye, di vê mehê de şer qedexe ye.
Re'd: Brûsk.
Refîq: Heval.
Rayet: Al.
Rehîq: Bade, mey.
Reha: Berdan, rizgarbûn.
Rehn: Gerew.
Re'na: Bedewî.
Res: Gihandin.
Reqîq: Jar, tenik.
Resed: Gihaştin.
Reştûz: Çavên kildayî, awirên tûj.
Rewac: Biha
Rewan: Ruh, giyan.
Ribab: Amûreke muzîkê.
Ridwan: Bihişt, dergevanê bihiştê.
Rikab: Zengû.
Rişte: Tayîk.
Rostem: Wezîr û serleşkerê Medan, Rûstemê Zal ê efsanewî.
Rûd: Amûreke muzîkê.
Rûboy: Revîn.

s

Sa'îd: Mil, zend.
Saîq: Dengê brûskê.
Salik: Rêbiwar, murşîdê kamil, pîre terîqetê.
Saman: Mal, milk, serwet.
Samir: Bajarekî kevin e, xelkê wê bi cadûtî û sihrê navdar bûn, Hz. Mûsa ji wir bû.

Samirî: Sihirbazekî dema Hz. Mûsa ye. Gava Mûsa diçe Çiyayê Sînayê demek dirêj di navbera çûyîn û hatina wî de derbas dibe.
Saq: Çîp.
Saxer: Qedeh, piyale.
Saya zewalê: Siha nîvro.
Saye: Sî.
Sayeban: Temaşevan.
Sebeq: Pêşketin û pêşiya mirov.
Se'd: Stêrk.
Se'dê Şîrazî: (1213-1292) Yek ji şa'irên heri mezin ê helbesta klasîk a Îranî ye, "Bostan" û Gulistan" her du berhemên wî yên giring in ku li hemî cîhanê tên nasîn.
Sefhe: Lewhe.
Seqer: Dojeh.
Sefwa: Pak, safî.
Sefîne: Kêştî.
Sehl: Hêsan.
Sehw: Çewtî.
Selab: Deleqandin, qazox.
Selbkirin: Rakirin û stendin.
Selwa: Navê darekê.
Selsebîl: Navê kaniyeke bihiştê ye.
Sem: Sehkirin.
Semat: Lîstik, govend.
Semed: Xwedê.
Semek: Masî.
Semerqend: Bajarekî Îranê.
Sena: Pesindayîn.
Seqer: Dojeh.
Serab: Leylana germê.
Serencam: Dawiya bûyerê.
Sergeşte: Sergêj.
Sermed: Ezel.
Sermedîyet: Dema bê destpêk û bê dawî, domandina bêtixûb.
Sermeşk: Kesê ku di nivîsa xwe de pispor û şareza.
Sewad: Reş, reşayî.
Serwîxiram: Bejna zirav a ku wekî dara serwê diheje.
Sexî: Xwedê.
Sewt: Deng.
Se'y: Ger a li dora Ke'beyê
Seyd: Nêçîr.
Se'y û cehd: Xebat û berxwedan.
Seyl: Sîl, qûm.
Seyqel: Cîlakirin, paqijkirin.
Seyr: Ger.
Seyyad: Nêçîrvan.
Sidre: Dara erşê Xwedê.
Sike: Nivîsa muhrê.
Sikîn: Kêra ku roja qurbanê qurbanan ser jê dike.
Sil: Kovî.
Silk: Tayik.
Sima': Bihîstin
Sipihr: Asîman.
Sirf: Paqij
Sirrê qeyyûm: Xwedayê ku parêzvanê her tiştî ye û hêzê dide her tiştî.
Sitar: Veşartin.
Siyehçerd: Esmeriya xwînşîrîn
Sîham: Tîr.
Sîm: Zîv.
Sîmab: Avzîv.
Sînegudaz: Singdewixandin.
Sîqal: Tûjkirin.
Sîrab: Têrav.
Sîrac: Çira.
Sîret: Xûy, rewş.
Sî û qaz: Du teyrên avê.

Sufle: Kesê radeya herî jêr de.
Suftî: Qulkirî.
Suheyl: Navê stêrkekê ye.
Sukar: Serxweş, bêhiş.
Sûîl: Nerind, pîs.
Suluhçî: Aştîxwaz.
Sulûk: Cur'eyek zikrê tesewifê ye, wateya tenayî û tarîtîyê de.
Sundus: Perçeyê hevrîşim ê bi zêravkirî
Sur: Dilkêşî.
Sureya: Navê stêrkekê.
Suxen: Gotin.
Suxte: Şagirt, şewat.

ş

Şabaş: Pesn û diyarî.
Şapûr: Nifşên ji şahan, şahekî Îranê.
Şahid: Yar.
Şakîsîlah: Wergirtina çekê gir û tûj.
Şebab: Xortanî.
Şebefrozî: Şevên sayî.
Şek: Lêdan.
Şehla: Çavbelek, çavşîrîn.
Şek: Darê kaşoyan.
Şelal: Xemrevîn.
Şem': Mûm.
Şeml: Egala li nav milên perestvan.
Şems: Roj.
Şemşad: Dara kinêrê.
Şe'n: Rewş, kiryar.
Şeng: Jêhatî, şidiyayî, xeml.
Şerîf. Bi rêz, rûmet.
Şetrî: Gulî.
Şewk: Kelem, sitrî, tor.
Şihab Agirê ku ji stêrkan davêje û berjêr tê xwar.
Şikîna: Şikandin
Şîkar: Nêçîr, xenîmet.
Şox: Bedew, rind.
Şu'a: Tîrêj.
Şuhre: Meşhûr.
Şu'le: Şemal.
Şunqar: Navê teyrekî.

t

Tab: Ta, nexweşiya tayê; germahî
Tab': Biskên çirûsî.
Tak: Qube, ban.
Tala: Bext.
Tarac: Talan.
Teb: Westan, jixwedaketin
Teb': Sinc, ehlaq, xislet.
Tecella: Eşkere, penî.
Tedwîn: Zelalkirin.
Te'eyyûn: Eşkerekirin.
Tefasil: Şirovekirin.
Tefawut: Bê kêmayî.
Tehsîn: Bedewî.
Tehûr: Pak
Telbîs: Tevdan
Teles: Bendewar.
Telqe: Rûqal.
Telx: Tehl.
Telxîs: Şîrove
Tepandin: Tûşkirin.
Teqwîm: Xwezexmkirin, hevtemamkirin.
Terfetuleyn: Niqandina çavan.
Terh: Şikl, diruw, tîp, ta.
Terwende: Berê nû, nûbar, nazik û ter.

Terz: Rewş.
Tesamet: Kesayeta bilind û bi rûmet
Teşn: Qelişî.
Teşne: Tihn, tîbûn.
Texaful: Ji nişka ve.
Tewehum: Xeyal.
Tewizandin: Teyisandin.
Tewqe: Dilxweşî.
Tewlîd: Zêdebûna ji hev dû, ji hev çêbûn
Tewr: Miqdar.
Teya: Xwewindakirî.
Teyrik: Xişrekî ji xemlên jinan e.
Teyxûn: Navê teyrekî.
Têkî: Giştî.
Tîbe: Bêhna xweş.
Tîmûrleng: Hukumdarê Moxolî ku bi xwînrêji û bi barbariyê tê nasîn
Tox: Coqe, nîşan.
Tunab: Kon.
Turab: Xwelî.
Turre: Tuncik.
Tuşarek: Hevparî, beşdarbûn.
Tuxra: Nivîsa li ser mor û sikkeyên padişehan.
Tûba: Navê dareke bihiştê ye ku kokê wê li qata asîmana herî jor e.
Tuzed: Zêdekirin.
Tûle: Seyê nêçîrê.
Tûr: Çiya, qest jê Tûrê Sînaye ku nûra Xwedê li Hz. Mûsa tecelî bûbû.
Tûtak: Bûm.

u

Ucac: Ba û bablîsoka ku toz û xubara axê û pêlên avê bi hewa dike.
Ud: Aletekî muzîkê.
Uftad: Bêçare.
'Uqab: Teyrekî ji cinsê qertelan e, pir çavtûj û xofîner e, teyrê kivroşkan.
Ulf: Hezkirin, evîn.
Uqûd: Gerdanî.
Urûc: ber bi jor ve.
'Urwet: Qulp, tiştê giranbiha.

v

Vebestin: Li xwe kirin.
Vedi': Veqetandin.
Verest: Derçûn, derperê.
Verisîn: Rizgarbûn.

w

Wadîeymen: Li cem çiyayê Tûrê newalek.
Wahib: Kesê ku bexşandinê dike, bexşender, Xwedê.
Wahid: Ê ku yek e, bi zatê xwe, bi wesfê xwe û bi navê xwe şirîkê wî tune ye.
Wajîgûn: Sernixûn.
Wala: Bilind û bi wech.
Waridê warid: Rê û gihiştina armancê.
Wasiq: Bawerî
Waswas: Dudil.
Wech: Rû, sûret.
Wehdet: Yekbûn.
Wehe: Acêp.
Wehm: Xeyal.

Werd: Gul.
Weres: Navê giyayekî ku gula sor dide.
Wereq: Pel.
Wesîq: Qewî.
Weslet: Gihaştin.
Weqtê liqayê: Dema rasthatinê.
Weqid: Şewat
Weş: Rind û xweşik.
Weşm: Deq.
Weter: Jîk.
Wilayet: Welîtî.
Wîldan: Zarokên bihiştê.
Wîsal: Gihaştin.
Wudû: Destmêj.

x

Xaîb: Nexwiya, winda.
Xalib: Dem.
Xalid: Xalidê kûrê Welid, navê serleşkerekî Eraban.
Xam(e): Pênûs
Xan Şeref: Mîrê Cizîra Botan, kûrê Xan Evdal.
Xar: Dirî, kelem, strî.
Xare: Cur'eyekî qumaş e.
Xaret: Êriş.
Xas: Gelemperî.
Xasse: Teybet.
Xawer: Rojhilat.
Xebeb: Briqandin
Xebxeb: Gerden, binqirik.
Xecl: Şermende, fihêtkar.
Xedeng: Tîr.
Xef: Veşartî, winda.
Xeflet: Ji nişka ve.
Xefûr: Ê ku dibexşîne, Xwedê.
Xelwenûşîn: Çil rojên ku sofî li silûkê derbas dikin.
Xemmaz: Fesad.
Xemr: Mey.
Xemrî: Binefşî.
Xenda: Devliken, Rûken.
Xende: Kenîn.
Xenc: Naz.
Xerabat: Meyxane, dergah.
Xerçeng: Birceke li asîman, birca kevjalê.
Xered: Bi eqil û hiş, mebest, armanc.
Xergeh: Cihê dirîyan, kon.
Xerq: Noqbûn.
Xes û xaşak: Pûş û per, zibl û zal, ka.
Xeş: Paqij, zelal
Xeşm: Zordestî.
Xeta: Navê welatekî ku bi miskê xwe navdar e.
Xeten: Navê welatekî.
Xewan: Sifreya xwarinê.
Xewwas: Noqbûn.
Xeymet: Kon, çadir.
Xina: Deng, kilam.
Xiram: Kubar.
Xirbal: Qulên di serad û bêjingan de.
Xire: 'Eba
Xizr: Xoceyê Xizir ku navê wî tim bi ava heyatê re tê bikaranîn.
Xirmaş: Xewnexeyal.
Xorasan: Navê bajarekî Îranê ye.
Xucle: Şerm.
Xulleb: Ewrê bê baran.
Xulxul: Zimmîn, zêwên.
Xulwe: Tenhabûn.
Xum: Xwe kûzkirin.
Xumar: Sergêjê ji badeyê.

Xundî: Mezin.
Xunkar: Sultan.
Xurab: Keştiya biçûk.
Xurem: Dilşadî
Xurşîd: Roj.
Xusrew: Husrew Perwîz, zilamê Şîrîn ê ku Ferhad li ser wê hate kuştin
Xusse: Xem, nexweşî
Xusûf: Bergirtina hîvê, hîvgirtin.
Xûb: Ciwan, bedew.

y

Yaqûb: Neviyê Hz Îbrahîm, wek bav û kalê Benî Îsraîlîyên tê pejirandin.
Yed: Dest.
Yedek: Suxme, kûrk.
Yedê beyda: Destê spî, şiyandin jê bo destê Hz. Mûsa ye ku bi mu'cizeyekî li hember Firawûn spî dibû.
Yeng: Navê welatekî ye ku bi tîr û kevanên xwe navdar e.
Yengî: Cur'eyekî tîr e.
Yeqeq: Pir spî.
Yûsif: Kûrê Hz. Yaqub, pêxemberekî Benî Îsraîlîyan e. Di edebiyata klasîk de bi qeşengiya xwe bi evîna Zuleyxayê û bi telmîha bîrê pir tê bikaranîn.

z

Zahid: Kesê ku vê alemê berdaye û ji bo axretê dixebite.
Zebed: Kef û to.
Zecir: Zehmetî, cefa.
Zehr: Dev.
Zelam: Tarîtî.
Zenan: Lêdan.
Zenex: Çene.
Zîba: Delal, rind.
Zengî: Hikumdarê bajarê Mûsilê ye.
Zeqen: Çene.
Zerbav: Zerzerok, qenarî, navê gulekî.
Zergu: Guhar
Zerq: Rengê vekirî û şemal dayî.
Zêr û zeber: Jêr û jor.
Zeyd û 'Emr: Du navên nenas in di serf û nehwa Erebî de ku bilêvkirina wan bi hêsanî tê bikaranîn.
Zeyn: Zînet û ciwanî.
Zerkeşan: Nivîsa bi zêr hatiye nivîsandin
Zibeqê ferrarî: Wek hilavêtina beqê.
Zill: Sih.
Zimîhn: Qêrîn.
Zîho: Kezî.
Zîwer: Xişr, zînet.
Zubad: Cur'eyeke miskê.
Zucac: Şûşe.
Zuhd: Perestvan.
Zuhel: Navê stêrkeke gerok e.
Zuhre: Navê stêrkekê, stêrka sibehê.
Zulfeqar: Şûrê bi nav û deng yê Hz. Elî.
Zulûmat: Tarîtî.
Zunar: Kemereke pehn û reş ê ku Fileh li pişta xwe girê didin.

Fêhrêst
İçindekiler

Önsöz *9*

Sunuş: Aşkın Şairi Melâyê Cizîrî *15*

Beşa Xezel û Qesîdeyan / Gazeller ve Kasîdeler *33*

Terkîb û Tercî'ê Bend / Terkîb ve Tercî-i Bendler *337*

Muxemmes / Muhammes *373*

Çarîne / Rubâîler *377*

Muşaare / Müşâare *381*

Açıklamalar ve Notlar *413*

Ferhengok / Kürtçe Sözlük *427*

Kim o kâtip, hatlarını dizen, bir'den çok'a bölünen
Kim yüzünü mevzûn kılan, o sırrı çözecek olan
Çıksın döktüğü nağmeleri ûd ve rûdun bilen varsa
Müşkülü çoktur, aşk ne kolay görünür oysa

ISBN: 978-605-3
9 786053 14